

Drets exclusius d'edició :
Càtedra d'Economia Local i Regional
No es comercialitza

Imprès a Catalunya per:
Gràfica Dertosense, S.L.

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre és cent per cent
lliure de clor i és qualificat com a paper ecològic.

INFORME D'ECONOMIA LOCAL I REGIONAL TERRES DE L'EBRE 2021

INFORME D'ECONOMIA LOCAL I REGIONAL TERRES DE L'EBRE 2021

CÀTEDRA D'ECONOMIA
LOCAL I REGIONAL
Universitat Rovira i Virgili

Amb la col·laboració de:

Diputació Tarragona

Foto de la portada

Autora: Laia Mola Moya

Títol: Les Vinyes d'Horta de Sant Joan

Primer premi del VIII Concurs de Fotografia CELIR

Equip investigador

Coordinació:

Juan Antonio Duro*

Investigadors:

Pau Galiana Llasat**

Maria Victòria Soldevila*

Mónica Martín*

Xavier Ponce Alifonso*

Francesc Xavier Farré Albendea*

Juan Antonio Duro*

*Departament d'Economia, URV

**Departament de Gestió d'Empreses, URV

ÍNDIX

Introducció.....	7
Capítol 1. Situació empresarial a les Terres de l'Ebre el 2021.....	9
Capítol 2. El sector primari a les Terres de l'Ebre el 2021.....	49
Capítol 3. El sector industrial a les Terres de l'Ebre el 2021	91
Capítol 4. El sector públic a les Terres de l'Ebre el 2021	115
Capítol 5. La demografia a les Terres de l'Ebre el 2021	141
Capítol 6. Els estudis covid i el turisme a les Terres de l'Ebre el 2021: una síntesi de patrons	203

Introducció

*Dr. Juan Antonio Duro Moreno
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

Teniu a les vostres mans una nova edició de l'Informe d'Economia Local i Regional, en aquest cas referit a l'any 2021, un any que és novament excepcional perquè està marcat per la pandèmia global, un any que, després del desastre del 2020, visualitza ja una recuperació de l'economia a nivell global, i també a Catalunya. Així, i mentre que el 2020 el PIB català va baixar d'un històric 11,7%, el 2021 va registrar un augment del 5,8%, sense recuperar, per tant, tota la pèrdua d'activitat registrada el 2020. El 2021 la indústria es recupera, amb un augment del 7,1%, i els serveis, amb un ritme del 6%. D'altra banda, pel que fa als llocs de treball, mentre que el 2020 se'n van perdre un 10,9%, el 2021 se'n van guanyar un 7,3%. És en aquest context de millora (insuficient, però millora) que es desenvolupa aquest informe. Per tant, enguany, en comparació amb el 2019, ja s'entreveu certa expectativa de sortida del túnel, que haurà de ser confirmada el 2022.

Com en el passat, l'informe és un treball coral, on han participat investigadors i professors de diferents departaments de la Universitat, als quals s'ha d'agrair la seva professionalitat i saber fer. Com ja és costum, en particular, l'Informe d'Economia Local i Regional de les Terres de l'Ebre 2021 inclou capítols relatius als sectors empresarial, primari i agroalimentari (de gran rellevància al territori), secundari (de gran potencial i amb bones notícies darrerament), turístic, de serveis públics i demogràfic. Cal ressenyar la importància d'aquest darrer, a causa dels problemes de regressió demogràfica globals al territori i, especialment, a la zona nord.

Com sempre, esperem que la informació i les anàlisis que reproduïm a l'informe siguin d'interès per a la ciutadania i els agents socioeconòmics territorials, tant públics com privats. Creiem que, amb la informació i les anàlisis incloses, els agents poden opinar amb més base i se'ls pot ajudar en la presa de decisions.

Capítol 1. Situació empresarial a les Terres de l'Ebre el 2021

*Dr. Pau Galiana Llasat
Departament de Gestió d'Empreses
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

Any rere any aquest capítol de l'Informe d'Economia Local i Regional de les Terres de l'Ebre està destinat a l'anàlisi detallada de les variables més significatives de la situació empresarial a les Terres de l'Ebre. Per poder prendre perspectiva, sovint s'afegeixen comparatives, sia amb altres regions sia amb les xifres de la província o catalanes, i es detalla, en la mesura del possible, les dades, tant sectorialment com geogràficament. Cal afegir en aquest aspecte que sovint hi ha variables per a les quals costa obtenir dades desagregades, ja sigui per àmbits territorials, per comarques o per municipis, la qual cosa dificulta l'anàlisi de proximitat. Per tant, centrem l'explicació a partir de l'evolució anual i les tendències de les empreses dels diferents sectors productius del territori i, en la mesura del possible, dels subsectors més rellevants. Es contempla l'evolució de l'ocupació, la producció, les vendes, el consum, la competitivitat, etc., és a dir, les variables més rellevants, i fem visibles les dades, la seva evolució i la repercussió que aquestes tenen sobre les empreses ebrenques.

Ja es va explicar el darrer any que el 2020 havia tingut amb un gran impacte negatiu en els àmbits social i econòmic per la irrupció de la pandèmia de la covid-19. Tot el 2020 va estar marcat per aquesta crisi mundial i, lluny de ser breu temporalment com podia pensar-se en un inici, ha marcat també tot l'any 2021, objecte d'aquest informe, encara que de manera molt diferent, tant en l'àmbit social com en els àmbits econòmic i empresarial. Durant el 2021 s'han produït diverses de les denominades onades de la pandèmia, que han tingut característiques molt diferents de les primeres, però també molta afectació en els àmbits empresarial i laboral. No obstant això, el 2021 ha estat també l'any de la implantació massiva de les vacunes i això ha fet que el retorn als llocs de treball, les escoles i les aules universitàries hagi alleugerit molt els efectes de la pandèmia i hagi revertit força els ERTO que es van escampar de forma massiva per les empreses de tot el país i, per suposat, del territori ebrenç.

Durant l'any 2021 també s'han produït eleccions a la Generalitat de Catalunya, concretament el 14 de febrer, amb les afectacions que suposen sempre, per al teixit empresarial, els canvis de governants, l'impàs de la formació de govern i la designació de responsables de les diferents àrees i possibles canvis en la política econòmica i empresarial.

Les administracions públiques, durant el 2021, han anat consolidant els ajuts iniciats el 2020 i els han anat afinant cap als sectors més afectats. Els ajuts de les administracions públiques locals i regionals han aparegut i ho han fet de forma més ordenada i informada que durant el 2020, en què, a causa de la urgència i certa precipitació, es va incórrer en algun desajust i manca de comunicació efectiva. L'arribada d'ajuts tant de l'Estat central, com de la Generalitat i dels municipis, han servit per mantenir la situació d'algunes empreses, mentre que d'altres no han pogut subsistir per la durada dels tancaments sectorials o la manca de reactivació econòmica a curt termini. Els Expedients de Regulació Temporal d'Ocupació (ERTO) s'han mantingut durant el 2021 i això ha fet que el retorn a l'activitat hagi estat menys traumàtica i més ràpida del previst en alguns sectors, tal com veurem en les dades analitzades.

Així, l'any 2021 ha estat un any en què s'ha retornat gradualment a la normalitat laboral i empresarial, però en cap cas podem dir que això s'ha produït ni ràpidament ni totalment; a més, en l'àmbit laboral s'han produït canvis, que ja estan sent objecte d'estudi tant a l'empresa privada com a les administracions. Les possibilitats del teletreball s'han fet evidents, però la regulació i l'anàlisi de l'eficiència d'aquesta modalitat encara són sobre la taula. Es produeixen canvis continus i l'anàlisi de les situacions s'ha de fer de forma pausada i no amb la urgència de la conjuntura pandèmica que estem vivint actualment.

L'anàlisi es basa, per no variar la metodologia emprada els darrers anys, en l'aplicació de dades quantitatives a partir de les obtingudes de les principals fonts d'informació, com són l'Observatori d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya i l'Idescat, i de dades analítiques d'altres departaments de la Generalitat, dades publicades per la Diputació de Tarragona i informes trimestrals publicats per la Càtedra d'Economia Local i Regional de la URV, però també amb les dades qualitatives provinents de les interaccions que proporcionen estudis de la mateixa càtedra, com ara informes comarcals o locals, i també de l'Índex de Clima Empresarial de les Terres de l'Ebre, publicat anualment i que fa referència a les principals dades empresarials d'interès: l'evolució dels preus, la cartera de demandes, la contractació, els ingressos d'explotació,

etc. A més, comptem amb la informació de primera mà de diversos actors de l'empresa i l'administració que incorporarem degudament.

Si fem referència a la principal variable que afecta la font d'ingressos empresarials, el consum, cal recordar i insistir que, malauradament, les dades del comportament del consum no tenen desagregació territorial a l'escala que necessitaríem per afinar l'anàlisi. En l'àmbit estatal, com podem observar a les taules i els gràfics següents, que recullen l'evolució anual de la confiança dels consumidors/es, el darrer any 2021 s'ha observat un rebot respecte de la caiguda considerable que va tenir durant el 2020.

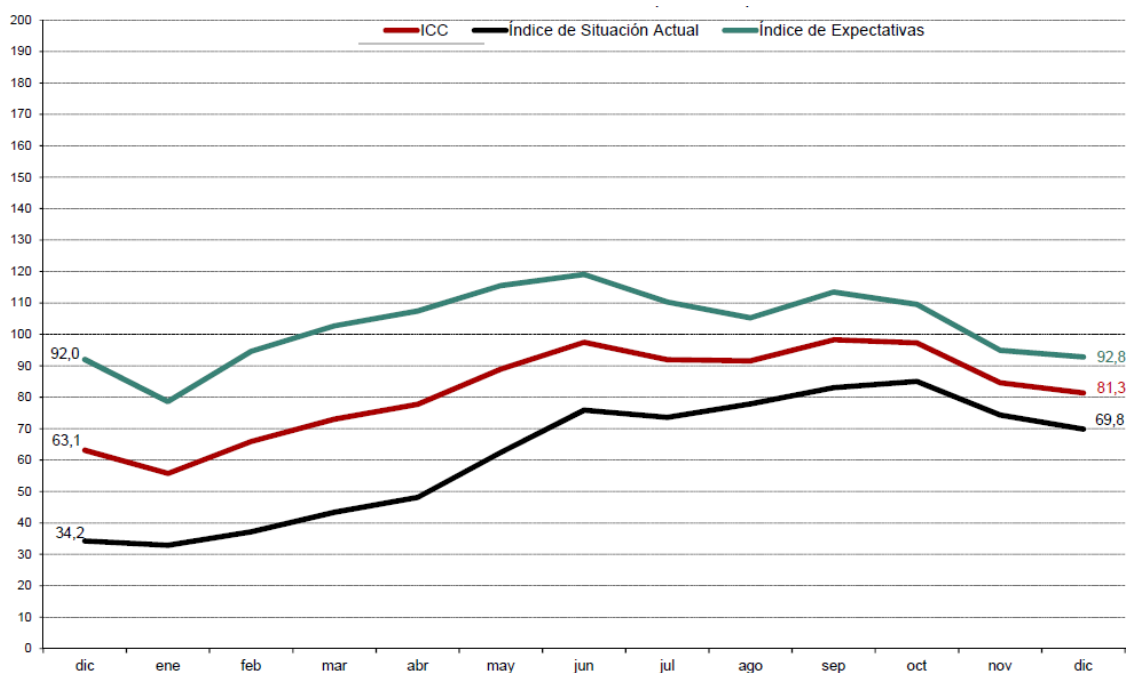
Taula 1. Evolució de l'índex de confiança del consumidor (ICC)

	Dic 2020	Ene 2021	Feb 2021	Mar 2021	Abr 2021	May 2021	Jun 2021	Jul 2021	Ago 2021	Sep 2021	Oct 2021	Nov 2021	Dic 2021
ÍNDICE DE CONFIANZA CONSUMIDOR	63,1	55,7	65,9	73,0	77,8	89,0	97,5	91,9	91,6	98,3	97,3	84,6	81,3
ÍNDICE DE SITUACIÓN ACTUAL	34,2	32,9	37,2	43,4	48,1	62,4	75,9	73,6	77,9	83,1	85,0	74,3	69,8
ÍNDICE DE EXPECTATIVAS	92,0	78,6	94,6	102,7	107,4	115,5	119,1	110,3	105,2	113,4	109,6	94,9	92,8

Font: CIS, Estudi núm. 3304. ICC de desembre.

La confiança del consumidor és una dada que es publica a nivell nacional (CIS, 2021) i que té una desagregació en l'índex de situació actual i l'índex d'expectatives. Podem veure que, a curt termini, l'índex de situació actual té unes fluctuacions elevades, ja que depèn molt més de les situacions puntuals, de les notícies que sorgeixen i de l'actualitat de les variables que marquen la confiança dels consumidors/es. S'hi veu com, durant el 2021, l'índex té un increment sostingut fins als 85 punts a l'octubre (+158,3% des del gener), però que cau 15,4 punts en els dos mesos finals de l'any. Mentre, l'índex de les expectatives té un comportament més suau i s'incrementa també durant el 2021 fins a un màxim al juliol (+50,1%), i un descens suau a la segona part de l'any de 26,3 punts.

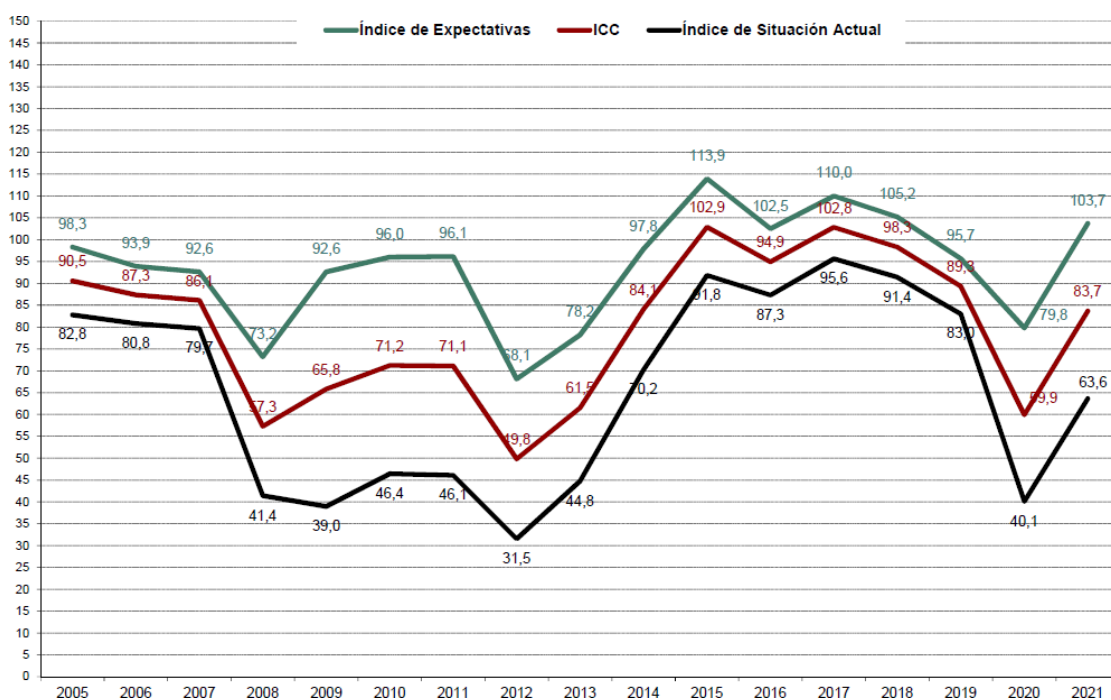
Gràfic 1. Evolució anual de l'ICC. 2020-2021

Font: CIS, Estudi núm. 3304. ICC de desembre del 2021.

L'índex de Confiança del Consumidor (ICC) del mes de desembre és de 81,3 punts, el que representa 18,2 punts més que al desembre de l'any 2020. Aquest descens de l'índex es deu a l'evolució dels seus dos components: la valoració de la situació actual, que s'incrementa 35,6 punts, i la valoració de les expectatives de futur, que puja 0,8 punts. Tot i així s'observa una evolució molt positiva dels índex entre gener i setembre i un lleuger descens els darrers mesos de l'any. Per tant, des del punt de vista de la confiança del consumidor, podem concloure que ha estat un any millor que l'anterior, que va tenir un descens del -18,7%, mentre que el 2021 ha registrat un increment del +28,8%, basat sobretot en l'increment de l'índex de confiança en la situació actual, ja que l'índex de les expectatives s'ha mantingut estable (+7,7% el 2020 vs +0,8% el 2021).

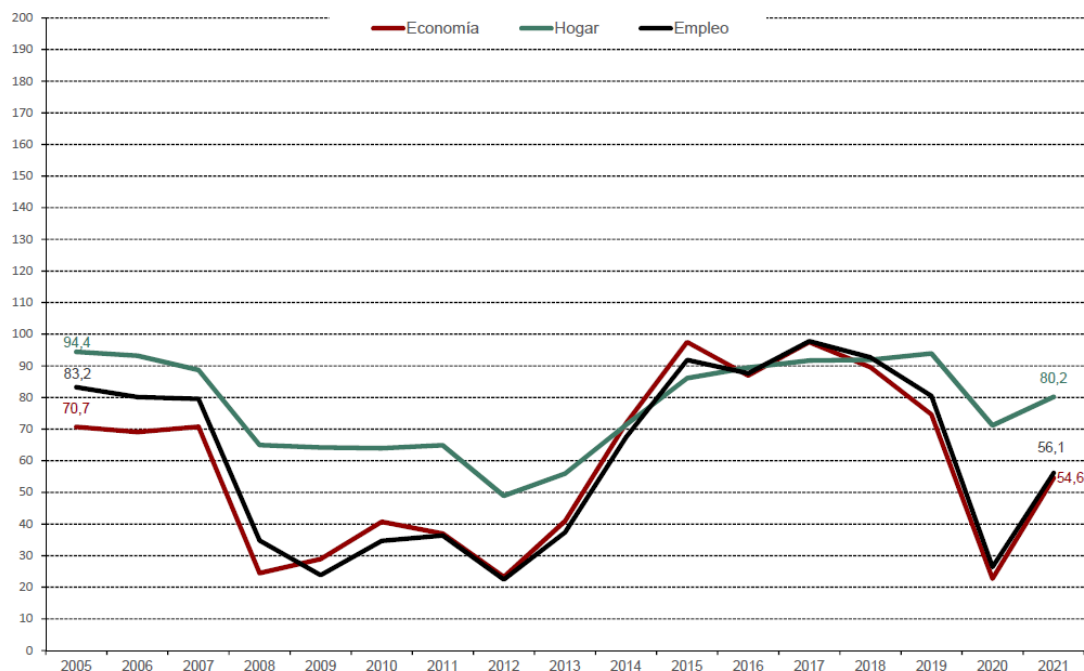
Gràfic 2. Evolució anual de l'ICC. 2005-2021

Font: CIS, Estudi núm. 3304. ICC de desembre del 2021.

Com es pot veure, l'evolució de l'ICC va tocar fons el 2012, en plena crisi econòmica (2008-2014), i va anar recuperant-se i mantenint una estabilitat entre el 2015 i el 2019. La pandèmia va tenir un efecte sobre l'ICC molt similar a l'inici de la crisi el 2008, però el repunt que indica el 2021 suposa un escenari molt diferent, ja que el rebot ha estat ràpid i ha marcat gràficament una forma de V en lloc de la forma d'U que va tenir la crisi econòmica, tal com es pot observar al gràfic.

Gràfic 3. Evolució anual de la situació econòmica a partir de l'ICC. 2005-2021

Font: CIS, Estudi núm. 3304. ICC de desembre del 2021.

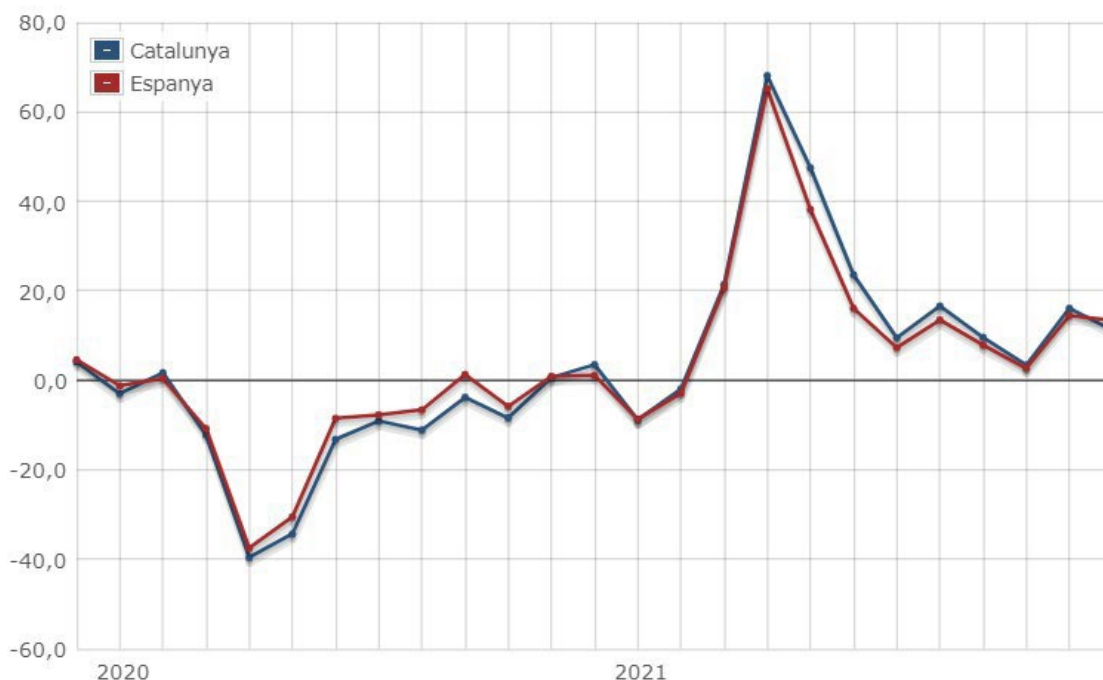
Es pot observar que l'any 2021 ha suposat un repunt de la confiança del consumidor respecte del fort descens que va suposar el 2020. En veure l'evolució de l'ICC en economia, llar i treball, cal recordar que la pandèmia va suposar descensos de l'ordre de gairebé 60 punts i, tot i que no es recuperen amb els nivells del 2019, sí que ho fan de forma considerable. Això fa pensar, doncs, que l'aparició i l'aplicació de les vacunes i el retorn a la normalitat que s'ha esdevingut aquest 2021 (mantenint les mesures de protecció, però de forma menys restrictiva) han fet que la sortida de la situació en què la pandèmia va abocar l'economia hagi sigut ràpida des del punt de vista de la confiança del consumidor. No obstant això, caldrà analitzar les altres variables per arribar a conclusions definitives.

Repassem, en els apartats següents, les principals magnituds empresarials, tenint en compte l'àmbit territorial ebrenc: les variacions i la situació actual de l'ocupació, la competitivitat, les vendes, els preus, la internacionalització, etc., dels diferents sectors de l'economia ebrenca. L'administració pública sovint no té en compte que els territoris i els analistes necessiten les dades de forma més desagregada per estudiar i analitzar degudament fets puntuals que s'esdevenen en diferents àmbits territorials, sobretot en aquells més allunyats de les àrees metropolitanes. Així, amb freqüència ens trobem amb una doble dificultat: l'àmbit territorial (que sovint és català o com a molt provincial) i la temporalitat de les dades, que molts cops tenen mesos o anys d'endarreriment.

2. La producció i les vendes

L'índex de volum de negoci a la indústria (IVNI) és un indicador que reflecteix l'evolució de l'activitat de les empreses industrials catalanes a partir de la facturació. Mesura l'evolució conjunta de les quantitats, les qualitats i els preus. L'IVNI inclou tots els grans sectors industrials i es desagrega per destinació econòmica dels béns: de consum, d'equipament i intermedis.

Gràfic 4. Variació interanual de l'IVNI. Catalunya i Espanya. 2019-2021

Font: Idescat. INE.

En el darrer informe anual destacàvem que l'any 2020 va veure's fortament influenciat pel període de confinament; ho podem recordar observant el gràfic, ja que per fer-ne la comparativa l'hem fet de dos anys. Observem com, a la primavera del 2020, amb el confinament i el posterior tancament empresarial de molts sectors, la caiguda del volum de negoci va ser al voltant del 40% i es va anar recuperant gradualment durant la resta de l'any, però va acabar-lo amb xifres negatives. Veiem, en canvi, que durant el 2021 la tendència ha estat molt diferent, amb un increment de fins al 70% durant la primera part de l'any i amb un posterior descens, però va acabar-lo amb xifres positives per sobre els dos dígits.

Taula 2. Variació interanual industrial per tipus de béns. Catalunya. 2021

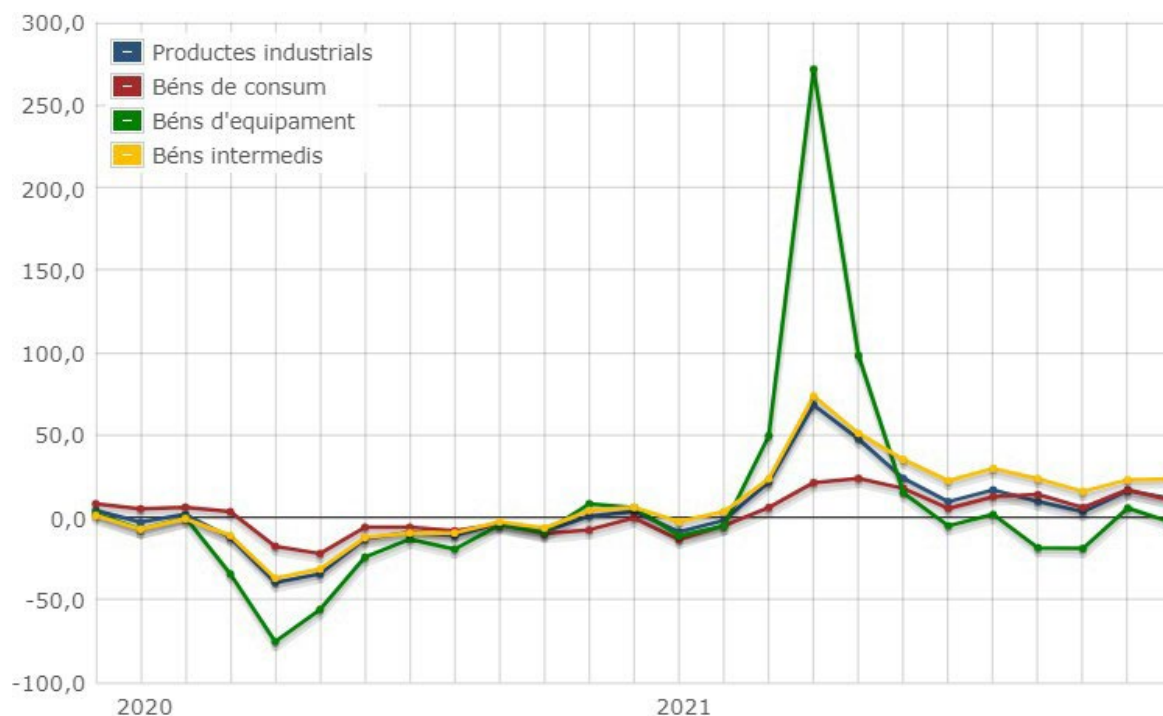
	Variació interanual % acumulat
Índex general (IVNI)	16,7
Productes industrials	15,5
Béns de consum	8,9
Béns d'equipament	11,6
Béns intermedis	24,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat i l'INE.

Per interpretar les dades de la millor forma possible, cal recordar que entenem com a productes industrials aquells que s'utilitzen per al consum industrial mateix, a diferència dels productes de consum que es produeixen per al consumidor final. Els béns d'equipament fan referència a les plantes industrials, la maquinària i les instal·lacions necessàries per al funcionament de les unitats de producció, mentre que els béns intermedis són els utilitzats per a la seva incorporació a la producció de béns finals. Per tant, podem veure en aquests termes el 2021 com un any de creixement industrial, però no tant pel que fa a béns per al consum, sinó en la preparació de la indústria per fer front a creixements futurs i dotar-se d'una estructura productiva més gran.

El gràfic 5 reafirma visualment aquesta idea d'increment de la producció de béns d'equipament, sobretot a la primera meitat de l'any 2021, i de creixement amb els béns industrials, de consum i intermedis per sobre de la situació de l'any 2020, que va ser negatiu en tots els trimestres.

**Gràfic 5. Índex de volum de negoci de productes industrials per tipus de béns.
Catalunya. 2019-2021**

Font: Idescat i INE.

L'índex de producció industrial (IPI) és un indicador conjuntural que mesura l'evolució de l'activitat productiva de les branques industrials. El seu objectiu és mesurar l'evolució del volum del valor afegit brut generat per les branques industrials i el conjunt de la indústria; per tant, mesura els canvis en la producció industrial sense l'efecte dels preus, que distorsionaria la comparativa. A Catalunya, l'índex de producció industrial (IPI) l'any 2021 recupera gairebé tota la caiguda suportada l'any 2020, i ho fa amb un creixement d'un 8,3% interanual. Com veiem a la taula 2, per seccions i divisions, creixen molt les indústries extractives (21,7%), la maquinària i els equips mecànics (17,3%), el tèxtil (15,5%), la metal·lúrgia (12,7%) i altres manufactures (20%), és a dir, totes les que havien sofert més descensos el 2020. Com ja ens referíem en parlar del IVNI, han crescut més que la indústria de béns de consum. En canvi, l'índex ha tingut un descens per factors externs en la producció energètica (-3,5%), mentre que l'alimentació, un sector preponderant i estratègic a les Terres de l'Ebre, ha experimentat un bon increment (8,4%), igual que les químiques o les arts gràfiques, per posar dos exemples presents al territori entre tots els que han acabat en positiu. Finalment, és important comentar que l'índex català ha estat per sobre del de la resta de l'Estat (8,3 vs 7,1).

Taula 3. Índex de producció industrial. Variacions per seccions. 2016-2021

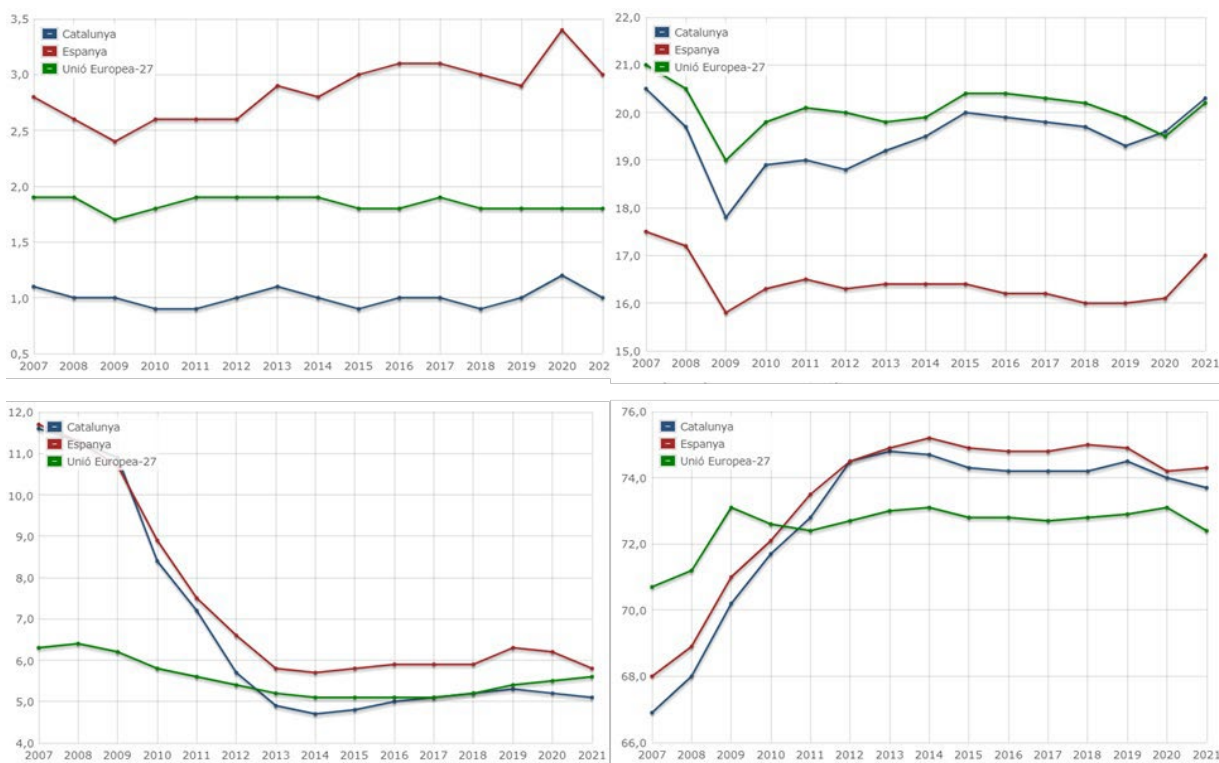
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Indústries extractives	-9,8	4,7	2,8	-10,3	-21	21,7
Indústries manufactureres	3,3	3,6	1,7	-1,6	-9,9	9,6
alimentació i begudes	1,5	-1,4	1,4	-0,5	-5,2	8,4
tèxtil, confecció, cuir i calçat	14,8	9,7	0,8	-4,1	-20,5	15,5
paper, arts gràfiques i suport enregistrats	-3,6	-1,1	-3	-9,7	-7,2	8,2
químiques	1,7	4,6	-0,5	-2,5	-0,9	8
prod. farmacèutics	7	5,6	2,3	0,5	2,1	3,3
cautxú i matèries plàstiques	4,8	4,5	-0,7	-2	-5,5	8,8
altres productes minerals no metàl·lics	1,1	5,7	-8	0,5	-4,5	10,6
metal·lúrgia i productes metàl·lics	3,5	8,3	3,9	-0,5	-13	12,7
equips elèctrics, electrònics i òptics	2,9	4,3	2,8	-2,8	-6,5	11,4
maquinària i equips mecànics	8,6	3,2	7,3	1,3	-13,7	17,3
material de transport	2,2	-1,1	3,3	-3,6	-26	1
altres indústries manufactureres	1,3	8,3	3,8	0,7	-19,6	20
Energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	0,1	3,5	-6,9	1,3	-3,8	-3,5
Subministrament d'aigua	8,7	8,2	-5,7	8,9	-4,6	0,8
IPI Catalunya	3,1	3,7	0,8	-1,2	-9,3	8,3
IPI Espanya	1,6	2,9	0,7	0,7	-9,1	7,1

Font: Idescat i INE.

El VAB (valor afegit brut) representa la riquesa generada durant el període considerat, i s'obté amb la diferència entre el valor de la producció i els consums intermedis utilitzats (matèries primeres, serveis i subministraments exteriors, etc.). Analitzant les dades del VAB de Catalunya, Espanya i la Unió Europea per sectors, observem que, en el cas català, l'aportació de l'agricultura al VAB és molt més minsa que l'espanyola (1% vs 3%) i també gairebé la meitat que la de la UE (1,8%); a més, el repunt del 2020 per causa de la pandèmia i la davallada de l'aportació dels altres sectors ha tingut la correcció de tornada a la normalitat i s'ha situat als nivells del 2019.

Molt diferent és la situació del VAB industrial, que té una clara semblança a la de la UE, per sobre del 20%, mentre que l'espanyola se situa 3 punts per sota. El pes de la indústria s'ha recuperat molt aquest 2021 i s'han arribat a xifres similars al període 2015-2016, apuntant cap a un pes del sector que quasi arriba al del 2007, anterior a la crisi econòmica. La construcció, però, es manté en un 5%, per sota lleugerament dels pesos del sector a Espanya i la UE, però amb l'estabilitat que des del 2012 s'ha implantat al sector, lluny de les xifres superiors al 10% que es donaven abans del 2008 i que s'allunyaven de les normals als països del nostre entorn.

Gràfic 6. Evolució per sectors del valor afegit brut (VAB) de Catalunya, Espanya i la Unió Europea. 2007-2021. Agricultura, indústria, construcció i serveis

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

Finalment, el sector de serveis ha tingut un comportament semblant a la resta de la Unió Europea i diferent del de la resta d'Espanya. A Catalunya i la UE ha davallat lleugerament el seu pes, mentre que a la resta de l'Estat ha tingut un lleuger increment. La correcció catalana ve donada per l'increment del pes del sector industrial que ja havíem comentat en referir-nos a les xifres de volum de negoci del sector industrial, que van créixer el 2021.

Anem recordant, any rere any, que cal posar en context aquestes xifres en traslladar-les a les Terres de l'Ebre, ja que les diferències de la distribució sectorial al territori respecte de la resta del país fan que la lectura d'aquestes dades s'hagi de matisar territorialment. Així, i segons la taula 3, veiem que hi ha dues comarques molt atípiques en el repartiment sectorial del VAB: la Ribera d'Ebre, que a causa de les centrals nuclears destaca pel pes de la indústria (71,2%) respecte dels altres sectors, i la Terra Alta, on el sector industrial equipara en VAB els serveis. La resta de territori (el Baix Ebre i el Montsià) segueix una estructura semblant a la catalana, i per això podríem concloure per a aquestes comarques que la pèrdua de VAB ha estat similar a la catalana, i l'agricultura té més pes que a la resta de Catalunya (4,9% al Baix Ebre i 7,3% al Montsià) i també la construcció (8,2% i 6,8%).

Taula 3. Distribució del valor afegit brut (VAB) per sectors i comarques

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis
Baix Ebre	4,9	14,8	8,2	72,1
Montsià	7,3	21,1	6,8	64,7
Ribera d'Ebre	2,3	71,2	2,2	24,3
Terra Alta	6,7	42,1	8,1	43,2
Catalunya	1,0	19,3	5,3	74,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

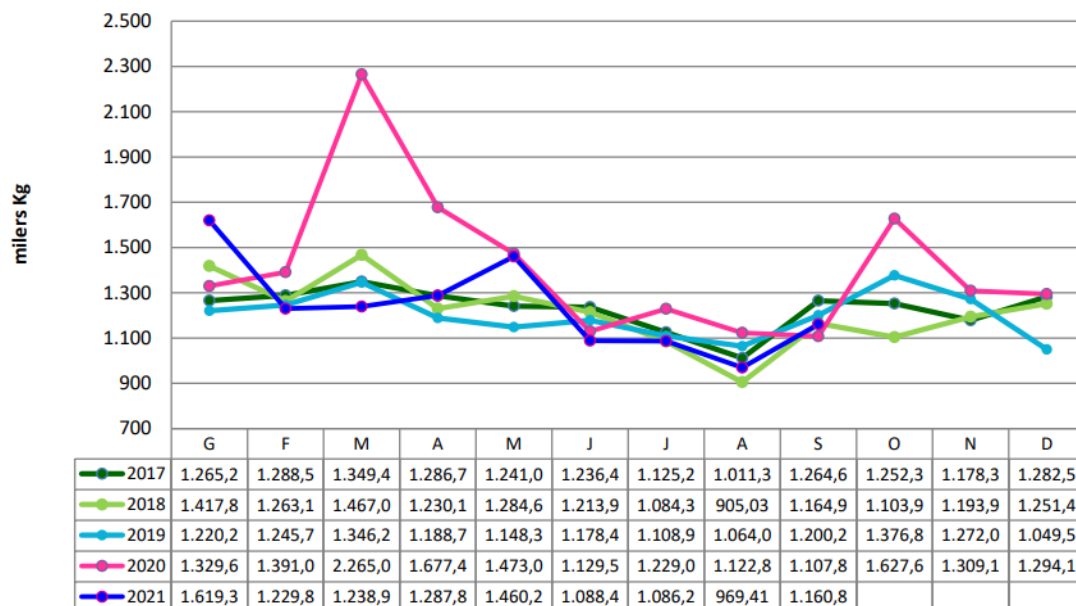
En el sector de la indústria alimentària del territori, hi ha hagut alguns moviments empresarials importants que cal apuntar durant l'any 2021. Al primer semestre, es va dur a terme una important venda que canvia el panorama del sector: Olivite Export, SL, fundada el 2020 a partir de l'acord de cinc cooperatives ebrenques (Agrícola de Sant Gregori de Santa Bàrbara, Agrícola de la Sénia, Agrícola de Sant Isidre del Mas de Barberans, Agrícola de la Galera i Soldebre de Tortosa), va comprar la unitat de negoci d'oli d'oliva de l'empresa Juan Ballester Roses Sucesores, SA, la qual cosa evita la deslocalització davant de la intenció de venda dels propietaris i el manteniment dels llocs de treball. Les cinc cooperatives tenen una massa social de més de 2.000 agricultors i gestionen 10.000 hectàrees de terreny d'olivera a les Terres de l'Ebre. L'empresa, adquirida per Olivite Export, SL, va facturar el 2020 més de 21,5 milions d'euros i estava situada en el top 10 de les empreses de les Terres de l'Ebre per volum de facturació, la qual cosa evidencia la importància del canvi de propietat i la concentració empresarial que suposa, ja que Soldebre, la més gran de les cooperatives que formen part d'Olivite Export, SL, va facturar 13,8 milions el 2020.

D'altra banda, el 2021 també s'ha dut a terme una altra important operació a la indústria agroalimentària. L'empresa Ous Roig, SA, amb una facturació de 29,2 milions d'euros el 2020, va anunciar la seva fusió amb la companyia Dagu, i es va crear, així, el grup líder a Espanya del sector, amb una facturació de 90 milions d'euros (amb una previsió de 150 milions) i 3 milions de gallines ponedores.

Fent un repàs dels principals cultius del sector primari per analitzar l'evolució de la seva producció i les variables que afecten les vendes, iniciem el recorregut amb el cultiu de l'arròs, que podem destacar com a principal a les zones del Delta de l'Ebre i que treballen el 95% de les hectàrees de tota Catalunya (quasi 20.000, que suposa gairebé una cinquena part del total d'Espanya) i produeixen 130.000 tones d'arròs anualment. Les principals destinacions de l'exportació són el Regne Unit (més de 8.000 tones), França

(2.500 tones) i Bulgària (2.000 tones), i la resta de països de forma més fragmentada per un total de més de 21 tones, el 16% de la producció aproximadament.

Gràfic 7. Consum d'arròs a les llars catalanes. 2017-2021

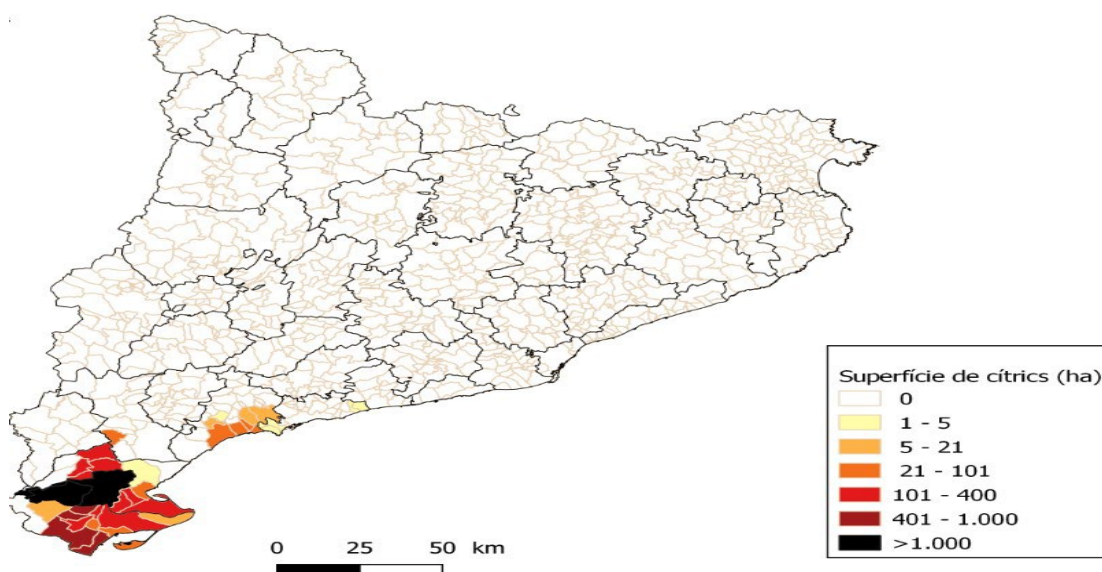

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

El 2021 ha experimentat un increment de preu de l'arròs i ha passat de 30 € per 100 kg a 36 € per 100 kg, és a dir, un 20% d'increment. El consum d'arròs a les llars catalanes, principal mercat dels productors i comercialitzadors ebrencs, es manté prou estable al llarg dels anys, tot i que podem veure al gràfic adjunt que durant la pandèmia i els confinaments va tenir un increment puntual que es va corregir a curt termini.

I pel que fa als cítrics, aquest representa un altre dels productes estratègics del sector primari ebrenc, amb cooperatives i empreses amb una facturació elevada i una superfície de conreu de quasi 8.000 ha que concentren gairebé la totalitat de producció a Catalunya d'aquest fruit.

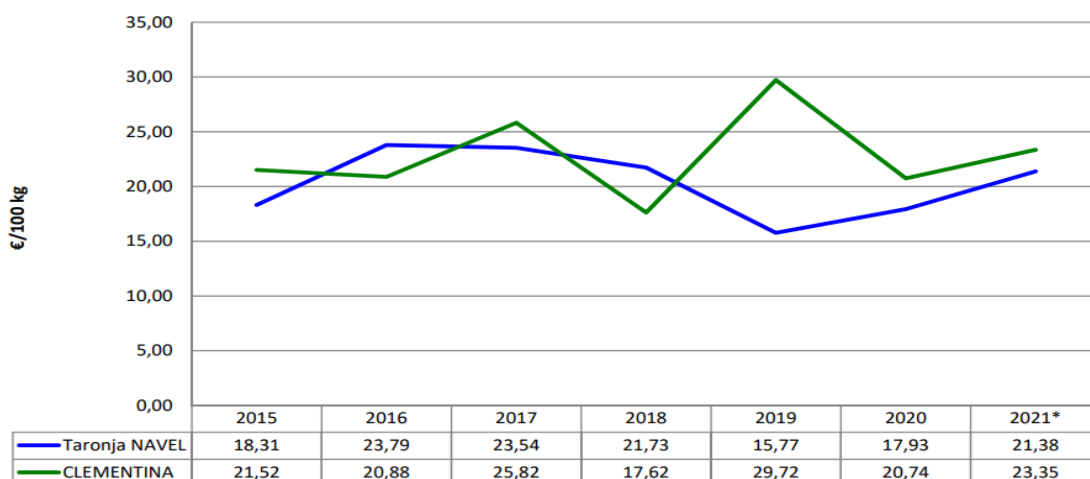
Imatge 1. Superfícies municipals de cítrics a Catalunya

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

La producció anual de cítrics a les comarques de l'Ebre està per sobre de les 150.000 tones, de les quals dos terços corresponen a mandariners i un terç a tarongers. Per comarques, les hectàrees de conreu i la producció al Baix Ebre és lleugerament superior al Montsià, testimonial a la Ribera d'Ebre i inexistent a la Terra Alta. El consum per càpita dels cítrics a Catalunya volta els 28 kg, amb una despesa mitjana de 32,44 €, mentre que el volum d'exportació és molt elevat (147 milions d'euros, segons les dades del 2020), per sobre de la producció anual, la qual cosa fa que paradoxalment s'hagi d'importar cítrics per al consum propi. Les principals destinacions internacionals dels cítrics de les Terres de l'Ebre són Alemanya (38 milions d'euros), Itàlia (30 milions), França (quasi 25 milions) i Àustria (més de 10 milions), encara que també hi ha 45 milions d'euros repartits per països europeus diversos, sobretot els nòrdics.

Gràfic 8. Preu percebut pel pagès de cítrics a Catalunya. 2015-2021

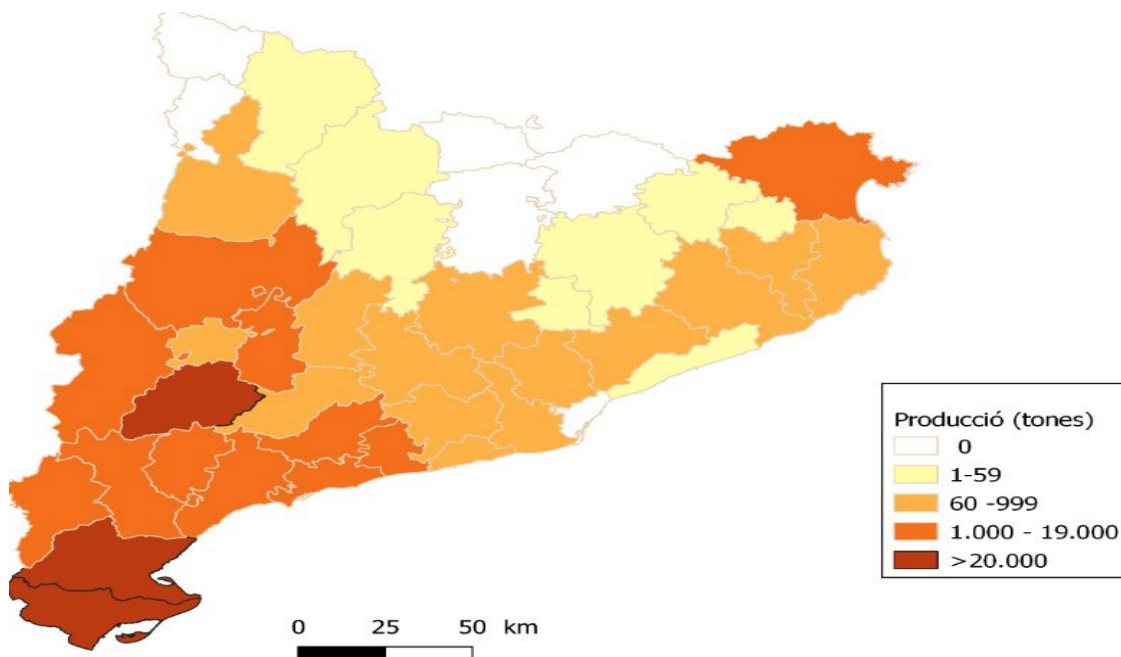

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

El gràfic anterior mostra el preu rebut pel productor de cítrics a Catalunya. Podem percebre que, tot i l'increment respecte del darrer any, el preu per quilogram de taronja Navel és de 0,214 €, i el de mandarina, de 0,234 €. Només cal veure el preu de consum del producte per adonar-se de la problemàtica de la producció dels cítrics, que comporta l'abandonament de milers d'hectàrees per part de petits productors a qui no els surt a compte la despesa de la producció i la recol·lecció. Les fonts consultades de primera mà apunten que en diversos cultius (cítrics, olivera, etc.) hi ha una tendència creixent que les finques productores siguin cada cop més grans, i a la compra, per part d'agricultors professionals, de terres de petits productors que tenen aquest conreu com a font secundària d'ingressos.

Referent a la terra destinada a l'olivera, de nou ens trobem amb una gran superfície de conreu. Encara que no té l'exclusivitat de l'arròs o dels cítrics, sí que es constata una intensificació molt gran respecte d'altres comarques, tal com ho podem veure al mapa. El total de producció de Catalunya és de 165.000 tones, de les quals més de 80.000 corresponen a les Terres de l'Ebre. Els preus que perceben els pagesos estan sotmesos a més fluctuacions que l'arròs i els cítrics. Concretament, l'any 2020, tant l'oli verge extra (menys de 0,8°) com l'oli verge (entre 0,8° i 2°) van tenir un descens del 16%.

Imatge 2. Superfície de conreu d'olivera a Catalunya

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

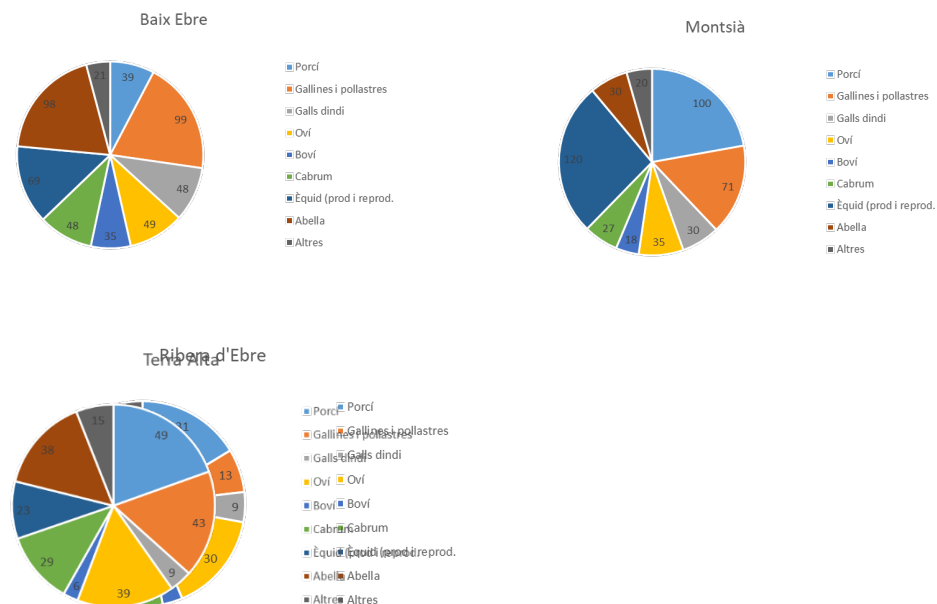
El sector ramader constitueix un dels eixos fonamentals del sector primari a les Terres de l'Ebre i en els darrers anys ha tingut un procés de professionalització evident, de manera que moltes famílies han passat de dedicar-s'hi com a feina i font d'ingressos complementaris a fer-ho com a activitat principal. També moltes empreses de la indústria alimentària han crescut pel que fa al control i la producció de granges pròpies.

Cal destacar com a principals activitats productives en nombre d'explotacions les de gallines i pollastres (226 explotacions) i les porcines (216), distribuïdes sobretot a les comarques del Baix Ebre (majoritàriament les d'aviram), el Montsià (on predomina el porcí) i la Terra Alta (amb bones xifres d'ambdues); la Ribera d'Ebre no és tant intensiva en explotacions ramaderes. També tenen un gran volum d'explotacions el sector oví (153), el cabrum (143), el del gall dindi (96) i el boví (65), entre els vertebrats, així com l'èquid (239), però de dimensions molt més petites. Destaca el Baix Ebre i, amb menys importància, la Terra Alta i el Montsià en explotacions d'abelles (194), i hi tenen menys repercussió les d'altres espècies, com els conills, els ànecs, les oques, les guatlles, les perdius, els cargols o els cucs de terra.

Una dada que cal tenir en compte és que, de totes les explotacions, ni tan sols el 2% tenen la consideració de ramaderia ecològica, per tant, hi ha molt de marge de millora en aquest aspecte que podria esdevenir un fet diferencial respecte d'altres

localitzacions, sobretot tenint en compte que les Terres de l'Ebre tenen el reconeixement i, per tant, el segell de Reserva de la Biosfera.

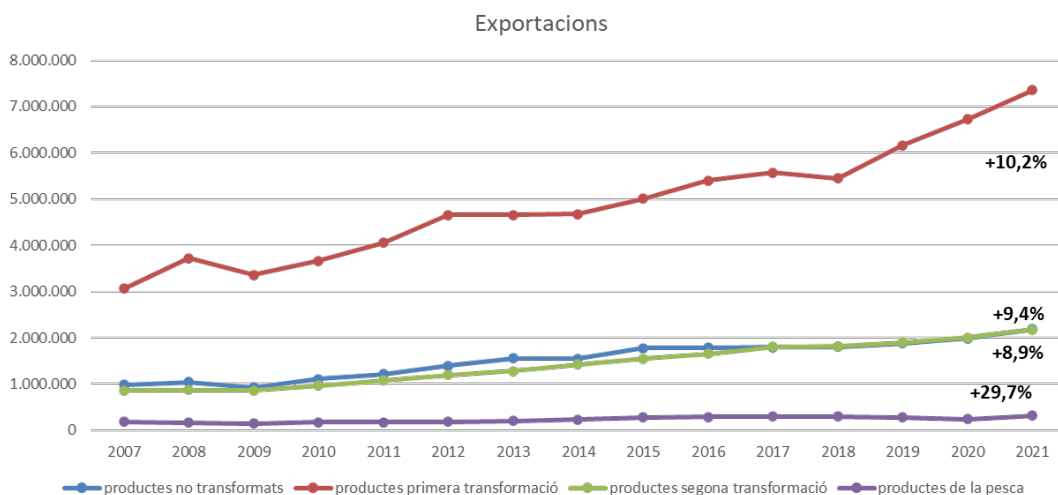
Gràfics 9-12. Nombre d'explotacions ramaderes per tipus i comarques

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

Durant l'any 2021 hi ha hagut un clar increment de les exportacions dels productes agroalimentaris que s'ha fet evident en els productes no transformats o de segona transformació (amb increments del 8,9% i el 9,4%) i una mica més amb els de primera transformació (10,1%), tot i que aquests són els més importants en volum d'exportacions. Els productes de la pesca han revertit la situació negativa del 2020 i han tingut un fort increment del 29,7%.

Gràfic 13. Evolució de l'exportació de productes del sector primari a Catalunya

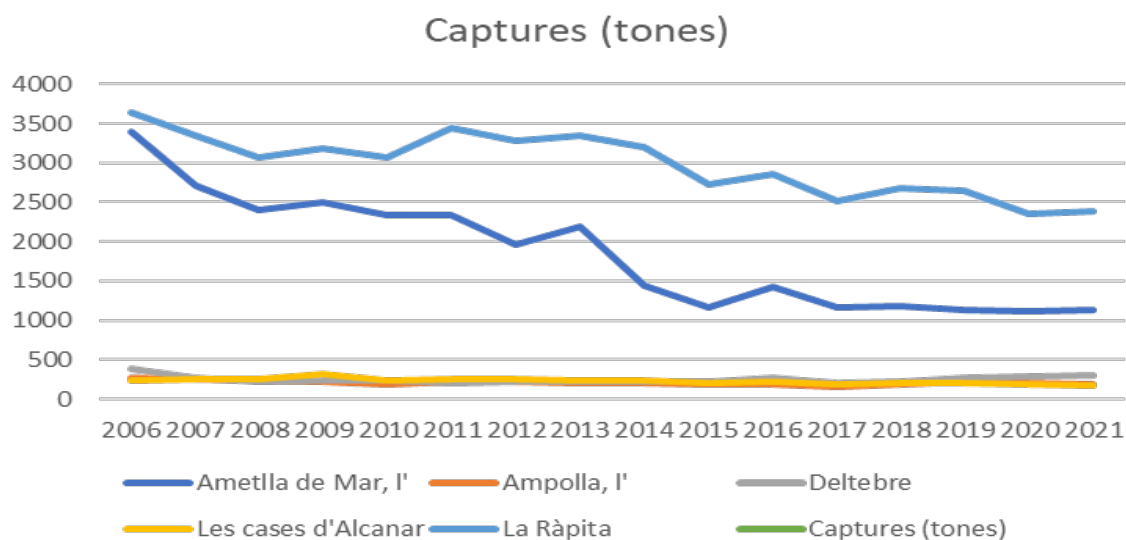

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

És important que ens detinguem per analitzar la producció i les vendes del sector pesquer, ja que les Terres de l'Ebre compta amb una de les flotes més importants de Catalunya i que obté el 21% de les captures i el 25% dels ingressos del total. Prenen una rellevància més gran les flotes de la Ràpita (57% de les captures) i l'Ametlla de Mar (27%), a les quals cal sumar les flotes de Deltebre (7%), l'Ampolla (4%) i les Cases d'Alcanar (4%). Si ens referim als ingressos, les xifres de distribució per llotges són aproximadament les mateixes.

Però cal parar atenció a l'evolució a la baixa que es plasma al gràfic i que ha anat mostrant-se en els darrers anys. Si el 2006 les captures de la flota ebreca eren de quasi 8.000 tones i representaven uns ingressos de 29 milions d'euros, el 2021 les captures han estat quasi la meitat (4.179 tones), tot i que per l'evolució dels preus el descens de facturació representa només un descens del -15,7%, és a dir, uns 4,5 milions d'euros.

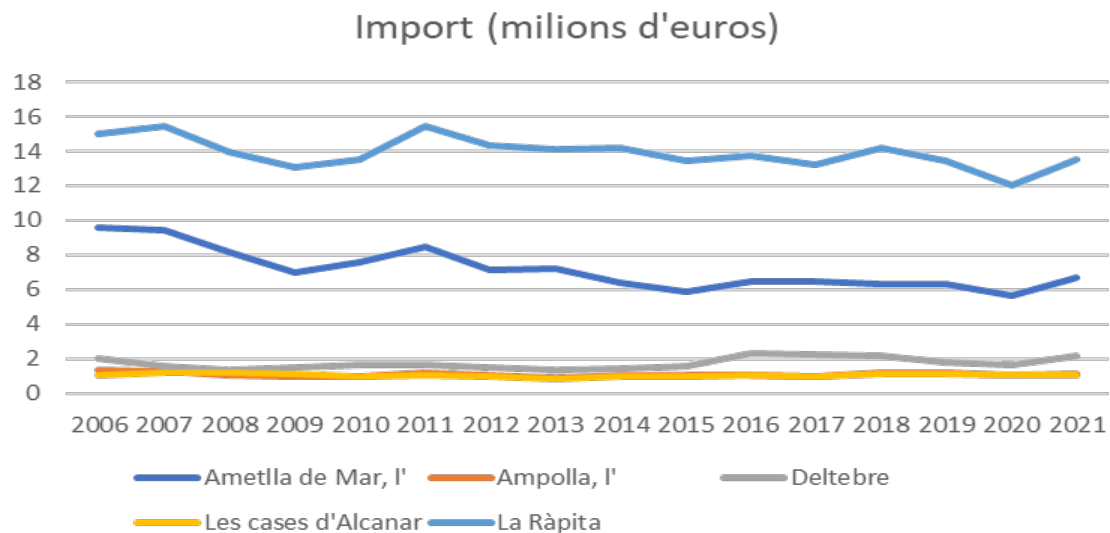
Gràfic 14. Evolució de les captures de peix a les llotges de les Terres de l'Ebre

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

A la resta de Catalunya, durant aquests quinze anys el descens de captures ha estat del -45,7% (37 milions vs 20 milions de tones), mentre que el descens d'ingressos ha estat més gran que a les Terres de l'Ebre, concretament del -20,7%, que representa un descens de 25 milions d'euros d'ingressos en quinze anys.

Gràfic 15. Evolució dels ingressos per captures a les llotges de les Terres de l'Ebre

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

Un cop analitzat el comportament de la indústria (manufacturera i agroalimentària) i del sector primari, cal passar a l'anàlisi del sector de serveis, començant pel comportament del comerç.

L'índex de comerç al detall és un indicador que mesura l'evolució a curt termini de l'activitat de les empreses que operen en el sector del comerç al detall. L'elabora l'Idescat i es calcula l'índex de Catalunya per al sector de l'alimentació i per a la resta de productes (desagregats en equipament personal, equipament de la llar i altres béns). La font primària d'informació és una enquesta contínua de periodicitat mensual que realitza l'INE.

Taula 4. Índex de comerç al detall a preus constants del 2021

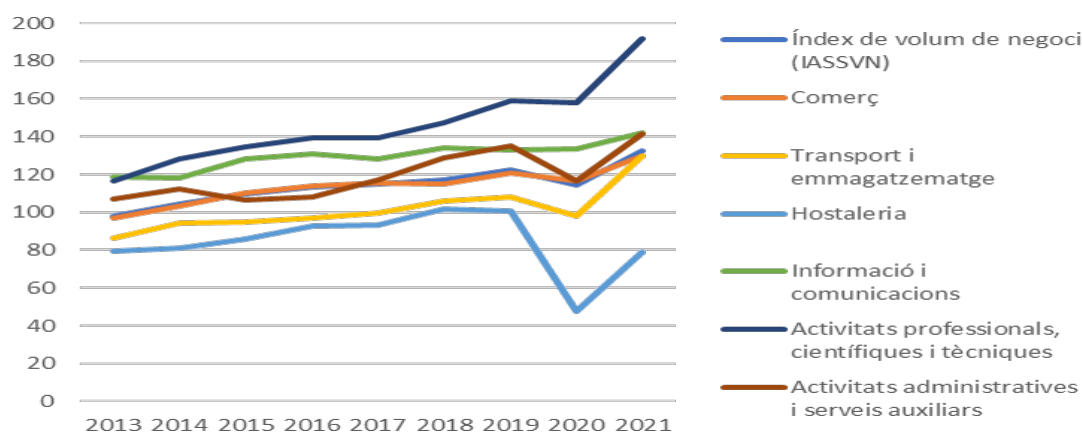
	Variació interanual %
Índex general a preus constants	3,2
Alimentació	0,7
Resta de productes	7,6
Equipament personal	19,0
Equipament de la llar	14,5
Altres béns	3,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

Cal recordar que l'índex de comerç va ser negatiu el 2020 (-8,2%), per tant, ha recuperat el creixement empentat per la tornada al consum de béns d'equipament personal i per a la llar, però ha reulat l'alimentació per segon any consecutiu. A la resta d'Espanya, l'increment no ha estat tan fort, amb un índex del 2,6% de creixement interanual.

L'índex de volum de negoci del sector de serveis és un indicador conjuntural que mesura l'evolució a curt termini de l'activitat de les empreses dels serveis de mercat no financers a Catalunya, a través de la variable del volum de negoci. Com que es tracta d'un índex de valor, mesura l'evolució conjunta de les quantitats, les qualitats i els preus.

Gràfic 16. Indicadors d'activitat del sector de serveis. Índex de volum de negoci

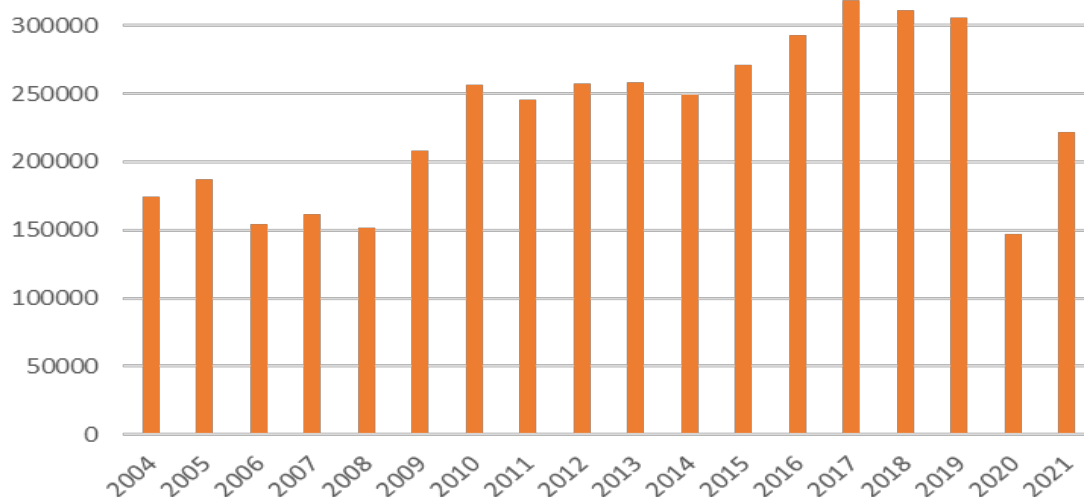

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

L'índex de volum de negoci, que en totes les activitats de serveis havia tingut una davallada considerable durant el 2020, ha tingut increments de més del 15% interanual durant el 2021, i hi ha destacat els repunts de les activitats professionals, científiques i tècniques, que no van tenir gran davallada l'any anterior i han tingut un fort increment. També s'han recuperat força les activitats administratives i el transport (més del 22%); però cal destacar l'increment de l'hostaleria que, malgrat el 36% d'increment, no ha pogut recuperar els nivells del 2019, ja que el descens del 2020 havia estat de -52,6% en aquest sector.

La Càtedra d'Economia Local i Regional (CELIR) de la URV, a partir del seu estudi sobre l'afectació de la covid en el turisme i el creixement econòmic, determina que el sector turístic de les Terres de l'Ebre ha resistit millor que el d'altres destinacions catalanes els dos últims estius amb pandèmia de la covid, sobretot el darrer 2021. Els càmpings van augmentar la demanda de viatgers respecte a l'estiu del 2019, amb creixements del 111,7%. Segons l'estudi de la CELIR, la demanda de viatgers i pernoctacions en hotels i càmpings de les Terres de l'Ebre ha tingut millor comportament que en altres destinacions catalanes; pel que fa a la demanda de pernoctacions als hotels, s'ha mantingut prop de la del 2019, amb un 96,5% el 2021 als hotels i un 101,5% als càmpings.

Gràfic 17. Evolució dels viatgers allotjats en hotels a les Terres de l'Ebre

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Idescat.

El gràfic 17 ens revela l'evolució dels viatgers a les Terres de l'Ebre, entesos com a persones que fan pernoctacions en un establiment hotel·ler. La dada és més baixa que la de les pernoctacions, ja que aquestes sumen el nombre total de nits ocupades encara que sigui pels mateixos viatgers. Veient l'evolució observem un creixement important entre el 2009 i el 2017 i una lleugera tendència a la baixa els anys 2018 i 2019. L'efecte de la pandèmia va representar, el 2020, un descens dels viatgers del -52% i, el 2021, s'ha dut a terme una bona recuperació, però sense arribar a les dades del 2019, ja que per a això caldria recuperar més de 80.000 viatgers.

Tot i això, podem considerar que les dades d'aquests dos darrers anys han tingut una evolució millor que a la resta de Catalunya; concretament el 2020, els viatgers van disminuir un -71,6% a Catalunya i un -52% a les Terres de l'Ebre, mentre que l'increment del 2021 sí que es pot equiparar al descens sofert. Només l'Aran i els Pirineus van tenir menys afectació percentualment el 2020 (-34% i -40%), però en ambdós casos la recuperació el 2021 ha estat molt pitjor.

El turisme rural ha destacat per la seva seguretat i, tot i què encara no es disposen de dades oficials, el comportament de l'ocupació en els períodes turístics ha estat molt alta al territori: s'ha situat en temporada alta per sobre del 90% i en temporada mitjana i baixa al voltant del 50% i el 60% segons dades de primera mà del sector.

La recuperació de tots els sectors durant l'any 2021 també s'ha produït a la construcció. El recompte d'habitatges iniciats inclou tant llars unifamiliars (adossades o aïllades) com plurifamiliars en blocs o altres construccions d'habitatges. S'han incrementat un 28% a les Terres de l'Ebre, i hi destaca l'increment al Baix Ebre (53,3%) i a la Terra Alta (80%), mentre que a la Ribera ha minvat un -60% i al Montsià només hi ha hagut un increment de l'11,4%. Els increments han estat, en aquest sector, una mica per sota de la mitjana catalana, que ha tingut un increment del 32,6%, mentre que a la província de Tarragona l'increment ha estat del 51,5%. La superfície construïda en habitatges residencials va incrementar-se un 41,7% durant el 2021.

Gràfic 18. Evolució d'habitatges iniciats a les Terres de l'Ebre per comarques

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Agència d'Habitatge de Catalunya.

D'altra banda, la construcció d'edificis no residencials al territori ha tingut un increment del 33,3% respecte de l'any anterior, mentre que la superfície construïda ha disminuït un 15,7%.

3. Ocupació a les empreses de les Terres de l'Ebre

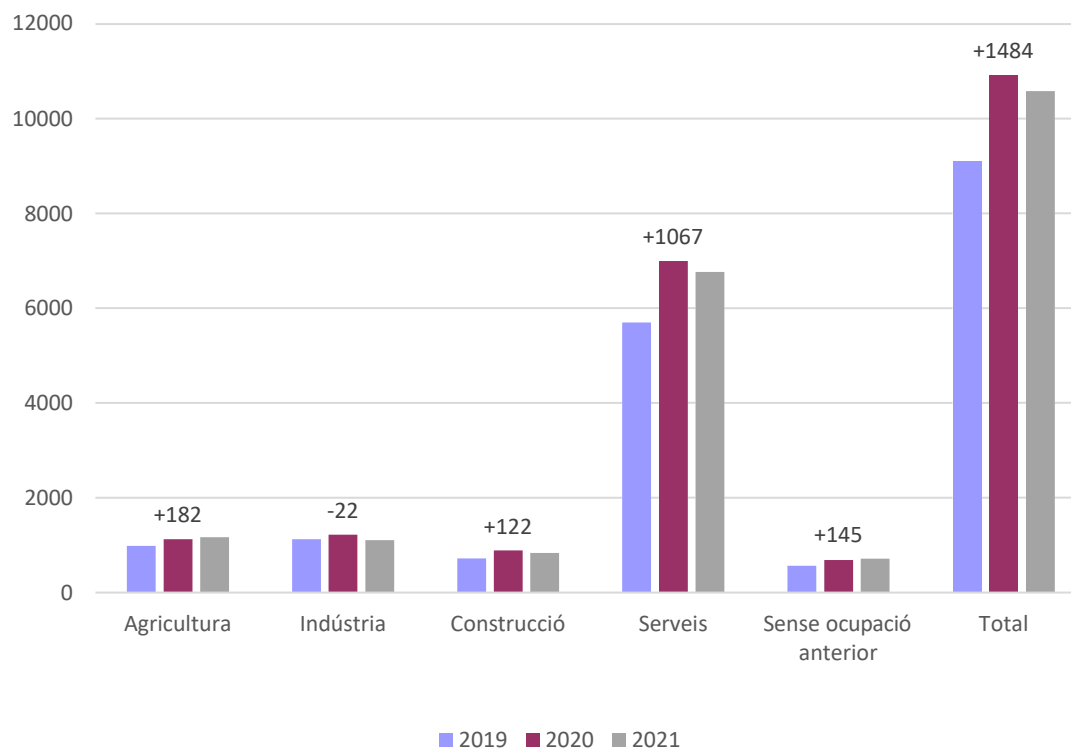
La situació d'increment de l'atur registrada l'any 2020, per causa de la pandèmia i que trencava la davallada continuada de l'atur que es venia produint des del 2015, ha tingut un canvi de tendència durant el 2021, tot i que, durant bona part de l'any, també les empreses han tingut dificultats per les mesures de seguretat i els protocols. El millor comportament ha estat el del sector industrial, amb una davallada de l'atur registrat del -9,3%, seguit de la construcció (-6%), les persones sense ocupació anterior (-3,7%) i els serveis (-3,3%). En canvi, el sector primari ha continuat l'increment de l'atur durant el 2021 i perd un 3,9% d'ocupats, i cal sumar-hi els de l'any 2020, cosa que suposa una pèrdua total del 18% d'ocupats en dos anys.

Taula 5. Evolució de l'atur a les Terres de l'Ebre

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Sense ocupació anterior	Total
2006	0,7%	-0,4%	-7,8%	-5,2%	-9,1%	-4,3%
2007	-3,6%	0,3%	7,9%	5,4%	-23,6%	2,3%
2008	53,6%	32,8%	122,7%	29,2%	62,9%	48,3%
2009	26,9%	44,0%	83,2%	66,4%	31,2%	61,3%
2010	37,1%	24,4%	4,2%	16,0%	26,7%	16,0%
2011	19,1%	-1,9%	-4,6%	15,4%	12,5%	7,4%
2012	11,9%	1,1%	-1,3%	13,6%	8,8%	7,8%
2013	10,5%	-1,3%	-13,1%	8,7%	-4,5%	2,3%
2014	9,8%	-10,0%	-19,5%	-3,7%	17,1%	-5,3%
2015	-4,6%	-13,1%	-24,6%	-7,9%	-4,0%	-10,5%
2016	-7,8%	-15,2%	-23,2%	-9,4%	-2,0%	-11,3%
2017	-11,2%	-17,6%	-24,3%	-10,2%	-8,9%	-12,7%
2018	-8,5%	-11,8%	-17,4%	-5,2%	-9,7%	-7,9%
2019	-13,2%	-7,0%	-8,8%	-4,2%	-2,6%	-5,9%
2020	14,1%	8,2%	22,9%	22,8%	21,1%	19,9%
2021	3,9%	-9,3%	-6,0%	-3,3%	3,7%	-3,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Gràfic 19. Variacions de l'atur durant els dos anys de pandèmia. 2019 vs 2021

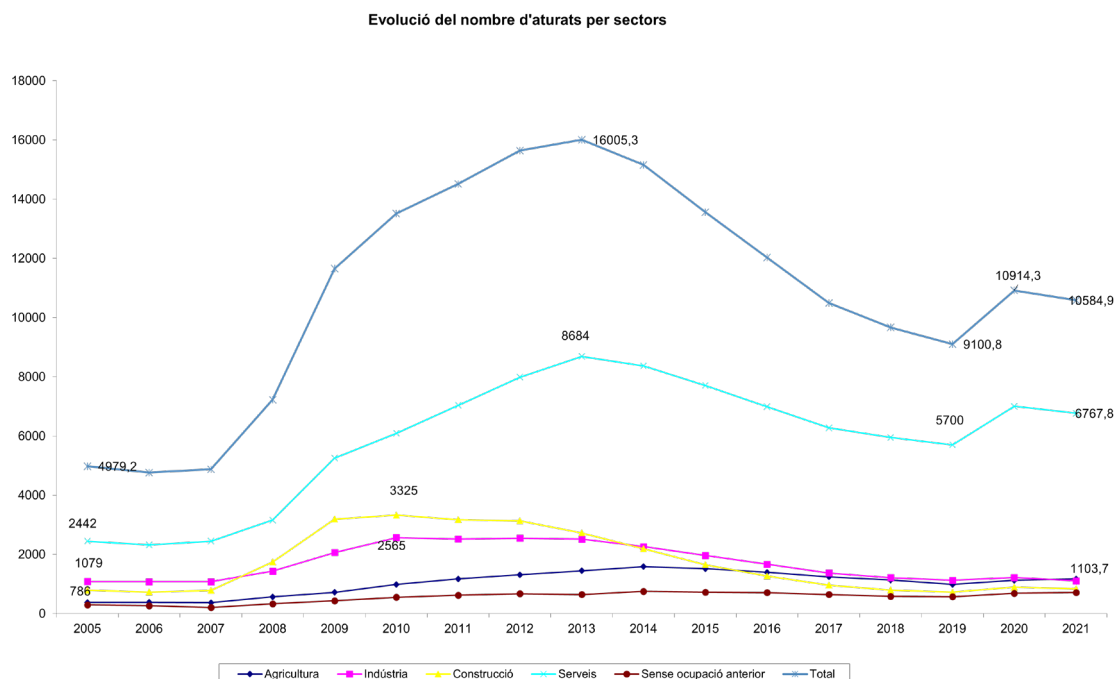

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Cal analitzar les xifres absolutes per conèixer l'efecte real de les variacions de l'atur a les nostres comarques. Així, comparant la situació entre el 2019 i el 2021, veiem que els increments d'atur del sector primari han suposat que 182 persones deixessin de treballar en aquest sector; a la construcció l'increment de persones aturades ha estat de 122, i al sector de serveis, de 1.067. És a dir, que gairebé 1.500 persones han engreixat les llistes de l'atur en dos anys. L'única xifra positiva ha estat al sector secundari, que ha recuperat 22 persones per incorporar-les al món laboral industrial.

De la mateixa manera, observant les xifres absolutes, hem de contextualitzar el nombre actual de persones a l'atur a les Terres de l'Ebre i fer-ho per sectors. L'experiència i les dades dels darrers anys ens mostren que el salt entre sectors ha estat habitual darrerament i, sobretot, constaten que la recol·locació cap al sector de serveis ha estat la constant des de la crisi econòmica del 2008 al 2014. El nombre mitjà total de persones a l'atur al territori va ser, durant el 2021, de 10.585, amb un descens de 329 persones aturades. Com és habitual, el sector de serveis lidera l'ocupació en termes absoluts, però també les persones desocupades, amb un total de 6.767, seguides per la indústria amb 1.103.

Gràfic 20. Evolució dels aturats per sectors a les Terres de l'Ebre. 2005-2021

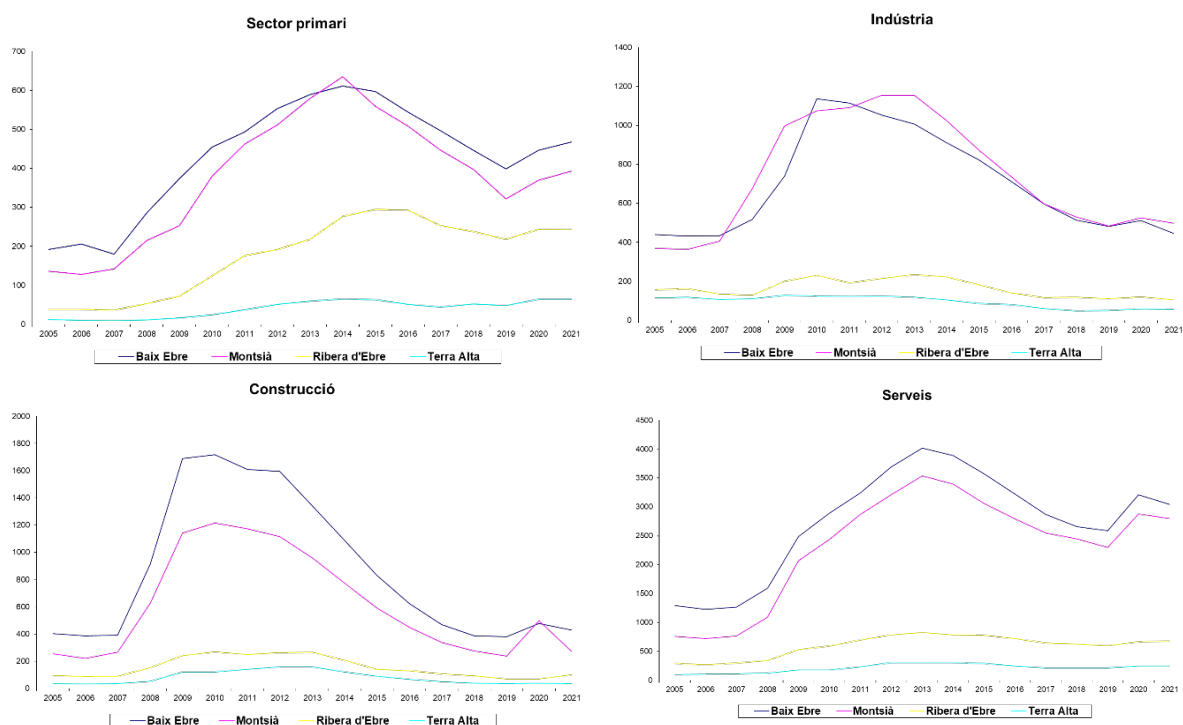
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

L'anàlisi per comarques i sectors ens mostra que els increments de l'atur que es van donar a causa de la pandèmia han revertit en la majoria de sectors, però no en tots. En primer lloc, veiem que s'ha aprofundit en aquest increment de l'atur en el sector primari, sobretot al Baix Ebre i el Montsià, i s'ha produït certa estabilitat en les altres dues comarques. A la indústria, l'atur ha baixat i, a més, hem de tenir en compte que l'afectació de la pandèmia, el 2020, va ser més baixa que als altres sectors.

La bona notícia en el sector industrial és que segueix la recuperació iniciada entre el 2012 i el 2013 i pràcticament la situació de l'atur es troba al nivell del 2007, abans de l'inici de la crisi econòmica que va colpejar fort el sector fins al 2012. Pràcticament, la situació és equivalent a la de la construcció, que actualment ha recuperat la xifra d'aturats precrisi. Recordem, no obstant això, que les xifres ens indiquen que durant els darrers anys el sector de serveis va absorbir bona part de les persones que provenien de la construcció i de la indústria.

El sector de serveis, per tant, com dèiem, a part de remuntar lleugerament la pèrdua del 2020, també està bregant encara amb la recuperació de les xifres de fa quinze anys, ja que, a part de la pèrdua de llocs de treball pròpia del sector, ha donat ocupació a moltes persones provinents d'altres sectors. Aquesta situació, tal com veiem al gràfic, fa que la recuperació de xifres baixes d'atur sigui més lenta que en als altres sectors.

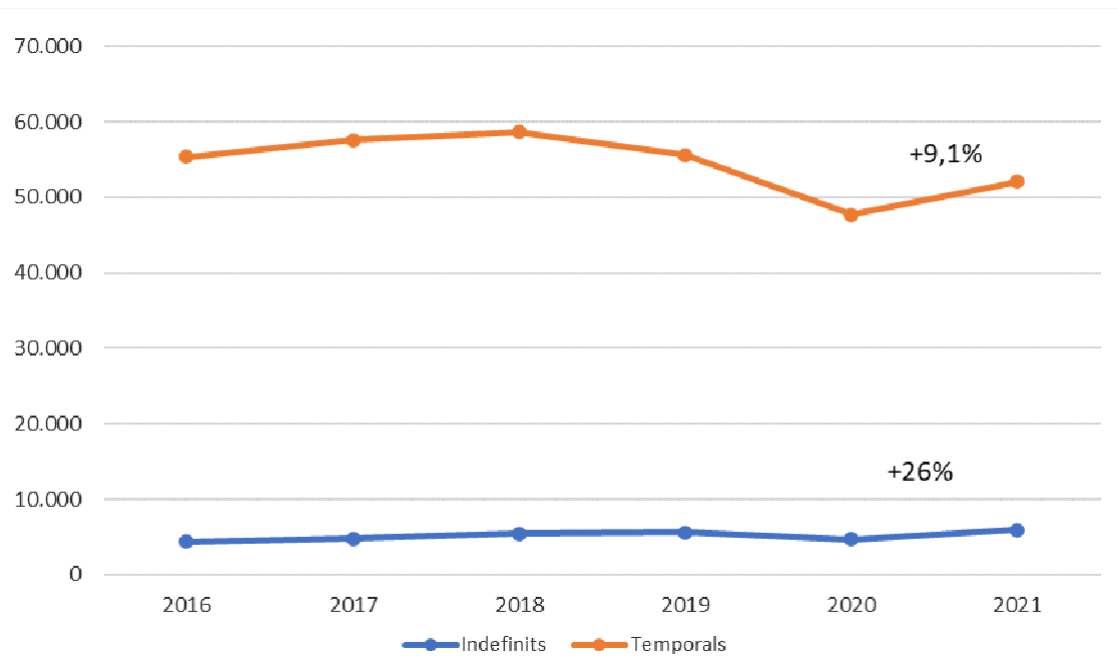
Gràfics 21-24. Evolució de l'atur per sectors i comarques

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

L'històric de contractació indefinida a les Terres de l'Ebre ens mostra que, en els darrers anys, hi ha hagut un increment suau dels contractes indefinits respecte dels temporals: es partia d'un 7,3% el 2016 i s'ha arribat a superar el 10% per primer cop en dècades en aquest 2021. Aquesta dada, que en principi és positiva per al mercat laboral i per a la seguretat de les treballadores i els treballadors, cal contextualitzar-la; si ens fixem en la mateixa dada per al conjunt de Catalunya, l'evolució és la mateixa, però amb un percentatge més gran, i se situa, en aquest darrer 2021, en el 15,1% de contractació indefinida. Per tant, la situació que es dona en termes de tipus de contracte i d'estabilitat laboral és millorable al nostre territori i, particularment, a la Ribera d'Ebre, on només s'ha registrat un 64% de contractació temporal.

Gràfic 17. Evolució dels contractes registrats. 2016-2021

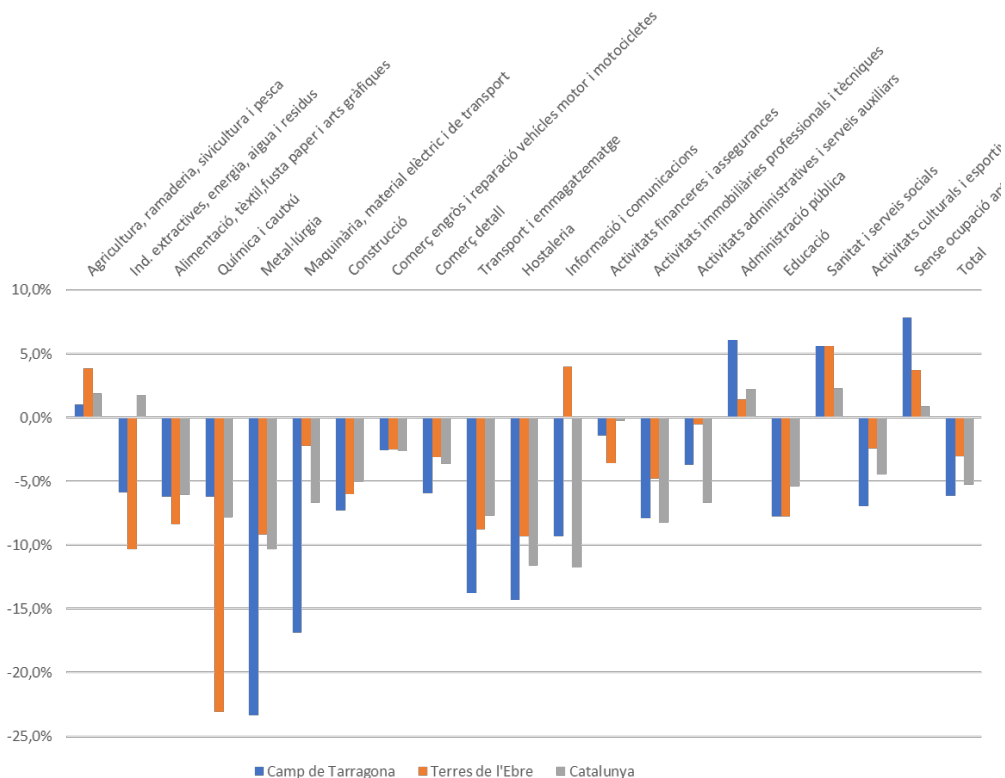

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Si realitzem l'anàlisi de l'atur per l'activitat econòmica, aquesta indica l'activitat en què va treballar en la seva darrera ocupació el treballador o treballadora. Fins a l'any 2008, l'activitat econòmica s'organitzava segons la Classificació Catalana d'Activitats Econòmiques 1993 Rev. 1 (CCAEE), i a partir del 2009 es classifica segons la nova CCAEE 2009. A la comparativa del gràfic hem inclòs el total de Catalunya, però també el Camp de Tarragona, que són les comarques veïnes amb què les Terres de l'Ebre comparteixen província i vincles comercials, laborals, universitaris i de tota mena.

Com ja hem comentat anteriorment quan fèiem referència als sectors econòmics, l'agricultura, la ramaderia i la pesca han estat de les poques activitats que el 2021 han incrementat el volum de l'atur i ha passat a les Terres de l'Ebre, al camp de Tarragona i al conjunt de Catalunya. Podem observar ara, en analitzar-ho per activitats, que hi ha altres activitats que també han incrementat l'atur: l'administració pública, la sanitat i els serveis socials també ho han fet en els tres àmbits estudiats, probablement a causa de la finalització de contractes temporals activats en temps de pandèmia i que no s'han considerat necessaris el 2021. També s'ha incrementat la xifra dels desocupats sense feina anterior i, curiosament, hi ha una sola activitat (la relacionada amb la informació i les comunicacions) que s'ha comportat de forma diferent al territori, i aquí ha incrementant l'atur mentre que a la resta de Catalunya ha disminuït.

Gràfic 18. Comparativa de l'atur per activitats econòmiques

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Si ens centrem en les activitats que, durant el 2021, han tingut descensos de l'atur, que han estat la majoria, encapçala la davallada a les Terres de l'Ebre (percentualment) la química, la indústria extractiva, el transport, la metal·lúrgia, l'alimentació i l'educació. En

canvi, a la resta de Catalunya, destaquen els descensos de les indústries metal·lúrgiques, la maquinària, l'hostaleria i el transport.

En termes absoluts, és a dir, el nombre de persones que han deixat d'estar a l'atur, destaca a les Terres de l'Ebre l'activitat d'hostaleria, amb 141 persones menys, un 43% del total de descens de l'atur. És normal aquesta dada, si es tenen en compte les etapes de tancament dels locals de restauració durant el 2020. Menys representatives, però importants, són les davallades en la construcció (53 persones), l'alimentació (47), la química (39), el comerç al detall (30) o el transport (25).

Altres anys ja hem comentat la pèrdua d'afiliats a la Seguretat Social en règim d'autònoms que està patint el territori en els darrers anys, i ho hem demostrat amb xifres. Però, aprofundint en el tema, podem veure a la taula 6 l'evolució d'afiliats en règim d'autònoms i observem que, en aquests darrers deu anys, mentre que hi ha àmbits territorials com el metropolità, el Penedès, el Camp de Tarragona i les comarques gironines amb increments importants d'afiliats, a les Terres de l'Ebre se n'han perdut un 3%. Tot i que a Ponent el descens ha estat més gran, també veiem que en àmbits rurals com l'Alt Pirineu i Aran han tingut petits increments. Són anys en què el creixement de l'ocupació en règim general ha estat important (menys el 2020, evidentment), però no s'ha vist reflectit al territori ebrenç amb un creixement d'autònoms en el mateix període.

Taula 6. Variació afiliats en règim d'autònoms per àmbits territorials

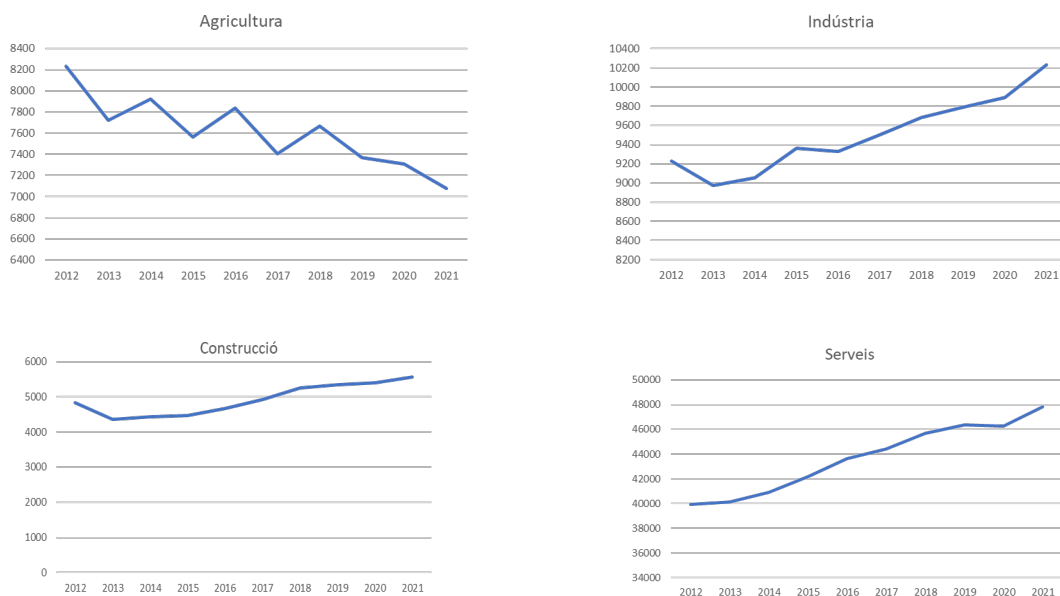
Àmbit	Variació 2021 vs 2012
Metropolità	10,8%
Comarques gironines	5,2%
Camp de Tarragona	6,9%
Terres de l'Ebre	-3,0%
Ponent	-5,9%
Comarques Centrals	-0,8%
Alt Pirineu i Aran	0,8%
Penedès	9,3%
Catalunya	7,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Si anem una mica més enllà, podem veure que la ràtio entre treballadors en règim d'autònoms i el règim general al territori ebrenç és quasi el més alt de tota Catalunya i hi ha un autònom/a per cada 3,3 treballadors/es en règim general. En canvi, en àmbits metropolitans, la mitjana de Catalunya és de més de 5 treballadors/es en règim general

per cada autònom/a. La importància del sector primari pot ser un dels motius d'aquestes xifres, i també del descens d'autònoms en els darrers anys.

Gràfics 19- 22. Afiliacions a la Seguretat Social per sector d'activitat

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

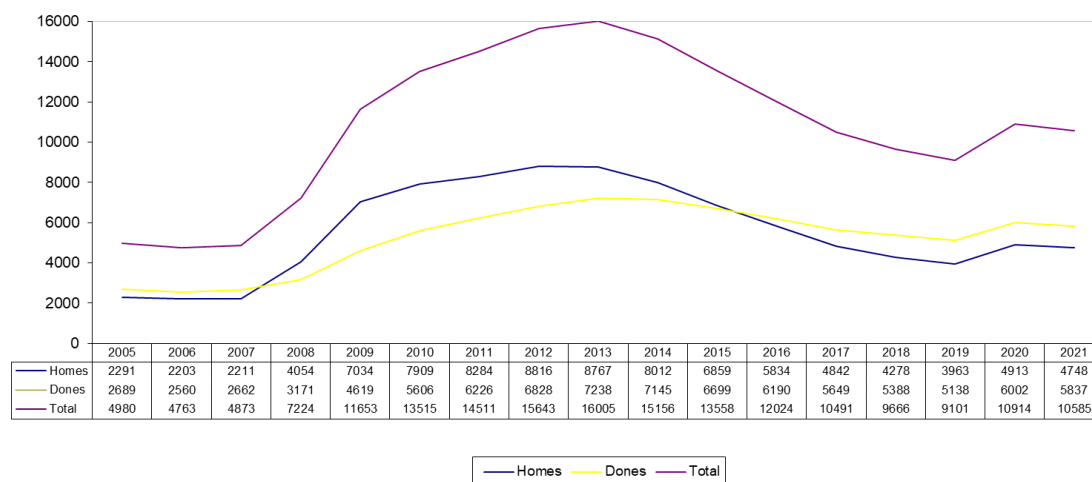
Els gràfics del 19 al 22 ens mostren com a la darrera dècada el nombre d'afiliacions a la Seguretat Social, no només en règim d'autònoms, sinó també en règim general, ha tingut un descens progressiu en el sector primari al territori ebrenc. Concretament, 1.157 persones han deixat l'afiliació en aquest sector en deu anys, un 14% del total. En canvi, el sector industrial continua sumant efectius; a més, la incidència de la pandèmia ha estat mínima en aquest sector i ha sigut l'únic que va seguir sumant afiliats durant el 2020 (uns pocs també en el de la construcció). En aquesta dècada (2012-2021) s'han afegit fins a 1.004 persones en aquest sector, el que representa un increment del 10,7%. La construcció, després de les fortes davallades dels anys de la crisi, s'ha mantingut en un creixement suau, i ha recuperat així 719 efectius i ha crescut un 14,8%, mentre que els increments més forts han tingut lloc al sector de serveis que, tal com es mostra en el gràfic, ha recuperat molta de la pèrdua total d'afiliacions dels anys de la crisi, no només del seu sector, sinó també dels altres més perjudicats. Concretament, en aquests darrers deu anys s'hi han afegit 7.878 persones, el que suposa un increment del 19,7%, i això ha fet que l'economia ebrenc visqués el procés de terciarització més fort fins ara.

Passant a l'anàlisi de l'atur per gènere a les Terres de l'Ebre, venim insistint en els darrers informes que el *gap* entre l'atur masculí i el femení s'incrementa a mesura que creix l'ocupació. Mentre que fa set anys, quan sortíem de la crisi, la distribució era quasi del 50% (50,6% el masculí i 49,4% el femení), l'any 2019, abans de la pandèmia i un

cop recuperada molta ocupació, la taxa d'atur masculí era del 43,5%, mentre que el femení s'havia situat al 56,5%. El 2020, amb pèrdua de llocs de treball, l'atur masculí torna a créixer fins al 45% i, amb la lleugera recuperació del 2021, decreix lleugerament respecte del femení.

En termes absoluts, les xifres d'atur masculí han millorat durant el 2021 en 165 persones (un decrement del -3,4%) i, curiosament, es dona la mateixa xifra en el femení, que representa un descens del -2,7%. Les dades absolutes i les tendències les podem veure al gràfic 19, amb dades numèriques de l'evolució incloses.

Gràfic 19. Evolució de l'atur per sexe a les Terres de l'Ebre. 2005-2021

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Una dada que va prendre importància els anys de crisi econòmica i que recollim en aquest estudi anual és l'evolució dels procediments de regulació d'ocupació per observar la salut del teixit empresarial. Recordem que, segons la disposició addicional primera del Reial decret 1483/2012, en l'àmbit estadístic els procediments d'acomiadament col·lectiu i de suspensió de contractes i reducció de jornada poden anomenar-se abreujadament com a procediments de regulació d'ocupació.

Tot i que durant l'any 2021 s'ha recuperat bona part de la normalitat laboral sacsejada, l'afectació de la pandèmia al llarg de quasi tot l'any i els efectes que ha deixat en moltes empreses no ha retornat el nivell d'expedients de regulació als nivells del 2019, quan eren gairebé testimonials. Els expedients de regulació, que han passat a ser gairebé tots ERTO (expedients de regulació temporal d'ocupació), han tingut descensos superiors al 90% en quasi tota Catalunya; però de nou veiem que les recuperacions de

les crisis, tal com va passar en la del 2008 al 2014, és més lenta al territori ebrenc. Així, podem veure a la taula 7 com el descens del nombre de persones que han estat objecte d'expedients de regulació ha estat més baix que a la resta de Catalunya: un -81,7%, mentre que la mitjana catalana supera amb escreix el 90%.

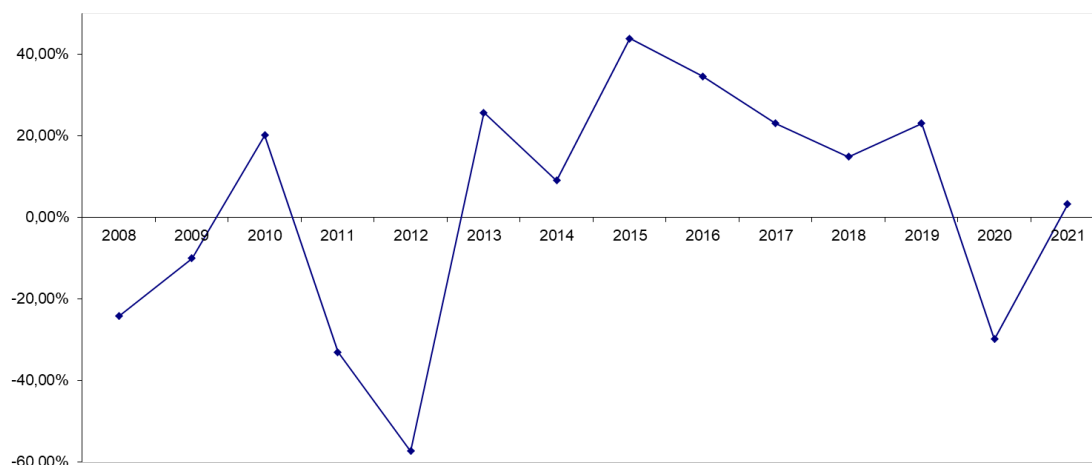
Taula 7. Expedients temporals d'ocupació per àmbits geogràfics

	Expedients	Persones treballadores afectades	Variació respecte del 2020
Barcelona	4.902	87.892	-89,3%
Girona	1.059	8.172	-91,8%
Lleida	463	3.066	-92,5%
Tarragona	618	5.984	-92%
Terres de l'Ebre	424	2.131	-81,7%
Total	7.466	107.245	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

L'oferta del lloc de treball és el tràmit que fa una empresa o qualsevol altre ocupador que necessita cobrir llocs de treball de la seva organització, amb l'objectiu de trobar candidats adients a la feina. En el gràfic 20 es reflecteixen les ofertes gestionades i es pot observar el lleuger increment del 3,24% de les ofertes el 2021. De nou ens trobem amb un escenari que diferencia les Terres de l'Ebre de la resta d'àmbits territorials de Catalunya. La mitjana d'increment d'ofertes de llocs de treball respecte del 2020 ha estat del 33,11%, deu vegades més que al territori ebrenc. En termes absoluts, es reflecteix amb només 132 ofertes presentades, la més baixa de tots els àmbits llevat de l'Alt Pirineu. A la Terra Alta hi ha hagut un 28,06% menys d'ofertes que el 2020, en plena pandèmia, i al Montsià, un 17,48% menys; només el Baix Ebre i la Ribera han presentat xifres positives, però molt minses en valor absolut.

Gràfic 20. Ofertes de llocs de treball. Variació interanual

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya.

4. Resum i consideracions finals

Igual que l'any anterior, aquest darrer 2021 cal posar-lo en el context dels efectes de la pandèmia mundial de la covid-19. Evidentment, l'anàlisi de totes les variables empresarials no tenen les característiques ni aboquen les xifres del 2020, però tot i això els efectes són ben visibles i el context durant la majoria de l'any s'ha vist afectat per les mesures de protecció i de seguretat establertes per les autoritats i seguides per les empreses. Aquest informe està centrat en les Terres de l'Ebre, però la majoria dels efectes que hem vist s'expliquen i tenen l'origen en la pandèmia que hem viscut.

Fa un any, les dades que hem explicat van dibuixar un escenari fins llavors desconegut i ple d'incerteses a curt termini, amb el qual no podíem preveure el futur a curt termini sense saber els efectes de les vacunes que es començaven a administrar ni com variarien en el 2021 les condicions laborals, empresarials i socials. Les mesures de seguretat per a les persones i les restriccions d'horaris i d'aforament han afectat el consum en molts sectors, principalment el comerç, la restauració i el turisme, i també s'han vist afectades totes les empreses proveïdores d'aquests sectors. Un cop revisades totes les variables, observem que, tot i que en molts sectors el 2021 ha estat un any de transició cap a la normalitat, els efectes de la pandèmia segueixen veient-se reflectits en molts aspectes de les variables i les situacions estudiades.

La urgència i certa descoordinació que el 2020 va suposar alguns problemes en la concessió d'ajuts a les empreses i les queixes pertinents han revertit, i les

administracions públiques, durant el 2021, han anat consolidant els ajuts iniciats el 2020 i els han dirigit cap als sectors més afectats; també han estat més diligents i propers a les necessitats, tot i què han continuat algunes reivindicacions, sobretot per part del sector de la restauració i l'oci. L'arribada d'ajuts, tant de l'Estat central, com de la Generalitat i dels municipis, ha estat clau per mantenir la situació d'algunes empreses.

L'índex de confiança del consumidor ha pujat, de desembre a desembre, més de 18 punts i en algun moment de l'any superava els 35 punts de millora, sempre en funció de les onades de la pandèmia. De fet, al febrer va haver una davallada forta, mentre que a finals d'estiu es trobava en els màxims de l'any. Aquest índex situa la confiança del consumidor en nivells del 2015, és a dir, amb increment però amb la incertesa pròpia de la situació convulsa de l'entorn.

Passant a l'anàlisi de les variables per sectors, veiem com l'Índex de Producció Industrial (IPI) recupera, el 2021, la pèrdua soferta l'any anterior, amb un increment del 8,3%. El sector de la indústria de l'alimentació, estratègica al territori ebrenc, mostra un increment de l'IPI del 8,4% i també ho fan altres activitats industrials presents a les Terres de l'Ebre. L'increment del VAB industrial (valor afegit brut, que recull la riquesa generada) a Catalunya durant el 2021 ha estat superior al 20%, i ha sigut més baix l'increment en construcció i en el sector primari (1%) a l'Ebre.

Cal remarcar les situacions d'integració que s'han produït a la indústria alimentària amb la posada en funcionament d'Olivite Export, SL, a partir de la cooperació de cinc cooperatives agrícoles que van comprar la unitat de negoci d'una de les empreses punteres en producció al territori d'oli d'oliva. D'altra banda, s'ha produït la integració d'Ous Roig a l'empresa Dagu, i s'ha conformat així un dels grups líders a Espanya de producció i comercialització d'ous a la Península.

Al capítol s'ha fet un exhaustiu repàs de les principals produccions agrícoles i ramaderes del territori; s'han destacat els increments importants en els preus de venda de l'arròs, mentre que, en canvi, s'ha recordat que en els cítrics precisament el baix preu pagat als productors representa el problema més greu per a la continuïtat d'aquests cultiu. Pel que fa a la ramaderia, s'ha vist que, per a moltes especialitats, el territori ebrenc destaca en volum d'explotacions, però que cal fer un gran esforç de reconversió, ja que la producció ramadera ecològica no arriba al 2%. Cal estar molt atents a l'evolució a la baixa del sector pesquer, que ha anat mostrant-se en els darrers anys, passant a gairebé el 50% del volum de producció en els darrers quinze anys.

El turisme s'ha vist molt afectat per la pandèmia, no obstant això, els estudis de la Càtedra d'Economia Local i Regional (CELIR) de la URV mostren que el sector turístic

de les Terres de l'Ebre ha resistit millor que altres destinacions catalanes els dos últims estius amb la pandèmia de la covid, sobretot el darrer 2021; mentre que la davallada del 2020 va ser percentualment més petita que a la resta de Catalunya, l'increment el 2021 quasi ha recuperat els nivells d'anys anteriors, i ha millorat així la situació de la resta de Catalunya en aquest sector. Les ocupacions en turisme rural han estat molt elevades en temporada alta i bones en les temporades baixes i mitjanes.

L'atur s'ha comportat de forma positiva en el sector industrial, amb importants decrements del -9,3%; també ha estat així en la construcció (-6%), les persones sense ocupació anterior (-3,7%) i els serveis (-3,3%). Malauradament, al sector primari no s'ha revertit la situació del 2020 i s'ha perdut un 3,9% d'ocupats, el que marca un descens del 18% d'ocupats en dos anys. En xifres absolutes, han sortit de l'atur al territori 329 persones, però en continuen més de 10.500 en aquesta situació, un 64% de les quals al sector de serveis i un 10,4% a la indústria. L'hostaleria, la construcció, l'alimentació, la química, el comerç i el transport han recuperat llocs de treball durant el darrer any.

L'evolució d'afiliats en règim d'autònoms ja s'ha comentat altres anys i continua amb la mateixa tendència. En aquests darrers deu anys, a les Terres de l'Ebre se n'han perdut un 3%, mentre que en altres àmbits territorials s'han incrementat significativament.

6. Fonts d'informació

- CaixaBanc (2021). *El creixement de l'e-commerce durant la pandèmia: mite o realitat?* <<https://www.caixabankresearch.com/ca/economia-i-mercats/activitat-i-creixement/creixement-le-commerce-durant-pandemia-mite-o-realitat>>. (Consultat al març i l'abril del 2022).
- Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. <<http://territori.gencat.cat/ca>>. (Consultat al març i l'abril del 2022).
- DURO, J. A. *Resiliència de la demanda turística, 2020*. Càtedra d'Economia Local i Regional. Universitat Rovira i Virgili.
- Empresaris i representants institucionals de les Terres de l'Ebre, entrevistes personals. Març i abril del 2022.
- Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat). Generalitat de Catalunya. <<http://www.idescat.cat/>>. (Consultat al març i l'abril del 2022).
- Informe de l'Índex de Clima Empresarial de les Terres de l'Ebre. Semestres del 2015, el 2016 i el 2017 i anual del 2018, el 2019 i el 2021. Càtedra d'Economia Local i Regional. Universitat Rovira i Virgili.
- DURO, J. A. *et al.*, (2021). *Informes trimestrals de conjuntura econòmica de les Terres de l'Ebre, 2021*. Càtedra d'Economia Local i Regional. Universitat Rovira i Virgili.
- Observatori d'Empresa i Ocupació. Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya. <<http://www20.gencat.cat/portal/site/observatoritreball/>>. (Consultat entre el març i l'abril del 2022).
- Observatori d'Empresa i Ocupació. Focus Territorial. Departament d'Empresa i Ocupació de la Generalitat de Catalunya. <<http://www20.gencat.cat/portal/site/observatoritreball/>>.

(Consultat al març i l'abril del 2022).

- Observatori del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural. Generalitat de Catalunya.

⟨<http://www20.gencat.cat/portal/site/DAR/>⟩.

(Consultat al març i l'abril del 2022).

- DURO, J. A. *et al.*, (2014). *Pla d'Empresa i Ocupació de les Terres de l'Ebre*. Càtedra d'Economia Local i Regional. Universitat Rovira i Virgili.

- Sistema de Anàlisi de Balances Ibèriques (SABI).

⟨www.sabi.bvdep.com/⟩.

(Consultat al març i l'abril del 2022).

- ⟨http://empresa.gencat.cat/ca/treb_ambits_actuacio/emprenedoria/suport-empresa-i-emprenedoria/⟩.

(Consultat al març i l'abril del 2022).

- Tourism Open Knowledge Costa Daurada i Terres de l'Ebre

⟨<https://tok.pct-turisme.cat/user/password>⟩.

(Consultat al març i l'abril del 2022).

Capítol 2. El sector primari a les Terres de l'Ebre el 2021

*Dra. Maria Victòria Soldevila
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

En aquest capítol sobre el sector primari de l'Informe d'Economia Local i Regional, analitzarem l'evolució del sector primari de les Terres de l'Ebre durant els anys 2020 i 2021. Disposem de les dades definitives sobre el 2020 i algunes dades provisionals disponibles sobre el 2021, i això ens permetrà analitzar amb més informació l'impacte de la covid sobre el sector agrari ebrenc en aquests dos anys. Després de la crisi sanitària i econòmica generada per la covid-19 el 2020, semblava que els mercats agroalimentaris s'estabilitzarien durant el 2021. Malauradament, la crisi sanitària també es va estendre el 2021 i els recents esdeveniments de principis del 2022 (conflicte bèl·lic a Ucraïna, augment dels preus de l'energia, moviments especulatius en els mercats de productes bàsics) fan preveure una inestabilitat més gran en el mercats globals i, fins i tot, poden fer perillar la seguretat alimentària en alguns països. Totes aquestes situacions han posat de manifest la importància de disposar d'un sector primari fort i arrelat al territori per poder fer front a les necessitats de proveïment alimentari de la població en circumstàncies adverses. Una altra qüestió que ha estat d'actualitat enguany és el tema de les anomenades *macrogranges* i els seus impactes mediambientals i socials. En la darrera part d'aquest capítol fem una breu reflexió sobre aquesta problemàtica, que també afecta les Terres de l'Ebre.

Aquest capítol s'estructura en cinc parts. En el següent apartat, s'analitza breument la situació de l'agricultura a Catalunya durant el 2021. Els apartats 3 i 4 se centren en la situació del sector primari a les Terres de l'Ebre. En l'apartat 3, en primer lloc, analitzem el pes i la contribució del sector agrari al creixement del 2020 (últimes dades anuals disponibles). L'apartat 3.2 analitza l'evolució dels conreus agrícoles, basant-nos en els avançaments de superfícies i rendiments agrícoles del 2020 i els preus de l'Observatori Agroalimentari dels Preus del 2021. El següent subapartat el centrarem en les produccions ramaderes més significatives. Tant les dades sobre superfícies i producció com les de la capacitat ramadera procedeixen del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural (DACAAR). Malauradament, no disposem de les dades del 2021 (que encara no s'havien publicat en el moment de tancar aquest informe), de manera que aquesta part la farem en base a les dades del 2020. Pel que fa als preus, utilitzem les dades facilitades per l'Observatori Agroalimentari dels Preus, que incorporen les del 2021. Finalment, el tercer apartat fa referència a la pesca, i hi analitzarem les dades basant-nos en la informació facilitada pel DACAAR sobre les llotges de les Terres de l'Ebre. En l'apartat 4 ens centrem en l'evolució del mercat laboral. Ens basem en les dades de l'Idescat, tant pel que fa a les afiliacions a la Seguretat Social com a l'atur registrat.

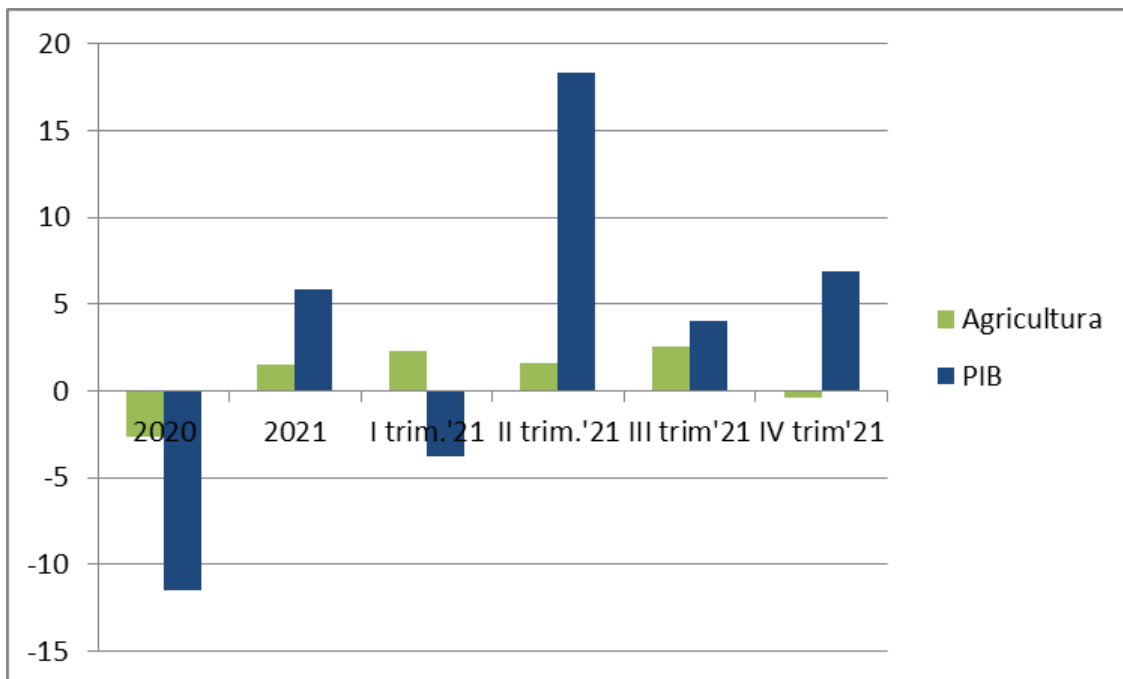
En la part final, fem un breu resum de les informacions més destacades de l'informe i també hem considerat que seria adient fer una breu reflexió sobre les macrogranges, una temàtica que ha estat d'actualitat els darrers mesos i motiu de polèmica. Esperem que els elements aportats contribueixen a un debat més asserenat sobre aquesta qüestió.

2. El sector primari a Catalunya el 2021

El 2021, el PIB català va créixer un 5,9%, després d'una caiguda de l'11,5% en el 2020 causada per la crisi generada pel coronavirus. Per tant, tot i que el creixement ha estat significatiu (i superior al creixement de l'economia espanyola, d'un 5,0%, i al de la UE, d'un 5,2%), no s'han recuperat els nivells prepandèmics. Tots els sectors presenten taxes de creixement positives. El creixement del 2021 es fa notar especialment al sector de serveis (amb un creixement del 6,3%), un sector especialment afectat per les mesures adoptades per fer front a la pandèmia. El sector industrial presenta un creixement més moderat (5,6%), que mostra les dificultats del sector per l'encariment dels preus energètics i per la persistència de colls d'ampolla en determinats béns, fruit de la inestabilitat de les cadenes de subministrament global. D'altra banda, la construcció, tot i que va experimentar un fort impuls durant el segon trimestre de l'any, presenta un creixement anual força moderat (1,8%). Finalment, l'agricultura és el sector que presenta un creixement més moderat (1,5%). (Font: *Nota de conjuntura econòmica*, gener del 2022, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.)

El gràfic 2.1 mostra la variació interanual del VAB agrari i del PIB de Catalunya. Es pot observar com la idiosincràsia del sector agrari fa que tingui un comportament més *estable* que la resta de sectors: no cau tant en etapes de crisi (com el 2020), però tampoc creix tant en etapes d'expansió (com el 2021). El 2021, el sector agrari català presenta unes taxes de creixement positives en els tres primers trimestres i una lleugera davallada en el quart (-0,4%). (Font: *Nota de conjuntura econòmica*, gener del 2022, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.)

Gràfic 2.1. Variació interanual del VAB agrari i del PIB de Catalunya, 2020 i 2021 (taxes mitjanes anuals) i I, II, III i IV trimestre del 2021

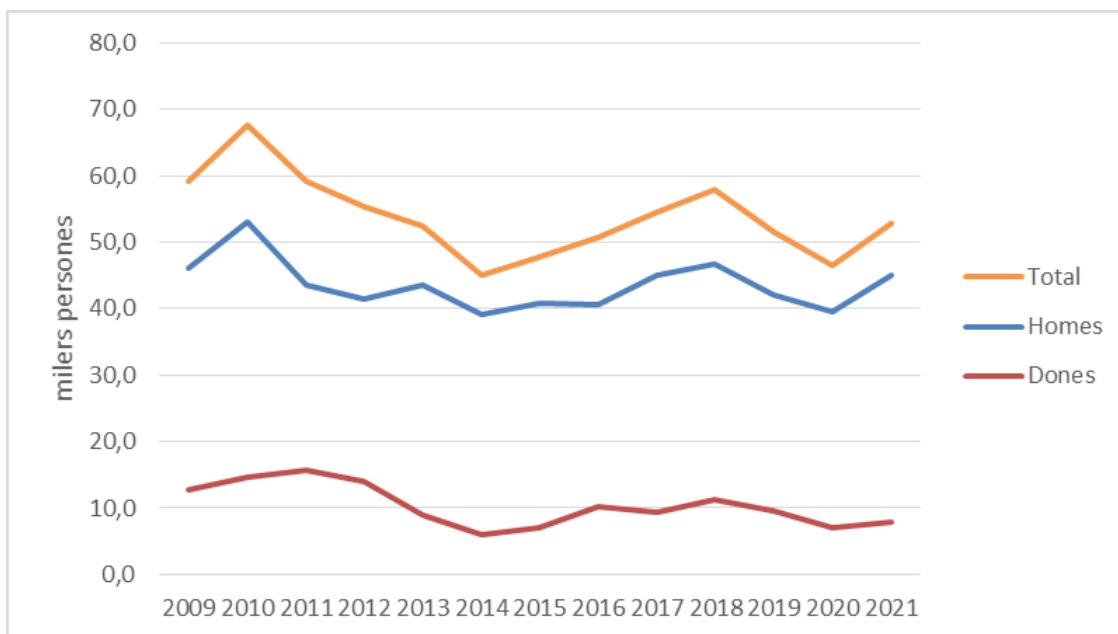
Font: Elaboració pròpia amb dades de la *Nota de conjuntura econòmica*, gener del 2022.

L'any 2021 l'ocupació a Catalunya s'ha recuperat fortament, amb un creixement del 3,2% segons l'Enquesta de Població Activa (EPA). L'afiliació a la Seguretat Social manté un creixement fins i tot superior del 4% anual, de manera que les xifres del desembre del 2021 presentava un volum d'afiliació d'un 1,8% superior al d'abans de la pandèmia. Actualment, només un 0,8% dels afiliats estan en situació d'ERTO, de manera que la situació al mercat de treball es va normalitzant. Actualment, la taxa d'activitat (dels 16 als 64 anys) se situa en el 78,1%, la taxa d'ocupació és del 69% i la taxa d'atur va a la baixa i se situa en l'11,6% de la població activa. (Font: *Nota de conjuntura econòmica*, gener del 2022, Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda.)

L'ocupació al sector agrari català també es va recuperar fortament el 2021, tal com pot apreciar-se al gràfic 2.2. De fet, els ocupats al sector agrari català van augmentar en 6.400 persones segons les dades de la darrera EPA, un augment del 13,8%. L'increment d'ocupació va ser més pronunciat en homes (14,2%) que en dones (12,9%), de manera que la participació de les dones en el sector agrari català continua sent força reduïda (14,9% de l'ocupació).

Malgrat el bon comportament de l'ocupació, l'augment d'actius en el sector ha fet que el nombre d'aturats agraris augmentés en 1.900 persones entre el quart trimestre del 2020 i el quart trimestre del 2021. (Font: Encuesta de Población Activa, INE, 2022.)

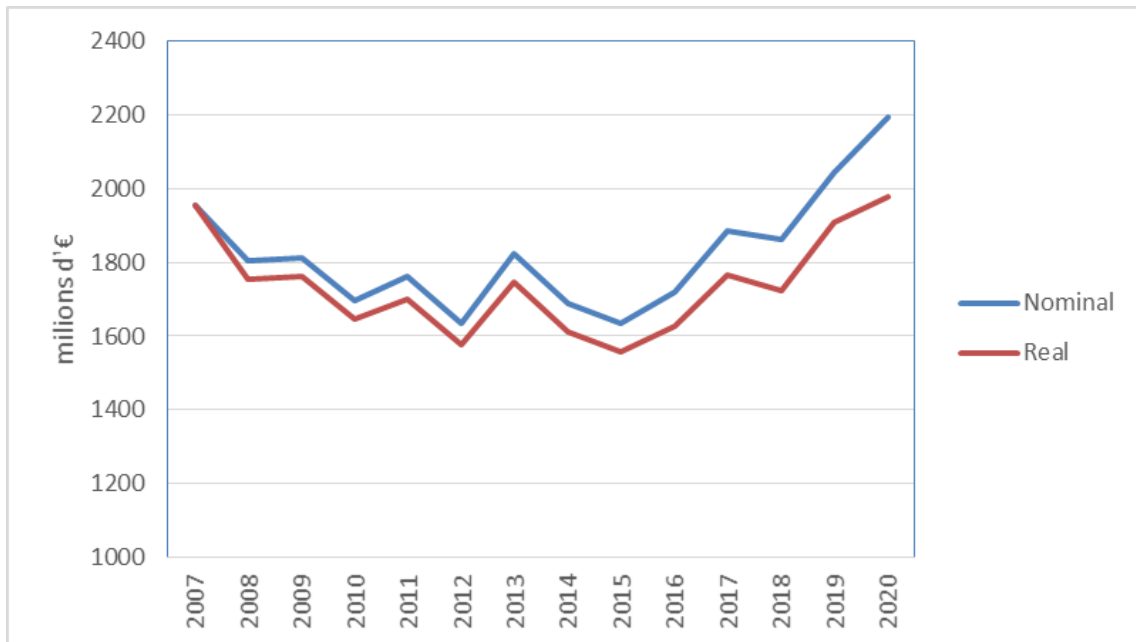
Gràfic 2.2. Evolució dels ocupats agraris a Catalunya. 2009-2021

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Encuesta de Población Activa, INE, 2022.

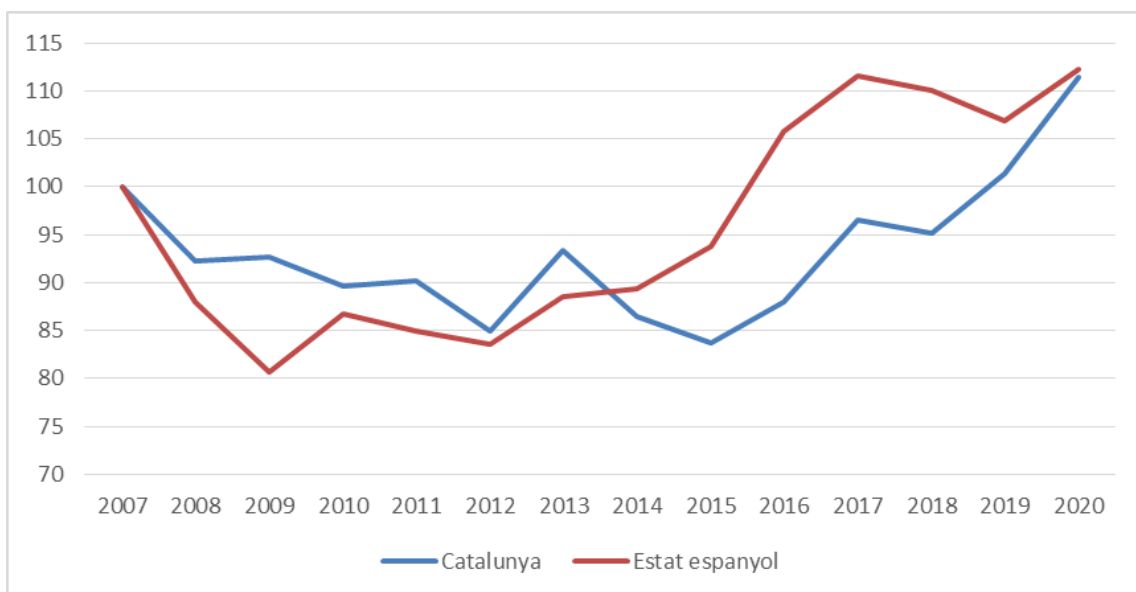
No disposem de les dades de la **renda agrària** de Catalunya del 2021, l'última dada disponible és l'avançament de la renda agrària del 2020. Aquesta estadística ens indica que la renda agrària catalana era de 2.193 milions d'euros en preus corrents i en 1.975 milions d'euros en termes reals (és a dir, deflactada). Aquestes dades suposen, respecte del 2020, un increment del 7,5% en termes nominals i un 10% en termes reals. D'aquesta manera es manté la tendència a la millora de la renda agrària dels darrers anys. De fet, és el primer cop que la renda agrària real supera el nivell del 2007. Finalment, també es pot observar (gràfic 2.4) com la renda agrària de Catalunya encara se situa per sota de la de la resta de l'Estat espanyol, tot i que s'observa la millora substancial dels darrers anys.

Gràfic 2.3. Evolució de la renda agrària a Catalunya. Nominal i real (any base 2007). 2007-2020

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

Gràfic 2.4. Evolució de la renda agrària a preus corrents (2007 = 100) a Catalunya i l'Estat espanyol. 2007-2020

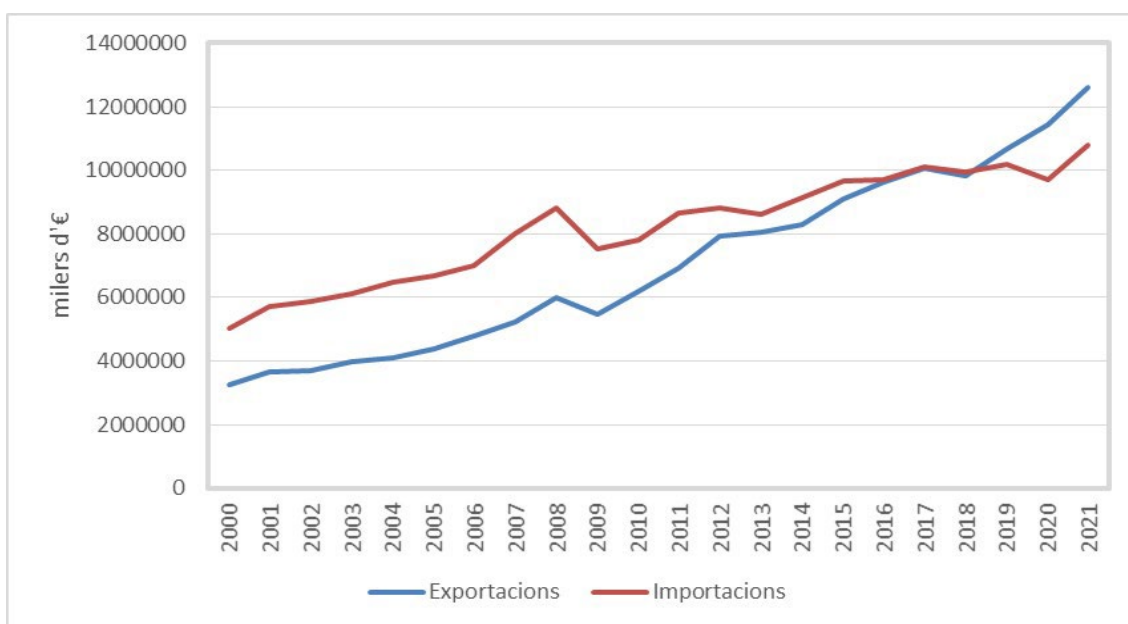

Font: Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

Pel que fa al **comerç exterior**, tal com s'observa al gràfic 2.5, les exportacions de productes agropesquers continuen imparables. Des del 2019, la balança comercial agroalimentària és positiva (un fet totalment inusual en el sector agroalimentari català).

Les exportacions van augmentar en un 10,3% i les importacions un 10,9%. La taxa de cobertura (exportacions/importacions) se situa en 120,23 per al conjunt del sector agropesquer i del 127,2 si considerem únicament els productes agraris i exclouem la pesca. Aquest bon comportament s'explica principalment pels productes transformats: s'observa el superàvit comercial dels productes de primera transformació (taxa de cobertura del 221,5%), on destaca amb escreix el sector de la carn (taxa de cobertura de 1.625%), ja que un any més es mantenen les exportacions de porcí cap a la Xina. Per contra, els dèficits comercials s'observen als productes no transformats (54,5%), especialment a causa de la dependència exterior pel que fa als cereals (taxa de cobertura del 3,85%), un problema que es farà palès enguany amb el conflicte entre Rússia i Ucraïna, ambdós grans productors de cereals.

Gràfic 2.5. Exportacions i importacions de productes agropesquers de Catalunya. 2000-2021

Font: Elaboració pròpia amb dades de Comerç Exterior, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

3. El sector primari a les Terres de l'Ebre

La disponibilitat de dades condiona bona part d'aquest apartat. En la primera part, analitzem el creixement sectorial i l'aportació del primari al creixement de les Terres de l'Ebre. Les dades del 2021 encara no estan disponibles i és per això que, tal com hem fet en els darrers Informes, utilitzem les dades del 2020. En la resta d'apartat analitzem les produccions agrícoles, ramaderes i pesqueres. Pel que fa a les agrícoles i ramaderes, enguany no ens és possible disposar encara de les dades del 2021, de manera que utilitzarem les dades de produccions del 2020 i ens basarem en la informació de les dades definitives de superfícies i producció i les d'exploracions i capacitat ramadera facilitades pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural de la Generalitat de Catalunya. Pel que fa a l'evolució dels preus, inclourem també la informació del 2021, disponible a l'Observatori Agroalimentari de Preus. Finalment, el darrer apartat és sobre la pesca, i presentem les dades del 2021 sobre l'evolució de les captures i de la flota de pesca als ports ebrencs.

3.1. Introducció: l'aportació del sector primari al creixement econòmic de les Terres de l'Ebre el 2020

El sector primari té un pes reduït en l'estructura productiva catalana i representa aproximadament un 1% del PIB. En canvi, a les comarques ebrenques aquest pes és força més significatiu: el 2019, el pes del sector agrari al Montsià era el 7,3% del VAB comarcal; a la Terra Alta, el 6,7%, i al Baix Ebre, el 4,9%. I, encara que el pes del sector primari en el PIB de la Ribera d'Ebre és inferior a la resta de comarques ebrenques (2,3%), està per sobre de la mitjana catalana. (Font: Idescat, 2022.)

En la taula 3.1.1 es desglossa el sector primari en agrícola, ramader, forestal i aqüícola i de la pesca marítima. Tal com s'observa, el sector agrícola té un pes més elevat a les comarques de la Ribera d'Ebre (77,3% del sector primari), la Terra Alta (60,9%) i el Montsià (56,7%), mentre que al Baix Ebre la ramaderia representa més de la meitat del VAB primari (56,1%). D'altra banda, en les comarques costaneres, la pesca marítima també té un pes rellevant dins del VAB primari: 16,8% al Montsià i 11,1% al Baix Ebre.

**Taula 3.1.1. Estructura del VAB del sector primari (% sobre el total del VAB primari).
2019**

	Agrícola	Ramader	Forestal	Pesca
Baix Ebre	32,1	56,1	0,8	11,1
Montsià	56,7	22,6	4,0	16,8
Ribera d'Ebre	77,3	21,5	1,3	0,0
Terra Alta	60,9	38,8	0,2	0,0

Font: *Anuari Econòmic Comarcal 2021*, BBVA Research.

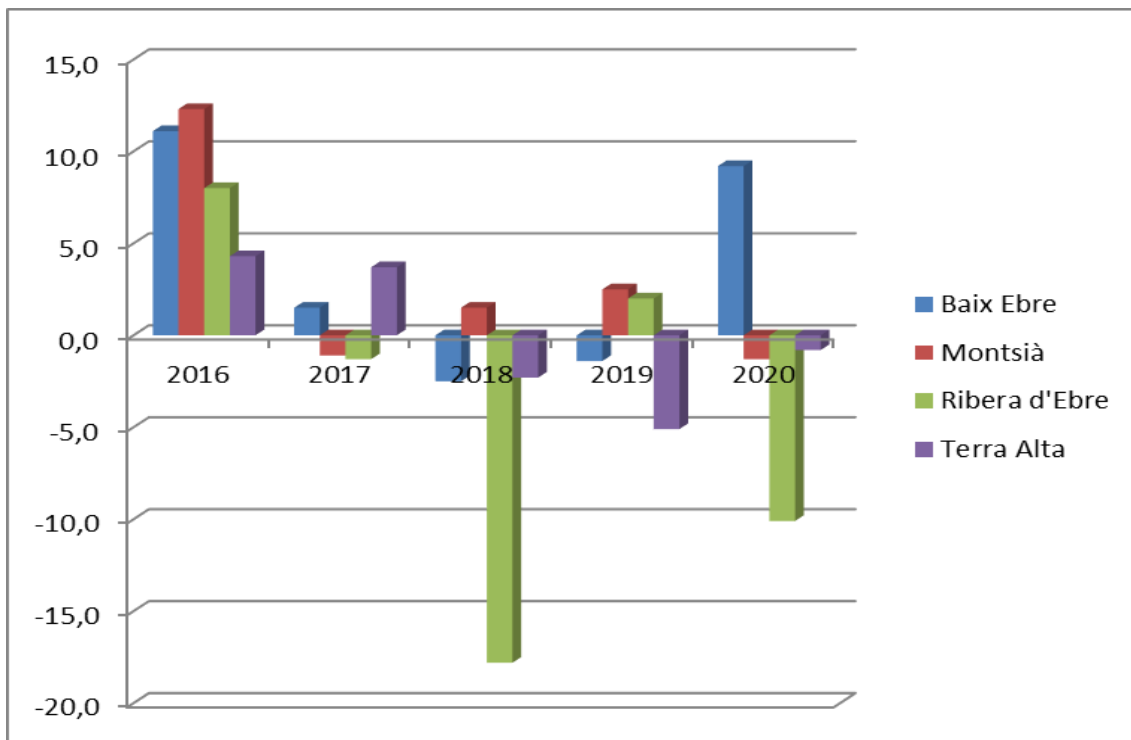
El Baix Ebre i el Montsià presenten unes estructures del sector agrícola bastant similars, on destaca l'arròs, els cítrics, l'horta i l'oliva i l'oli d'oliva. A la Ribera d'Ebre destaca la producció de fruita fresca (50,3% del VAB primari), l'oliva i l'oli d'oliva, la planta i la flor ornamental, el vi i la fruita seca. Les produccions de la Terra Alta es concentren en tres sectors: el raïm i el vi, que representa el 53% del VAB primari, l'oliva i l'oli i la fruita seca. Pel que fa als sectors ramaders, en totes les comarques ebrenques té un pes molt important l'aviram. Al Baix Ebre, aquest sector representa el 52,6% del VAB primari, i a la Terra Alta, més del 33,1%. (Font: *Anuari Econòmic Comarcal 2021*, BBVA Research.)

El 2020 la producció primària a les Terres de l'Ebre es va mantenir estable, amb un lleuger augment de l'1,8%, mentre que el conjunt de Catalunya va experimentar una davallada del -2,6%. El creixement del sector és degut al bon comportament dels cítrics (creixement del 8,1%) que compensa les davallades d'altres sectors, de manera que el VAB agrícola mostra un lleuger augment del 0,7%. Però, sobretot, cal assenyalar el bon comportament dels sectors ramaders (el VAB ramader va créixer un 7,9%) esperonat pel bon any al sector de l'aviram (creixement del 9%). Malauradament, el sector pesquer va experimentar una forta davallada (-13,2%). En conjunt, però, resulta preocupant el comportament del sector en els darrers anys: entre el 2007 i el 2020, el VAB agrari a les Terres de l'Ebre ha disminuït un -35,2%, molt superior al del conjunt de Catalunya, on la davallada d'aquests anys se situa en el -15%. (Font: *Anuari Econòmic Comarcal 2021*, BBVA Research.)

El gràfic 3.1.1 presenta l'evolució del VAB primari per comarques. A nivell comarcal, la caiguda del sector primari va ser especialment acusada a la Ribera d'Ebre, amb una davallada del VAB primari del -10,1%. En canvi, el Baix Ebre va experimentar

un augment significatiu del VAB primari del 9,2%. D'altra banda, tant el Montsià com la Terra Alta presenten unes davallades moderades, del -1,3% i del -0,8% respectivament. (Font: *Anuari Econòmic Comarcal 2021*, BBVA Research.)

Gràfic 3.1.2. Taxes de creixement anual del VAB primari al Baix Ebre, el Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta. 2016-2020

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*, BBVA Research.

L'aportació del sector primari al creixement de les comarques ebrenques va ser, doncs, negatiu el 2019, tal com pot observar-se a la taula 3.1.2. Tal com hem vist, el pes del sector primari a les comarques ebrenques és molt diferent: des del 6,7% de la Terra Alta i el 7,3% del Montsià fins a poc més del 2,3% a la Ribera d'Ebre.

Taula 3.1.2. Taxes de variació interanual del VAB primari, pes del VAB primari sobre el VAB comarcal i aportació sectorial a la variació del VAB comarcal. 2020

	Taxa de variació interanual del VAB pb primari (2020-2019)	Pes del VAB pb primari sobre el VAB pb comarcal (2019)	Aportació a la variació del VAB pb comarcal (2020)
Baix Ebre	9,2	4,9	0,45
Montsià	-1,3	7,3	-0,09
Ribera d'Ebre	-10,1	2,3	-0,23
Terra Alta	-0,8	6,7	-0,05

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*, BBVA Research, i de l'Idescat.

3.2. Les produccions agrícoles a les Terres de l'Ebre el 2020

En aquest informe no disposem dels avançaments provisionals sobre superfície, rendiments i producció agrícola del 2021. És per això que les dades que utilitzarem són les dades proporcionades pel DACAAR per al 2020 i el 2019. Aquestes dades són les definitives i, per tant, més fiables que els avançaments provisionals que utilitzàvem en informes anteriors. L'inconvenient, però, és que no disposem de les dades del 2021, que no es faran públiques fins a maig o juny. Pel que fa a l'evolució dels preus, ens basem en la informació subministrada per l'Observatori Agroalimentari de Preus, i aquí afegirem també les dades del 2021, que ja estan disponibles.

Pel que fa a l'**oli d'oliva**, el 2020 va ser un mal any, perquè tant la producció com els preus van baixar significativament. La producció va disminuir al conjunt de les Terres de l'Ebre (-6,68%) tot i el lleuger augment de la superfície (1,27%). La Ribera d'Ebre i la Terra Alta són les comarques que presenten les davallades més grans (-26,6% i -29,25% respectivament). El Baix Ebre i el Montsià són les comarques amb una presència més abundant d'olivera i se situen entre les principals productores de Catalunya. Tal com s'indica en el quadre 3.2.1, enguany la producció va disminuir al Baix Ebre (-13,9%), mentre que va augmentar al Montsià (33,1%). Pel que fa a la superfície, s'observen lleugers increments al Baix Ebre (0,52%), al Montsià (2,2%) i a la Terra Alta (3,9%), mentre que a la Ribera d'Ebre va disminuir (-0,5%).

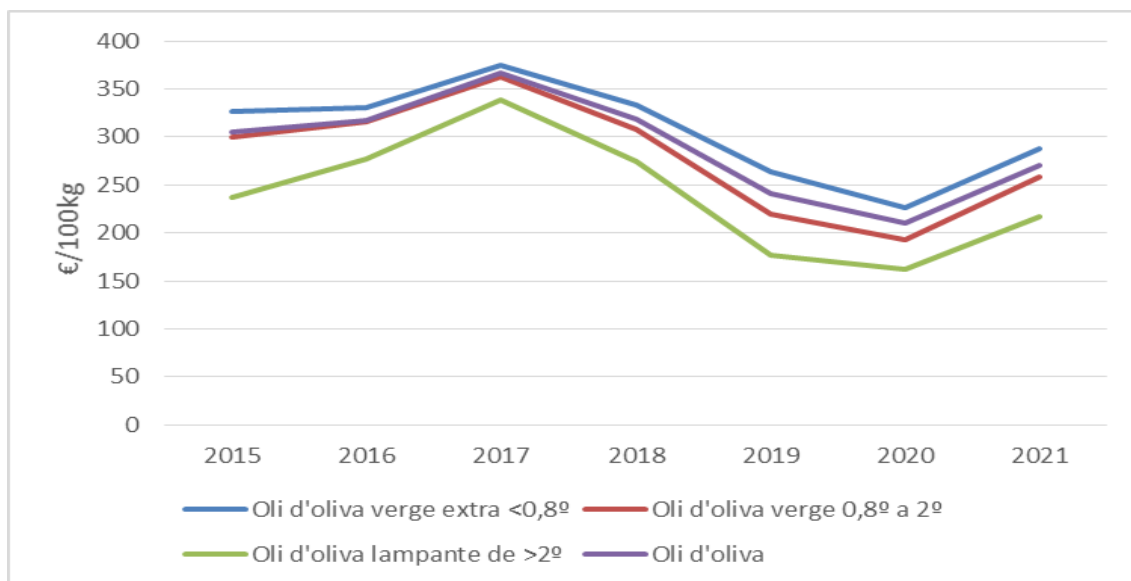
Quadre 3.2.1. Superfície i producció d'oli d'oliva. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Superfície productiva (ha)		Producció (tn)		Taxes de variació (%) 2020-2019	
	2020	2019	2020	2019	Superfície	Producció
Baix Ebre	18.822	18.725	30.938	35.929	0,52	-13,89
Montsià	14.269	13.959	24.439	18.363	2,22	33,09
Ribera d'Ebre	7.709	7.750	10.154	13.834	-0,53	-26,60
Terra Alta	5.754	5.536	6.120	8.650	3,94	-29,25
Terres de l'Ebre	46.554	45.970	71.651	76.776	1,27	-6,68

Font: Elaboració pròpia en base a les estadístiques de *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2019* i *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2020*, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

Pel que fa als preus, va haver-hi una nova davallada en els preus el 2020, tal com pot observar-se en el gràfic 3.2.1. Però s'observa un canvi de tendència el 2021, amb un augment del 29% respecte del 2020.

Gràfic 3.2.1. Evolució del preu de l'oli d'oliva a Catalunya. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

El 2020 va disminuir la producció d'arròs un 9,9% al conjunt de les Terres de l'Ebre. La disminució va ser més acusada al Baix Ebre (-13%) que al Montsià (-7,4%). La superfície es va mantenir estable i no s'observen variacions significatives de superfície respecte de l'any anterior.

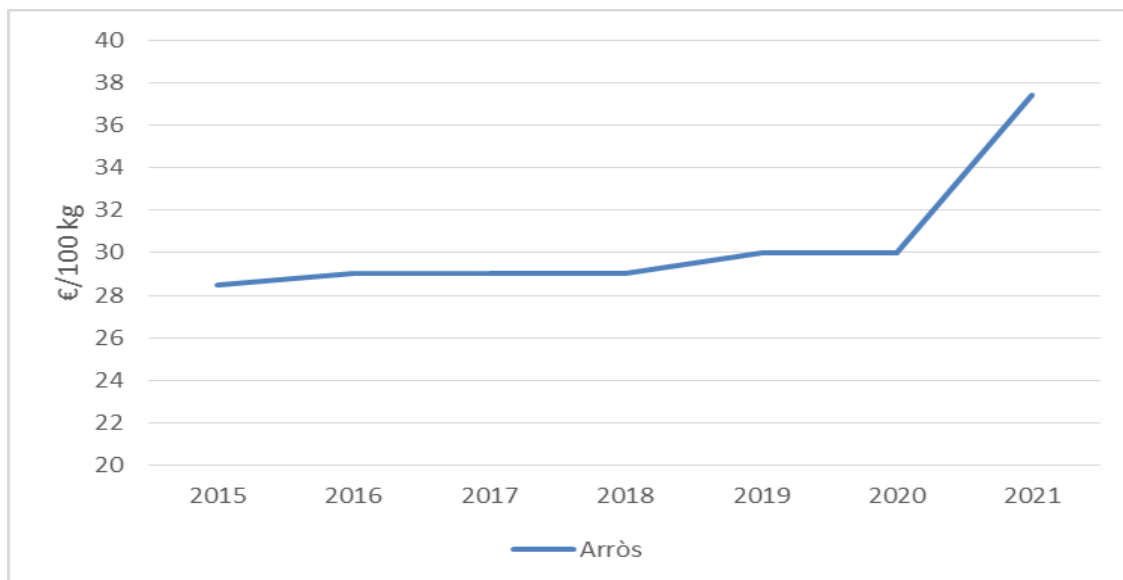
Quadre 3.3.2. Superfície i producció d'arròs. Baix Ebre, Montsià i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Superfície productiva (ha)		Producció (tn)		Taxes de variació (%) 2020- 2019	
	2020	2019	2020	2019	Superfície	Producció
Baix Ebre	8.384	8.330	54.680	62.925	0,65	-13,10
Montsià	11.504	11.453	75.029	81.053	0,45	-7,43
Terres de l'Ebre	19.888	19.783	129.709	143.978	0,53	-9,91

Font: Elaboració pròpia en base a les estadístiques de *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2019* i *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2020*, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

El 2020, els preus de l'arròs es van mantenir estables en els 30 € els 100 kg. En canvi, el 2021 s'observa un fort increment dels preus percebuts pels agricultors de gairebé un 25%, i se situen en els 37,4 € els 100 kg. L'establiment de mesures de salvaguarda a les importacions de l'arròs de Birmània i Cambodja ha facilitat aquest increment dels preus. No obstant això, els arrossers es mostren preocupats per la tornada a l'arancel zero, els sobrecostos derivats dels compromisos mediambientals i la retallada dels ajuts al sector de la nova PAC.

Gràfic 3.3.2. Evolució del preu de l'arròs a Catalunya. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

La producció de vi es concentra, sobretot, a la Terra Alta i, en menys quantitat, a la Ribera d'Ebre. La Terra Alta és la principal comarca productora, amb gairebé 6.000 hectàrees de vinya i una producció de més de 38.000 tones el 2020. Si bé en el conjunt

de les Terres de l'Ebre la producció de vi s'ha mantingut força estable, el comportament de les dues comarques ebrenques productores ha estat molt dispar: la Ribera d'Ebre va experimentar una forta caiguda de la producció (-26,7%) i una lleugera reducció de la superfície (-3,7%). En canvi, a la Terra Alta la millora dels rendiments va ser considerable, de manera que, malgrat la lleugera disminució de la superfície (-0,89%), la producció va augmentar en un 6,7%. Cal tenir en compte que la plaga del míldiu ha estat especialment agressiva enguany, sobretot en les produccions de vi ecològiques.

Quadre 3.2.3. Superfície i producció de vinya. Terra Alta, Ribera d'Ebre i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Superfície productiva (ha)		Producció (tn)		Taxes de variació (%) 2020-2019	
	2020	2019	2020	2019	Superfície	Producció
Ribera d'Ebre	1.043	1.083	5.339	7.285	-3,69	-26,72
Terra Alta	5.982	6.036	38.274	35.872	-0,89	6,70
Terres de l'Ebre*	7.066	7.158	43.670	43.442	-1,29	0,53

* Inclou superfície i produccions del Baix Ebre i el Montsià.

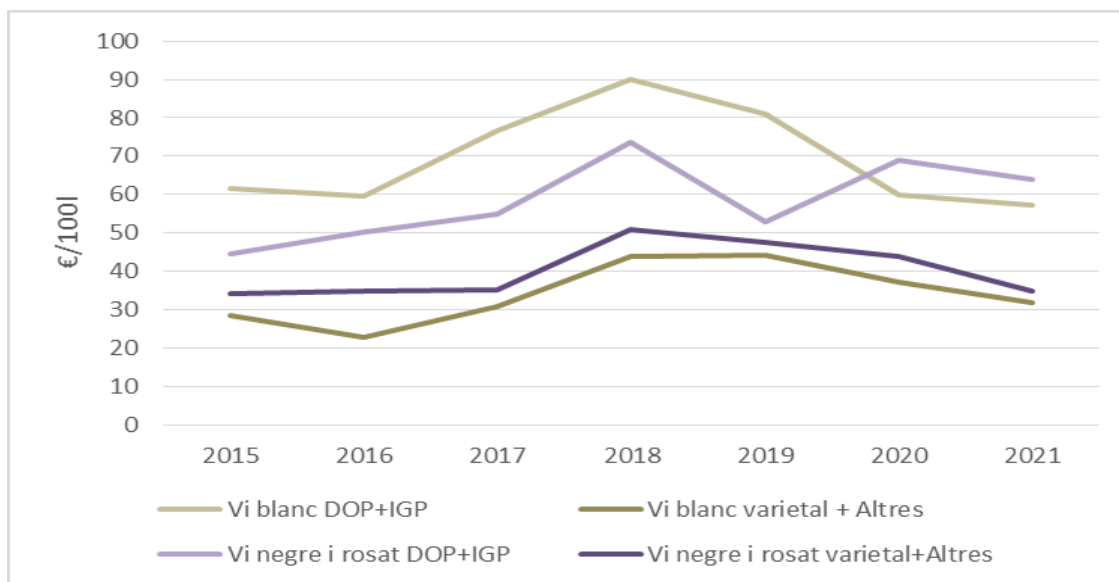
Font: Elaboració pròpia en base a les estadístiques de *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2019* i *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2020*, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

Tal com es mostra en el gràfic 3.2.3, el 2020 la tendència dels preus va continuar a la baixa per als vins blancs (-25% respecte del preu de l'any 2019), i va ser més acusada per als blancs amb DO/IGP (-26%) que a la resta de blancs (-15%). Pel que fa als vins negres, es van recuperar de la davallada de l'any anterior (25%), si bé aquest augment de preus es va materialitzar únicament en els vins negres amb DO/IGP, en els quals el preu va augmentar gairebé un 20%, mentre que els vins sense DO/IGP van disminuir els seus preus un -7%.

La tendència a la davallada dels preus del vi ha continuat durant el 2021, i enguany ha estat generalitzada per a totes les categories dels vins. Els preus del vi blanc han baixat un -4,9%, i aquesta davallada s'ha produït tant pel que fa als vins amb DO/IGP (-4,6%) com a la resta de blancs (-14,3%). Pel que fa als negres, la davallada de preus ha estat molt significativa als negres sense indicacions de qualitat (-20%), mentre que els preus dels vins amb DO/IGP han disminuït més lleugerament (-7,3%). Davant d'aquesta

situació, el Departament d'Agricultura s'ha compromès a fer més controls per assegurar el compliment de la Llei de la Cadena i evitar vendes sota cost.

Gràfic 3.2.3. Evolució dels preus del vi a Catalunya. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2021.

La producció de **cítrics** es localitza gairebé íntegrament a les comarques del Baix Ebre i del Montsià, és marginal a la Ribera d'Ebre i inexistent a la Terra Alta. Tal com es pot observar en el quadre 3.2.4, la campanya del 2020 es caracteritza per un fort increment en la producció de mandarines, tant al Baix Ebre com al Montsià (31,5% i 33,6% respectivament). En el conjunt de les Terres de l'Ebre, l'augment de producció va ser d'un 32,5%. Aquest increment es va produir malgrat que la superfície va reduir-se lleugerament. Pel que fa a les taronges, també va augmentar la producció: un 7,3% al Baix Ebre i un 6,9% al Montsià (un 7,1% en el conjunt de les Terres de l'Ebre).

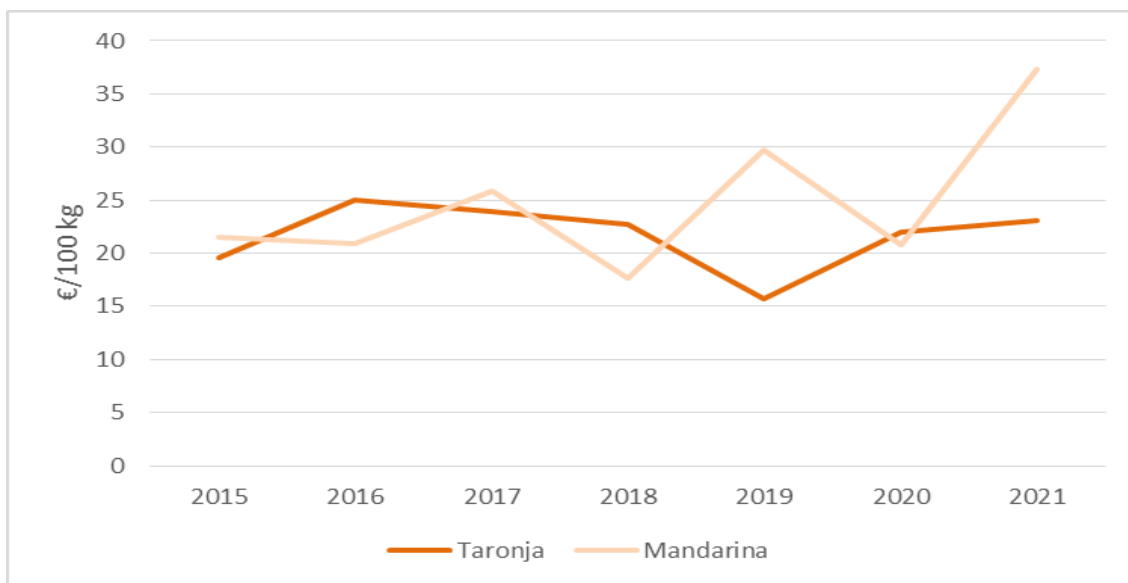
Quadre 3.2.4. Superfície i producció de cítrics. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

		<i>Superfície productiva (ha)</i>		<i>Producció (tn)</i>		<i>Taxes de variació (%) 2020-2019</i>	
		2020	2019	2020	2019	Superf.	Prod.
Baix Ebre	<i>Taronja</i>	1.025	1.044	22.632	21.089	-1,82	7,32
	<i>Mandarina</i>	3.054	3.105	67.768	51.543	-1,64	31,48
Montsià	<i>Taronja</i>	795	813	17.554	16.423	-2,21	6,89
	<i>Mandarina</i>	2.936	2.938	65.150	48.771	-0,07	33,58
Ribera d'Ebre	<i>Taronja</i>	3	4	66	81	-25,00	-18,52
	<i>Mandarina</i>	43	43	954	714	0,00	33,61
Terres de l'Ebre	<i>Taronja</i>	1.823	1.861	40.252	37.593	-2,04	7,07
	<i>Mandarina</i>	6.033	6.086	133.872	101.028	-0,87	32,51

Font: Elaboració pròpia en base a les estadístiques de *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2019* i *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2020*, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

El 2020 van disminuir els preus de les mandarines i es va situar en 20 € els 100 kg, però, afortunadament, aquesta tendència es va revertir el 2021, tal com s'observa al gràfic 3.2.4. La pujada de preus ha estat significativa (80%). El preu de les taronges també continua a l'alça, una tendència que ja s'observava el 2020. Especialment les taronges Navel han augmentat els preus un 18% el 2021, mentre que les taronges blanques el disminueixen (-25%). En conjunt, l'increment del preu de les taronges ha estat de més d'un 5%. No obstant això, els productors de cítrics de les Terres de l'Ebre es mostren preocupats per la creixent entrada de cítrics provinents de Turquia, el Marroc o Egipte, que poden posar en perill la millora en els preus del darrer any.

Gràfic 3.2.4. Evolució dels preus dels cítrics a Catalunya. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

Les principals produccions de **fruita dolça** a les Terres de l'Ebre són els préssecs i les nectarines i les cireres, i la producció es localitza principalment a la Ribera d'Ebre. En el sector del **préssec** i les **nectarines**, les superfícies i les produccions s'estan reduint, perquè molts pagesos s'han acollit als plans d'arrencada o han reconvertit les seves explotacions. Cal afegir-hi també les condicions climàtiques adverses i la persistència del virus de la Sharka, que expliquen la davallada de la producció el 2020. La producció va disminuir un -29% en préssecs i un -31% en nectarines, mentre que la superfície, al conjunt de les Terres de l'Ebre, va ser del -13% en préssecs i el 9% en nectarines. A la Ribera d'Ebre, la principal comarca productora (concentra el 80% de la producció de préssecs i el 94% de la producció de nectarines de les Terres de l'Ebre), les disminucions han estat del -29% dels préssecs i del -30% de les nectarines. La superfície dels fruiters s'ha reduït en un -13% per als préssecs i un -9% en el cas de les nectarines en el conjunt de les Terres de l'Ebre. Aquestes reduccions de superfícies s'observen en les quatre comarques ebrenques.

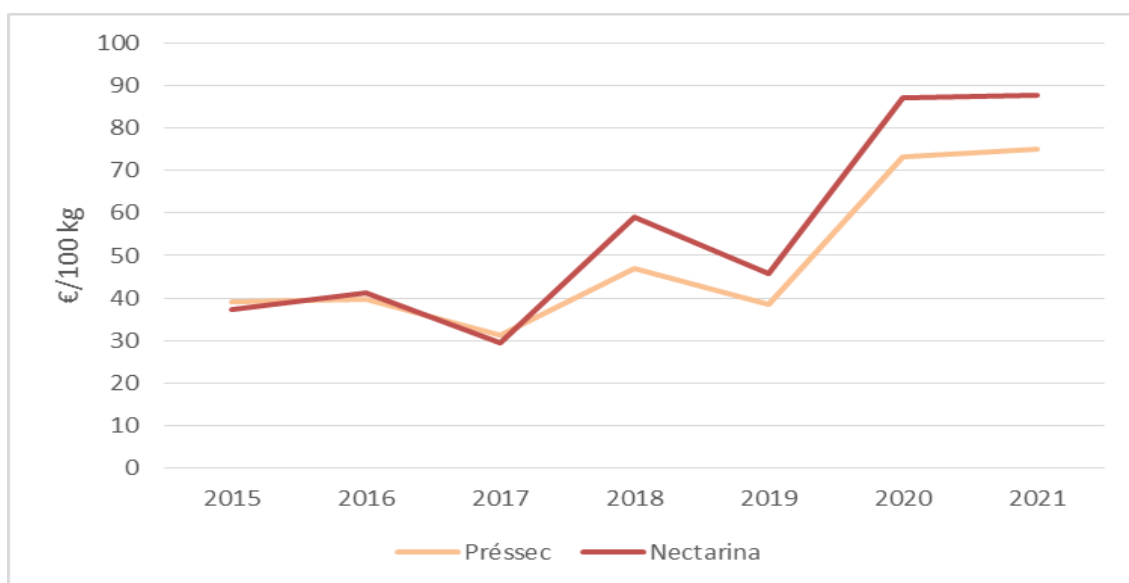
Quadre 3.2.5. Superfície i producció de préssecs i nectarines. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

		Superfície productiva (ha)		Producció (tn)		Taxes de variació (%) 2020-2019	
		2020	2019	2020	2019	Superf.	Producció
Baix Ebre	Préssecs	102	116	1.507	2.067	-12,07	-27,08
	Nectarines	18	20	245	348	-10,00	-29,57
Montsià	Préssecs	58	77	850	1.262	-24,68	-32,67
	Nectarines	8	14	109	250	-42,86	-56,40
Ribera d'Ebre	Préssecs	801	911	11.810	16.592	-12,07	-28,82
	Nectarines	475	518	6.470	9.251	-8,30	-30,06
Terra Alta	Préssecs	35	39	470	689	-10,26	-31,79
	Nectarines	3	3	41	54	0,00	-24,07
Terres de l'Ebre	Préssecs	996	1.143	14.637	20.610	-12,86	-28,98
	Nectarines	504	555	6.865	9.902	-9,19	-30,68

Font: Elaboració pròpia en base a les estadístiques de *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2019* i *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2020*, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

El 2020 els preus dels préssecs i les nectarines van augmentar significativament, tal com s'observa al gràfic 3.2.4. El 2021, els preus es van mantenir estables: els preus de les nectarines van augmentar en un lleu 0,7%, mentre que els préssecs de consum en fresc van augmentar en un 2,3%. Sembla, doncs, que les polítiques d'ajuts a les arrencades han aconseguit estabilitzar el sector.

Gràfic 3.2.4. Evolució dels preus de préssecs i nectarines a Catalunya. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

La producció de **cirera** també es concentra a la Ribera d'Ebre, que representa aproximadament el 75% de la superfície i la producció d'aquesta fruita a les Terres de l'Ebre. En aquesta comarca la producció va disminuir un -3%, tot i que la superfície havia augmentat en un 5,4%. També va disminuir la producció i la superfície a la Terra Alta (-2,65% i -3,7% respectivament). Al Baix Ebre i al Montsià, on aquest conreu és més marginal, la producció va augmentar lleugerament (3,7% i 4,6% respectivament). En el conjunt de les Terres de l'Ebre, la producció va disminuir lleugerament el 2020 (-2,7%), malgrat l'increment de la superfície (3,4%).

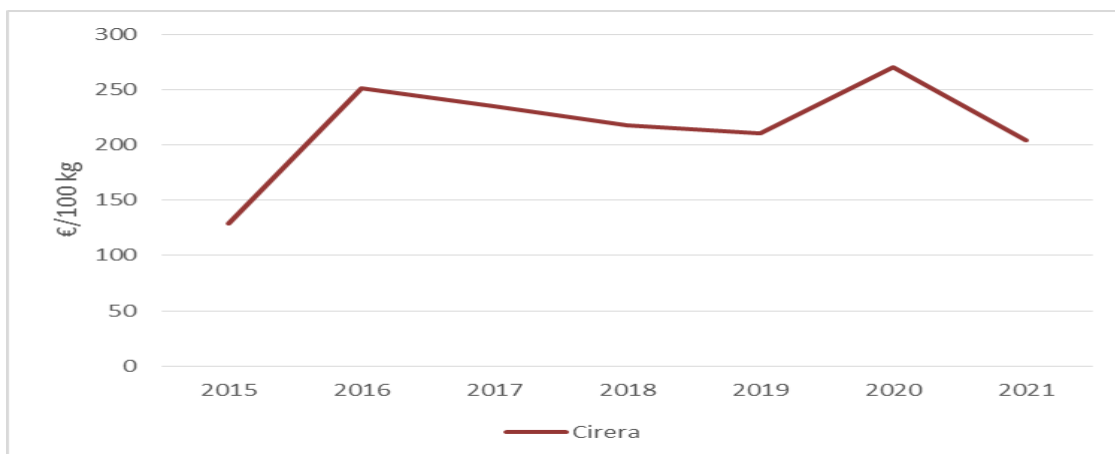
Quadre 3.2.6. Superfície i producció de cireres. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Superfície productiva (ha)		Producció (tn)		Taxes de variació (%) 2020-2019	
	2020	2019	2020	2019	Superfície	Producció
Baix Ebre	56	56	198	191	0,00	3,66
Montsià	26	27	92	88	-3,70	4,55
Ribera d'Ebre	915	868	3.241	3.341	5,41	-2,99
Terra Alta	220	226	755	784	-2,65	-3,70
Terres de l'Ebre	1.217	1.177	4.286	4.404	3,40	-2,68

Font: Elaboració pròpia en base a les estadístiques de *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2019* i *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2020*, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

Pel que fa als preus, durant el 2020 es va observar una millora substancial dels preus (28,4%) i es van situar per sobre dels 2,7 €/kg. Malauradament, aquest creixement no es va mantindre durant el 2021, quan els preus van recular un -24% i es van situar al voltant dels 2,04 €/kg.

Gràfic 3.2.5. Evolució dels preus de les cireres. 2015-2020

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

Pel que fa a la **fruita seca**, la Terra Alta és la principal comarca productora i representa més del 60% de la producció i la superfície d'ametlla. La Ribera d'Ebre també és productora d'ametlles. L'avellana, en canvi, representa una part poc significant en la producció de fruita seca a les comarques de l'Ebre.

La collita d'ametlles del 2020 a les Terres de l'Ebre va ser un 15% superior a la de l'any anterior, tot i que la superfície es va reduir en un 6,5%. La producció va augmentar a la Terra Alta (23%), al Baix Ebre (15%) i al Montsià (17%), mentre que va disminuir lleugerament a la Ribera d'Ebre (-3,8%). Pel que fa a l'avellana, continua reduint-se tant la producció com la superfície i s'està convertint en un conreu marginal a les Terres de l'Ebre.

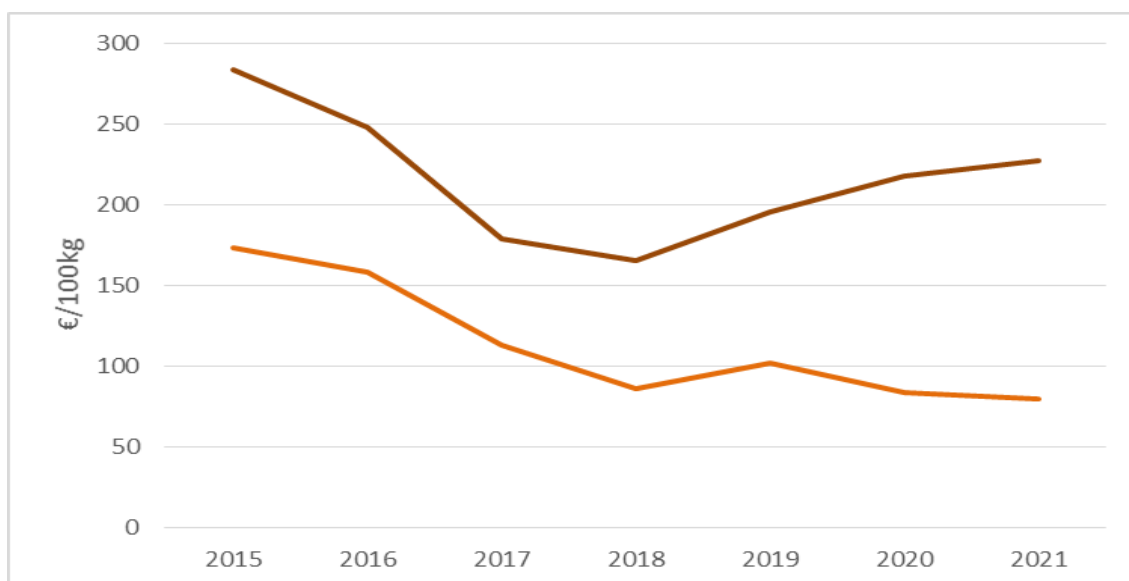
Quadre 3.2.7. Superfície i producció d'ametlles i avellanes. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

		Superfície productiva (ha)		Producció (tn)		Taxes de variació (%) 2020-2019	
		2020	2019	2020	2019	Superf.	Producció
Baix Ebre	Ametlles	1.352	1.398	779	675	-3,29	15,41
	Avellanes	0	0	0	0	0	0
Montsià	Ametlles	510	500	341	291	2,00	17,18
	Avellanes	0	0	0	0	0	0
Ribera d'Ebre	Ametlles	2.094	2.532	1.511	1.570	-17,30	-3,76
	Avellanes	91	89	15	59	2,25	-74,58
Terra Alta	Ametlles	8.827	9.241	4.228	3.445	-4,48	22,73
	Avellanes	47	444	89	311	-89,41	-71,38
Terres de l'Ebre	Ametlles	12.783	13.671	6.859	5.981	-6,50	14,68
	Avellanes	138	533	104	370	-74,11	-71,89

Font: Elaboració pròpia en base a les estadístiques de *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2019* i *Superfícies, rendiments i produccions comarcals de conreus agrícoles, 2020*, Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

Pel que fa als preus de l'ametlla, el 2020 van disminuir un -17% i el 2021 continuen a la baixa, amb un -4,4%. Aquesta situació ha generat molt malestar al sector, que veu com es perpetuen els preus *incomprendiblement* baixos al sector, i això està posant a molts productors en una situació econòmica difícil. Cal tenir en compte que, el 2015, els preus de l'ametlla se situaven en 1,73 €/kg, mentre que enguany no arriben als 0,8 €/kg. Els preus de l'avellana han mostrat un comportament més favorable.

Gràfic 3.2.6. Evolució dels preus de l'ametlla i l'avellana. 2015-2020

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

3.3. Les produccions ramaderes a les Terres de l'Ebre el 2020

Quant als sectors ramaders, encara no disposem de les dades del 2021 pel que fa al nombre d'explotacions i la capacitat productiva, per tant, fem l'anàlisi amb les dades del 2020. En canvi, pel que fa als preus, ja disposem de les sèries del 2021.

La producció ramadera de les Terres de l'Ebre es concentra en l'aviram. De fet, a les quatre comarques trobem una forta implantació de l'aviram, amb un pes especial al Baix Ebre. També hi ha presència de porcí, sobretot al Montsià, i de conills, principalment a la Terra Alta. La resta de produccions són força marginals.

3.3.1. La producció d'aviram el 2020

L'aviram, principalment gallines i pollastres, es troba força concentrat a la comarca del Baix Ebre, que el 2020 representava gairebé el 68% del total d'explotacions de gallines i pollastres de les Terres de l'Ebre i el 78% de la capacitat. El Montsià és la segona comarca productora d'aviram, amb gairebé el 20% de les explotacions i l'11% de la capacitat el 2020. L'aviram és menys rellevant a les altres dues comarques ebrenques: la Ribera d'Ebre n'aporta el 4,6% de les explotacions i el 2,6% de la capacitat, mentre que la Terra Alta, aproximadament el 7,5% de les explotacions i el 7,9% de la capacitat.

El 2020 va ser un bon any per al sector. Cal destacar l'increment de la capacitat al Baix Ebre (36,5%), si bé hi ha una lleugera davallada en el nombre d'explotacions (0,44%), és a dir, les explotacions existents han ampliat la seva capacitat. Aquesta tendència s'observa també al Montsià, encara que d'una forma molt més moderada, perquè tant els increments de capacitat com la disminució de les explotacions són poc presents. En canvi, a la Ribera d'Ebre i a la Terra Alta, s'observa el contrari, és a dir, una tendència cap a un increment de les explotacions, però amb una dimensió més petita. Això podria indicar un canvi cap a produccions més reduïdes, però amb més valor afegit. En el conjunt de les Terres de l'Ebre, les explotacions van augmentar lleugerament (1,5%), però la capacitat ho va fer significativament (26,3%). Cal tenir en compte que qualsevol variació en explotacions i capacitat al Baix Ebre, principal comarca productora d'aviram, té fortes repercussions en el còmput total de les Terres de l'Ebre.

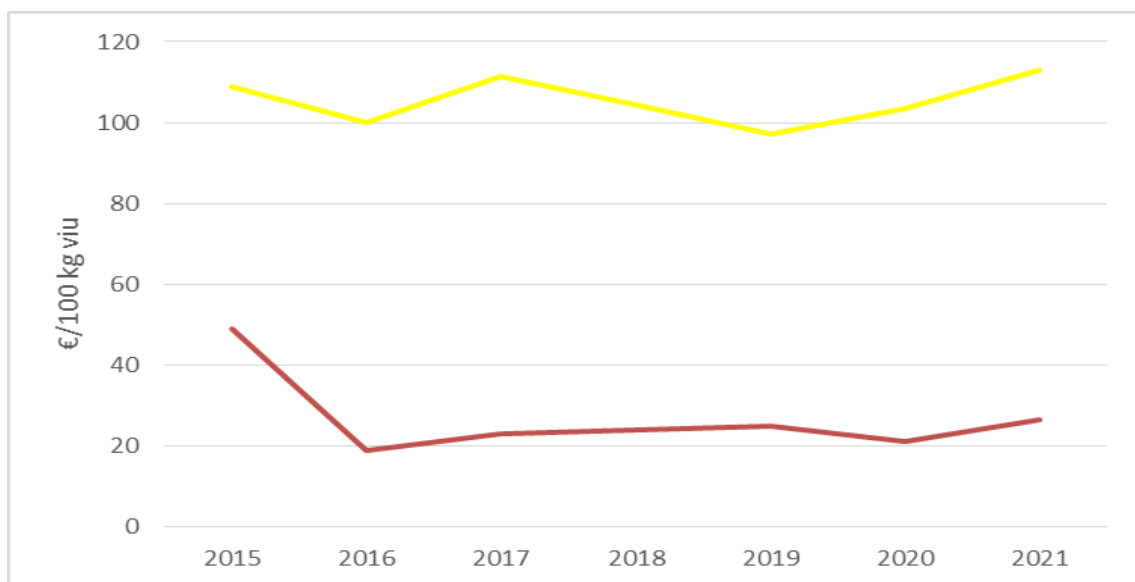
Quadre 3.3.1. Capacitat total i explotacions de gallines i pollastres. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions 2020-2019	Variació capacitat 2020-2019
	2020	2019	2020	2019		
Baix Ebre	680	677	14.087.271	10.318.678	0,44	36,52
Montsià	190	194	2.077.335	2.054.451	-2,06	1,11
Ribera d'Ebre	46	39	474.479	500.366	17,95	-5,17
Terra Alta	74	65	1.424.227	1.427.872	13,85	-0,26
Terres de l'Ebre	990	975	18.063.312	14.301.367	1,54	26,30

Font: Elaboració pròpia amb dades dels documents del DACAAR *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2019* i *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2020*.

Pel que fa als preus, el preu del pollastre de granja es va situar per sobre de l'euro per quilo l'any 2020. El 2021, els preus del pollastre han continuat augmentant, amb un increment del 8,8% respecte dels preus del 2020. En el cas de les gallines per a carn, la seva importància en el mercat és molt més reduïda i, tal com es pot observar en el gràfic, els preus han augmentat el 22% respecte de l'any anterior, però continuen estant molt lluny dels nivells del 2015.

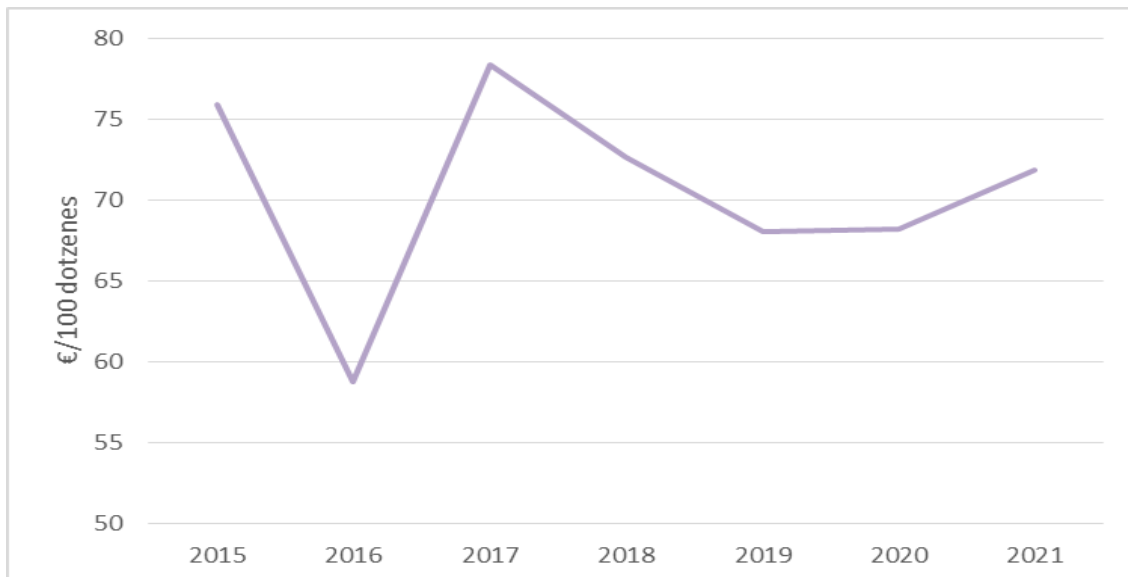
Gràfic 3.3.1. Evolució dels preus dels pollastres i les gallines per a carn. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

Pel que fa als ous, els preus es van mantenir estables el 2020 i han augmentat en un 5,22% el 2021. El 2021, el preu pagat al productor per la dotzena d'ous es va situar al voltant dels 0,7 € la dotzena, molt lluny dels 1,09 € que van assolir el 2012.

Gràfic 3.3.2. Evolució dels preus dels ous. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

3.3.2. La producció de porcí el 2020

La producció porcina es concentra sobretot a la comarca del Montsià, amb el 42% de les explotacions de les Terres de l'Ebre i el 49% de la capacitat el 2020. Les explotacions han disminuït lleugerament, un $-0,97\%$, si bé la capacitat ha augmentant en aquesta comarca un 4%. En el cas del Baix Ebre, les explotacions i la capacitat són el 23% del total de les Terres de l'Ebre. Enguany, el nombre d'explotacions s'ha mantingut i ha augmentat lleugerament la capacitat, un 2%. La Ribera d'Ebre és la comarca on el porcí es troba menys implantat, però enguany n'ha augmentat el nombre d'explotacions i la capacitat, en un 3% i un 2,2% respectivament. I, finalment, la Terra Alta segueix una tendència vers l'increment de les explotacions, en un 4%, i la capacitat productiva del porcí, en un 15,5%. Actualment, la Terra Alta representa el 21% de les explotacions i el 18% de les places de porcí de les Terres de l'Ebre. En el conjunt de les Terres de l'Ebre, encara que el nombre d'explotacions no ha variat gaire, l'augment de la capacitat ha estat d'un 5,3%.

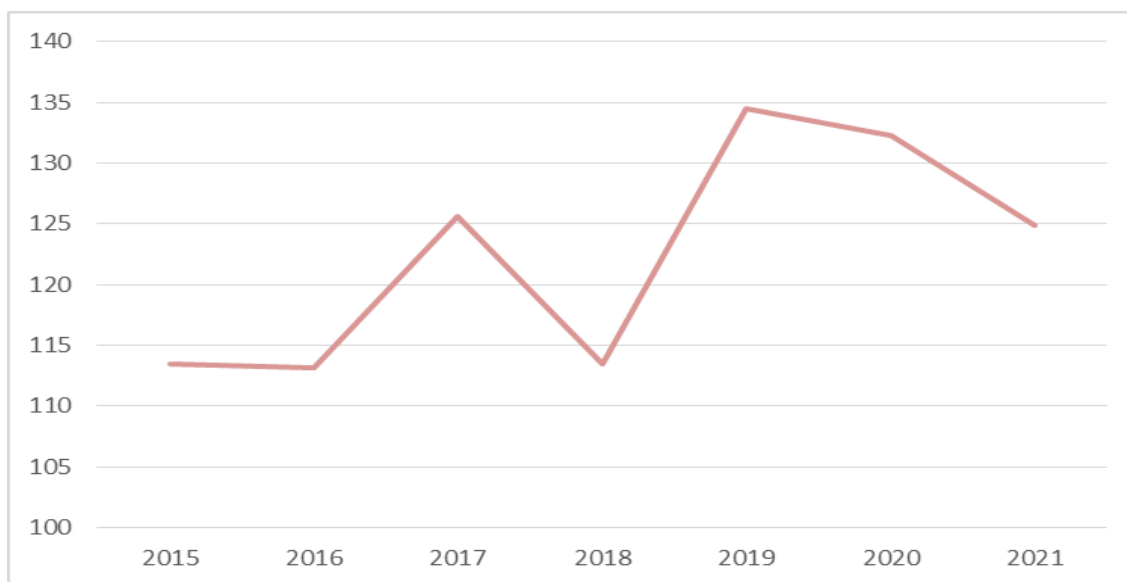
Quadre 3.3.2. Explotacions i capacitat total del porcí. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions	Variació capacitat
	2020	2019	2020	2019	2020-2019	2020-2019
Baix Ebre	56	56	95.036	93.148	0,00	2,03
Montsià	102	103	203.011	195.189	-0,97	4,01
Ribera d'Ebre	34	33	50.575	49.475	3,03	2,22
Terra Alta	51	49	80.771	69.953	4,08	15,46
Terres de l'Ebre	243	241	429.393	407.765	0,83	5,30

Font: Elaboració pròpia amb dades dels documents del DACAAR *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2020* i *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2019*.

Els preus del porcí han continuat amb la tendència a la baixa que ja es va iniciar el 2020, després del fort increment del 2019 motivat per les creixents exportacions a la Xina. El 2021, els preus van disminuir un -5,6%. Les dificultats del sector es van fer més paleses i es poden tornar dramàtiques amb l'encariment dels pinsos motivat pel conflicte ucraïnès. De moment, ja s'estan demanant les ajudes a l'emmagatzematge privat per fer front a la caiguda dels preus.

Gràfic 3.3.2. Evolució dels preus del porc d'engreix. 2015-2020

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

3.3.3. L'oví i el cabrum el 2020

Tal com hem advertit en anteriors informes, l'oví i el cabrum s'estan convertint en una producció ramadera marginal a les Terres de l'Ebre. L'any 2020, malgrat que les explotacions es van mantenir, la capacitat va continuar disminuint, tal com es pot observar als quadres 3.3.3 i 3.3.4.

Pel que fa a l'oví, la capacitat va reduir-se en un -5,4% en el conjunt de les Terres de l'Ebre. Gairebé el 42% de les explotacions ovines de les Terres de l'Ebre es localitzen al Baix Ebre i en aquesta comarca la capacitat ha continuat reduint-se (-6%), tot i que ha augmentat el nombre d'explotacions. La resta de comarques de l'Ebre representen cadascuna aproximadament el 20% de les explotacions del total de les Terres de l'Ebre. Al Montsià s'han reduït tant les explotacions com la capacitat (-2% i -7% respectivament). La capacitat s'ha reduït a la Ribera d'Ebre (-9%), malgrat que hi ha tres explotacions més. Finalment, la Terra Alta pràcticament no presenta canvis respecte de l'any anterior.

Quadre 3.3.3. Explotacions i capacitat total d'oví. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions	Variació capacitat
	2020	2019	2020	2019	2020-2019	2020-2019
Baix Ebre	110	105	16.352	17.356	4,76	-5,78
Montsià	48	49	11.725	12.616	-2,04	-7,06
Ribera d'Ebre	55	52	12.520	13.817	5,77	-9,39
Terra Alta	51	51	15.801	15.838	0,00	-0,23
Terres de l'Ebre	264	257	56.398	59.627	2,72	-5,42

Font: Elaboració pròpia amb dades dels documents del DACAAR *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2019* i *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2020*.

Pel que fa al **cabrum**, la situació és molt similar. El Baix Ebre suposa aproximadament el 40% de les explotacions i de la capacitat d'aquesta espècie a les Terres de l'Ebre, però aquesta capacitat es va anar reduint el 2020 (-8%). La Terra Alta presenta una situació similar, amb reduccions de capacitat (-13%). Al Montsià, la reducció de capacitat és més moderada (-1%), si bé la reducció del nombre d'explotacions és més preocupant (-9%). Per contra, la capacitat i les explotacions augmenten a la Ribera d'Ebre. Tot i així, en el conjunt de les Terres de l'Ebre, la capacitat va recular un -3% durant el 2020. Cal tenir en compte que les restriccions en la restauració causades per

la crisi de la covid-19 van afectar molt el sector, que té en la restauració un dels seus principals clients.

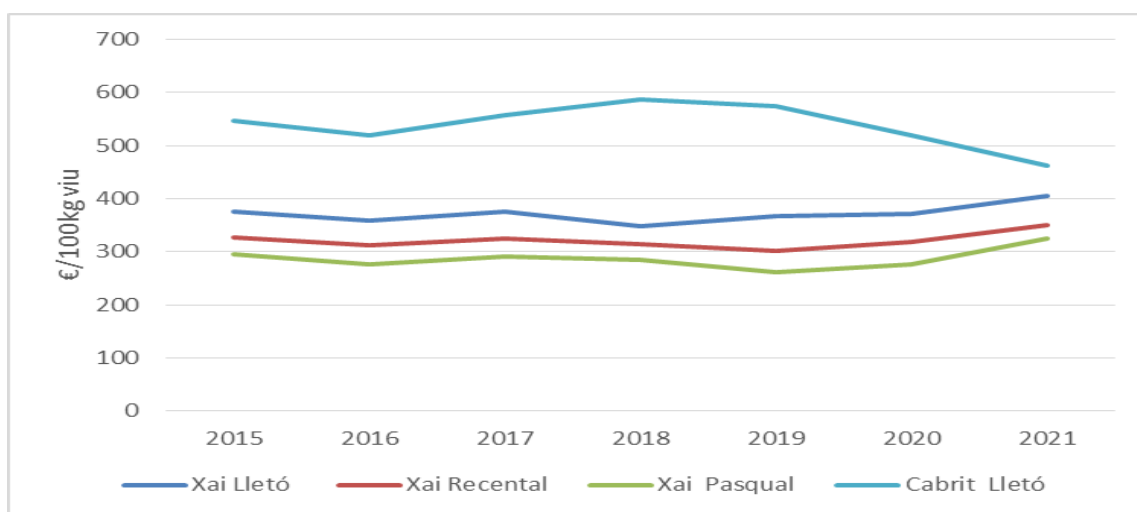
Quadre 3.3.4. Explotacions i capacitat total del cabrum. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions 2020-2019	Variació capacitat 2020-2019
	2020	2019	2020	2019		
Baix Ebre	125	122	11.020	11.983	2,46	-8,04
Montsià	59	65	5.332	5.383	-9,23	-0,95
Ribera d'Ebre	68	64	10.101	9.470	6,25	6,66
Terra Alta	52	51	3.042	3.491	1,96	-12,86
Terres de l'Ebre	304	302	29.495	30.327	0,66	-2,74

Font: Elaboració pròpia amb dades dels documents del DACAAR *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2020* i *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2019*.

El 2020 els preus de l'oví es van mantenir lleugerament a l'alça, mentre que el preu del cabrit va caure un 9%. El 2021, els preus del xai han continuat a l'alça: un 17% el xai pasqual, un 9,5% el xai recital i un 8,8% el xai lletó. En canvi, els preus del cabrit lletó han continuat a la baixa: una caiguda del -10% enguany. Són ja tres anys de caigudes considerables i, actualment, el preu del xai és inferior als 4,7 €/kg. Pel que fa a la llet de cabra, el preu el 2020 se situava en 0,89 €/litre, i el 2021 se situa en 0,78 €/litre (una davallada del -12%), el preu més baix dels darrers anys. El preu de la llana presenta un increment (5%) i se situa en 23,6 € els 100 kg el 2021.

Gràfic 3.3.3. Evolució dels preus del xai i el cabrit. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

3.3.4. La producció cunícola el 2020

El 2020, semblava que s'havien estabilitzat tant el nombre d'explotacions com la producció cunícola, després d'anys de continues disminucions d'explotacions i places. En el conjunt de les Terres de l'Ebre, les explotacions van augmentar gairebé en un 8%, mentre que la capacitat es va mantenir en un 0,7%. El Montsià és la comarca on les explotacions són més grans i han continuat augmentant la seva dimensió: la capacitat ha augmentat en un 10% amb el mateix nombre d'explotacions. L'augment d'explotacions al Montsià ha vingut acompanyat també d'un augment al Baix Ebre (5% i 8,6% respectivament). A la Ribera d'Ebre i la Terra d'Alta, l'increment d'explotacions no ha generat un augment de les places; de fet, a la Terra Alta, on hi ha dues noves explotacions, la capacitat s'ha reduït en un -15%.

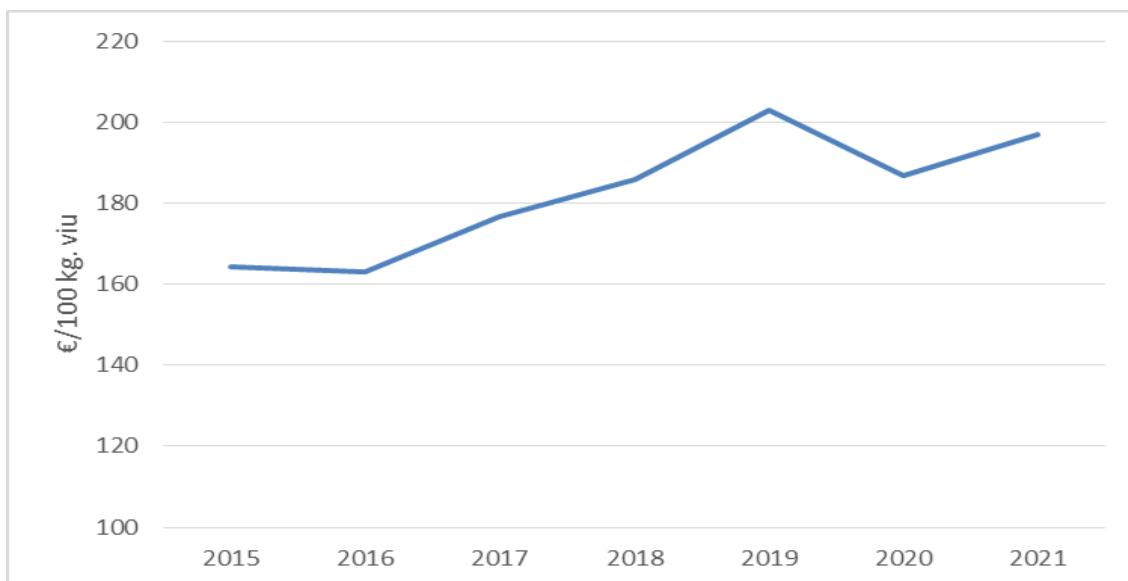
Quadre 3.3.5. Explotacions i capacitat total de conills. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta i Terres de l'Ebre. 2020 i 2019

	Nombre d'explotacions		Capacitat productiva		Variació explotacions	Variació capacitat 2020-2019
	2020	2019	2020	2019	2020-2019	
Baix Ebre	21	20	46.264	42.601	5,00	8,60
Montsià	13	13	54.450	49.330	0,00	10,38
Ribera d'Ebre	14	12	27.018	28.106	16,67	-3,87
Terra Alta	20	18	38.706	45.303	11,11	-14,56
Terres de l'Ebre	68	63	166.438	165.340	7,94	0,66

Font: Elaboració pròpia amb dades dels documents del DACAAR *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2020* i *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2019*.

Pel que fa als preus, el 2020 els preus van trencar la tendència a l'alça que s'havia iniciat el 2016 i van baixar un 8%. El 2021 els preus s'han recuperat, amb un augment del 5%, sense recuperar, però, els preus del 2019 ni superar els 2 €/kg.

Gràfic 3.3.4. Evolució dels preus del conill. 2015-2021

Font: *Preus percebuts pel pagès*. Observatori Agroalimentari de Preus, 2022.

3.3.4. Altres produccions ramaderes a les Terres de l'Ebre

L'**apicultura** ha estat un sector en creixement a les Terres de l'Ebre en els darrers anys i ara sembla que viu una certa estabilització. El 2020, el nombre d'explotacions va créixer en un 5% i la capacitat productiva en un 3% al conjunt de les Terres de l'Ebre. El Baix Ebre, la principal comarca productora, amb el 70% de la capacitat de les Terres de l'Ebre, va augmentar la seva capacitat un 2%. Els increments de capacitat van ser superiors a la Ribera d'Ebre, en un 16%, i la Terra Alta, en un 11%, mentre que al Montsià la capacitat es va reduir en un -6%.

La resta de produccions ramaderes són gairebé marginals a les Terres d'Ebre. Actualment, hi ha 129 explotacions de **boví** a les comarques ebrenques, una més que el 2020. La majoria es troben al Baix Ebre (76) i al Montsià (33). El 2020, el nombre de places no va variar ni al Baix Ebre ni a la Terra Alta, es va reduir molt lleugerament al Montsià (-0,8%) i va augmentar a la Ribera d'Ebre (27%).

El 2020, els preus del vedell de carn es van reduir lleugerament, en un -5%, però el 2021 s'han recuperat una mica, amb un creixement del 4,4%, i se situen al voltant dels 2,12 €/kg. I pel que fa a la llet, tot i que han augmentat lleugerament respecte del 2021, el 3,4%, els preus continuen sent força baixos i se situen en 0,34 €/litre. (Font: Observatori de Preus, 2022.)

3.4. La pesca a les Terres de l'Ebre (2020 i 2021)

Sobre la pesca, disposem de les dades del 2021 publicades pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. El 2021, les Terres del Ebre van representar més del 20% de les captures pesqueres de Catalunya i més del 25% dels ingressos totals. El 2021, Sant Carles de la Ràpita es considera la llotja més important de Catalunya, tant per nombre de captures com per recaptació. El quadre 3.4.1 mostra les captures i la recaptació de les llotges ebrenques durant el 2020 i el 2021. El 2021 va augmentar lleugerament el nombre de captures (0,92%) i, de forma més significativa, la recaptació (14%). La recaptació va augmentar en totes les llotges ebrenques (el 29% a Deltebre, el 18% a l'Ametlla, el 10% a l'Ampolla i el 12% a la Ràpita) excepte a les Cases d'Alcanar (-3%), una conseqüència, en part, de la reducció de les captures (-8,5%).

Quadre 3.4.1. Captures i recaptació de les llotges de les Terres de l'Ebre. 2020 i 2021

	Captures (en kg)		Recaptació (en €)		Variació captures 2021-2020	Variació recaptació 2021-2020
	2021	2020	2021	2020		
Deltebre	304.378	283.701	2.126.085	1.650.618	7,29	28,81
L'Ametlla de Mar	1.135.590	1.116.388	6.667.373	5.667.510	1,72	17,64
L'Ampolla	185.004	201.648	1.127.514	1.020.618	-8,25	10,47
Les Cases d'Alcanar	172.101	188.186	1.012.864	1.044.793	-8,55	-3,06
Sant Carles de la Ràpita	2.381.994	2.351.152	13.503.954	12.056.006	1,31	12,01
Terres de l'Ebre	4.179.067	4.141.075	24.437.790	21.439.545	0,92	13,98

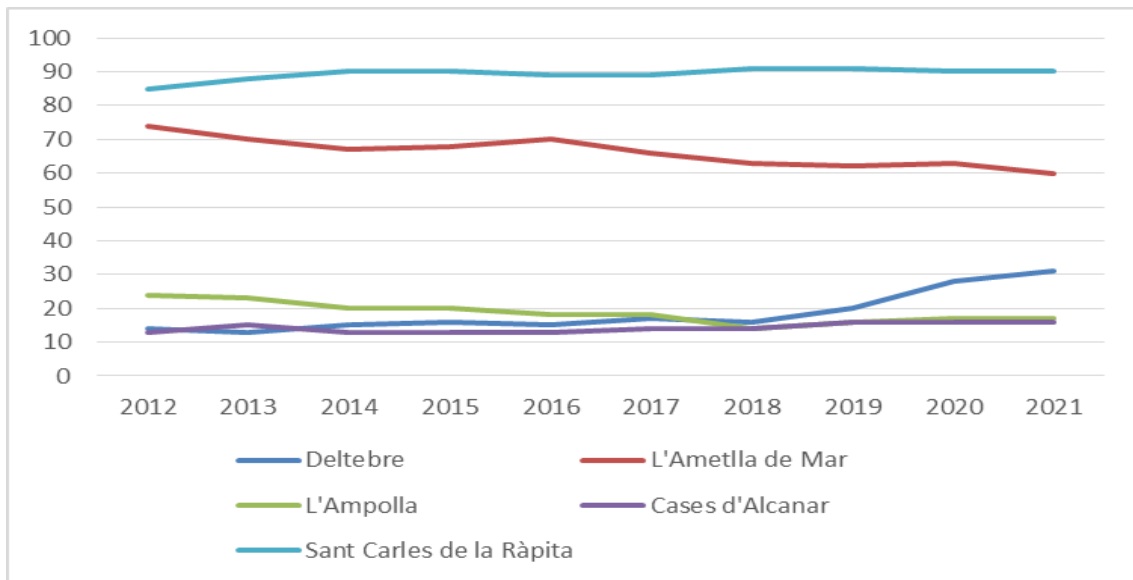
Font: Elaboració pròpia en base a «Estadístiques de pesca, 2020» i «Estadístiques de pesca, 2021», Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

Al desembre del 2021, la flota pesquera de les Terres de l'Ebre comptabilitzava 214 unitats, el mateix nombre que el 2010. La flota pesquera de les Terres de l'Ebre es reparteix de la següent manera: 90 a la llotja de Sant Carles de la Ràpita, 16 a les Cases d'Alcanar, 31 a Deltebre, 17 a l'Ampolla i 60 a l'Ametlla de Mar. Els únics canvis respecte del 2020 es produeixen a Deltebre, que augmenta la seva flota en 3 embarcacions més, i l'Ametlla que perd 3 embarcacions.

El gràfic 3.4.1 presenta l'evolució de la flota pesquera des del 2012. Tal com es pot observar, la situació és dispar entre les diferents llotges. Així, l'Ametlla i l'Ampolla han disminuït el nombre d'embarcacions (14 i 7 unitats respectivament). Per contra,

presenten resultats més optimistes Deltebre (17 noves embarcacions), Sant Carles de la Ràpita (5 noves embarcacions) i les Cases d'Alcanar (3 noves embarcacions). En el conjunt de les Terres de l'Ebre, el nombre d'embarcacions ha augmentat en 4 unitats des del 2012.

Gràfic 3.4.1. Evolució de la flota pesquera. 2012-2021

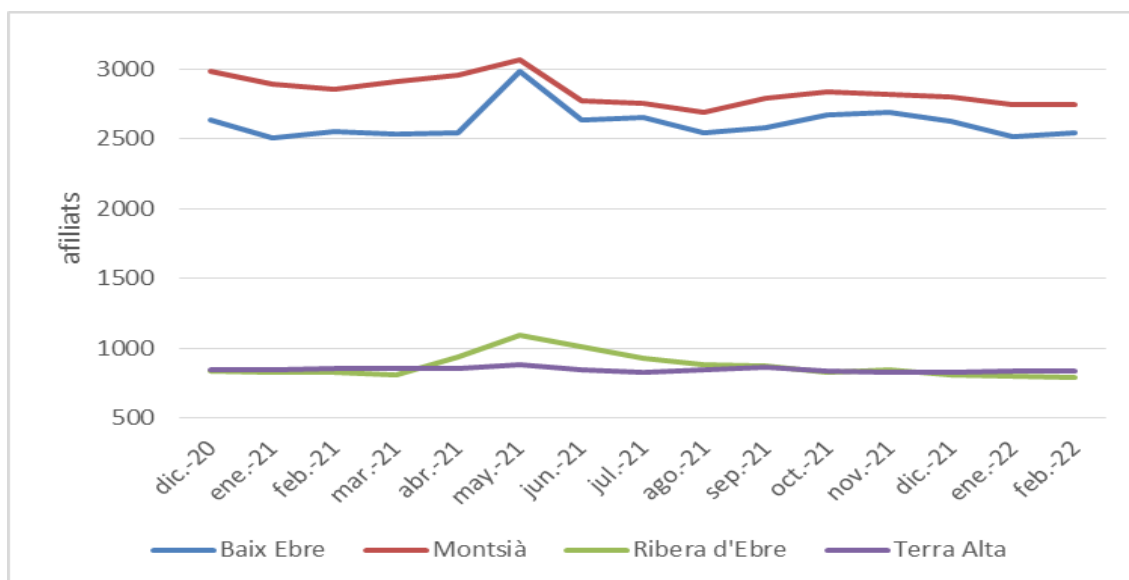
Font: *Detall de la flota pesquera per ports (diversos anys)*. Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, 2022.

4. L'evolució de l'ocupació i l'atur del sector primari el 2021

Per analitzar l'evolució del mercat de treball al sector agrari de les Terres de l'Ebre, utilitzarem la informació sobre els afiliats a la Seguretat Social que facilita l'Idescat. Al gener del 2022, hi havia 6.891 afiliats agraris a les Terres de l'Ebre (afiliats segons residència patronal de l'afiliat), això representa el 13% del total d'afiliats agraris de Catalunya. Al Baix Ebre i el Montsià registren el nombre més gran d'afiliats agraris: al Baix Ebre són 2.513 treballadors (el 36,5% dels afiliats al sector agrari a les Terres de l'Ebre) i els afiliats agraris del Montsià, al gener de 2022, eren 2.749 (39,9% del total d'afiliats agraris de l'Ebre). El nombre d'afiliats és més baix a la Terra Alta (833) i a la Ribera d'Ebre (796), el 12% i l'11,5% respectivament dels afiliats agraris de l'Ebre. Cal tenir en compte, però, que l'agricultura és un sector força estacional i les dades poden variar d'un trimestre a un altre. També cal tenir present que aquestes dades corresponen a l'afiliació segons la residència de l'afiliat i no segons la localització de les empreses, i que inclouen els afiliats en el règim especial agrari en situació d'inactivitat. (Font: elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.)

El gràfic 4.1 mostra l'evolució mensual dels afiliats a la Seguretat Social en el sector agrari des del desembre del 2020 fins al febrer del 2022 (l'última dada disponible). El comportament estacional del sector agrari es pot observar al gràfic: els afiliats a la Seguretat Social al sector agrari a les comarques de l'Ebre augmenten al mes de maig i tornen a reduir-se al juny.

Gràfic 4.1. Evolució dels afiliats a la Seguretat Social en el sector agrari del desembre del 2020 al febrer del 2022. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta

Font: Idescat, 2022.

Per analitzar l'evolució dels afiliats agraris el 2021 s'han comparat les dades del desembre del 2020 amb les del desembre del 2021. Tal com s'observa al quadre 4.1, el 2021 van disminuir els afiliats agraris de les Terres de l'Ebre en un -3,23%, i aquesta davallada va ser superior a la del conjunt de Catalunya (-0,16%). La disminució més acusada es va produir al Montsià (-6,1%), a la Ribera d'Ebre van disminuir en un -3,8%, a la Terra Alta en un -2% i al Baix Ebre la davallada va ser gairebé insignificant (-0,23%). (Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.)

Quadre 4.1. Afiliats agraris del desembre del 2021 i el desembre del 2020. Taxes de variació. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre, Terra Alta, Terres de l'Ebre i Catalunya

	Desembre 2021*	Desembre 2020*	Variació (%) 2021-2020
Baix Ebre	2.628	2.634	-0,23
Montsià	2.805	2.986	-6,06
Ribera d'Ebre	809	841	-3,80
Terra Alta	832	849	-2,00
Terres de l'Ebre	7.074	7.310	-3,23
Catalunya	53.590	53.679	-0,16

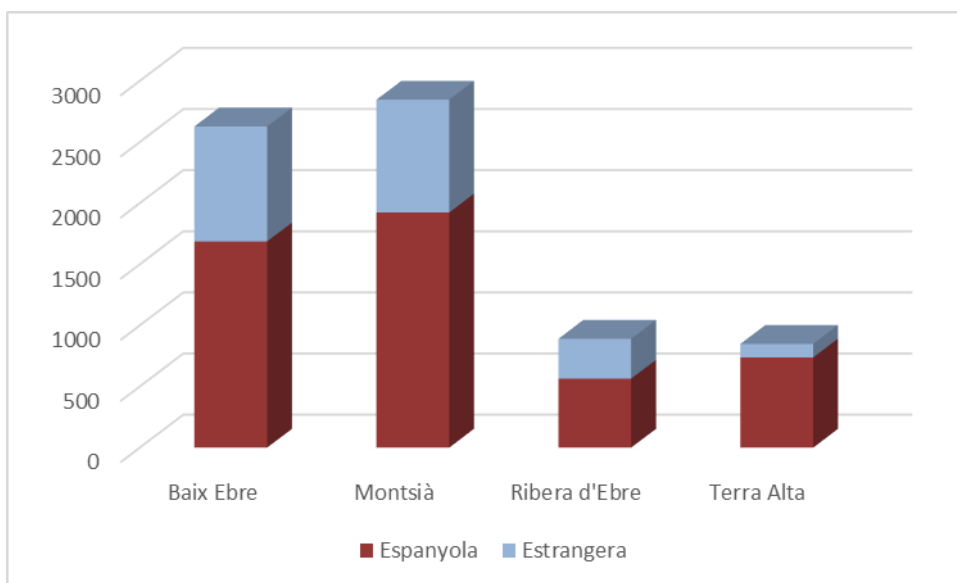
*Darrer dia del mes.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.

Des del març del 2020 la informació facilitada per l'Idescat passa a ser mensual (en lloc de trimestral) i permet analitzar les dades d'afiliació per sector d'activitat desagregades per nacionalitat, edat, sexe i tipus de relació laboral. Això ens permet fer una anàlisi més exhaustiva del mercat de treball al sector agrari. En aquest informe oferim una anàlisi estàtica de la situació el 2021, calculant les mitjanes anuals per a l'any 2021 (no podem fer el mateix per al 2020, perquè les dades són trimestrals). En propers informes podrem analitzar millor els canvis interanuals. De moment, però, les dades obtingudes ens permeten tenir una visió més àmplia de l'afiliació agrària a les Terres de l'Ebre.

El gràfic 4.2 mostra els afiliats agraris per nacionalitat a les Terres de l'Ebre. Els estrangers representen el 32% dels afiliats agraris en aquestes comarques, una taxa inferior a la del conjunt de Catalunya (37%). La Ribera d'Ebre és la comarca on el percentatge d'estrangers és més elevat (36,6%), seguida pel Baix Ebre (35,8%) i el Montsià (32,4%). A la Terra Alta, el percentatge d'estrangers és molt inferior (13%). (Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.)

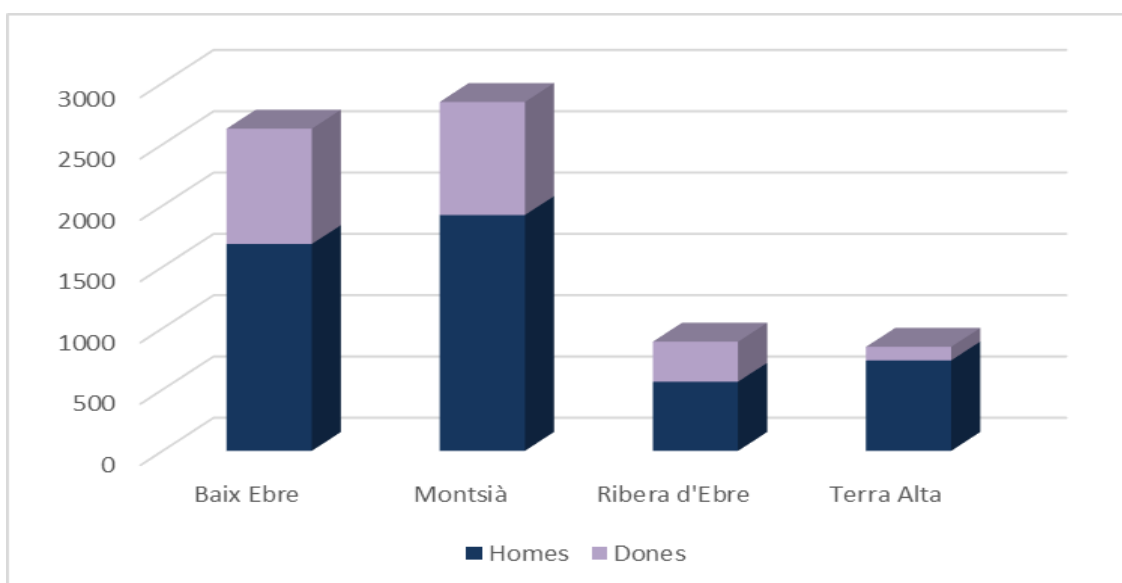
Gràfic 4.2. Afiliats agraris per nacionalitat. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (mitjana anual). 2021

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.

El gràfic 4.3 mostra els afiliats agraris diferenciats per sexe a les Terres de l'Ebre. Tal com es pot observar, el sector agrari ebrenc és un sector molt masculinitzat: tan sols el 23% dels afiliats agraris són dones. No obstant això, aquest percentatge és superior al del conjunt de Catalunya (18,3%). Les dones representen el 26% dels afiliats agraris a la Terra Alta, el 24,8% al Montsià, el 23,6% a la Ribera d'Ebre i el 19,7% al Baix Ebre. (Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.)

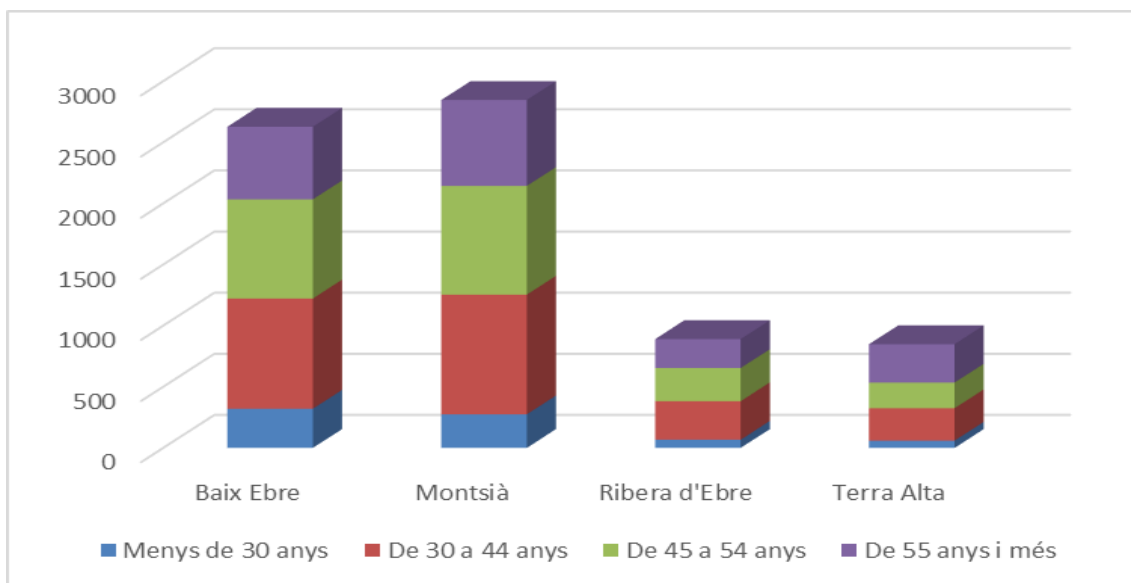
Gràfic 4.3. Afiliats agraris per sexe. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (mitjana anual). 2021

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.

El gràfic 4.4 mostra els afiliats agraris per grups d'edat i resulta preocupant constatar-ne l'envelliment. El percentatge de joves, és a dir, els més petits de 30 anys, afiliats al sector agrari a les Terres de l'Ebre és del 10%, inferior al conjunt de la mitjana de Catalunya (11,1%). En canvi, els més grans de 55 anys són el 25,6% dels afiliats. La situació és especialment preocupant a la Terra Alta, on els joves representen només el 7% dels afiliats agraris, mentre que els més grans de 55 són el 37%; és, per tant, la comarca ebrenca amb un percentatge més baix de joves i un percentatge més elevat de més grans de 55 anys. La comarca amb més joves afiliats agraris és el Baix Ebre (12%) i és també la comarca amb un percentatge més baix de més grans de 55 anys (22,6%). Al Montsià, tan sols un 9,7% dels afiliats tenen menys de 30 anys, mentre que el 24,7% en té més de 55. Finalment, la Ribera d'Ebre només té un 7% d'afiliats joves, mentre que el 26,6% se situen en el tram d'edat superior. (Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.)

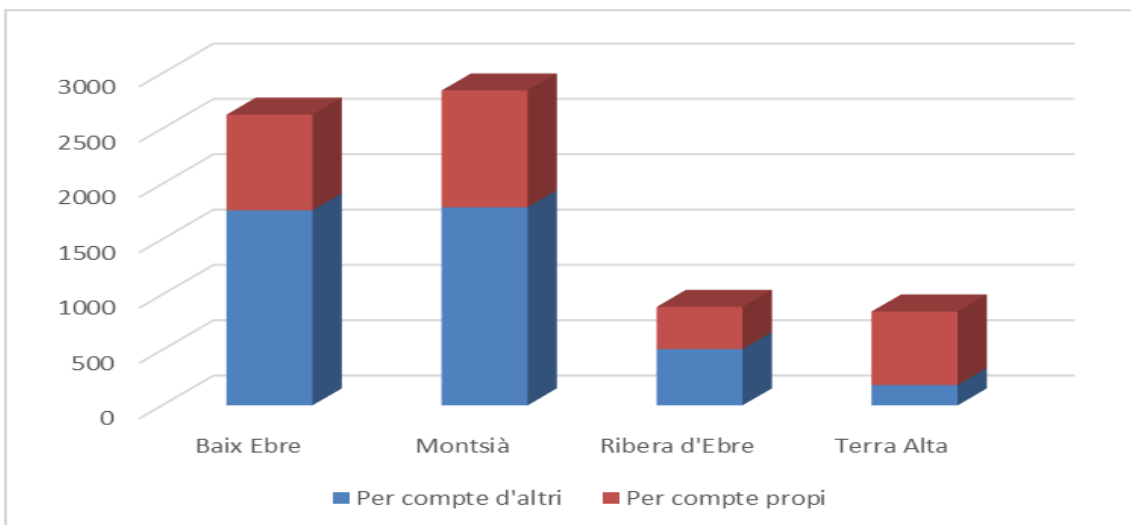
Gràfic 4.4. Afiliats agraris per grups d'edat. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (mitjana anual). 2021

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.

Finalment, també podem analitzar les dades per tipus de relació laboral: treballadors per compte propi i treballadors per compte aliè. Tal com s'observa al gràfic 4.5, els afiliats per compte aliè són la majoria a tres de les comarques: al Baix Ebre, els afiliats per compte propi representen el 32,9% dels afiliats agraris; al Montsià, el 37,1%, i a la Ribera d'Ebre, el 42,8%. Per contra, el 78,3% dels afiliats agraris de la Terra Alta són treballadors per compte propi. En el conjunt de les Terres de l'Ebre, els treballadors per compte propi són el 41% dels afiliats, un percentatge lleugerament superior al del conjunt de Catalunya (39,8%). (Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.)

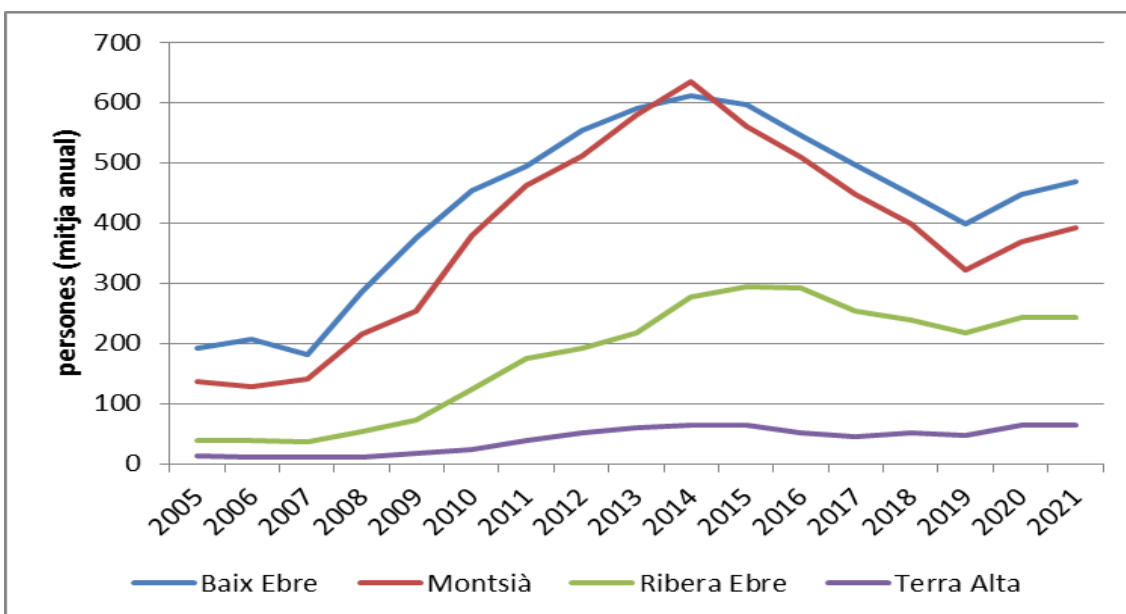
Gràfic 4.5. Afiliats agraris per tipus de relació laboral. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta (mitjana anual). 2021

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.

El gràfic 4.6 ens permet observar l'evolució dels aturats registrats des del 2005. Tal com pot observar-se en el gràfic, els aturats registrats del sector agrari no van deixar d'augmentar des del 2008 fins al 2014, i aquesta tendència es va donar a totes les comarques ebrenques. Però aquesta tendència es va revertir a partir del 2015 i el nombre d'aturats va reduir-se fins al 2019. Malauradament, el 2020 s'observa un augment dels aturats registrats agraris i aquesta tendència ha continuat durant el 2021.

Gràfic 4.6. Aturats registrats en el sector agrari. Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta. 2005-2021

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.

En el conjunt de les Terres de l'Ebre, durant el 2021 els aturats registrats al sector agrari van augmentar en un 3,9% respecte del 2020. Els aturats agraris van augmentar al Baix Ebre (4,7%), al Montsià (6,3%) i a la Terra Alta (0,2%), mentre que se n'observa una lleugera disminució a la Ribera d'Ebre (-0,5%). (Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Idescat, 2022.)

5. Reflexions finals

Hem dividit aquest apartat en dues parts. En la primera presentem un resum de la informació del 2021 que hem recollit en els apartats anteriors. En la segona part, fem una reflexió sobre el controvertit tema de les macrogranges.

5.1. Resum i consideracions finals

Tot i que el sector agrari no ha estat tan exposat a les conseqüències de la pandèmia com altres sectors, n'ha notat els efectes en forma de caiguda del VAB agrari a Catalunya el 2020 (-2,4%) i una lleu recuperació el 2021 (1,5%). El 2021 s'observa una tornada a la normalitat al mercat de treball, on els actius agraris han augmentat, i han augmentat així els ocupats EPA (13,8%), però també els aturats. Sobre la renda agrària, no disposem de les dades del 2021 i només podem assenyalar que el 2020 va augmentar (el 10% en termes reals), superant per primer cop la renda agrària real del 2007. El comerç exterior agroalimentari continua oferint dades excepcionals i el superàvit comercial agroalimentari es consolida amb una taxa de cobertura del 120,23%. Cal tenir en compte que Catalunya ha sigut tradicionalment deficitària en comerç agroalimentari, una circumstància que ha canviat en els darrers anys, gràcies al dinamisme exportador del sector (sobretot en la primera transformació de la carn).

No disposem de les dades definitives de superfícies ni producció agrícola del 2021. Hem analitzat, doncs, la situació el 2020. Enguany, a les Terres de l'Ebre es va reduir la producció d'oli d'oliva (-6,7%), arròs (-9,9%) i préssecs i nectarines (aproximadament el 30%). La producció de cirera també va reduir-se, però de forma molt moderada (-2,7%). D'altra banda, el 2020 va ser un molt bon any per als cítrics, que van experimentar un augment de la producció de més del 30%. També va augmentar la producció de l'ametlla (15%), tot i la reducció pel que fa a la superfície (-6,5%). La producció vitivinícola es va mantenir estable (0,5%) malgrat els efectes del mildiu.

Pel que fa a les produccions ramaderes a les Terres de l'Ebre, el 2020 va ser un bon any per a l'aviram, que va augmentar en un 26%, i el porcí, que va tenir un increment de capacitat del 5,3%, mentre que l'oví i el cabrum van continuar reduint la capacitat productiva (-5,4% i -2,7% respectivament). Pel que fa a la producció de conills, es va mantenir en nivells molt similars a l'any anterior.

Quant als preus, ja disposàvem de les dades del 2021 quan vam redactar aquest informe. Va ser un bon any per als cítrics, especialment per a les mandarines, amb increments del 80% respecte de l'any anterior. També va pujar el preu de l'oli d'oliva (29%) i de l'arròs (25%), en aquest cas gràcies a les limitacions a importacions de països tercers. El preu de préssecs i nectarines ha experimentat un augment lleu, fruit de les polítiques d'arrencades. En canvi, el preu de les cireres va patir una davallada del -24%, que compensava la pujada del 28% del 2020. També ha baixat el preu del vi en un -4,9% el vi blanc i en un -8,5% el vi negre. Finalment, les ametlles també reduïen el seu preu el 2021, en un -4,4%.

Pel que fa a la pesca, el 2021 va augmentar la recaptació de les llotges de les Terres de l'Ebre en un 14%, tot i que les captures van augmentar únicament en un 1%. La flota pesquera es va mantenir.

Actualment, l'Idescat ofereix les dades d'afiliació amb una periodicitat mensual i desagregades per sexe, grups d'edat, nacionalitat i tipus de relació laboral. Segons aquestes dades, el 2021 el nombre d'afiliats agraris pràcticament es va mantenir estable a les Terres de l'Ebre respecte del 2020. Sobre les característiques dels afiliats agraris de les Terres de l'Ebre el 2021, un 32% tenen nacionalitat estrangera, solament un 23% són dones i un 41% són treballadors per compte propi. Es constata també la manca de relleu generacional en el sector, que només representa un 10% dels afiliats agraris a les Terres de l'Ebre, mentre que un 25,6% dels afiliats tenen més de 55 anys.

5.2. Algunes reflexions sobre les macrogranges

Un tema que ha estat motiu de debat enguany ha estat el de les macrogranges. Molts cops, en aquest debat, hi ha mancat una reflexió sobre l'origen d'aquesta problemàtica, que està vinculat als preus baixos dels productes agraris.

L'inici del procés d'intensificació i concentració ramadera al nostre país cal situar-lo en els anys quaranta i cinquanta del segle passat. Fins aquell moment, moltes explotacions agràries eren familiars, de petites o mitjanes dimensions, diversificades, i que comercialitzaven bona part de la seva producció en mercats locals i regionals. Aquesta

diversificació productiva —conreus, ramaderia, fruiters, horta, etc.— en una mateixa explotació permetia un bon aprofitament dels subproductes: una part dels conreus s'utilitzava per alimentar el bestiar, els fems del bestiar s'utilitzaven per a fertilitzar els camps, etc., i es creava així un model de producció que ara podríem qualificar com a *circular*.

Aquest model va entrar en crisi els anys cinquanta. Moltes explotacions petites i mitjanes van abandonar-se, perquè els seus propietaris aspiraven a una vida millor a les ciutats i els preus agraris tendien a la baixa. D'altra banda, es generalitzà l'ús de productes industrials com ara fertilitzants, pesticides, etc., i també la mecanització de les tasques. Les explotacions petites tenien cada cop més dificultats per poder subsistir: els *inputs* industrials eren cars, l'ús de maquinària tan sols tenia sentit en grans explotacions i els preus agraris creixien menys que els industrials. En aquest context, la indústria de pinsos compostos començà a promoure la producció aviària i porcina intensiva. La proximitat del port de Tarragona, per on entrava bona part dels cereals per a pinsos, va facilitar que sobretot l'aviram s'estengués per aquestes contrades. La indústria de pinsos va desenvolupar els contractes d'integració per donar sortida a la seva producció: l'empresa ofereix les cries (garrins o pollets) i els pinsos al pagès a canvi de l'animal engreixat al final del cicle productiu a un preu prefixat. D'aquesta manera, les empreses de pinsos creen un mercat per al seu producte i obtenen els beneficis derivats de la comercialització de l'animal engreixat. Per al pagès, suposa uns ingressos més o menys estables i segurs, si bé perd la seva capacitat de decisió sobre el procés productiu (de fet, els animals són propietat de l'empresa integradora). Els beneficis econòmics del model van ser abundosos i, encara que van ser les empreses integradores les que es van apropiat de la major part dels beneficis, també és cert que aquest model va permetre que molts pagesos es poguessin mantenir en el sector gràcies a aquests contractes. Aquest model es va anar estenent sobre el territori i va començar a atraure inversors de fora del sector que van començar a construir granges amb poca terra i que funcionaven amb mà d'obra assalariada. D'altra banda, la indústria de la carn (els escorxadors, les empreses elaboradores) també es van veure afavorides, perquè podien abastir-se de matèria primera a baix preu i això els va permetre cobrir la demanda domèstica i posicionar-se als mercats internacionals.

No obstant això, a principis dels anys noranta es comencen a manifestar alguns dels problemes del model. Dins de la cadena, va creixent el poder de la gran distribució, que pressiona a la baixa els marges de la resta d'agents. La ramaderia intensiva que havia començat sent una font d'ingressos complementaris, acaba convertint-se en la principal font d'ingressos de moltes explotacions agràries. Davant de les dificultats per augmentar

el preu de l'animal engreixat, els pagesos buscaran incrementar els seus ingressos augmentant els caps de bestiar de la seva explotació i orientant-se cap a més especialització. Així, la superfície agrícola on s'assentava l'explotació agrària ja no és suficient per absorbir els fems o purins generats per la granja i apareixen problemes greus de contaminació del sòl i de les aigües per nitrats.

Les normatives europees sobre medi ambient i sanitat i benestar animal semblaven una forta amenaça per al model. S'esperava una reducció de la producció i del nombre d'animals. No ha estat així. Les normatives no han frenat l'expansió del model. Es pot discutir si les normatives haurien de ser més estrictes o si no hi ha mitjans (ni voluntat) suficients per assegurar-ne el compliment, però el cas és que la producció ramadera intensiva no ha deixat de créixer (per exemple, en el cas del porcí). Únicament les crisis sanitàries (grip aviari, Aujeszky) i els canvis en els mercats d'exportació (per exemple, les sancions que van limitar les exportacions a Rússia pel conflicte de Crimea el 2014) han estat capaces d'alterar temporalment la tendència al creixement del sector. És possible que l'actual conflicte a Ucraïna suposi un fre al model, perquè augmentarà el preu dels cereals i, consegüentment, el dels pinsos. També caldrà veure si la Xina, on va a parar bona part de la producció porcina catalana, intenta reduir-ne les importacions.

Al marge de l'impacte de les oscil·lacions dels mercats sobre el sector, si es vol una reversió del model existent serà necessari afrontar algunes de les causes que van afavorir-ne l'expansió, entre elles els preus baixos rebuts pels pagesos i les relacions de poder desiguals en la cadena. Sobre això, cal tenir en compte que s'ha hagut de fixar per llei (en la recentment aprovada Llei de la cadena del 2021) la prohibició de pagar als pagesos preus per sota de cost. També caldria recuperar alguns elements del model d'explotació de l'agricultura tradicional, més diversificada i de caràcter més *circular*, que permeti un millor aprofitament dels subproductes i els residus en la mateixa explotació. Hi ha nous models d'explotacions ramaderes que van en aquesta línia. No obstant això, per garantir-ne la supervivència, cal uns consumidors amb capacitat i disposició de pagar uns preus que retribueixin els costos de producció més elevats d'aquests models alternatius. També cal més implicació de les administracions per donar suport a aquest model nou.

Bibliografia i fonts estadístiques

- BBVA RESEARCH (2021). *Anuari Econòmic Comarcal 2020*.
- BBVA RESEARCH (2022). *Anuari Econòmic Comarcal 2021*.
- DEPARTAMENT D'ACCIÓ CLIMÀTICA, ALIMENTACIÓ I AGENDA RURAL (DACAAR), *Comerç exterior agroalimentari, 2022*.
- DEPARTAMENT D'ACCIÓ CLIMÀTICA, ALIMENTACIÓ I AGENDA RURAL (DACAAR), *Superfícies, rendiments i produccions comarcals dels conreus agrícoles, 2019, 2022*.
- DEPARTAMENT D'ACCIÓ CLIMÀTICA, ALIMENTACIÓ I AGENDA RURAL (DACAAR), *Superfícies, rendiments i produccions comarcals dels conreus agrícoles, 2020, 2022*.
- DEPARTAMENT D'ACCIÓ CLIMÀTICA, ALIMENTACIÓ I AGENDA RURAL (DACAAR), *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2019*.
- DEPARTAMENT D'ACCIÓ CLIMÀTICA, ALIMENTACIÓ I AGENDA RURAL (DACAAR), *Nombre d'explotacions i places de bestiar per comarca, 2020*.
- DEPARTAMENT D'ACCIÓ CLIMÀTICA, ALIMENTACIÓ I AGENDA RURAL (DACAAR), *Detall de la flota pesquera per ports (diversos anys), 2022*.
- DEPARTAMENT D'ACCIÓ CLIMÀTICA, ALIMENTACIÓ I AGENDA RURAL (DACAAR), Observatori Agroalimentari de Preus, *Preus percebuts pel pagès, 2022*.
- DEPARTAMENT DE LA VICEPRESIDÈNCIA I D'ECONOMIA I HISENDA, *Indicadors de conjuntura, gener del 2022*.
- IDESCAT, *Afiliats a la Seguretat Social*, Banc d'estadístiques de municipis i comarques, 2022.
- IDESCAT. *Aturats registrats*, Banc d'estadístiques de municipis i comarques, 2022.

Capítol 3. El sector industrial a les Terres de l'Ebre el 2021

*Dra. Mònica Martín
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

L'informe del sector industrial a les Terres de l'Ebre se centra en l'anàlisi d'indicadors econòmics per permetin conèixer l'estat i l'evolució de la seva activitat. L'estudi de l'activitat industrial aborda la seva capacitat de generar valor afegit, així com els trets que caracteritzen el seu mercat de treball. Les principals variables emprades són el valor afegit brut (VAB) i aquelles relacionades amb l'ocupació i el seu teixit empresarial industrial. Aquests indicadors permeten observar la dinàmica més recent de la seva producció, així com destacar quina ha estat la tendència en l'evolució. L'anàlisi ofereix la visió agregada del sector industrial i, addicionalment, una perspectiva més particularitzada en l'àmbit general i detallat de les manufactures.

Taula 1. Resum del perfil i la dinàmica industrial a les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement expressats en tant per cent; aportació, en punts percentuals.

INDÚSTRIA sobre TOTAL ECONOMIA				
		VAB	Ocupació	Autònoms
Taxa de creixement total economia	2019-2020			
	2020-2021			
VAB		-8,7	6,2	0,3
Ocupació i treballadors autònoms				
Pes indústria sobre total economia	2019			
	2020			
VAB		35,6	21,15	6,4
Ocupació i treballadors autònoms				
Aportació indústria al creixement total economia	2019-2020			
	2020-2021			
VAB		-1,9	1,15	-0,01
Ocupació i treballadors autònoms				
MANUFACTURES sobre INDÚSTRIA				
		VAB	Ocupació	Autònoms
Taxa de creixement indústria	2019-2020			
	2020-2021			
VAB		-5,4	5,4	-0,1
Ocupació i treballadors autònoms				
Pes manufactures sobre indústria	2019			
VAB		32,3	-	-
Aportació manufactures al creixement indústria	2019-2020			
VAB		-2,5	-	-
Taxa de creixement manufactures	2019-2020			
VAB		-7,8	-	-

Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021* i l'Idescat.

L'evolució de l'activitat generada pel sector industrial s'aproxima a través de les taxes de variació del seu valor afegit. En termes generals, aquest indicador mostra dues vessants derivades del procés productiu de les empreses que formen part del sector industrial. Per una banda, proporciona una valoració a preus de mercat de la producció de béns industrials en un territori un cop s'ha deduït el cost de les mercaderies utilitzades en el procés de producció, és a dir, el que s'anomena valor afegit de la indústria. D'altra banda, des del punt de vista de la remuneració dels factors productius primaris, el seu resultat equival al creixement de les rendes que han rebut el treball (remuneració dels assalariats) i el capital (beneficis de les empreses).

En termes generals, els resultats posen de manifest les dificultats del sector, però també els esforços que el sector manufacturer ha realitzat per mantenir el seu paper com a generador d'activitat i ocupació. L'anàlisi del VAB resulta rellevant atès que permet estudiar l'evolució de l'activitat en termes de producció neta del consum intermedi. L'activitat industrial i també la manufacturera han patit l'impacte de la covid i això s'observa en la contracció registrada en el seu valor afegit (taula 1). La situació del 2020 comparada amb la del 2019 posa de manifest les dificultats sobrevingudes per les circumstàncies actuals. Els indicadors mostren taxes negatives i, per tant, un empitjorament, que repercuteix en l'activitat productiva de la indústria i les manufactures de les Terres de l'Ebre.

Tal com es pot observar en la taula 1, pel que fa l'activitat industrial de les Terres de l'Ebre, les dades mostren una caiguda entre el 2019 i el 2020 del 5,4%. D'altra banda, d'acord amb el pes de la indústria en el conjunt de l'economia ebrenca d'un 35,6%, el seu impacte sobre la caiguda de l'activitat econòmica va ser d'1,9 punts. En l'àmbit de les manufactures, l'activitat productiva també va patir una reducció el 2020 respecte del 2019, però la seva taxa de variació va ser superior (-7,8%). Tot plegat, va suposar un fort impacte negatiu de les manufactures sobre el creixement industrial de les Terres de l'Ebre, arran de la combinació entre el seu decreixement i la seva participació en el conjunt de l'activitat econòmica ebrenca (32,3%).

Els registres disponibles sobre les cotitzacions a la Seguretat Social permeten abordar l'àmbit de l'ocupació i dels treballadors autònoms. La taula 1 mostra un resum del perfil i la dinàmica del mercat de treball industrial a les Terres de l'Ebre amb la informació del darrer any disponible. La situació del 2021, comparada amb la del 2020, posa de manifest una certa recuperació en el mercat laboral. Tots els indicadors mostren taxes positives i, per tant, una millora per al conjunt del mercat laboral de les Terres de l'Ebre.

Aquest informe actualitzat de la indústria tracta de donar resposta a qüestions que permeten fer un seguiment de l'activitat industrial i manufacturera d'aquestes comarques. En particular, el paper de la indústria s'aborda responent a qüestions com ara:

- Quin pes té l'activitat generada per la indústria en el conjunt de l'activitat productiva de les Terres de l'Ebre? I quin pes tenen les activitats manufactureres en la indústria?
- Quina ha estat la dinàmica en el creixement de l'activitat industrial i manufacturera de les Terres de l'Ebre?
- Com ha contribuït l'activitat industrial al creixement de l'activitat econòmica de les Terres de l'Ebre? I quina ha estat la contribució de la indústria manufacturera?
- Quines són les oportunitats d'ocupació industrial que ofereixen les Terres de l'Ebre?

L'informe s'estructura en quatre apartats que aborden el perfil i la dinàmica industrial de les Terres de l'Ebre, i addicionalment s'hi inclou un darrer apartat que presenta les inversions industrials que consoliden les Terres de l'Ebre com a territori generador d'activitat industrial. L'apartat que segueix aquesta introducció identifica el perfil i la dinàmica industrial que caracteritza les Terres de l'Ebre, i el següent explora aquesta anàlisi des d'una perspectiva territorial. El quart apartat realitza un estudi centrat en l'àmbit de les manufactures, i el cinquè ho desenvolupa en detall per a les activitats que formen part de la indústria manufacturera. El darrer apartat fa referència als nous senyals d'impuls que protagonitza la indústria de les Terres de l'Ebre i a les noves expectatives que s'hi generen.

2. El perfil i la dinàmica industrial de les Terres de l'Ebre

En termes generals, l'activitat industrial fa referència als processos de producció de les indústries extractives, manufactureres, energètiques i als vinculats a l'aigua, el sanejament i la gestió de residus. En un territori determinat, la capacitat per generar activitat econòmica originada per les empreses que s'hi localitzen es mesura en termes de valor afegit. Tanmateix, l'evolució d'aquest valor afegit permet conèixer quin ha estat, en termes relatius, el creixement de l'activitat industrial en un període determinat.

Taula 2. Perfil i dinàmica de l'activitat industrial. Terres de l'Ebre

		Terres de l'Ebre	Catalunya
VAB total (%)			
Pes sobre VAB total Catalunya	2019	1,9	100,00
Taxa de creixement	2019-2020		
VAB industrial (%)			
Taxa de creixement	2019		
Pes indústria en el VAB total	2019-2020	35,6	19,3
Canvi acumulat (%)			
VAB total	2013-2020	2,0 (-10,5)	4,5 (-4,0)
VAB industrial	2013-2020	3,8 (-4,5)	8,5 (-9,6)
VAB manufacturer	2013-2020	6,8 (-20,8)	9,4 (-12,5)
Índex d'industrialització	2019	1,8	1,0

Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

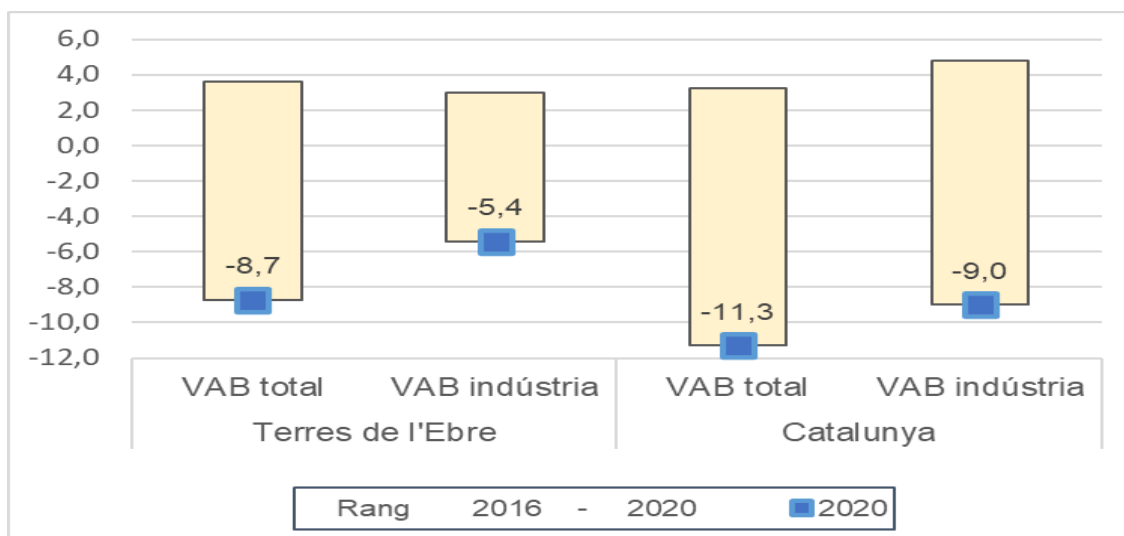
A les Terres de l'Ebre les activitats que produeixen béns industrials generen el 35,6% del VAB productiu total i l'any 2020 van reduir la seva producció en un 5,4%. Tot i que aquest retrocés és inferior a l'experimentat per la mitjana de l'economia catalana (-8,7%), l'impacte de la covid ha minvat la capacitat del sector dels darrers anys per recuperar les pèrdues acumulades des de l'any 2007. Prenent com a referència l'any 2013, l'increment acumulat que havia experimentat l'activitat industrial durant el període anterior, el 2019 (9,5%) s'ha vist reduït el 3,8% comparat amb el nivell de 2020. La mitjana a Catalunya d'aquest increment acumulat va suposar un 19,4% entre el 2013 i el 2019, i s'ha vist reduït al 8,5% entre el 2013 i el 2020. Cal destacar, però, el creixement del sector manufacturer, que ha experimentat una taxa acumulada (2020-2013) superior

a la del conjunt de l'activitat econòmica, així com a la del conjunt del sector industrial (taula 2).

D'altra banda, el pes del sector industrial sobre la seva activitat total és superior al de la mitjana de Catalunya, és a dir, les Terres de l'Ebre en termes relatius estan més especialitzades que Catalunya en el seu conjunt (taula 2). Per tant, la important activitat industrial que es du a terme a les Terres de l'Ebre fa que suposi un pes molt rellevant en l'estructura econòmica del territori. Ara bé, aquesta importància relativa s'ha vist reduïda el darrer any. En particular, l'índex d'especialització reflecteix que l'activitat econòmica de les Terres de l'Ebre està més especialitzada en la producció de béns industrials que el conjunt de l'economia catalana. Aquest indicador mostra que la participació del VAB industrial a les Terres de l'Ebre multiplica per 1,8 (taula 2) el pes que té aquest VAB en l'activitat productiva catalana, però l'any anterior era d'un 2,5.

Figura 1. Creixement anual del VAB industrial (%). 2016-2020

Variació anual rang 2016-2020 i variació 2019-2020.

Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

Des d'una perspectiva temporal, podem observar que, l'any 2020, la recuperació del VAB industrial ebrenc s'ha vist truncada, tot i que el seu impacte negatiu ha estat inferior al registrat en el conjunt de Catalunya. Tanmateix, el 2020 l'activitat industrial de les Terres de l'Ebre ha experimentat una caiguda inferior al ritme de decreixement de l'activitat econòmica total. Aquestes caigudes suposen un impacte negatiu en els guanys

acumulats per les taxes positives de creixement experimentades entre el 2016 i el 2019 (figura 1).

La capacitat del teixit empresarial per generar ocupació vinculada a la indústria es pot explorar a través de la informació relativa al nombre de treballadors per compte aliè així com al nombre de treballadors per compte propi (taula 3).

Quant al primer col·lectiu, les dades de la Seguretat Social reflecteixen que els ocupats del sector industrial representen un 21,54% de l'ocupació total i que s'ha incrementat un 5,36% l'any 2021 respecte del 2020. Tenint en compte que l'ocupació total de les Terres de l'Ebre ha experimentat una taxa positiva d'un 6,15%, l'ocupació industrial ha aportat 1,15 punts percentuals d'aquest creixement. Aquesta contribució del sector industrial a l'augment de l'ocupació total del territori és superior a la que es reflecteix en el sector per al conjunt de l'economia catalana (taula 3).

Taula 3. Perfil i dinàmica de l'ocupació i el teixit empresarial industrial. Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals.

Afilició			Terres de l'Ebre	Catalunya
Ocupats total	Pes sobre ocupats total Catalunya	2020	8,62	100,00
	Taxa de creixement	2020-2021	6,15	3,80
Ocupats indústria	Pes sobre ocupats indústria Catalunya	2020	9,99	100,00
	Taxa de creixement	2020-2021	5,36	1,31
	Pes sobre ocupats totals	2020	21,54	16,22
	Aportació al creixement de l'ocupació total	2020-2021	1,15	0,21
Treballadors autònoms			Terres de l'Ebre	Catalunya
Autònoms total	Pes sobre autònoms total Catalunya	2020	9,86	100,00
	Taxa de creixement	2020-2021	0,32	1,89
Autònoms indústria	Pes sobre autònoms indústria Catalunya	2020	8,30	100,00
	Taxa de creixement	2020-2021	-0,08	-0,87
	Pes sobre autònoms totals	2020	6,45	7,06
	Aportació al creixement dels autònoms total	2020-2021	-0,01	-0,06

Font: Elaboració a partir de dades de l'Idescat.

Pel que fa als treballadors per compte propi, els registres de la Seguretat Social indiquen que el nombre de treballadors autònoms s'ha incrementat en un 0,32% el 2021; aràbé, aquest percentatge contrasta amb la reducció experimentada per aquest col·lectiu en la indústria de les Terres de l'Ebre (-0,08%). En el conjunt de l'economia catalana, en

comparació amb les Terres de l'Ebre, la dinàmica d'aquest col·lectiu és força similar, tot i que l'ocupació industrial va accentuar la caiguda fins a un $-0,87\%$, i en l'activitat total l'increment va ser més significatiu, ja que va registrar un $1,89\%$.

3. El perfil i la dinàmica industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre

En l'àmbit de les Terres de l'Ebre, el perfil i el dinamisme de les comarques ebrenques posa de relleu com les particularitats de cada territori defineixen els trets que caracteritzen l'eix territorial.

Taula 4. Perfil i dinàmica de l'activitat industrial a les comarques. Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals.

		Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Catalunya
VAB industrial pes sobre VAB total	2019	16,2	20,5	74,3	49,8	19,3
VAB industrial taxa de creixement	2019-2020	-7,3	-7,3	-4,3	-5,8	-9,0
VAB industrial aportació a la taxa de creixement del VAB total	2019-2020	-1,2	-1,5	-3,2	-2,9	-1,7
VAB total taxa de creixement	2019-2020	-11,2	-9,3	-5,3	-6,4	-11,3

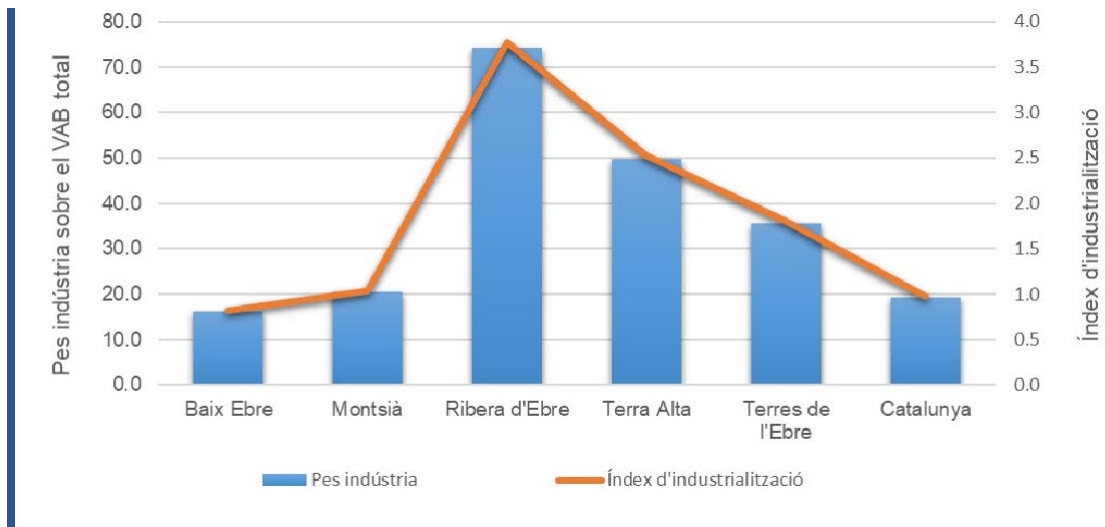
Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

Les dades del VAB industrial reflecteixen, per a cada comarca, quina ha estat l'evolució del darrer any i la importància de la indústria en la seva activitat econòmica (taula 4):

- El sector industrial en cadascuna de les comarques participa en un percentatge molt superior a la mitjana de Catalunya (excepte el Baix Ebre), principalment per l'activitat del sector energètic, que s'inclou en el VAB industrial.
- Al Baix Ebre, el pes del sector industrial és inferior al del conjunt de l'economia catalana, tot i que la seva caiguda ha estat inferior a la de la mitjana del sector de Catalunya.
- Al Montsià, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, el VAB industrial ha patit taxes de creixement negatives, tot i que inferiors a les experimentades pel sector a Catalunya.

A la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, l'impacte negatiu en la caiguda de l'activitat del sector industrial de la comarca és molt important.

Figura 2. Pes de la indústria sobre el VAB total i l'índex d'industrialització (Catalunya = 1). 2020

Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

El pes de la indústria en el conjunt de l'economia del territori reflecteix la importància de la producció de béns industrials i, comparat-ho amb la mitjana de Catalunya, permet observar l'índex d'industrialització de la comarca. A la Ribera d'Ebre, el VAB industrial té un pes gairebé quatre vegades més gran que el del VAB industrial a l'economia catalana (cal tenir en compte que el sector energètic s'inclou en aquest VAB) i a la Terra Alta es multiplica per 2,5 (figura 2).

Taula 5. Perfil i dinàmica de l'ocupació i el teixit empresarial industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals.

			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
<i>Ocupats total comarca</i>	Pes sobre ocupats total Terres de l'Ebre	2020	50,03	36,87	8,70	4,40
	Taxa de creixement	2020-2021	7,56	5,76	0,55	4,47
<i>Ocupats indústria comarca</i>	Pes sobre ocupats indústria Terres de l'Ebre	2020	37,43	50,19	5,03	7,36
	Taxa de creixement	2020-2021	6,15	3,41	15,33	7,88
	Pes sobre ocupats total comarca	2019-2020	16,11	29,31	12,45	36,02
	Aportació al creixement de l'ocupació total comarca	2020-2021	0,99	1,00	1,91	2,84
Treballadors autònoms			Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
<i>Autònoms total comarca</i>	Pes sobre autònoms total Terres de l'Ebre	2020	40,49	36,93	11,91	10,67
	Taxa de creixement	2020-2021	1,23	0,03	-0,41	-1,32
<i>Autònoms indústria comarca</i>	Pes sobre autònoms indústria Terres de l'Ebre	2020	36,69	36,69	13,95	12,67
	Taxa de creixement	2020-2021	-0,64	-0,92	2,99	0,62
	Pes sobre autònoms totals comarca	2019	5,84	6,40	7,55	7,66
	Aportació al creixement dels autònoms total comarca	2020-2021	-0,04	-0,06	0,23	0,05

Font: Elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Quant a les dades sobre ocupació en el sector industrial a les comarques de les Terres de l'Ebre, es poden destacar els següent trets principals (taula 5 comparada amb la taula 3):

- Treballadors per compte aliè:
  - El Baix Ebre, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta han experimentat taxes de creixement positives en l'ocupació industrial superiors a les registrades en el conjunt de Catalunya (1,32%) i de les Terres de l'Ebre (5,36%).
  - Al Montsià i la Terra Alta, el pes de l'ocupació industrial en el total dels ocupats representa un percentatge superior al de la mitjana de Catalunya (16,22%) i de la del conjunt de les Terres de l'Ebre (21,54%).

- Treballadors autònoms:
  - La Ribera d'Ebre i la Terra Alta registren un increment del nombre de treballadors autònoms que contrasta amb la caiguda patida pel conjunt de les Terres de l'Ebre i l'economia catalana.
  - Al Baix Ebre la taxa negativa ha estat inferior a la que experimenta el conjunt de l'economia catalana (-0,87%), però molt superior a la registrada a les Terres de l'Ebre (-0,08%).

4. Perfil i dinàmica de les manufactures a les comarques de les Terres de l'Ebre

A continuació, l'anàlisi se centra en una part del sector industrial, aquell que representa les activitats manufactures. En concret, s'exploren dades que permeten observar l'evolució del seu valor afegit, de l'ocupació i del teixit empresarial.

Taula 6. Perfil i dinàmica de l'activitat manufacturera a les comarques de les Terres de l'Ebre

Pes i taxa de creixement en %, aportació en punts percentuals.

		Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
VAB manufactures pes sobre VAB industrial	2019	71,40	87,80	5,80	27,10	32,3	84,2
VAB manufactures taxa de creixement	2019-2020	-8,70	-7,30	-11,80	-1,50	-7,8	-9,9
VAB manufactures aportació a la taxa de creixement del VAB industrial	2019-2020	-6,20	-6,40	-0,70	-0,40	-2,5	-8,3
VAB industrial taxa de creixement	2019-2020	-7,30	-7,30	-4,30	-5,80	-5,4	-9,0

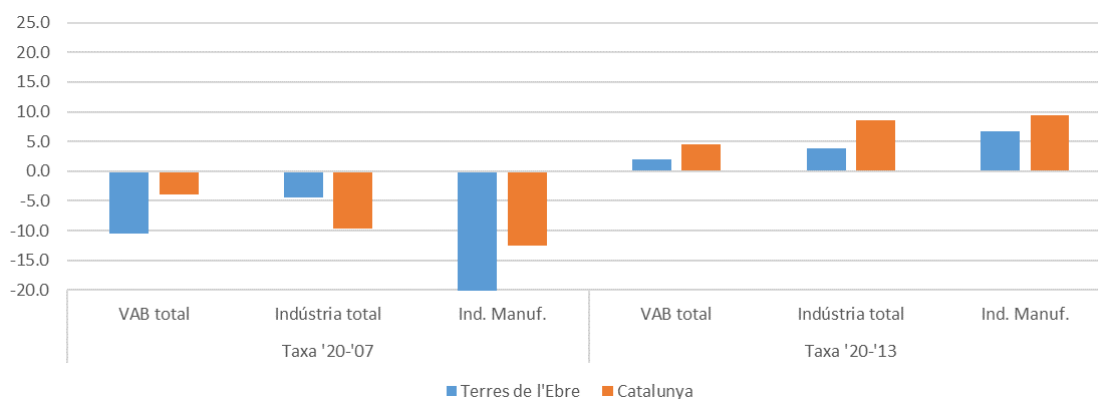
Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

En termes generals es poden extreure els següents resultats (taula 6) de l'anàlisi comarcal:

- Al Montsià, l'activitat manufacturera participa en el sector industrial en un percentatge superior al que mostren el conjunt de les Terres de l'Ebre i l'economia catalana.
- El Montsià ha experimentat una taxa de creixement negativa en la producció de manufactures inferior a la registrada a les Terres de l'Ebre (-7,8%) i a Catalunya (-9,9%)
- Al Montsià, l'impacte de la contracció de l'activitat manufacturera repercuteix molt significativament al decrement de la indústria (6,40 punts percentuals).

A la figura 3 es pot observar l'increment o la caiguda acumulada de l'activitat econòmica, la industrial i la manufacturera en dos subperíodes, el 2007 i el 2020 per una banda i el 2013 i el 2020 per una altra. A les Terres de l'Ebre, la caiguda acumulada de la indústria manufacturera entre l'any 2007 i el 2020 ha estat molt important i superior a la mitjana de l'activitat econòmica industrial i total. A més, aquesta contracció de les manufactures ebrenques ha estat superior a l'experimentada pel conjunt de manufactures catalanes. Ara bé, si es compara l'activitat manufacturera del 2020 amb la del 2013, s'observa un increment acumulat que ha permès recuperar part de la caiguda del període anterior. A més, l'increment acumulat de les manufactures en aquest període ha estat superior a l'assolit per l'activitat econòmica en general i per la indústria en particular.

Figura 3. Indústria manufacturera. Creixement del VAB total, industrial i manufactur. Taxa real de variació acumulada. 2007-2020 i 2013-2020

Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

En termes anuals, la contracció experimentada entre els anys 2019 i 2020 ha fet que la producció manufacturera a les Terres de l'Ebre durant el 2020 sigui un 20,8% inferior a la que es va generar el 2007 (taula 7). La reducció del nivell d'activitat manufacturera entre el 2007 i el 2020 ha estat generalitzada en totes les comarques de les Terres de l'Ebre:

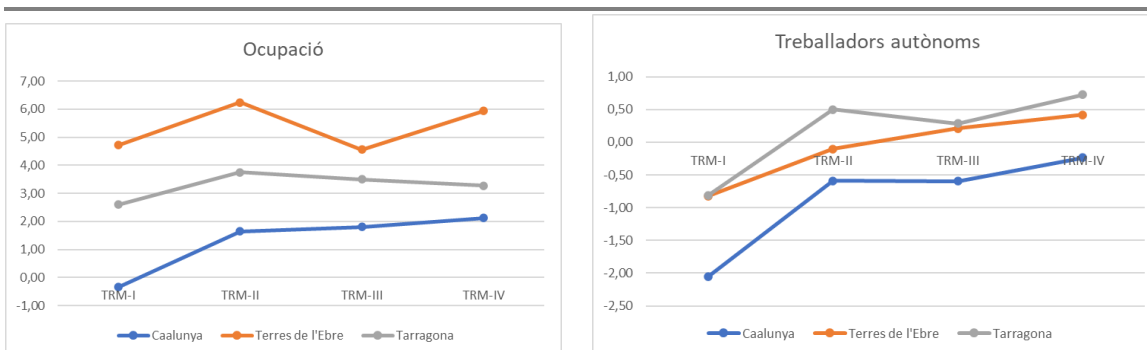
- La comarca que més ha patit aquesta caiguda ha estat la indústria dels productes manufacturats del Montsià.
- El Baix Ebre i el Montsià han reduït la seva activitat manufacturera i l'acumulat perdut de l'activitat ha estat per sobre de l'experimentat per la indústria i l'activitat del conjunt de l'economia.
- La caiguda acumulada de l'activitat manufacturera a la Ribera d'Ebre contrasta amb l'increment acumulat de la seva activitat econòmica i industrial.
- La Terra Alta ha reduït la seva activitat manufacturera i l'acumulat perdut de l'activitat ha estat inferior a l'experimentat per la indústria i l'activitat del conjunt de l'economia.
- El Baix Ebre i el Montsià han experimentat una caiguda industrial superior de la registrada pel seu VAB total, mentre que a la Terra Alta ha estat inferior.
- Totes les comarques entre el 2013 i el 2020 han experimentat un increment acumulat de l'activitat manufacturera, però només la Terra Alta ha compensat el percentatge acumulat de les caigudes del període anterior.

Taula 7. Creixement del VAB pb industrial manufacturer. Taxa real de variació acumulada. 2007-2020

Acumulat 2007-2013			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	-14,8	-13,4	-19,2
Montsià	-19,0	-28,2	-31,7
Ribera d'Ebre	-1,0	2,8	-23,6
Terra Alta	-11,6	-7,0	-19,2
Terres de l'Ebre	-12,3	-8,0	-25,8
Catalunya	-8,1	-16,6	-20,0
Demarcació TGN	-11,7	-9,1	19,5
Acumulat 2013-2020			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	0,0	-2,5	2,4
Montsià	1,6	0,5	6,1
Ribera d'Ebre	5,0	5,7	14,1
Terra Alta	-0,5	0,6	22,1
Terres de l'Ebre	2,0	3,8	6,8
Catalunya	4,5	8,5	9,4
Demarcació TGN	2,1	7,2	10,1
Acumulat 2007-2020			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	-14,8	-15,5	-17,3
Montsià	-18,6	-27,8	-27,6
Ribera d'Ebre	3,9	8,7	-12,8
Terra Alta	-12,0	-6,4	-1,4
Terres de l'Ebre	-10,5	-4,5	-20,8
Catalunya	-4,0	-9,6	-12,5
Demarcació TGN	-9,8	-2,6	-11,3
Mitjana anual 2007-2020			
	VAB total	Indústria total	Indústria manufacturera
Baix Ebre	-1,1	-1,2	-1,3
Montsià	-1,4	-2,1	-2,1
Ribera d'Ebre	0,3	0,7	-1,0
Terra Alta	-0,9	-0,5	-0,1
Terres de l'Ebre	-0,8	-0,3	-1,6
Catalunya	-0,3	-0,7	-1,0
Demarcació TGN	-0,8	-0,2	-0,9

Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

Figura 4. Creixement trimestral del nombre de treballadors i els autònoms a la indústria. Taxa de creixement intertrimestral. 2010-2021

Font: Elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

Les figures 4 i 5 mostren l'evolució trimestral de l'ocupació per compte aliè i dels treballadors autònoms el 2020 per al conjunt de les Terres de l'Ebre, la demarcació de Tarragona i Catalunya. Les taxes intertrimestrals mostren el comportament cíclic de les variables dins del període en el conjunt de les Terres de l'Ebre:

- Augment del nombre de treballadors en la indústria manufacturera en tots els trimestres amb més força que a la demarcació de Tarragona i a Catalunya.
- Creixement de l'ocupació en el segon i el quart trimestre superior al registrat en el primer i tercer trimestre de l'any.
- Reducció en el nombre de treballadors autònoms en els dos primers trimestres i increment en els dos darrers.
- En el primer trimestre, la reducció de treballadors autònoms ha estat similar a la de la demarcació de Tarragona, però inferior a l'experimentada pel conjunt de Catalunya, mentre que en el segon trimestre la contracció s'ha situat entre aquestes dues zones.
- En el tercer i el quart trimestre l'augment dels autònoms ha estat per sota de les dades registrades per a la demarcació de Tarragona, cosa que contrasta amb la contracció experimentada pel conjunt de Catalunya.

Taula 8. Evolució intertrimestral en percentatge a l'any 2021. Indústria

	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre
Ocupació				
Baix Ebre	2,54	8,02	6,65	7,32
Montsià	6,36	3,19	1,22	3,05
Ribera d'Ebre	9,87	23,08	16,39	11,89
Terra Alta	1,22	6,67	8,79	14,60
<i>Terres de l'Ebre</i>	<i>4,71</i>	<i>6,24</i>	<i>4,56</i>	<i>5,94</i>
<i>Demarcació de Tarragona</i>	<i>2,60</i>	<i>3,76</i>	<i>3,49</i>	<i>3,28</i>
<i>Catalunya</i>	<i>-0,33</i>	<i>1,65</i>	<i>1,80</i>	<i>2,12</i>
Treballadors autònoms				
Baix Ebre	-1,40	-0,85	0,00	-0,28
Montsià	-0,56	0,29	-1,43	-1,96
Ribera d'Ebre	2,19	0,00	3,79	6,11
Terra Alta	-3,25	0,81	1,67	3,31
<i>Terres de l'Ebre</i>	<i>-0,82</i>	<i>-0,10</i>	<i>0,21</i>	<i>0,42</i>
<i>Demarcació de Tarragona</i>	<i>-0,81</i>	<i>0,50</i>	<i>0,28</i>	<i>0,72</i>
<i>Catalunya</i>	<i>-2,05</i>	<i>-0,59</i>	<i>-0,59</i>	<i>-0,24</i>

Font: Elaboració a partir de dades de la Seguretat Social.

L'evolució trimestral de l'ocupació i els treballadors autònoms en l'àmbit comarcal es resumeix en la taula 8. En relació al sector industrial, les dades mostren el següent:

- Al Baix Ebre i el Montsià, en tots els trimestres:
  - Creació neta de llocs de treball.
  - Destrucció neta de treballadors per compte propi (al Montsià excepte el segon trimestre i el tercer trimestre al Baix Ebre).
- A la Ribera d'Ebre i la Terra Alta, en tots els trimestres:
  - Creació neta de llocs de treball.
  - Creació neta de treballadors per compte propi (a la Terra Alta excepte el primer trimestre).

5. Les activitats manufactureres a les Terres de l'Ebre

L'activitat manufacturera es compon d'un conjunt d'empreses amb processos productius força diversos. A les Terres de l'Ebre es localitzen un ventall força heterogeni d'empreses dedicades a produir béns manufacturats. Aquesta heterogeneïtat es pot observar amb les dades del VAB i dels ocupats que estan desagregades del sector.

Taula 9. Estructura del VAB manufactures per comarques i per subsectors. 2020

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
1 Aliments, begudes i tabac	16,81	26,99	15,25	31,99
2 Tèxtil, cuir i calçat	0,70	4,10	37,29	3,31
3 Paper i arts gràfiques	15,41	6,95	1,69	31,99
4 Química i refi de petroli	13,17	12,76	6,78	4,78
5 Productes farmacèutics	1,26	1,37	0,00	0,00
6 Cautxú i plàstic	25,91	0,91	0,00	0,74
7 Minerals no metàl·lics	1,40	11,96	6,78	3,68
8 Metal·lúrgia i productes metàl·lics	11,20	9,23	18,64	8,09
9 Productes informàtics, electrònics i òptics	0,42	0,11	0,00	12,50
10 Maquinària i equipament mecànic	0,56	2,05	3,39	0,37
11 Material de transport indústries manufactureres diverses	0,70	1,71	0,00	0,74
12 Mobles, reparació i instal·lació i indústries diverses	12,46	21,87	10,17	1,84
	100,00	100,00	100,00	100,00

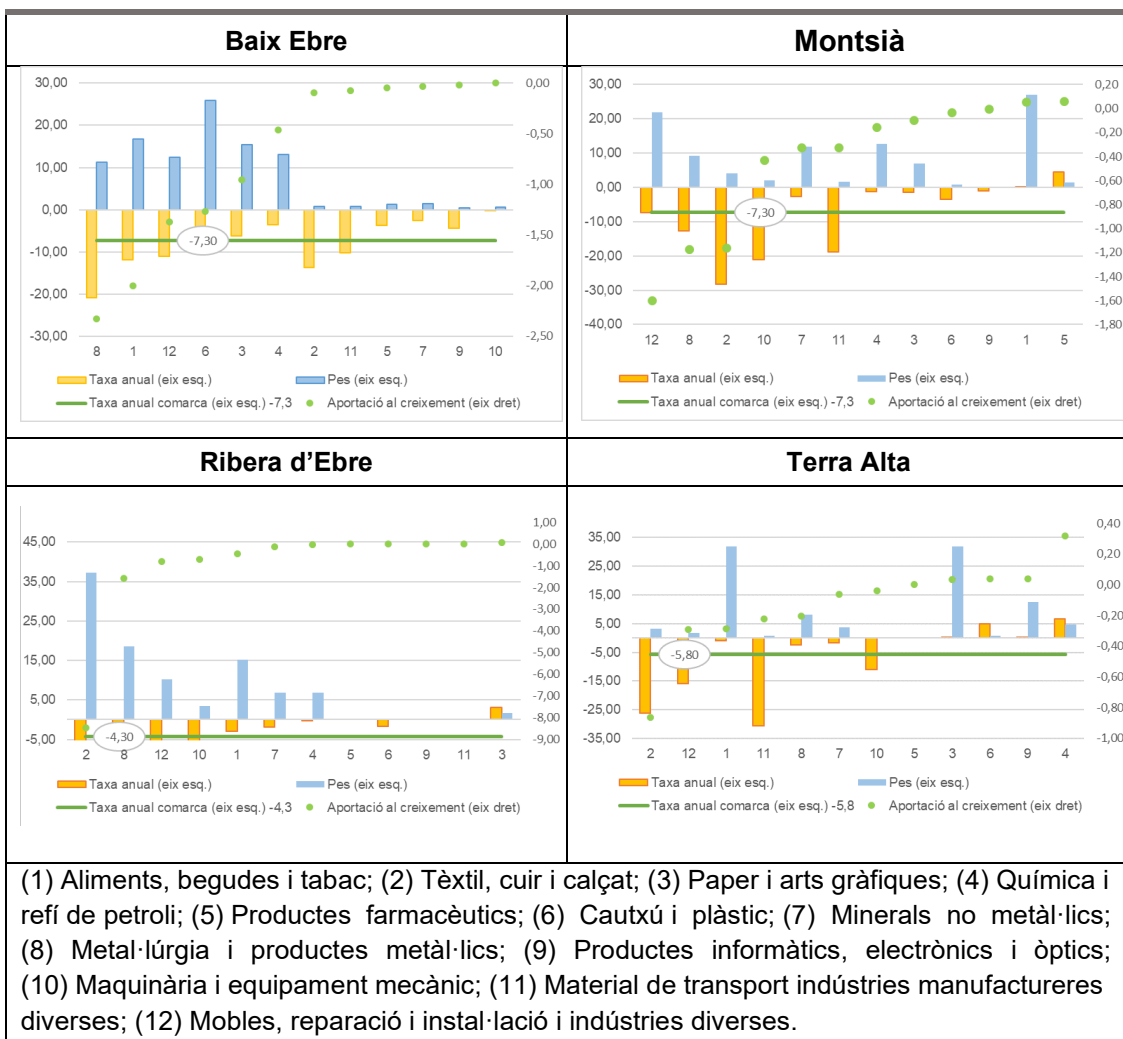
Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

Taula 10. Creixement comarcal del VAB pb manufactures per subsectors (taxes reals de variació interanual en %). 2021-2020

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta
1 Aliments, begudes i tabac	-11,9	0,2	-2,9	-0,9
2 Tèxtil, cuir i calçat	-13,7	-28,3	-22,7	-26,1
3 Paper i arts gràfiques	-6,2	-1,4	3,1	0,1
4 Química i refi de petroli	-3,5	-1,2	-0,3	6,6
5 Productes farmacèutics	-3,8	4,5	0,0	0,0
6 Cautxú i plàstic	-4,9	-3,5	-1,7	5,0
7 Minerals no metàl·lics		-2,7		-1,7
8 Metal·lúrgia i productes metàl·lics	-20,8	-12,7	-8,4	-2,5
9 Productes informàtics, electrònics i òptics	-4,4	-1,1	0,0	0,3
10 Maquinària i equipament mecànic	-0,1	-21,0		-11,1
11 Material de transport indústries manufactureres diverses	-10,3	-18,8	0,0	-30,5
12 Mobles, reparació i instal·lació i indústries diverses	-11,0	-7,3		-15,8
Total	-7,30		-4,30	-5,80

Font: Elaboració a partir de dades de l'*Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

Figura 5. Indústria manufacturera per subsectors – Distribució (2020), creixement i aportació sectorial al creixement del VAB manufacturer de la comarca. 2021-2020

Font: Elaboració a partir de dades de l'Anuari Econòmic Comarcal 2021.

La informació desagregada del VAB manufacturer mostra el següent perfil i comportament en l'àmbit comarcal (taules 9 i 10 i figura 5):

- El Baix Ebre:
  - Més pes: cautxú i plàstic; aliments, begudes i tabac.
  - Menys caiguda: minerals no metàl·lics i maquinària; equipament mecànic.
  - Més caiguda: aliments, begudes i tabac; tèxtil, cuir i calçat.
  - Més repercussió en el decrement del sector manufacturer de la comarca: metal·lúrgia i productes metàl·lics diversos; aliments, begudes i tabac.

- El Montsià:
  - Més pes: mobles, reparació i instal·lació; indústries diverses; aliments, begudes i tabac.
  - Creixement: productes farmacèutics; aliments, begudes i tabac.
  - Menys caiguda: química i refí de petroli; productes informàtics, electrònics i òptics; cautxú i plàstic.
  - Més caiguda: tèxtil, cuir i calçat; maquinària i equipament mecànic.
  - Més repercussió en el decrement del sector manufacturer de la comarca: mobles, reparació i instal·lació; indústries diverses; metal·lúrgia i productes metàl·lics.

- La Ribera d'Ebre:
  - Més pes: tèxtil, cuir i calçat; metal·lúrgia i productes metàl·lics.
  - Creixement: paper i arts gràfiques.
  - Menys caiguda: química i refí de petroli; cautxú i plàstic.
  - Més caiguda: tèxtil, cuir i calçat; maquinària i equipament mecànic.
  - Més repercussió al decrement del sector manufacturer de la comarca: tèxtil, cuir i calçat; metal·lúrgia i productes metàl·lics.

- La Terra Alta:
  - Més pes: paper i arts gràfiques; aliments, begudes i tabac.
  - Més creixement: cautxú i plàstic; química i refí.
  - Menys caiguda: minerals no metàl·lics; aliments, begudes i tabac.
  - Més caiguda: tèxtil, cuir i calçat; maquinària i equipament mecànic.
  - Més aportació al creixement del sector manufacturer de la comarca: química i refí de petroli.
  - Més repercussió al decrement del sector manufacturer de la comarca: tèxtil, cuir i calçat; mobles, reparació i instal·lació i indústries diverses.

Taula 11. Dinàmica manufacturera de les Terres de l'Ebre.
Ocupats canvi acumulat (%). 2020-2013

Baix Ebre		Montsià	
Indústries manufactureres	6,0	Indústries manufactureres	21,8
Cautxú i plàstic	-1,4	Alimentació, begudes i tabac	23,2
Alimentació, begudes i tabac	22,5	Indústries manufactureres diverses	25,6
Paper i arts gràfiques	-6,5	Indústria química	12,9
Indústria química	20,2	Altres productes minerals no metàl·lics	44,2
Indústries manufactureres diverses	24,1	Metal·lúrgia i productes metàl·lics	36,4
Ribera d'Ebre		Terra Alta	
Indústries manufactureres	6,2	Indústries manufactureres	17,8
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	26,0	Alimentació, begudes i tabac	32,0
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	-3,8	Paper i arts gràfiques	8,4
Alimentació, begudes i tabac	-7,4	Equip electrònic i òptic	108,6
Indústries manufactureres diverses	91,2	Metal·lúrgia i productes metàl·lics	47,3
Altres productes minerals no metàl·lics	-4,2	Indústria química	28,6

Font: *Anuari Econòmic Comarcal 2021*.

Pel que fa a l'evolució acumulada dels ocupats en activitats de la indústria manufacturera, s'observen diferències en el comportament comarcal en el període 2013-2020 (taula 11):

- El Baix Ebre: creació d'ocupació en la indústria manufacturera.
  - Creació d'ocupació: alimentació, begudes i tabac; indústria química; indústries manufactureres diverses.
  - Destrucció d'ocupació: paper i arts gràfiques; cautxú i plàstic.
- El Montsià: creació d'ocupació en la indústria manufacturera.
  - Creació d'ocupació: alimentació, begudes i tabac; indústries manufactureres diverses; indústria química; altres productes minerals no metàl·lics; metal·lúrgia i productes metàl·lics.
- La Ribera d'Ebre: creació d'ocupació en la indústria manufacturera.
  - Creació d'ocupació: tèxtil, confecció, cuir i calçat; indústries manufactureres diverses.
  - Destrucció d'ocupació: metal·lúrgia i productes metàl·lics; alimentació, begudes i tabac; altres productes minerals no metàl·lics.

- La Terra Alta: creació d'ocupació en la indústria manufacturera.
  - Creació d'ocupació: alimentació, begudes i tabac; paper i arts gràfiques; equip electrònic i òptic; metal·lúrgia i productes metàl·lics; indústria química.

6. El focus en la política industrial: nou impuls, noves expectatives

Quan noves empreses s'instal·len en un territori generen noves expectatives i esdevenen dinàmiques que poden tendir a alterar les condicions de desenvolupament futures. L'entorn en què es desenvolupen les activitats industrials generen valor afegit a través de noves inversions i noves plantes, que s'estenen també a les empreses ja establertes.

La decisió de localitzar inversions en entorns més allunyats de zones industrials properes a ciutats més grans és el resultat dels esforços dels territoris per dotar i donar a conèixer els seus avantatges competitiu. La proactivitat dels territoris quan estableix mecanismes i accions necessàries acaba consolidant avantatges que determinades empreses valoren i incorporen en la seva estratègia d'expansió i localització.

Aquestes estratègies, tot i els riscos associats, requereixen d'un procés orientat a explorar i identificar territoris amb factors competitiu alineats amb els objectius de l'empresa. Les activitats que s'acaben instal·lant en fan visible la presència en el territori i generen noves expectatives.

A les Terres de l'Ebre s'han impulsat inversions industrials d'impacte rellevant, tant d'empreses que fan la seva primera inversió com d'altres que amplien les seves instal·lacions i consoliden així la seva activitat al territori.

En el sector agroalimentari, el 2021 la nova fàbrica de Florette, entre Tortosa i l'Aldea, va entrar en funcionament amb una plantilla de 75 persones. El disseny del projecte es va plantejar amb energies renovables basades en un model de recuperació d'aigua i amb l'eficiència energètica que es deriva de l'autoconsum. Recentment, a principis d'aquest 2022, ha anunciat una ampliació de la inversió d'un milió d'euros, que suposarà passar a 140 treballadors.

A l'octubre del 2021, la multinacional austríaca Kronospan, dedicada a la fabricació i distribució de panells de fusta, va anunciar una inversió de 180 milions d'euros en una nova fàbrica situada al polígon Catalunya Sud que preveu la creació de 185 llocs de treball directes. El projecte representa la major part de la inversió estrangera a les Terres

de l'Ebre i està considerat cent per cent sostenible en l'àmbit de l'economia circular. L'empresa, que aplica a les seves fàbriques tècniques de prevenció ambiental avançades, espera poder iniciar l'activitat a finals del 2022.

A principis d'aquest 2022, s'anuncia que la multinacional nord-americana de serveis de fabricació Jabil instal·larà una nova planta de manufactura i embalatge de productes de consum a l'Aldea. La nova fàbrica suposarà una inversió de quatre milions d'euros i generarà 50 llocs de treball directes. Està previst que les noves instal·lacions estiguin operatives en el tercer trimestre del 2022, juntament amb la planta d'ampolles de paper que el grup ja va anunciar l'any passat, una fàbrica que preveu una inversió de 12 milions d'euros i una vuitantena de treballadors. Aquests nous projectes de Jabil, que té la seu europea de l'empresa a Tortosa i un centre tecnològic a l'Aldea des del 2017, donen continuïtat a l'estratègia de consolidació de la seva presència al territori.

Les noves inversions que empreses industrials han fet i tenen en projecte fer, en els equipaments, la maquinària i l'ampliació de capacitat per augmentar la producció, han esdevingut un impuls econòmic important a les Terres de l'Ebre. La consolidació de l'activitat industrial és un estímul important per al teixit empresarial i contribueixen a la millora de les expectatives del territori.

Capítol 4. El sector públic a les Terres de l'Ebre el 2021

*Dr. Xavier Ponce Alifonso
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. El context econòmic i social

La pandèmia global que va capgirar l'economia mundial l'any 2020, amb les restriccions de mobilitat i els confinaments domiciliaris, va suposar l'inici d'una crisi sanitària, econòmica i social que hem seguit arrossegant durant l'any 2021. Més enllà del cost en termes de vides humanes, la crisi de la covid-19 i les seves successives onades han representat un xoc de demanda que ha fet caure el consum de tot el relacionat amb el turisme, la restauració, la cultura i moltes altres activitats; però també un xoc de l'oferta, on s'ha trencat la cadena de subministrament a nivell mundial.

Des de l'inici del segle XXI els països europeus hem viscut un període de molts trasbalsos. De fet, alguns creuen que estem vivint el declivi d'Europa. Un motiu que justifica aquest pensament és que la població europea és cada vegada una mica més vella i que el nostre pes demogràfic va minvant: el 1950 representàvem el 20%, però avui només som el 6% de la població mundial. Però també es justifica pel fet que, malgrat que encara som una de les zones més riques món, l'evolució de les economies europees no ha sigut molt positiva durant les dues dècades darreres. La història és coneguda: la punxada de la bombolla immobiliària el 2007, que va deixar el sistema bancari a la vora del col·lapse, va acabar deprimint el conjunt de l'economia el 2009. I quan l'Estat va acudir finalment al rescat, va deixar extenuades les arques públiques. La solució que va proposar la Unió Europea (UE) a partir del 2010 va ser iniciar un període d'extrema austeritat en la despesa pública amb la finalitat de reconduir les elevades xifres de dèficit i deute públic.

Deu anys després, però, la resposta a la crisi provocada per la pandèmia ha estat diferent (Martínez-Bascuñán, 2021): durant la crisi financera del 2009, causada per certes conductes humanes, es va acabar culpabilitzant l'Estat per permetre un ferotge capitalisme especulatiu que la va generar; en canvi, la pandèmia del 2020 té el seu origen en causes naturals i, lluny de culpar l'Estat, ha acabat prestigiant-lo. Perquè aquest cop, durant la crisi actual, la UE no només ha decidit no aplicar les polítiques d'austeritat, sinó que ha suspès les regles del Pacte d'Estabilitat i Creixement destinades a limitar el dèficit públic i l'endeutament dels seus estats membres per permetre incrementar la despesa pública. És més, la mateixa UE ha decidit contribuir a aquest impuls fiscal creant el fons Next Generation, amb el suport de bons europeus, que representen al voltant del 6% del PIB de la UE.

Aquest canvi en la política econòmica de la UE és, en gran part, fruit de l'experiència negativa de la crisi del 2009. Però també és degut al fet que una crisi pandèmica té uns trets diferents de les derivades del funcionament d'una economia de mercat. O, dit d'una

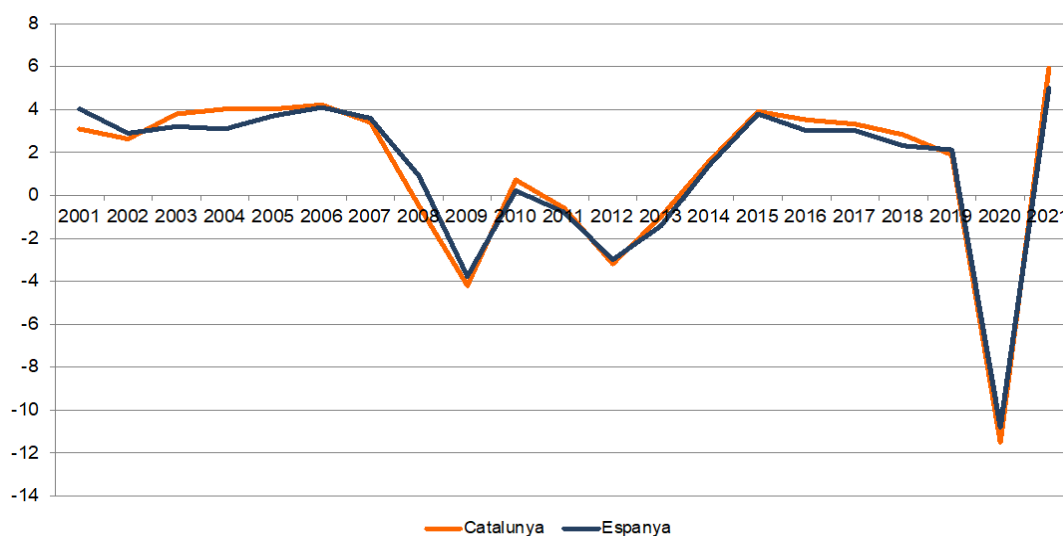
altra manera, en la mesura que no es pot acusar ningú d'una mala gestió econòmica, es crea un ambient més procliu per donar respostes pragmàtiques a vells dilemes (Costas, 2022):

- malgrat no renunciar a la globalització, s'entén que és necessari reivindicar una política industrial estratègica europea que ens permeti més autonomia;
- sense renunciar a ser una economia de mercat, es justifica el paper estratègic que té l'Estat;
- l'eficiència econòmica i l'equitat passen a ser objectius complementaris, ja que es creu que només una societat més justa permetrà un creixement sostenible.

Tot això ha fet que el full de ruta que han seguit els països per afrontar aquesta pandèmia hagi estat, en línies generals, el següent: donar ajuts directes a famílies i empreses, aplicar moratòries o exempcions d'impostos i, al mateix temps, una injecció de liquiditat per part dels bancs centrals per finançar aquestes polítiques fiscals expansives i evitar el col·lapse del sistema bancari. La contrapartida de fer aquestes polítiques de demanda expansives era una pressió a l'alça dels preus, que s'ha vist reforçada tant per una crisi geopolítica que ha encarit el preu de l'energia com pels colls d'ampolla que s'han generat en el comerç global i que han acabat disparant la inflació al conjunt de l'economia espanyola fins al 6,5% a finals del 2021, el nivell més alt des del 1992.

Si bé el xoc associat a la pandèmia s'ha notat en gairebé tots els països, la magnitud de l'impacte ha estat diferent. Les diferències no només s'expliquen per possibles disparitats en l'eficàcia de les mesures de suport preses, sinó també per factors com la incidència de la malaltia, les restriccions de mobilitat i les mesures de contenció aplicades o l'exposició de l'estructura productiva a la caiguda de la mobilitat internacional. La gràfica 1 mostra com l'economia espanyola va patir una doble recessió entre el 2008 i el 2014, però també que a partir d'aquest any es va iniciar un camí de recuperació. La crisi provocada per la covid-19 va enfonsar tant l'economia catalana (-11,5%) com l'espanyola (-10,8%): l'augment de la incertesa sobre l'evolució de la pandèmia i les restriccions de mobilitat adoptades van provocar una important caiguda del consum privat i, com a contrapartida, un increment molt significatiu de l'estalvi. I, malgrat que les polítiques econòmiques expansives aplicades no van poder evitar que la crisi fos molt profunda, sí que van contribuir a fer que aquesta hagi estat més breu i que ja a l'any 2021 haguem tingut taxes de creixement positives tant a Catalunya (+5,9%) com al conjunt de l'Estat espanyol (+5%).

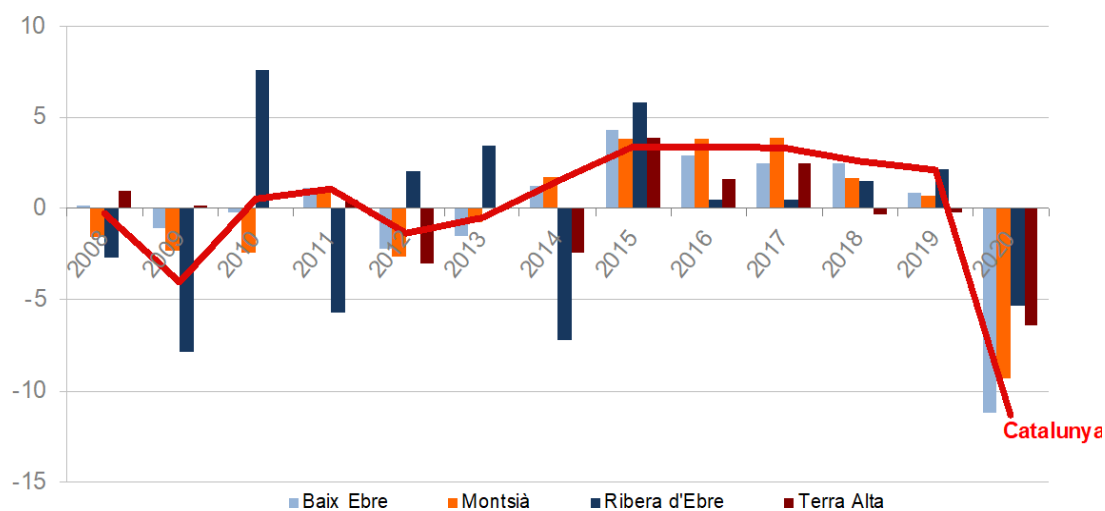
Gràfica 1. PIB Catalunya i Espanya (% variació real anual)

Font: INE.

A falta de dades oficials sobre la magnitud de la recuperació del valor afegit brut (VAB) a les comarques de les Terres de l'Ebre durant l'any 2021, les darreres dades disponibles mostren l'evolució en forma de W durant la crisi del període 2008-2014 i la recessió provocada per la pandèmia. Tal com mostra la gràfica 2, l'any 2020 el ritme de creixement interanual al conjunt de les Terres de l'Ebre va ser del $-8,7\%$, un resultat millor que la caiguda del $-11,3\%$ que es va patir al conjunt de Catalunya (BBVA, 2022).

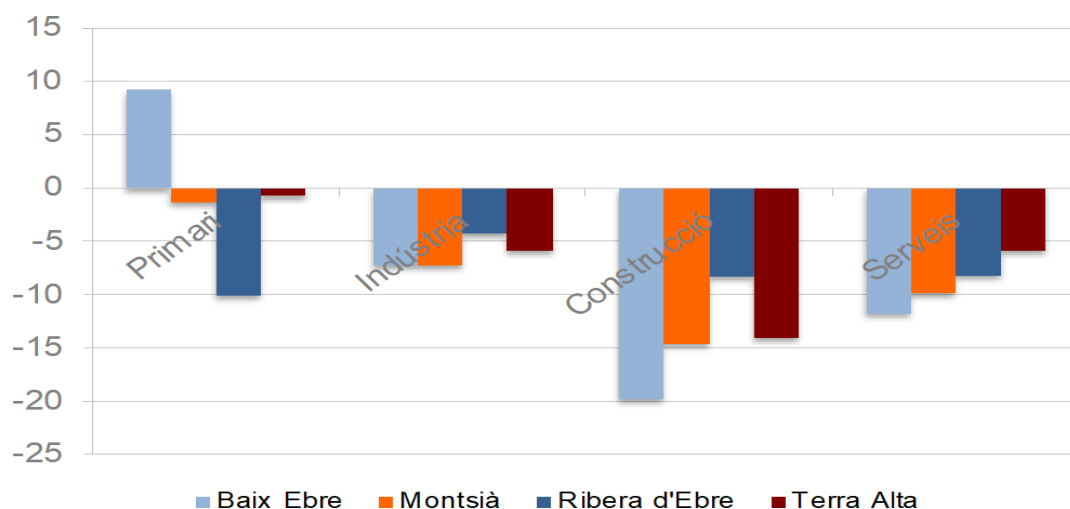
Gràfica 2. Taxa de variació del VAB a preus bàsics per comarques. Terres de l'Ebre

Font: BBVA, 2022.

Aquest millor comportament del VAB de les Terres de l'Ebre durant l'any 2020 s'explica perquè, tot i la gran davallada del sector de la construcció (–16,8% enfront del –15,4% per al conjunt de Catalunya), les caigudes en el sector de serveis (–10,5%) i en el sector industrial (–5,4%) han estat més petites, i el sector primari va experimentar fins i tot un creixement (+1,8%).

Gràfica 3. VAB per comarques i sectors a les Terres de l'Ebre (% variació). 2020

Font: BBVA, 2022.

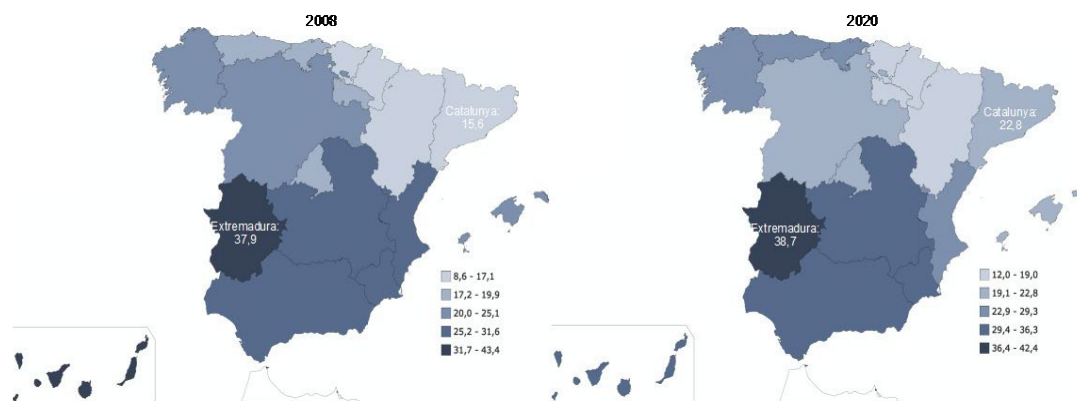
Si bé és cert que gairebé tots els països han sofert el xoc de la pandèmia, els efectes han sigut molt desiguals. Com ja va passar després de la Gran Recessió dels anys 2008-2014, els Estats Units han sortit més ràpid i amb més força de la recessió derivada de la pandèmia que Europa: si el 2020 el PIB nord-americà va caure un –3,5% i el 2001 va créixer un +5,7%, als països de la zona euro la caiguda va ser del –6,4% i el rebot del +5,3%.

Però potser el fet més rellevant és que la sortida d'una crisi és asimètrica, és a dir, no tots els sectors ni tots els agents econòmics tenen el mateix ritme de recuperació. Com va passar durant la Gran Recessió, la crisi de la covid-19 ha fet augmentar la desigualtat, i per a molts treballadors la incertesa s'ha convertit en desesperança i no aconsegueixen entreveure cap oportunitat en un futur immediat. Aquesta preocupació per la creixent desigualtat ha fet que l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible incorpori com a objectiu reduir, si més no a la meitat, la proporció d'homes, dones i nens de totes les edats que viuen en la pobresa d'aquí a l'any 2030. Un dels indicadors per mesurar la població en risc de pobresa o exclusió social és la proporció de persones que estan en

alguna d'aquestes tres situacions: estar més d'un 60% per sota de la mitjana dels ingressos, tenir mancances materials greus o pertànyer a una llar en què els seus membres en edat de treballar ho van fer menys del 20% del total del seu potencial.

I tal com es mostra a la gràfica 4, els resultats després d'aquests dos grans períodes de crisi que hem patit des de l'inici del segle XXI no han fet més que augmentar aquesta situació de vulnerabilitat d'una part important de la població, tant en el cas de Catalunya (del 15,8% al 22,8%) com en el del conjunt de l'Estat espanyol (del 23,8% al 26,4%).

Gràfica 4. Taxa de risc de pobresa o exclusió social. 2008 i 2020

Font: INE

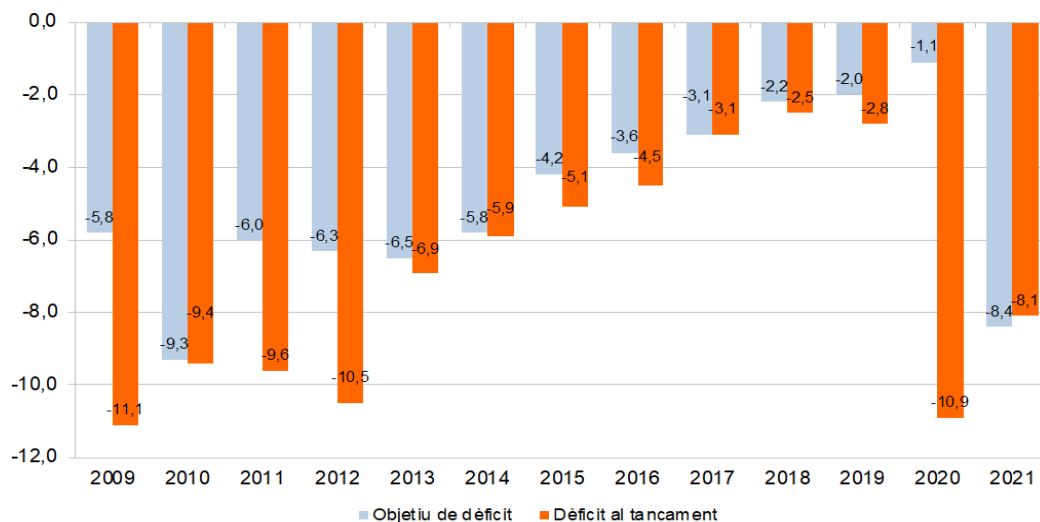
1.1. Els estabilitzadors automàtics i el Pla d'Estabilitat

Si bé és cert que existeix un cert consens entre els economistes que la intervenció de l'Estat pot ajudar a suavitzar els cicles econòmics i impulsar el creixement, el grau i la intensitat que ha de tenir aquesta és objecte de controvèrsia. Però, des del 1999, amb l'arribada de l'euro, els països europeus van acordar que el sanejament dels comptes públics seria una prioritat de la seva política econòmica. Tot aquest disseny institucional, però, es va veure trasbalsat a partir de l'any 2009, quan la recessió econòmica va generar un augment considerable de l'atur i va fer que els governs apostessin per fer polítiques fiscals expansives, que van acabar disparant tant el dèficit públic com el deute públic.

De fet, al febrer de l'any 2009, la Comissió Europea ja va obrir un expedient a Espanya per sotmetre-la a l'anomenat *procediment de dèficit excessiu*, un sistema que es va idear en el Pacte d'Estabilitat i pel qual es fa un seguiment estricte dels comptes d'un estat membre de la zona euro, sempre que aquestes s'hagin descontrolat amb un forat superior al 3% del PIB. I en el cas d'Espanya se situava al voltant de l'11%. A partir del

2014, la conjuntura econòmica va anar millorant, però no va ser fins al 2019 quan Espanya va registrar finalment un dèficit públic inferior al 3% del PIB i va sortir, després de deu anys, del procediment de dèficit excessiu i de la tutela que exerceix la Comissió Europea a aquells països que superen aquest llindar. Tal com mostra la gràfica 5, el camí de sanejament dels comptes públics no va ser fàcil i vam anar ajustant els objectius de dèficit a la realitat que anaven mostrant les liquidacions pressupostàries: unes desviacions a vegades justificades per la conjuntura econòmica, però altres degudes a l'aparició de factors polítics, com els canvis de govern o les pròrrogues pressupostàries. Però, quan la pandèmia va irrompre de sobte a les nostres vides, la UE va suspendre les regles pressupostàries destinades a limitar l'endeutament dels seus estats membres fins al 2023 com a mínim. Aquesta flexibilització de les regles fiscals ha possibilitat un augment superior dels dèficits públics dels estats membres per aconseguir, així, ajudar de manera ràpida les famílies i les empreses.

Gràfica 5. Desviació dels objectius de dèficit públic a Espanya entre el 2009 i el 2021 (% PIB)

Font: www.lamoncloa.gob.es.

La irrupció de la covid-19 als primers mesos del 2020 va obligar els governs a adoptar contundents mesures de confinament per tallar la ràpida expansió del virus. Més enllà d'augmentar les despeses sanitàries, el confinament i les restriccions adoptades per contenir el progrés de la malaltia han suposat la paralització d'una part important de l'activitat econòmica. I això es reflecteix inevitablement en un impacte negatiu sobre els comptes públics, tant pel costat dels ingressos com pel de les despeses, a través de

l'actuació dels anomenats estabilitzadors automàtics. Espanya va tancar l'exercici 2020 amb un dèficit del 10,9% del PIB, davant del 2,8% del 2019. Això suposa un deteriorament de 77.557 milions: 24.487 milions de menys d'ingressos i 53.070 milions de més de despesa, dels quals 44.907 milions corresponen a mesures discrecionals adoptades per esmorteir els efectes socioeconòmics de la pandèmia (MINHAP, 2021). De fet, els governs d'arreu del món van recórrer a una àmplia bateria de mesures discrecionals que van aplicar de manera generalitzada.

Taula 1. Tipus de mesures fiscals aplicades per combatre la crisi de la covid-19

Mesures de despesa	<ul style="list-style-type: none"> • Ajuts directes a famílies i empreses 	<ul style="list-style-type: none"> • Programes per al manteniment de l'ocupació
Mesures tributàries	<ul style="list-style-type: none"> • Moratòries d'impostos 	<ul style="list-style-type: none"> • Rebaixes d'impostos
Garanties i préstecs	<ul style="list-style-type: none"> • Préstecs públics 	<ul style="list-style-type: none"> • Crèdits amb garantia pública
Altres mesures	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibilització criteris per accedir a la prestació d'atur 	<ul style="list-style-type: none"> • Moratòries o descomptes en el pagament de subministraments bàsics

Font: Curto i Romagosa, 2021.

Per finançar tots aquests programes, els governs es van endeutar molt als mercats i, com a resultat, el deute públic va augmentar substancialment. Això vol dir que durant els propers anys els governs hauran de fer esforços per reduir el deute públic respecte del producte interior brut i tornar a crear un espai fiscal per millorar la resiliència dels països davant de possibles crisis futures. L'ideal és que l'economia creixi més ràpidament que el deute públic i, per tant, surti d'aquesta ràtio d'endeutament alt. Les reformes estructurals orientades al mercat poden enfortir la productivitat, la inversió i la innovació i, per tant, augmentar la tendència de creixement. En tot cas, els governs haurien de tenir cura que la despesa pública creixi més lentament que l'activitat econòmica (Wieland, 2022).

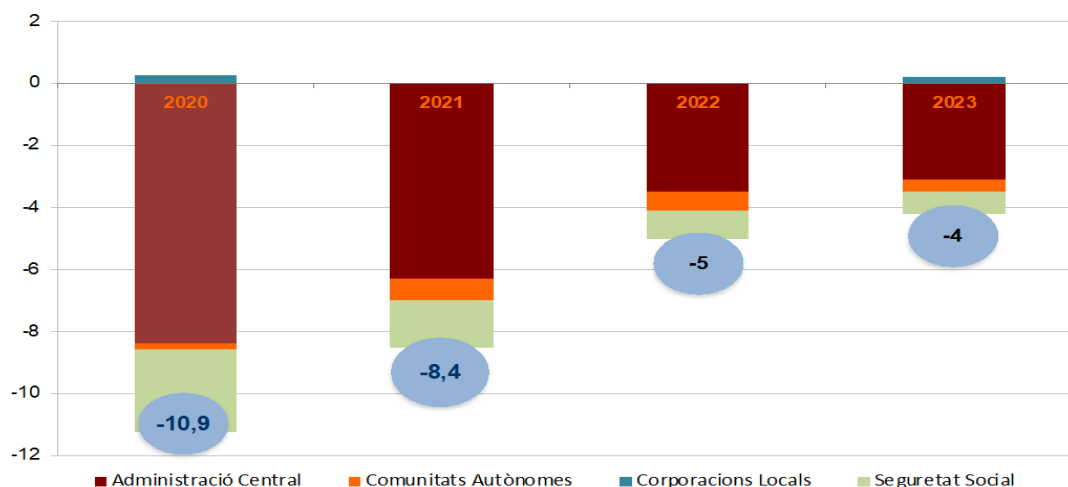
El Programa d'Estabilitat és el document clau on es recull el disseny de la política fiscal en el curt, mitjà i llarg termini; és a dir, on s'estableix quin serà el full de ruta per garantir la confiança dels mercats i crear unes bases sòlides per a la producció i l'ocupació. La previsió és que, l'any 2021, els pressupostos públics es tanquin amb uns números vermells del 8,4%, una xifra que s'anirà reduint progressivament en els exercicis següents. En concret, el Govern de l'Estat s'ha fixat un camí per reduir-lo al 5% el 2022,

al 4% el 2023 i al 3,2% el 2024. D'aquesta manera, els comptes públics se situaran en l'entorn de sortida del procediment de dèficit excessiu de les regles fiscals, tot esperant que la Unió Europea decideixi sobre la seva reforma.

Tal com mostra la gràfica 6, l'origen d'aquest dèficit públic era del 8,4% l'any 2021 (MINHAP, 2021). A diferència del que va passar durant els anys de la Gran Recessió, la crisi associada a la pandèmia ha esborrat el binomi recessió-retallades, i els governs s'han sobreposat al xoc de la covid-19 estirant la despesa per apuntalar els serveis públics i sostenir les rendes de famílies i empreses. El gruix d'aquest esforç a Espanya ha recaigut en l'Estat central:

- l'Administració central va tindre un dèficit del -6,3%, fruit de la bateria de mesures de caràcter laboral per protegir els treballadors i donar suport a autònoms i empreses;
  - la Seguretat Social tenia una previsió inicial del -1,5% de dèficit, però finalment ha estat de l'1%, fruit d'un augment de la recaptació per les cotitzacions empresarials i dels treballadors, però també per haver traslladat determinades despeses impròpies de les arques de la Seguretat Social a les estatals;
- a les comunitats autònomes la previsió inicial per a l'any 2021 era assolir un dèficit del -0,76%, però el fet de disposar de més diners per finançar els serveis bàsics i una conjuntura econòmica favorable durant aquest any han aconseguit que els ingressos superessin les despeses; és a dir, es pot donar la paradoxa que les autonomies tanquin el 2021, previsiblement, amb el seu primer superàvit fiscal des del 1995.

Gràfica 6. La senda de consolidació fiscal: el Programa d'Estabilitat 2020-2023 (% PIB)

Font: www.lamoncloa.gob.es.

Per lluitar contra els efectes de la pandèmia, l'Administració pública va acabar gastant més de 80.000 milions d'euros durant els anys 2020 i 2021 (Airef, 2021):

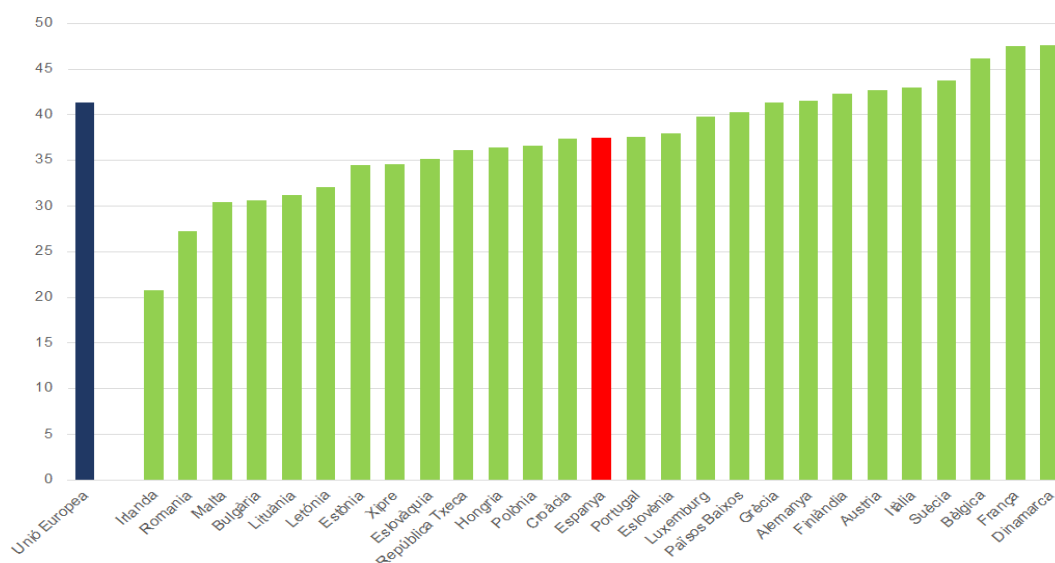
47.909 milions el 2020 i 32.602 milions el 2021. Si bé al voltant del 20% d'aquesta despesa està relacionada amb aspectes sanitaris, més del 50% s'ha destinat a donar suport als treballadors, els autònoms i les empreses. Aquestes partides baixen l'any 2021 gràcies a la millora econòmica fruit del procés sanitari de vacunació i de l'abandonament gradual de les restriccions de la mobilitat. Malgrat tot, el deute públic encara se situà al voltant del 120% del PIB, unes xifres que només seran sostenibles a curt termini mentre el BCE mantingui els tipus baixos, la qual cosa posa de manifest la necessitat de dissenyar de nou un pla de reequilibri encara que les regles fiscals associades al Pla d'Estabilitat i Creixement estiguin suspeses temporalment.

1.2. La percepció de la ciutadania

Comparant la resposta de la Unió Europea a la Gran Recessió (2009-2014) amb la de la crisi de la covid-19 (2020-2021), un dels trets diferencials és l'aposta per donar un paper protagonista a l'Estat per superar-la. L'acció pública ha estat determinant per evitar un col·lapse sanitari, però no ha impedit que haguem patit uns costos socials elevats i un endeutament inquietant. De fet, els països europeus no només ens hem gastat durant el període 2020-2021 els nostres estalvis, sinó que hem recorregut a un endeutament públic massiu que, en el cas espanyol, equival al 117% del PIB.

Més enllà del debat sobre quina intensitat tindrà la recuperació i de quina serà la capacitat que tindrem per reequilibrar els comptes públics, és especialment rellevant saber quina és la percepció que té la ciutadania sobre la pressió fiscal. La percepció ciutadana, però, és que els impostos que es paguen a l'Estat espanyol ja són molt elevats, quan la realitat és que se situen per sota de la mitjana de la Unió Europea. Tal com mostra la gràfica 7, els impostos a Espanya representen el 37,5% del PIB, per sota del 41,3% de mitjana al conjunt de la Unió Europea. Malgrat aquesta situació, l'increment de la despesa pública total a partir de l'any 2020 va ser més intensa a Espanya (va augmentar del 42,1% al 52,1% del PIB) que a la resta d'Europa (del 46,5% al 53,1%). Segons dades de l'Eurostat, en el cas espanyol la despesa sanitària va escalar del 6,1% al 7,6% del PIB, mentre que la despesa social ho va fer del 17,4% al 22,1% del PIB.

Gràfica 7. Ingressos per impostos i contribucions socials a la UE el 2020 (% PIB)

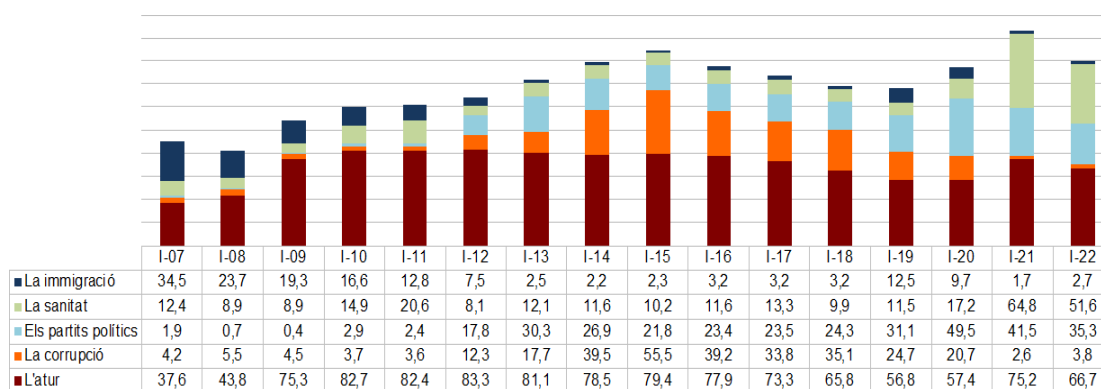
Font: Eurostat.

La intervenció de l'Estat durant una crisi mai és gratuïta. Les crisis passen, però els deutes es queden. A la UE, el deute públic ha passat del 59% del PIB el 2007 al 85% el 2021. En el mateix període, a Espanya gairebé s'ha triplicat, i s'ha passat del 36% al 120% del PIB. I la pregunta que sempre sorgeix quan l'economia d'un país s'enfonsa és: qui suportarà o com es repartiran les despeses? I sovint acaba generant una confrontació i un malestar que també repercuteix en la confiança que els ciutadans tenen envers les institucions públiques.

A l'Eurobaròmetre fet a l'estiu de 2021 (Comissió Europea, 2021) gairebé la meitat de la població tendeix a confiar en la Unió Europea, el nivell més alt des de la primavera del 2008. Més d'una dècada després de l'inici de la Gran Recessió del període 2009-2014, quan l'atur i les polítiques d'austeritat impulsades des de les institucions europees es van convertir en la principal preocupació per als ciutadans europeus, per primera vegada la proporció de ciutadans que tendeixen a confiar (49%) és més gran que la que no ho fa (42%). No obstant això, els resultats són heterogenis entre els països europeus: són 21 els estats europeus en què la majoria de la població tendeix a confiar en la UE (especialment a Portugal, el 73%; Irlanda, el 71%, i Lituània, el 69%). En canvi, en 4 països la proporció de ciutadans que tenen una imatge negativa de la UE és majoritària: Grècia (el 62% tendeix a no confiar-hi vs el 36% que tendeix a fer-ho), França (el 50% vs el 36%), Eslovàquia (el 47% vs el 43%) i Xipre (el 46% vs el 45%). En el cas d'Espanya, un 46% veu la UE com un procés positiu, un 42% com a neutral i només un 11% com a negatiu.

L'enquesta del Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS, 2022) recull quines són les principals preocupacions dels ciutadans de l'Estat espanyol. Tal com recull la gràfica 8, a l'inici de la crisi del 2009 un 4,5% pensava que la corrupció era un dels tres principals problemes del país, mentre que només un 0,4% deia que ho eren els partits polítics; en canvi, una dècada després, a l'inici de l'any 2020, ho era el 20,7% i el 49,5% respectivament. Però l'esclat de la pandèmia ha canviat les prioritats i les preocupacions, i la crisi sanitària (51,6%) i l'atur (66,7%) s'han convertit en els dos principals motius de preocupació a inicis de l'any 2022.

Gràfica 8. Percepció sobre quins són el tres principals problemes d'Espanya (%)

Font: CIS, 2022.

2. El paper del sector públic

Des dels anys 50, el sector públic ha tingut un paper rellevant en el funcionament de les economies de mercat, i s'ha encarregat habitualment de tres funcions bàsiques: proveir de determinats béns públics, suavitzar els cicles econòmics i garantir una certa equitat social. Però la manera d'entendre aquestes funcions de l'Estat, és a dir, de quin és el pes que ha de tenir l'Estat en el benestar i la intensitat de les polítiques públiques, ha anat canviant al llarg dels anys.

Així, la destrucció i la pobresa que va generar la Segona Guerra Mundial va fer que la participació del sector públic es veiés imprescindible per reduir les incerteses de la postguerra i dissenyar el camí de la recuperació econòmica. Les idees de J. M. Keynes van justificar el paper que podia jugar l'Estat per suavitzar els cicles econòmics i aconseguir una cohesió social més gran. Però la crisi dels anys 70 va fer canviar la visió sobre el sector públic, ja que autors com Hayek o Milton Friedman van criticar que un excés d'intervenció pública generava inflació i, a més, feia més ineficient el

funcionament de l'economia de mercat. Això va fer que, a partir dels anys 90, es posés de moda desregular, privatitzar i liberalitzar l'economia.

Però sembla que la crisi de la covid-19 ha representat un nou moment en què la història ha pendulat cap a un nou reequilibri entre el poder dels mercats i els estats, en favor d'aquests últims. La pandèmia sanitària ha suposat per a l'economia tant un xoc de demanda com d'oferta, i ha provocat una recessió que ha disparat els nivells d'atur. Davant d'aquesta situació, la política macroeconòmica ha anat dirigida a facilitar la liquiditat de les empreses, a mantenir l'ocupació i a garantir una renda mínima a les famílies més vulnerables.

La gràfica 9 mostra quina ha estat l'evolució i la composició dels pressupostos de la Generalitat de Catalunya en els darrers anys. En concret, es mostra quin és el pes percentual de cada àrea de despesa en el pressupost de la Generalitat de Catalunya l'any 2017 i l'any 2021.

En total, les despeses pressupostades per a l'any 2021 (prorrogades del 2020) eren al voltant d'uns 42.000 milions d'euros, un augment significatiu respecte als 34.000 milions de l'any 2017. De fet, totes les partides són superiors a les de l'any 2017: protecció social (+18,3%), salut i educació (+13%), administració i justícia (+9,7%), ens locals (+8,2%) i foment i transport (+6%). No obstant això, el canvi més significatiu és l'increment de la partida dedicada a pagar el deute públic (+75,8%).

Gràfica 9. Àrees de despesa en els pressupostos de la Generalitat de Catalunya

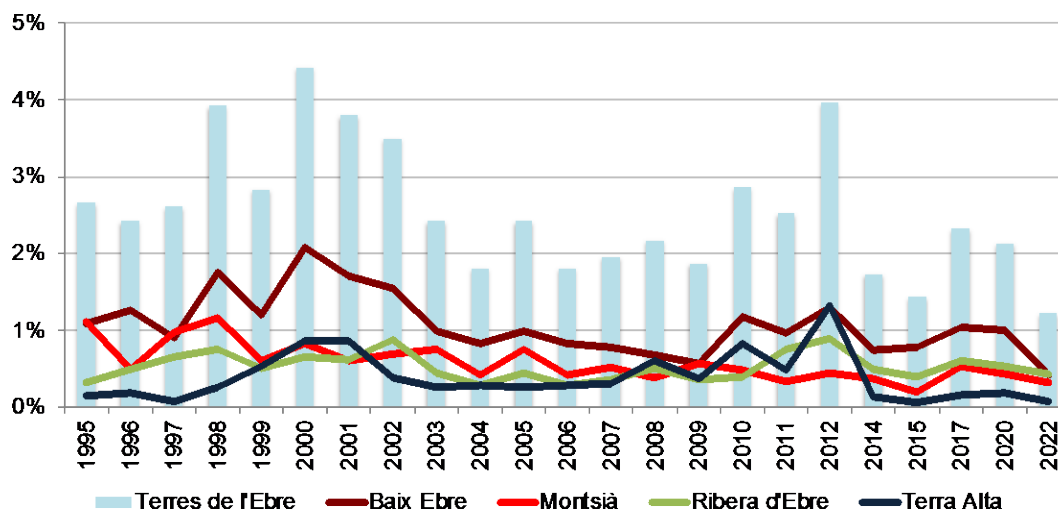

Font: Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda. Generalitat de Catalunya.

Pel que fa a les inversions reals pressupostades per part de la Generalitat de Catalunya, l'evolució de la seva assignació territorial d'acord amb la ubicació física de la inversió està recollida a la gràfica 10. Les dades ens mostren que la inversió anual

pressupostada per al 2022 a les Terres de l'Ebre se situa al voltant de l'1,2% del conjunt de la realitzada a Catalunya, unes dades inferiors al pes que representa la població d'aquest territori (2,3%).

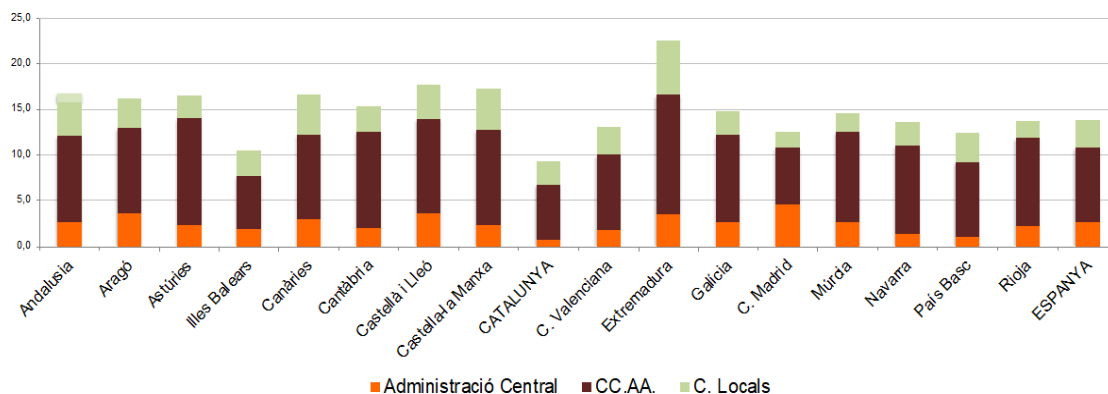
Gràfica 10. Inversions reals liquidades per la Generalitat de Catalunya (%)

Font: Idescat.

Pel que fa al nombre de persones que treballa per a l'administració pública a Catalunya, les dades mostren que el sector públic a Catalunya dona feina a 327.357 persones: un 6% correspondria a personal de l'Administració autonòmica, un 2,6% és personal de l'Administració local i només un 0,7% és personal de l'Administració central. Tal com mostra la gràfica 11, aquesta xifra representa un 9,4% del total d'ocupats en aquest territori l'any 2021 i fa que Catalunya sigui l'única comunitat autònoma del conjunt de l'Estat on aquesta dada s'ha situat per sota del 10% i significativament inferior a la mitjana d'Espanya (13,9%). En termes relatius, és a dir, quan analitzem la importància que té cada nivell de l'administració en termes d'ocupació pública en cada comunitat autònoma, veiem que a Catalunya el pes de l'àmbit autonòmic (64,6%) i dels ens locals (27,5%) es troben per sobre de la mitjana estatal (59,6% i 21,4% respectivament), mentre que el pes de l'Administració central és comparativament reduït (7,9% a Catalunya vers un 19% al conjunt de l'Estat espanyol).

Gràfica 11. Importància de l'ocupació pública per nivell de govern el 2021
 (% del personal al servei de les administracions públiques sobre els ocupats totals)

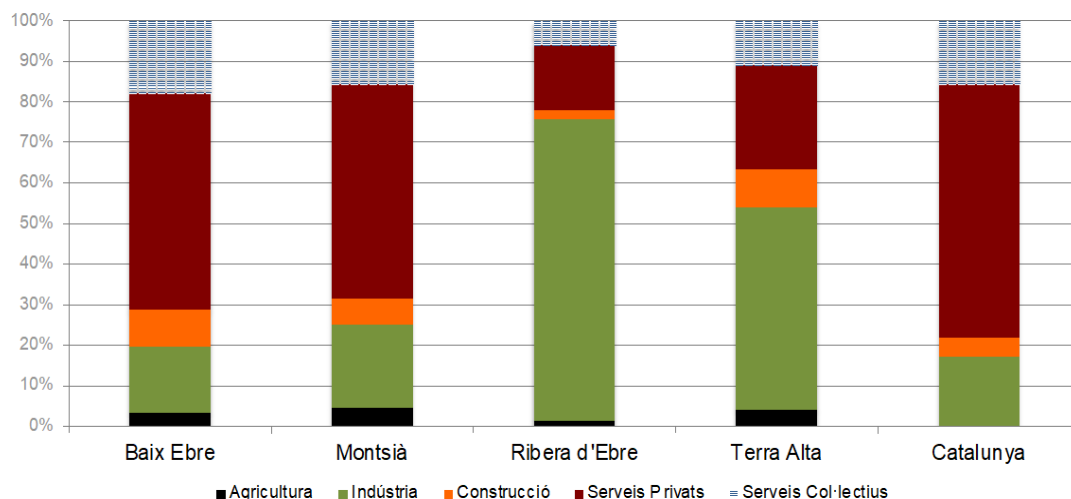

Font: Butlletí estadístic del personal al servei de les administracions públiques i INE.

2.1. El pes del sector públic en el VAB

Segons les darreres dades disponibles, el sector públic representa un 15,6% del valor afegit brut (VAB) de Catalunya, una contribució que se situa per sobre de la Ribera d'Ebre (5,8%), la Terra Alta (10,9%) o el Montsià (15,5%), però que es troba per sota del valor que assolix al Baix Ebre (17,9%) (BBVA, 2022).

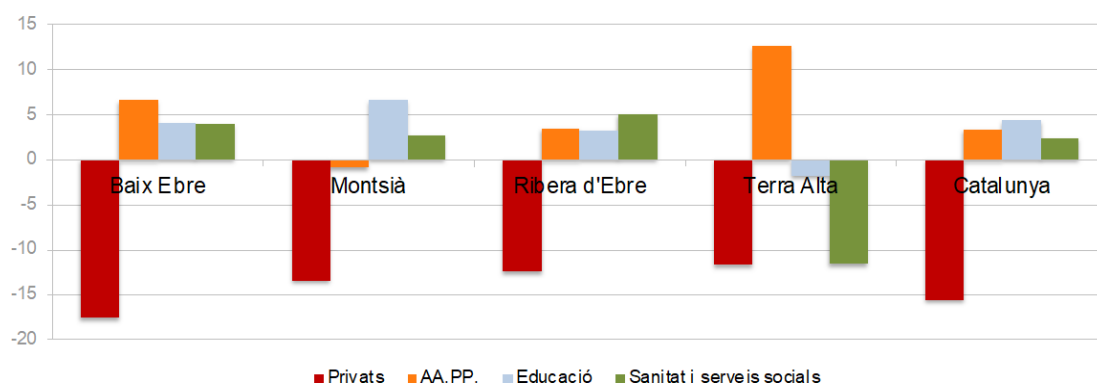
Gràfica 12. Contribució sectorial al valor afegit brut (VAB pb). 2020

Font: BBVA, 2022.

Pel que fa a l'evolució del VAB del sector públic, durant l'any 2020 l'activitat dels serveis col·lectius (que inclou l'educació, la salut i l'administració pública) va seguir una tendència positiva tant al conjunt de Catalunya (+3%) com a les Terres de l'Ebre (+2,4%). No obstant això, tal com es pot veure a la gràfica 13, la taxa de creixement del VAB associada als serveis col·lectius és força heterogènia: la Terra Alta (+8,2%, amb un augment significatiu del +12,6% dels serveis relacionats amb l'administració pública), el Baix Ebre (+5,5%) i la Ribera d'Ebre (+3,5%) tenen un increment superior al del Montsià (+2,3%), l'única comarca de la demarcació que se situa per sota de la mitjana catalana.

Gràfica 13. Variació del VAB al sector de serveis. 2020

Font: BBVA, 2022.

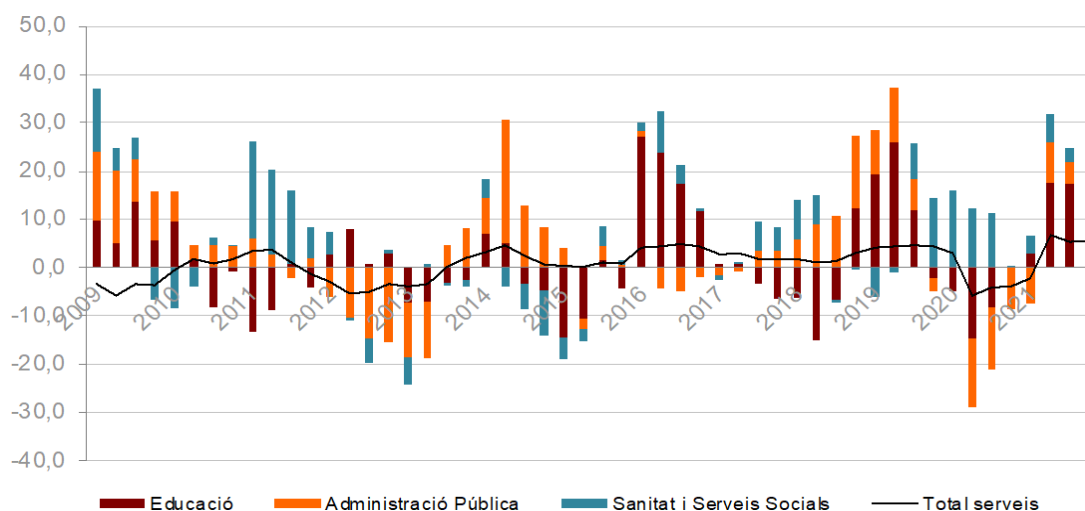
En tot cas, l'evolució del sector públic ha estat molt millor que la dels serveis privats, on el balanç ha estat negatiu en totes les comarques de les Terres de l'Ebre: el Baix Ebre (-17,6%), el Montsià (-13,4%), la Ribera d'Ebre (-12,4%) i la Terra Alta (-11,7%). Aquestes dades han fet que, malgrat el comportament positiu dels serveis col·lectius en cadascuna d'aquestes comarques, el resultat global del sector de serveis mostri una davallada.

2.2. El pes del sector públic en l'ocupació

Si analitzem l'evolució de l'ocupació al sector de serveis durant els darrers anys, veiem que els resultats han estat clarament condicionats pel cicle econòmic. És a dir, es mostra un clar comportament procíclic: una dinàmica que va donar la forma de W als anys de la Gran Recessió, però també es veu com es produeix de nou una davallada durant la pandèmia del 2020 i una recuperació a partir de l'any 2021.

No obstant això, tal com recull la gràfica 14, també hi han diferències significatives en el comportament de les diverses activitats relacionades amb el sector públic: els governs autonòmics van rebre de l'Estat 16.000 milions del Fons Covid-19, uns recursos que van servir per augmentar la despesa en personal sanitari i educatiu i va permetre incrementar la població ocupada en aquest sector més del 10% el 2021.

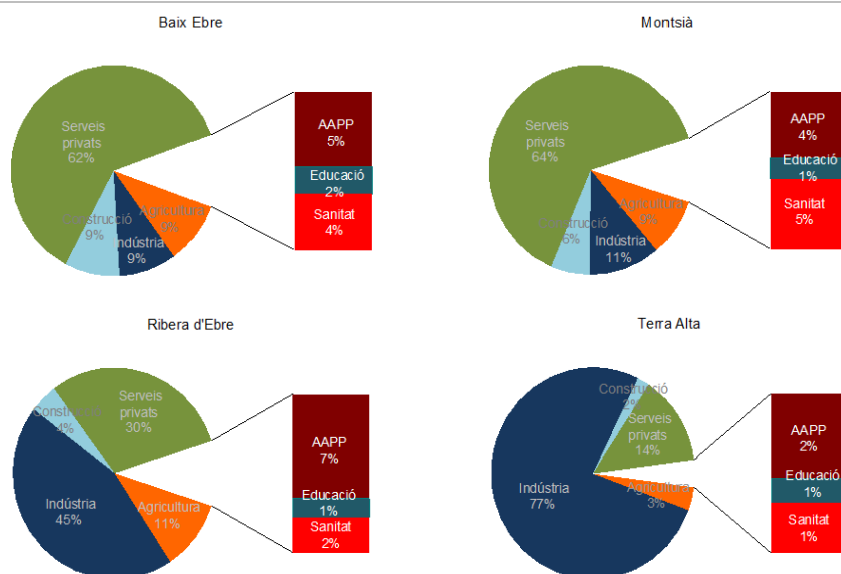
Gràfica 14. Evolució de la població ocupada en el sector de serveis a Catalunya (variació trimestral interanual)

Font: Idescat.

L'evolució del mercat de treball durant l'any 2001 mostra un caire positiu, després de l'augment de l'atur que va provocar l'esclat de la pandèmia al març del 2020. Si analitzem les branques d'activitat on s'ha generat aquest atur, veiem que hi han diferències entre les quatre comarques de les Terres de l'Ebre. Tant al Baix Ebre com al Montsià, l'evolució en el sector dels serveis privats (62% i 64% respectivament) i en la indústria (9% i 11% respectivament) explica la major part de l'atur registrat. En canvi, a la Terra Alta i a la Ribera d'Ebre, la pèrdua de llocs de treball al sector industrial és el principal factor explicatiu de l'atur registrat (77% i 45% respectivament).

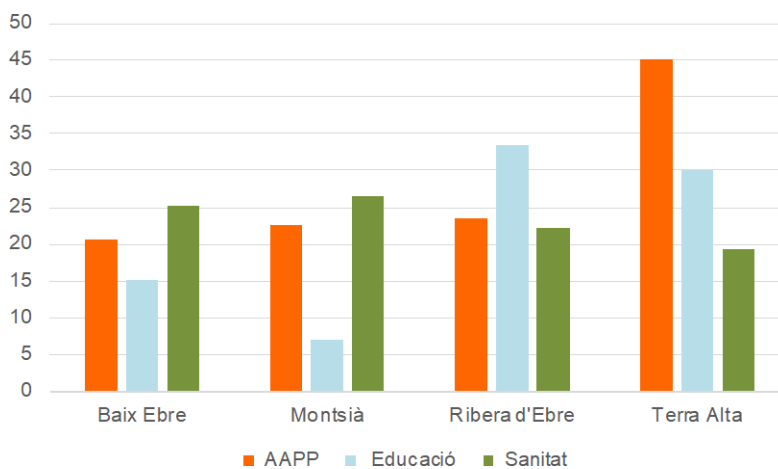
Gràfica 15. Atur registrat per comarques i sectors d'activitat. 2021

Font: Idescat.

La taxa d'atur registrat a les Terres de l'Ebre des de l'inici de la pandèmia el 2020 ha tingut un impacte negatiu en el conjunt d'activitats relacionades amb els serveis col·lectius. Malgrat haver diferències entre les comarques del territori, tal com mostra la gràfica 16, al conjunt de les Terres de l'Ebre la crisi dels darrers dos anys ha representat un augment de l'atur registrat en les activitats d'administració pública (+23,2%), educació (+15,4%) i sanitat (+25,1%).

Gràfica 16. Evolució de l'atur registrat a les Terres de l'Ebre. 2019-2021

Font: Idescat.

3. Reptes i oportunitats del sector públic

La pandèmia va generar entre els economistes una mena de consens sobre què calia fer per poder sortir d'aquesta situació: els governs havien d'acudir al rescat de l'economia i gastar tot el que fos necessari per combatre aquesta crisi sanitària, social i econòmica. L'any 2021 va ser quan vam començar a pensar que, gràcies a les campanyes de vacunes i als paquets milionaris de reactivació econòmica, el pitjor de la pandèmia havia quedat enrere. Però també va ser el moment en què es van posar de manifest les fractures existents a la societat: una protecció social insuficient, una desconfiança cap a les institucions o la percepció persistent de corrupció.

Més enllà de la relació que hi ha entre les pandèmies i l'esclat de les protestes socials, el que ens mostra la història és que, a mesura que passa el temps, augmenta el risc de crisis polítiques greus (Saadi i Xu, 2020; Barret i Chen, 2021): encara que el malestar social era elevat abans de la crisi de la covid-19 i semblava que s'havia moderat durant la pandèmia, és raonable esperar que els esclats socials tornin a emergir. Les pandèmies redueixen el creixement econòmic i eleven la desigualtat, i creen així un cercle viciós on el creixement més lent, la pujada de la desigualtat i l'augment del malestar social es reforcen els uns als altres.

En aquest sentit, cal dir que el nou pressupost plurianual de la Unió Europea, al qual s'afegeix el programa Next Generation, incorpora tot un conjunt d'ajudes per reconstruir l'Europa posterior a la covid-19, però que també han de servir per modernitzar l'economia europea i impulsar dos grans transformacions que ajudaran a millorar la seva resiliència: desenvolupar una potent economia verda a Europa i no perdre el tren de la digitalització. Però també planteja un debat sobre com finalment es repartiran els costos d'aquesta crisi. Perquè el que necessitem és una transició digital i verda que ens permeti crear llocs de treball millors i per a més gent. O, dit d'una altra manera, una modernització que sigui inclusiva i no deixi enrere determinats segments de la població.

3.1. Sobre la cohesió social d'un territori

Va ser a finals del segle XVIII, durant la Revolució Francesa, que es va aprovar la Declaració dels Drets de l'Home i del Ciutadà. I això va suposar la proclamació de la llibertat i la igualtat entre els homes és el moment en què sorgeix el concepte de ciutadania associat a drets com la llibertat de pensament, expressió, culte, etc. Durant els segles XIX i XX els drets dels ciutadans es van estendre encara més enllà i es va incloure també la capacitat de triar els representants polítics i de ser elegit com a tal.

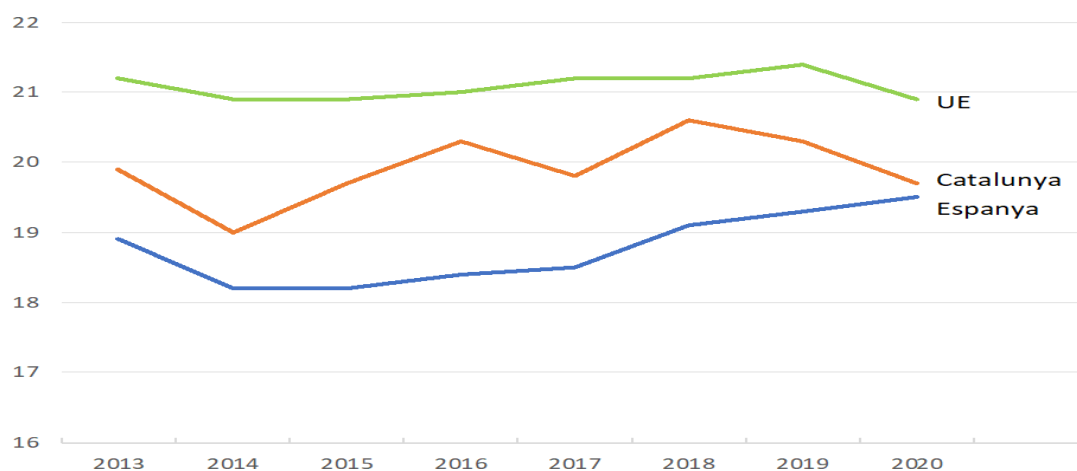
Però el darrer salt es va aconseguir després de la Segona Guerra Mundial, quan es va assolir un nou contracte social entre rics i pobres pel qual l'Estat es comprometia a garantir un determinat benestar a les persones durant tota la seva vida i a protegir els malalts, els aturats, els jubilats o qualsevol altre col·lectiu que pugui patir una situació de risc d'exclusió social. Un contracte social és un compromís, entre aquells a qui els va bé amb el sistema i aquells altres que corren el risc de quedar-se enrere, que permeti a totes les persones desenvolupar les seves capacitats i la seva creativitat per aconseguir arribar a ser allò que tenen dret a voler ser. Una xarxa de seguretat que a Europa va rebre el nom d'estat del benestar. I es va crear així un model social que, durant anys, va reconciliar el funcionament de l'economia de mercat amb el benestar dels seus ciutadans.

Però cada cop que patim una crisi econòmica es posa en dubte el nostre model econòmic i social. I, sobretot, es genera un malestar per com es repartiran els costos d'aquestes crisis. El que està en joc en aquesta crisi, per tant, no és només sortir del forat tan ràpidament com sigui possible, i per això tots els governs s'han mostrat molt actius, sinó també el retorn a una estructura social més equilibrada i, per definició, menys polaritzada. Perquè la dinàmica del mercat global de treball ha fet que, per primera vegada des de la postguerra, segments amplis de les poblacions occidentals dubtin que puguin assolir un nivell de vida més elevat que el dels seus pares.

Com han demostrat les democràcies més avançades, la millor recepta contra la polarització social i que defineix la qualitat d'una democràcia és l'espai que ocupen les classes mitjanes. El vincle entre aquestes i l'estabilitat política es reflecteix en la tendència dels partits polítics a orientar els seus missatges de campanya electoral al centre de l'espectre polític. Però les classes mitjanes s'han definit normalment en funció de la seva posició entre les classes altes i les baixes. De fet, la investigació sobre la desigualtat s'ha centrat habitualment en els dos extrems, utilitzant diverses mesures per comparar la part superior i la inferior. Així, entre els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de la UE es troba el d'incrementar els ingressos del 40% de la població que és més pobre i reduir les desigualtats adoptant polítiques i lleis adequades.

La gràfica 17 mostra quina ha estat l'evolució del percentatge de renda que rep aquest 40% de la població que és més pobre. Aquest indicador és rellevant per mesurar el canvi global en el nivell de vida de les persones amb els ingressos més baixos.

Gràfica 17. Ingressos del 40% de la població que en té menys (%). 2013-2020

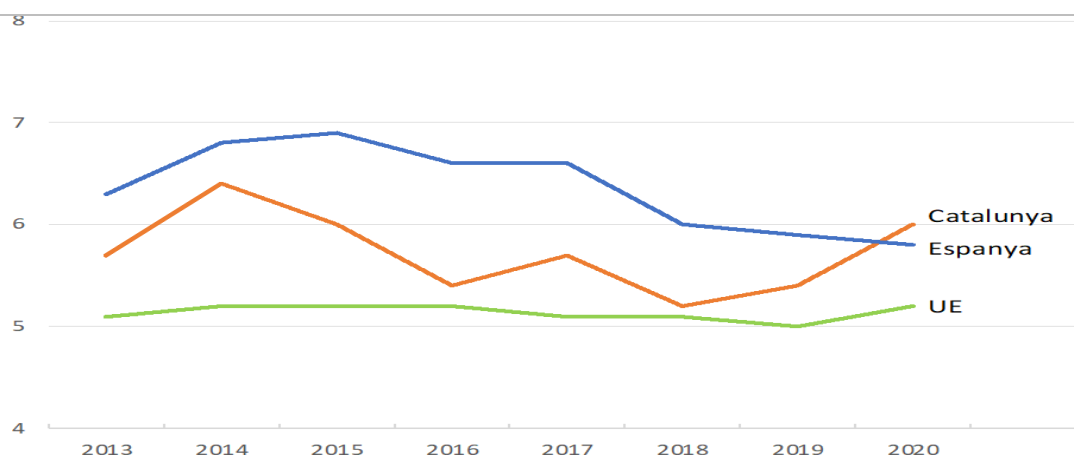

Font: Idescat.

Les dades mostren que durant la crisi financera que es va allargar del 2009 al 2014 el percentatge de renda que rep el 40% de la població més pobre a Catalunya es va reduir, però amb la recuperació econòmica que s'inicia el 2014 la seva posició relativa va millorar i se situa entorn al 20% de la renda total.

Una evolució semblant és la que mostra l'indicador de la desigualtat de renda, que es calcula com la proporció de la renda total que rep el 20% de la població amb les rendes més elevades, i la que rep el 20% de la població amb les rendes més baixes. La gràfica 18 mostra quina ha estat l'evolució d'aquest indicador al llarg del temps, on un valor més elevat implica més nivell de desigualtat.

Gràfica 18. Desigualtat de la distribució de la renda. 2013-2020

Font: Idescat.

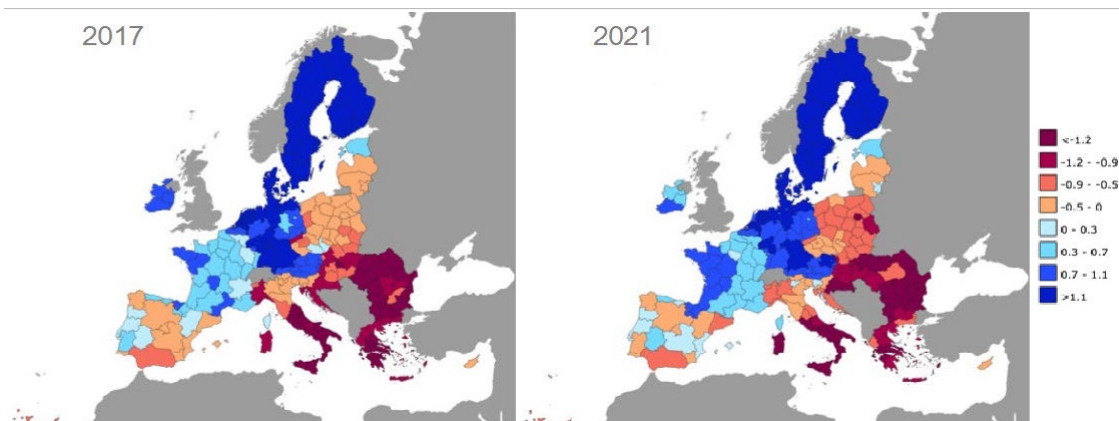
Aquestes dades amaguen també un augment del segment de població amb una renda baixa, cosa que implica, com a contrapartida, una disminució de la classe mitjana durant els anys de la Gran Recessió. I aquesta reducció de la classe mitjana va ser especialment rellevant en els països més afectats per aquella crisi, com Grècia o Espanya. Malauradament, la crisi generada per la pandèmia del 2020 no sembla que hagi canviat la situació, sinó tot el contrari.

3.2. Sobre la qualitat institucional

Com han demostrat les democràcies més avançades, la millor recepta contra la polarització social i la degradació de les classes mitjanes són uns salaris dignes. Però també hi contribueix una millora de la qualitat institucional i de les polítiques públiques, o fins i tot un sistema fiscal més equilibrat, que avui privilegia les rendes del capital enfront de les del treball.

La discussió sobre la quantitat òptima d'Estat o quina és la mida que haurien de tenir les nostres administracions és un tema secundari per als ciutadans, que estan molt més preocupats per la qualitat de govern i per conèixer fins a quin punt les nostres institucions públiques actuen de manera eficaç, eficient i sense corrupció (Lapuente, 2018). Perquè sovint la legitimitat d'un sistema polític es relaciona amb la seva eficàcia. L'Índex Europeu de Qualitat del Govern que elabora la Comissió Europea recull la percepció dels ciutadans respecte de temes com la corrupció, la qualitat i la imparcialitat de tres serveis públics essencials: salut, educació i policia. Els catalans tendim a jutjar les nostres institucions de manera molt severa. L'any 2021, Catalunya ocupa el lloc més baix entre totes les comunitats de l'Estat espanyol, tal com mostra la gràfica 19.

Gràfica 19. Evolució de l'índex de qualitat del govern a la Unió Europea. 2017-2021

Font: Comissió Europea, 2022.

El govern de la Generalitat destaca com un dels executius regionals d'Europa Occidental que rep dels seus habitants una qualificació pitjor. Aquesta dada es pot explicar per la polarització política al voltant del tema de la independència catalana: per als ciutadans contraris a la secessió, aquest és un dels motius principals de desprestigi de les institucions catalanes; però per als partidaris de la independència, la governança a Catalunya ha empitjorat com a conseqüència de la resposta del govern espanyol.

4. Conclusions

A mesura que la pandèmia va quedant enrere, hem anat prenent consciència dels augments enormes del deute públic als quals caldrà fer front en el futur. Certament, pocs discuteixen que la resposta inicial de fer polítiques econòmiques expansives va ser l'adequada, però cada cop hi ha més veus que alerten sobre els riscos de sostenibilitat del deute públic, amb el consegüent impacte negatiu sobre el creixement econòmic.

En els moments de grans crisis econòmiques, els països acostumen a analitzar el passat i repensar el futur. Perquè la crisi de la covid-19 no només pot comportar una recessió econòmica, sinó també una social. Els ciutadans d'aquest país tenim una relació dual amb la cosa pública. D'una banda, creiem que les nostres institucions públiques, i molt particularment les cúpules polítiques, són de baixa qualitat. D'altra banda, valorem de manera relativament positiva les nostres experiències amb les institucions públiques, sobretot les prestadores de serveis bàsics, educació i sanitat. Aquesta avaluació es basa en la gran millora objectiva d'aquests serveis públics durant les darreres dècades al nostre país.

L'Europa posterior a la covid-19 vol ser més ecològica, més digital i tenir més resiliència per saber adaptar-se als reptes de futur. Però les dades ens mostren que els reptes que tenim són grans i abasten molts fronts. L'Anuari de Competitivitat Mundial (IMD, 2021) classifica Espanya en la posició 39 d'un total de 64 països analitzats. Aquest resultat és fruit d'una ponderació entre el rendiment econòmic (42è lloc), l'eficiència empresarial (39è lloc) i l'eficiència del sector públic (49è lloc), així com la qualitat de les infraestructures (26è lloc). Aquestes posicions no acaben de millorar amb els pas dels anys i posen en evidència que encara són molts els obstacles que ens cal superar per ser una societat més dinàmica i innovadora, però també més cohesionada a mitjà i llarg termini.

Bibliografia

- AIREF (2021): *Informe sobre los presupuestos iniciales de las administraciones públicas, 2021*. Autoridad Independiente de Responsabilidad Fiscal, Madrid.
- BARRET, P. ; CHEN, S. (2021): «Social repercussions of pandemics», *IMF WP*, 21.
- BBVA (2022): *Anuari Econòmic Comarcal 2021*. BBVA, Barcelona.
- CIS (2022): *Barómetro sobre la percepción de los principales problemas de España*. Centre d'Investigacions Sociològiques, Madrid.
- COMISSIÓ EUROPEA (2021): *Standard Eurobarometer 95*. Direcció General de Comunicació de la Comissió Europea, Brussel·les.
- COMISSIÓ EUROPEA (2022): *Measuring the quality of government at the sub-national level and comparing results with previous studies*. Direcció General de Política Regional i Urbana de la Comissió Europea, Brussel·les.
- COSTAS, A. (2022): «El futuro del mundo es Europa», *El Confidencial*, 6 de febrer.
- CURTO, M.; ROMAGOSA, R. (2021): «Respostes de política econòmica per fer front a una pandèmia global», *Nota d'Economia*, 106, 62-75.
- IMD INTERNATIONAL (2021): *The world competitiveness yearbook*. International Institute for Management Development, Lausana.
- LAPUENTE, V. (dir.) (2018): *La calidad de las instituciones en España*. Círculo de Empresarios, Madrid.
- MARTÍNEZ-BASCUÑÁN, M. (2021): «2021: virus y crisis de la era neoliberal», *El País*, 26 de desembre.
- MINISTERI D'HISENDA I ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES (2021): *Actualización del Programa de Estabilidad del Reino de España, 2021-2024*. MINHAP, Madrid.
- SAADI SEDIK, T.; XU, R. (2020): «A vicious cycle: how pandemics lead to economic despair and social unrest», *IMF Working Paper*, 20.
- WIELAND, V. (2022): *Overview of how major economies have responded to the Covid-19 pandemic*. Economic Governance Support Unit, European Parliament, febrer.

Capítol 5. La demografia a les Terres de l'Ebre el 2021

*Dr. Xavier Farré
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

L'any 2021 ha estat el segon any de la pandèmia de la covid-19 i sembla, d'acord amb les mesures preses el 2022, que serà el darrer amb efectes significatius sobre l'economia. Pel que fa a la demografia dels territoris, pot tenir noves repercussions si es repeteixen onades amb més defuncions (que en cap moment han desaparegut del tot); però el que és segur són els efectes que han tingut aquest dos anys que, com a trets diferencials, podem resumir en dos:

1. Un increment de la mortalitat, especialment esbiaixada cap a la gent gran.
2. Un increment de la migració cap a zones de baixa densitat demogràfica.

Els efectes sobre les Terres de l'Ebre d'aquests dos fets són contraris. Per una banda, la població ebrenca es troba clarament envellida i, per tant, podria estar més afectada per la mortalitat de la covid, i per l'altra, com que es tracta d'una zona rural, pot tenir un reclam per a gent que vulgui residir en indrets amb menys densitat.

A les Terres de l'Ebre, l'afectació de la covid va ser més baixa que a la resta de Catalunya durant el 2020, però el 2021 no s'ha donat aquesta situació i els índex han estat, en molts moments, superiors a la mitjana. Malgrat això, sembla que el pes dels flux migratori de la metròpoli cap a altres zones ha tingut un efecte superior i això ha fet millorar, si més no en termes comparatius, alguns indicadors demogràfics de les Terres de l'Ebre.

El 2021 la població ebrenca ha crescut en 809 nous residents, i s'ha consolidat així un segon any de creixement durant el període de la covid-19, si bé amb menys intensitat que l'any 2020. Es capgira la situació en comparar-nos amb la totalitat de Catalunya, ja que, enguany, pel comportament de l'àrea metropolitana, ha perdut població.

El 2021, amb aquest nou creixement, la major part dels indicadors recollits al capítol tornen a tenir una millora, especialment si ens posicionem respecte a Catalunya. Les sensacions no són del tot positives si analitzem l'evolució temporal, pel creixement més baix que el de l'any 2020 i la distribució del creixement entre les comarques.

Amb les dades del 2021 ens plantejem moltes preguntes. Es consolidarà aquest canvi, si més no de pes relatiu, de les Terres de l'Ebre? Creixerà la població de les Terres de l'Ebre els propers anys? Quin pes tindran els moviments migratoris?

Certament els canvis de fase i evolució que hi ha hagut al llarg del segle ens fan ser cautelosos en les nostres previsions, i els efectes del canvi de conducta per la covid-19 i les mesures com el teletreball encara no els podem quantificar.

L'Idescat ha fet públiques les seves projeccions per a la població fins al 2046 en tres escenaris: el baix, el mitjà i l'alt, cosa que deixa molt marge a les seves estimacions. Si mirem les dades, es preveu una tendència a l'evolució igual a la d'abans de la pandèmia, i si a Catalunya, en l'escenari mitjà, li dona un creixement del 10% fins als 8.537.641 residents, el creixement de les Terres de l'Ebre el deixa en un 2,5%, amb 184.906 residents. En aquest escenari mitjà, creixen només el Baix Ebre i el Montsià, i la situació de la Terra Alta, en aquesta projecció, torna a ser crítica, ja que fins i tot l'escenari alt li dona pèrdua poblacional.

A l'anàlisi del capítol, enguany, com a novetat, aprofundim en l'evolució comparada dels àmbits territorials respecte a les Terres de l'Ebre en pre-pandèmia i en el període pandèmic, i mirem d'estudiar l'efecte de la capital respecte a la comarca en l'evolució de la població durant els dos anys de la covid-19.

Al final del capítol incloem un resum a mode de decàleg de conclusions i un conjunt de reflexions considerades rellevants.

2. Evolució de la població

Començarem el capítol, com és habitual, amb la dada més rellevant, si haguéssim de sintetitzar el comportament de la població ebrenca el 2021, que seria el nombre de residents segons les dades del padró: 180.383. Aquesta dada és una bona notícia en termes absoluts, ja que suposa un nou creixement de la població ebrenca i torna a trencar la barrera psicològica dels 180.000 habitants que s'havia perdut el 2016. A més a més, es consolida el segon any de creixement de la població, després de l'increment del 2020. En els dos anys de la pandèmia, la població ebrenca ha passat dels 178.387 als 180.383 residents, un increment de gairebé 2.000 nous residents ebrenca, i s'ha trencat així una tendència de decreixement que havia començat el 2012, quan la població ebrenca va assolir el seu màxim històric. Tal com indicàvem en l'anterior informe, aquesta era l'evolució prevista de la població, ja que any rere any la disminució era més petita i el 2019 ja només va ser d'11 residents. Les dades del 2021 ens fan ser optimistes i esperar la consolidació del pas d'una etapa de despoblament a una de repoblament per al conjunt de les Terres de l'Ebre. Aquesta afirmació té, però, dues matisacions:

1. Fa referència als creixements de població del 2020 i el 2021. El 2020 va ser de 1.187 residents nous, és a dir, un increment del 0,67% de la població, i el 2021 l'increment va ser més moderat, de 809 residents nous, cosa que representa un 0,45%. Per tant, el 2021 no ha augmentat el creixement, sinó que s'ha vist reduït.

2. S'ha tractat de dos anys molt afectats per la pandèmia i, per tant, fa falta veure si els moviments de la població consolidaran aquest increment en un any on sembla que la pandèmia serà superada.

La dada del nombre de residents requereix una anàlisi de la composició i la distribució que realitzarem en els apartats següents, encara que donar resposta total a aquestes matisacions queda forà de l'anàlisi d'aquest capítol.

Una novetat important la trobem quan comparem el comportament de les Terres de l'Ebre i el de Catalunya durant el 2021, perquè enguany el territori ebrenc té un creixement del 0,45% i Catalunya té un retrocés poblacional del 0,22%. Aquest diferent comportament de les dues poblacions i, sobretot, el creixement més elevat de la població ebrenc que la catalana trenca moltes tendències de fa molts anys. Des del 2008, la població catalana havia crescut més que l'ebrenc i el pes ebrenc havia disminuït des del 2,57% fins al 2,31% del 2020. Amb el comportament del 2021 se situa al 2,32% i ja no és el mínim de la sèrie. El 2020 ja s'havia frenat aquesta caiguda i el 2021 s'ha capgirat, i aquesta és una dada important per a un territori com l'ebrenc, amb risc de despoblament en dues de les seves comarques.

La sèrie dels *gaps* entre els creixements dels dos territoris a favor de Catalunya respecte a les Terres de l'Ebre des del 2014 són: 1,44 el 2014, 1,17 el 2015, 1,24 el 2016, 1,18 el 2017, 1,21 el 2018, 1,00 el 2019 i 0,70 el 2020. Ara la sèrie es trenca amb aquest 0,67 a favor de les Terres de l'Ebre del 2021. Si bé ja prevèiem, per l'evolució, disminucions del pes demogràfic cada cop més petites a les Terres de l'Ebre, ens ha sorprès el canvi de signe del *gap* el 2021, que és conseqüència del canvi bruscat de la població catalana i, en especial, tal com veurem més endavant, de l'àrea metropolitana.

Per tant, enguany sí que s'ha produït un canvi de tendència en el pes demogràfic ebrenc en experimentar el primer creixement en tretze anys! Tal com destacàvem en l'informe de l'any anterior: «L'evolució del pes demogràfic de les Terres de l'Ebre al llarg del segle no sempre ha tingut una evolució negativa; ha presentat dues fases: la primera des d'un pes del 2,50% el 2000, en el període de forta expansió demogràfica i de creixement econòmic, fins al 2008, en què les Terres de l'Ebre van créixer amb més força que el conjunt de Catalunya fins a arribar a suposar un 2,57% de la població; i la segona fase, amb un comportament comparatiu molt diferent, ha estat a partir de

la crisi, quan el pes de les Terres de l'Ebre ha anat minvant fins a arribar al 2,31% del 2020.» Esperem que els propers anys es consolidi aquest canvi de tendència i no sigui només un element conjuntural d'uns anys marcats per al pandèmia. Amb les dades actuals, el 2021, de cada 10.000 catalans, 232 són ebrencs, una xifra molt petita i que denota el poc pes demogràfic a Catalunya.

Si analitzem el comportament per al conjunt del segle XXI i tenint en compte el creixement més elevat durant la darrera anualitat que ha tingut lloc a les Terres de l'Ebre respecte de Catalunya, les taxes de creixement acumulat i les taxes mitjanes anuals acumulades dels dos territoris convergeixen una mica després de molts anys de divergència. La taxa de creixement de la població a les Terres de l'Ebre al llarg del segle XXI se situa, el 2020, en el 15,42% i, per tant, torna a créixer des del 14,90% del 2020. Per contra, Catalunya, que havia crescut molt el 2020 amb una taxa del 24,25%, enguany pateix un petit retrocés i se situa en el 23,98%. La diferència entre aquestes dues taxes de creixement és, doncs, enguany, de 8,56 punts, força inferior als 9,35 punts percentuals de l'any anterior i que havia aparegut els darrers anys, ja que els primers anys del segle la taxa de creixement de la població ebrencs en el seu conjunt era superior a la de Catalunya. La taxa de Catalunya trenca la fase expansiva i deixa el màxim de la sèrie en el 2020. Actualment, per cada 100 catalans de principis de segle, ara n'hi ha 124. El valor de les Terres de l'Ebre, malgrat que és notablement inferior al de Catalunya, també és força elevat i, de cada 100 ebrencs de principis de segle, ara n'hi ha més de 115. La taxa de les Terres de l'Ebre, malgrat el creixement que ha experimentat el 2021, encara es troba lluny del màxim assolit al segle XXI: el 22,7% del 2012.

La taxa mitjana anual acumulada (TMAA) de les Terres de l'Ebre per al període fins al 2021 se situa en el 0,65%, dues centèsimes menys que l'any anterior, en tenir un creixement del 0,45%, la darrera anualitat més baixa de la TMAA, després del 0,67% de l'any anterior. Més brusca és la variació de Catalunya, que té una TMAA de 0,98% per al conjunt del període, és a dir, que ha baixat 5 centèsimes de l'1,03% de l'any anterior. Recordem que la TMAA significa que la població hauria arribat al nivell actual si en els vint-i-un anys hagués crescut a aquest ritme. Així, enguany, les taxes de creixement dels dos territoris han evolucionat de forma diferent, però en els dos casos han fet reduir les TMAA, encara molt elevades fruit dels anys d'entrada migratòria de principis de segle, amb anys amb taxes de creixement superiors al 3%.

Les Terres de l'Ebre van assolir el màxim poblacional històric del segle XXI durant l'any 2012, amb 191.826 habitants. Des d'aleshores van encadenar set anys de pèrdua

demogràfica fins a arribar als 178.387 del 2019. Ara portem dos anys de creixement sostingut i notable que ha fet arribar la població ebrenca als 180.383, amb 809 residents a les Terres de l'Ebre el 2021. La pèrdua des del màxim és, ara, d'11.483, és a dir, d'un 6%, força més baix que el 7% del 2019. El guany demogràfic ebrenc durant el 2021, de 809 habitants, modera el del 2020, que era de 1.187, cosa que ens ha de mantenir expectants de l'evolució que s'esdevingui els propers anys.

Amb la disminució de la població catalana el 2021, aquesta és ara de 7.763.362 residents. I deixa el màxim poblacional en el valor del 2020, amb 7.780.479 habitants. En termes absoluts, aquesta disminució és de 17.117 catalans, i s'allunya una mica l'objectiu d'arribar properament als 8 milions de residents a Catalunya.

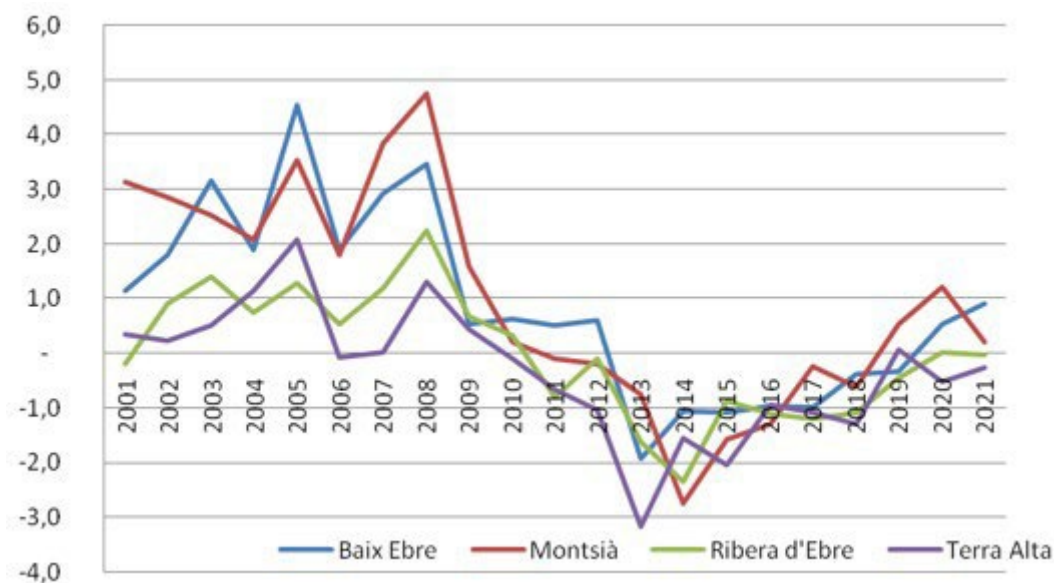
podem considerar que l'evolució de la població al Baix Ebre ha tingut, el 2021, un comportament molt positiu. Ara la taxa de variació del 2000 al 2021 és de 18,78%, i la TMAA és igual a la de l'any anterior, de 0,78%, que s'apropa una mica a la del Montsià per un millor comportament el 2021 i que clarament es posiciona com a segona comarca en valors positius.

- La comarca del Montsià ja porta tres anys de creixement de la població des del 2019. Aquesta dada té alguna matisació, ja que el creixement del 2020 va ser de l'1,2% i el del 2019 del 0,5%, cosa que feia pensar en un increment encara superior per al 2021. La dada del 2021 és positiva, però clarament inferior en ser del 0,2%, cosa que indica una frenada en el creixement respecte dels anys anteriors. Amb aquest petit increment absolut de 134 residents, la població del Montsià arriba als 68.397. Si bé creix més que Catalunya, que pateix un decreixement durant el 2021, i d'aquesta manera guanya pes demogràfic respecte del conjunt del país, en perd en el conjunt de les Terres de l'Ebre, amb un increment percentual més gran que la comarca. A més a més, la comarca similar del Baix Ebre ha crescut més durant el 2021 que durant el 2020 i ha superat la del Montsià, que ha tingut un comportament invers, amb un creixement molt més petit durant el 2021. Si mirem el conjunt del segle, la comarca del Montsià continua sent la comarca ebrenca que més ha crescut, un 22,51%, amb una TMMA de 0,92, notablement inferior a la que presentava el 2020, gràcies al petit increment del 2020, això sí reduint distància respecte a Catalunya amb dades respectives del 23,98% i del 0,98%.
- La Ribera d'Ebre, el 2021, torna a mantenir la seva població pràcticament estable, amb una disminució de només 6 residents, que en percentatge és un imperceptible $-0,03\%$. Aquest petit decreixement compensa i suposa un resident menys que el petit increment de 5 de l'any 2020. La població és de 21.864 i, encara que sigui només per un resident, es converteix en l'any amb menys població del segle, i pren el lloc al 2019, amb 21.865. La taxa de creixement de la Ribera d'Ebre per al segle XXI amb aquesta nova disminució continua sent negativa, de $-0,65\%$, cosa que suposa una petita pèrdua de població en un període de clara expansió demogràfica.
- La Terra Alta torna a perdre població l'any 2021, en aquest cas és un $-0,25\%$ i se situa així a mig camí de les evolucions dels dos anys precedents, ja que el 2019 es va trencar amb molts anys de pèrdua de població amb un inapreciable creixement del 0,1%, i el 2020 amb una pèrdua superior del

-0,5%. En termes absoluts, l'escassa població de la comarca fa que petites modificacions ja afectin la taxa; de fet, aquest 2021 la comarca ha perdut 29 residents i la població total és d'11.401. Aquest valor torna a representar el mínim poblacional de la comarca al llarg del segle XXI. La comarca de la Terra Alta és la que té un comportament poblacional pitjor en el conjunt del segle XXI i amb la nova pèrdua ja acumula una disminució de la població del -6,46%

En fer l'anàlisi comarcal ja hem destacat les taxes de variació de la població per a cada comarca i del conjunt de les Terres de l'Ebre per a l'any 2021. I un cop comparades amb les anualitats anteriors, el gràfic 6.1 ens il·lustra la sèrie temporal de l'evolució de les taxes de variació de la població de les comarques ebrenques per al conjunt del segle XXI. El comportament de l'any 2021 torna a ser molt diferent del 2020. La Ribera d'Ebre torna a decreixre de forma inapreciable després d'un any de creixement petitíssim, que trencava set anys de decreixement sense consolidar el canvi de tendència. La Terra Alta, per desgràcia, encara que amb una petita moderació, continua perdent població el 2021. El Montsià creix, però d'una forma molt moderada durant el 2021 si ho comparem amb el 2020. Finalment, la comarca amb millor evolució durant el 2021 és el Baix Ebre, amb un creixement molt superior al del 2020, que fa pensar que, si es mantenen les condicions actuals, s'ha entrat en un nou cicle després del creixement moderat del 2020.

Gràfic 6.1. Taxes de variació de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre. 2001-2021

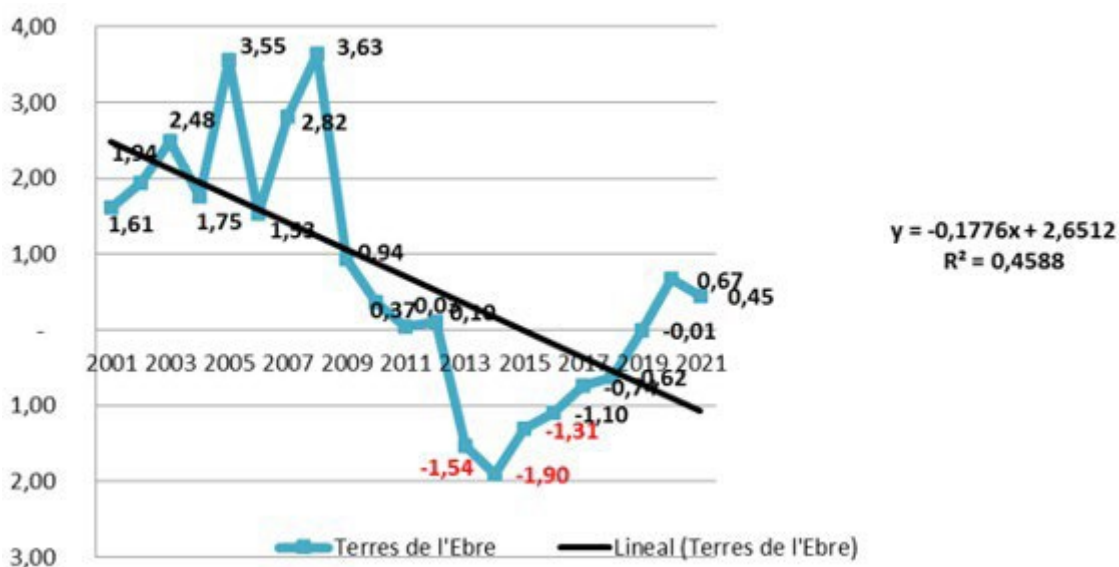
Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

A continuació comentem els gràfics 6.2 (a, b i c), on es representen els tres ajustaments polinòmics de menys grau de la taxa de creixement de la població ebrenca per als anys del segle XXI, des del 2001 fins al 2021. Hem tornat a aquest període per tenir una sèrie temporal més àmplia i intentar veure l'ajustament diferent que presenta cada forma polinòmica a les fases de creixement i decreixement que han succeït. La introducció d'una nova taxa de creixement positiu per al 2021, de 0,45%, i el període considerat afecten la bondat dels ajustaments. Aquesta bondat de l'ajustament està indicada pel valor R^2 de la regressió. L'ajust lineal torna a ser el que té menys bondat, en no incorporar evolucions cícliques i no poder contemplar els canvis de tendència del conjunt del període, i que han portat de nou al creixement poblacional, en contemplar tot el període fa que només tingui un valor de 0,4588. La regressió lineal s'ajusta amb un pendent negatiu, ja que els creixements més importants es van dur a terme els primers anys del segle, per tant, no sembla adequada per explicar els nous creixements dels dos darrers anys.

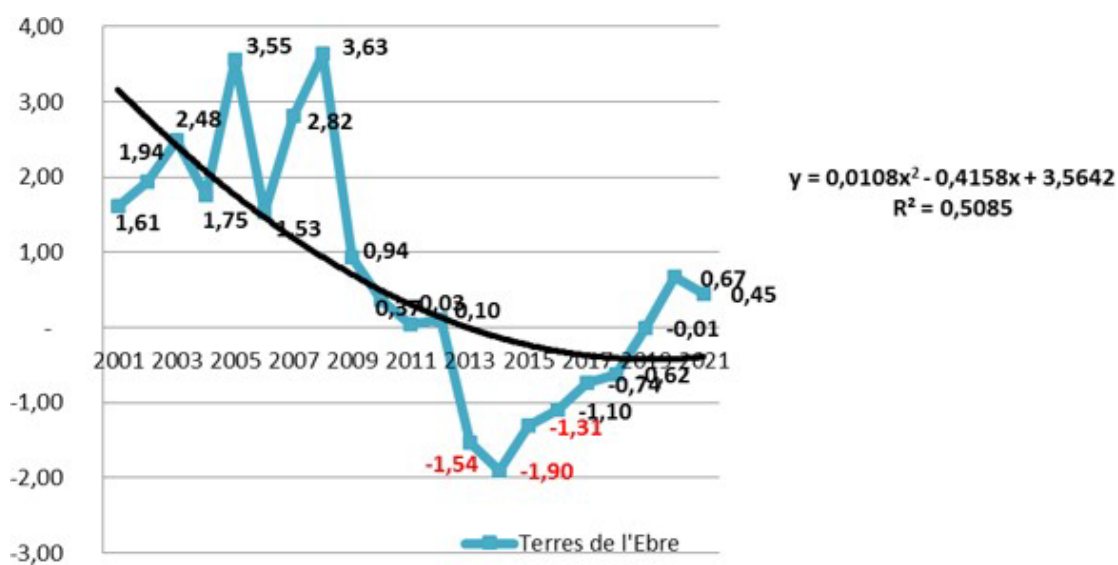
L'ajustament quadràtic millora l' R^2 a un valor de 0,5085, molt més baix que si reduïm el període com fèiem l'any passat, quan s'analitzava el període del 2005 al 2020 i donava un valor d' R^2 de 0,7784, que representava un molt bon ajustament. L'ampliació del període fa que les bondats dels ajustaments siguin més baixes a causa de la gran variació que han tingut les taxes. En el cas quadràtic, per a tot el període s'observa que ja hem superat el mínim de l'ajustament, i el 2021 inicia la branca positiva de la paràbola, cosa que faria suposar nous creixements els propers anys.

En tenir en compte el conjunt del segle, l'avantatge de l'ajustament cúbic és molt superior al recollit en períodes més petits. De fet, el seu valor d' R^2 és de 0,8069 per a un període de vint anys, un valor boníssim; per tant, poden concloure que recull de molt bona manera el conjunt d'alts i baixos que han tingut les taxes de creixement al llarg del segle. Si mirem els darrers anys, veurem que el polinomi de tercer grau és encara, amb més diferència, el que indica valors estimats més propers als reals. En concret, aquest ajustament preveu, per a l'any 2021, malgrat la disminució de la dada real, un valor superior per al creixement poblacional i per sobre de l'1%, amb taxes superiors per als propers anys en trobar-nos en una branca creixent de la funció cúbica.

Gràfic 6.2a. Variació de la població a les Terres de l'Ebre i ajust lineal. 2001-2021

Gràfic 6.2b. Variació de la població a les Terres de l'Ebre i ajust polinòmic de grau 2. 2001-2021

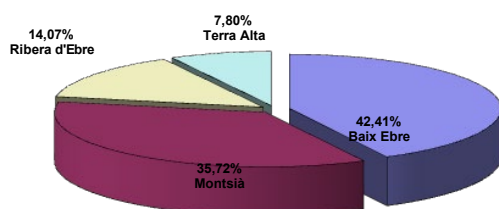
3. La Ribera és la tercera comarca i la seva població es redueix, la qual cosa comporta una disminució del seu pes relatiu des del 14,07% de principis de segle fins al 12,12 del 2021.

4. La Terra Alta és la comarca amb la reducció de la població més important; això comporta la reducció del pes sobre el total de la població d'un 7,80% a l'actual 6,32%. El pes poblacional de la Terra Alta continua disminuint a les Terres de l'Ebre i, ara per ara, poc més de 6 persones de cada 100 ebrencs són de la Terra Alta.

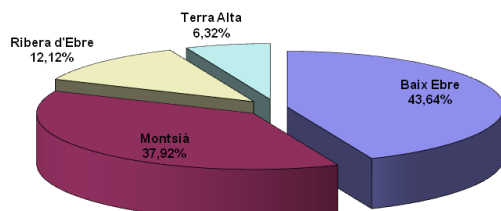
El comportament de les taxes de creixement de les comarques ebrenques al llarg del segle és la causa que modifica els seus pesos relatius. El 2021 no hi ha cap modificació en l'ordre, que ja és molt distant entre cadascuna de les quatre comarques. Podem tornar a afirmar que les comarques més poblades i costaneres guanyen pes percentual, i que les menys poblades i de l'interior en perden al llarg del segle. El 2021, a més a més, les dues comarques costaneres són les úniques que han crescut.

Gràfic 6.3. Distribució de la població a les Terres de l'Ebre. 2000 i 2021

Distribució comarcal de la població a les Terres de l'Ebre, 2000

Distribució comarcal de la població a les Terres de l'Ebre 2021

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

Si analitzem el comportament de la darrera anualitat, és el Baix Ebre l'única comarca que guanya pes percentual, gràcies al seu elevat creixement i que la resta ha crescut per sota del conjunt de les Terres de l'Ebre i ha perdut pes percentual.

Aquesta mateixa circumstància es va donar el 2020, però aquell any la comarca que va tenir un creixement més elevat va ser el Montsià. Si sumem tot el període de pandèmia, des del 2019, les dues comarques costaneres han tornat a guanyar pes. El Baix Ebre passa del 43,50% del 2019 al 43,64% del 2021, i el Montsià passa del 37,80% al 37,92% respectivament. Si se sumen els dos percentatges d'aquestes dues comarques ja acumulen el 81,56% de la població, és a dir, força més de 8 de cada 10 ebrencs! El comportament diferent del 2021 respecte dels darrers anys a les dues comarques costaneres ha tornat a incrementar la diferència a més de 10.000 residents (10.324). La Ribera d'Ebre, per segon any consecutiu, pràcticament no modifica la seva població resident, però continua perdent pes i, en l'etapa pandèmica, ha passat del 12,26% del 2019 al 12,12% del 2021. Una evolució similar té la Terra Alta, amb una nova pèrdua de pes durant el 2021, i si analitzem l'etapa de la pandèmia veiem que ha passat del 6,44% del 2019 al 6,32% del 2021.

Així, per al període de la covid-19, al territori ebrenc, considerat de forma aïllada, no es compleix que la gent hagi modificat la seva residència cap a entorns més rurals, sinó que el creixement s'ha concentrat en les comarques més poblades, que tornen a ser les que creixen, ja que les altres dues fins i tot perden població en el total del període.

La dada del 2021 és la segona recuperació demogràfica després de set anys de despoblament iniciats el 2012, l'any del màxim poblacional de les Terres de l'Ebre, amb 191.826 residents. Amb els 809 nous residents del 2021, ja són prop de 2.000 els residents nous a les Terres de l'Ebre aquests dos darrers anys, fins a arribar als 180.383. La pèrdua poblacional des del màxim, que va ser de 13.439, s'ha vist moderada els dos darrers anys fins a arribar a 11.443 residents, una disminució gens menyspreable del 6%, per tant, encara lluny del màxim de població ebrenca. Les projeccions més optimistes marquen una nova senda de creixement per a la població de les Terres de l'Ebre els propers anys. Esperem, doncs, que les forces dels comportaments i les formes de vida sumades a les polítiques de repoblament cada cop més implantades ens ajudin a apropar-nos aviat al màxim històric.

Estudiarem a continuació les pèrdues poblacionals i relatives de les quatre comarques des del 2012, any del màxim poblacional ebrenc (alguna comarca va tenir anys amb més població). Durant el 2021, les dues comarques costaneres guanyen població i, per tant, disminueixen la pèrdua, però les dues comarques d'interior tornen a perdre

població, encara que en valors absoluts molt petits. La dimensió de la comarca, juntament amb el seu comportament, ordena les pèrdues en valors absoluts des del 2012 amb el mateix ordre que la seva població. Les dues costaneres disminueixen la pèrdua, encara que són les que més residents han perdut: el Baix Ebre 4.404 (xifra molt més baixa que l'acumulada l'any anterior) i el Montsià 3.724 (valor molt semblant al de l'any anterior). Les comarques amb més risc de despoblament tornen a perdre població: la Ribera sobrepasa la barrera psicològica dels 2.000 residents menys (2003) i la Terra Alta arriba a una pèrdua de 1.312 persones. Si fem l'anàlisi en termes relatius, la Terra Alta arriba al -10,32%, per tant, la comarca ha perdut més d'un de cada 10 residents del 2012. Per ordre, la segueixen la Ribera d'Ebre, amb un gairebé estable -8,39%; el Baix Ebre, amb un -5,59% (una clara reducció pel fort creixement del 2021), que s'apropa al Montsià que, amb un -5,16%, és la comarca amb un percentatge més baix de disminució, una mica superior a un de cada 20 residents del 2012.

Estudiem l'evolució, pel que fa als darrers anys, de la població del àmbits territorials de Catalunya aprofundint l'estudi iniciat a l'anuari anterior i posant una atenció especial als dos darrers anys, de plena pandèmia de la covid-19. El primer període estudiat és el que s'inicia el 2012 i arriba fins al 2019, que representen els anys posteriors a la crisi financera i que han suposat una disminució de la població a les Terres de l'Ebre. Les dades certifiquen aquesta disminució per al territori durant aquests set anys i la quantifiquen en un 7% de la població. L'aspecte més destacat i negatiu és el fet que les Terres de l'Ebre són l'àmbit territorial que diferencialment ha perdut més població, seguit a distància per un altre àmbit rural, l'Alt Pirineu i Aran, i que els àmbits que més creixen són les comarques centrals i l'àrea metropolitana.

Tal com analitzàvem l'any passat, si bé els valors de les taxes de creixement havien canviat i les Terres de l'Ebre ja tenien un creixement positiu, aquest creixement era el més baix del conjunt català, seguit pel de les comarques de Ponent i, un altre cop, el de l'Alt Pirineu i Aran, els àmbits més rurals de Catalunya. Per tant, les dades agregades dels àmbits territorials contradiuen, el 2020, les informacions d'una certa tendència del desplaçament de la població dels nuclis urbans cap als entorn rurals per buscar més seguretat durant la pandèmia. Els valors de les taxes del 2021 tornen a fer un canvi important en el seu comportament i ara les Terres de l'Ebre, malgrat haver moderat el seu creixement respecte del 2020, ocupen una situació intermèdia en les creixement dels àmbits i se situen com a quart àmbit amb més creixement dels vuit possibles. El seu creixement és més gran que el de les comarques de Ponent, pràcticament estancades, però l'àmbit que més creix durant el 2021 és l'Alt Pirineu i Aran, amb un important 1,86%. Catalunya, el 2021, perd població influenciada pel comportament de

l'àmbit metropolità, que és l'únic que decreix, amb un $-0,66$. Per tant, sí que sembla que el 2021 hi ha hagut un flux de població de la zona més poblada cap als entorns rurals i que, per tant, es podria consolidar el canvi en les preferències de la població pel que fa a la seva residència.

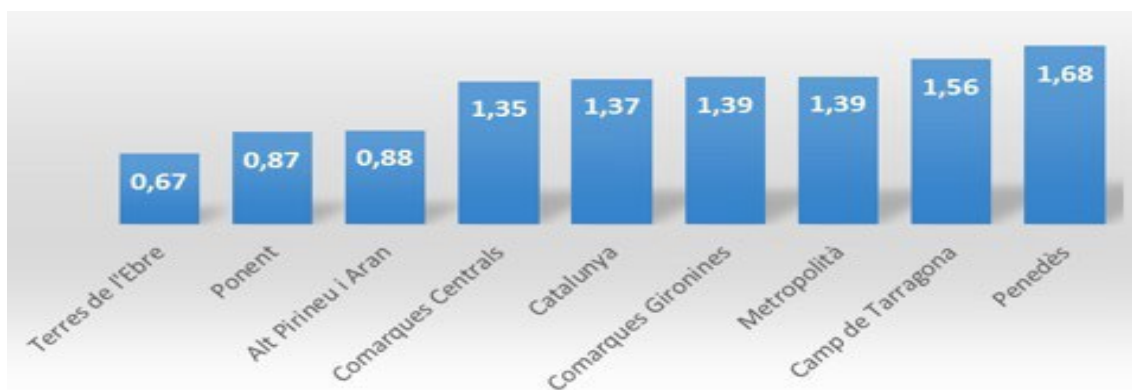
El comportament de les Terres de l'Ebre durant el 2021 ens deixa un sabor agreuolç. Per una banda, com a aspecte positiu, tenim el fet que el seu comportament se situa en una posició intermèdia en els àmbits, quan normalment era dels de pitjor comportament, i per sobre de l'evolució catalana, cosa que el fa guanyar pes demogràfic. A l'alta cara de la moneda, com a aspecte negatiu, tenim que el seu creixement ha disminuït respecte del de l'any 2020, i que una comarca com l'Alt Pirineu i Aran, de caràcter rural i també amb un comportament negatiu els darrers anys, ha sigut la que més ha crescut el 2021.

Haurem d'estar expectants a les dades del 2022 per si consoliden aquest canvi observat el 2021 i, per tant, les modificacions en els hàbits de la població es consoliden o retornem al comportament del període 2012-2019. Si no es consolida aquest canvi, significarà que tot havia sigut conseqüència de la pandèmia i que, un cop superada, es torna a una tendència a viure en entorns més urbans.

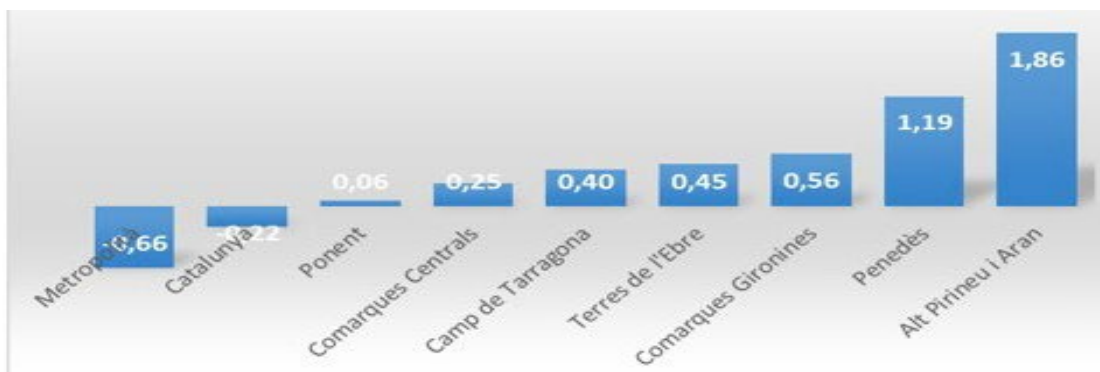
Gràfic 6.4a. Taxa de creixement per àmbits. 2012-2019

Gràfic 6.4b. Taxa de creixement per àmbits. 2020

Gràfic 6.4c. Taxa de creixement per àmbits. 2021

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

Taula 6.2. Taxa de creixement de la població per àmbits. 2021

Àmbits territorials	Població 2020	Població 2021	Taxa de creixement
Metropolità	4963975	4931245	-0,66
Comarques Gironines	766681	770988	0,56
Camp de Tarragona	529395	531487	0,40
Terres de l'Ebre	179574	180383	0,45
Ponent	367016	367245	0,06
Comarques Centrals	413112	414149	0,25
Alt Pirineu i Aran	72913	74271	1,86
Penedès	487813	493594	1,19
Catalunya	7780479	7763362	-0,22

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

A continuació analitzarem l'evolució de la població en l'àmbit municipal.

Estudiem el seu pes demogràfic actual, l'evolució al llarg del segle i l'evolució de la darrera anualitat. Enguany, per les característiques de la pandèmia en l'evolució demogràfica, incorporem l'evolució dels dos darrers anys per veure si trobem algun comportament diferencial segons la tipologia del municipi.

El petit creixement de Tortosa del 0,40%, lleugerament inferior a la mitjana ebreca del 0,45%, suposa que el seu pes poblacional se situa en el 18,61% sobre el total de les Terres de l'Ebre, una centèsima més petita que el del 2020. Amposta torna a mostrar el comportament oposat en créixer un 0,96% i situar el seu pes en l'11,82%. Les poblacions de Tortosa i Amposta són, el 2021, respectivament, de 33.572 i de 21.317 habitants, les dues per separat, unes xifres molt allunyades dels 50.000 residents que

sí que s'assolirien amb escreix amb la suma dels dos municipis, que representen el 30,43% del total, superior al 30,38% del 2020. Més de 3 de cada 10 ebrencs viuen a Tortosa o Amposta.

Agrupem ara els sis municipis més grans per poder comparar percentatges amb l'any anterior. Les altres quatre localitats més poblades, ordenades de més a menys població, són: la Ràpita, amb 14.931, pràcticament sense modificació; Deltebre, amb 11.539 i un decreixement del 0,39% el 2021; Alcanar, amb 9.579, la que més creix del grup el 2021, un 1,54%; Roquetes, que torna a créixer un 0,99% i consolida els més de 8.000 residents (8.159). Les sis poblacions suposen, el 2021, un 54,94%, i gràcies als seus comportaments desiguals no varia gaire del 54,91% de l'any precedent.

El 2021, tornen a ser per segon any consecutiu els mateixos divuit municipis els que superen el llindar dels 3.000 habitants, que tanca Gandesa, la capital de la Terra Alta, amb 3.098 habitants. El pes dels municipis de més de 3.000 habitants es manté el 2021, amb un 83,97%, una centèsima menys, i d'aquesta manera el pes dels municipis de menys de 3.000 habitants durant el 2021 també s'ha mantingut en el 16,03%, una centèsima més que l'any anterior. Per contra, aquest 2021 hi ha vint-i-cinc municipis molt petits, per sota dels 1.000 habitants, dos més que l'any anterior, i representen només el 8,48% del total de la població (són la meitat menys un dels cinquanta-dos municipis).

Si bé no podem afirmar que el 2021 hi ha hagut una concentració als municipis més grans com passava en anys anteriors, tampoc no hi ha hagut un canvi radical en el comportament dels municipis més petits, si comparem els darrers vint-i-tres per ser homogenis amb l'any anterior passem del 7,33% al 7,38%, una petita recuperació del seu pes poblacional.

Taula 6.3. Població dels municipis de més a menys població i els seu pes en percentatge de la població de les Terres de l'Ebre l'any 2021

Municipis	Població	% Ppoblació TE	%Població acumulat TE
Tortosa	33572	18,61%	18,61%
Amposta	21317	11,82%	30,43%
Sant Carles de la Ràpita	14931	8,28%	38,71%
Deltebre	11539	6,40%	45,10%
Alcanar	9579	5,31%	50,41%
Roquetes	8159	4,52%	54,94%
Ametlla de Mar, l'	7131	3,95%	58,89%
Ulldecona	6317	3,50%	62,39%
Móra d'Ebre	5585	3,10%	65,49%
Sénia, la	5530	3,07%	68,55%
Aldea, l'	4160	2,31%	70,86%
Santa Bàrbara	3762	2,09%	72,95%
Sant Jaume d'Enveja	3552	1,97%	74,92%
Flix	3451	1,91%	76,83%
Ampolla, l'	3444	1,91%	78,74%
Camarles	3220	1,79%	80,52%
Móra la Nova	3120	1,73%	82,25%
Gandesa	3098	1,72%	83,97%
Perelló, el	2846	1,58%	85,55%
Batea	1879	1,04%	86,59%
Tivissa	1639	0,91%	87,50%
Ascó	1611	0,89%	88,39%
Xerta	1159	0,64%	89,03%
Horta de Sant Joan	1138	0,63%	89,66%
Benissanet	1129	0,63%	90,29%
Riba-roja d'Ebre	1117	0,62%	90,91%
Masdenverge	1109	0,61%	91,52%
Pinell de Brai, el	998	0,55%	92,08%
Corbera d'Ebre	981	0,54%	92,62%
Fatarella, la	917	0,51%	93,13%
Aldover	911	0,51%	93,63%
Tivenys	900	0,50%	94,13%
Rasquera	846	0,47%	94,60%
Ginestar	787	0,44%	95,04%
Benifallet	741	0,41%	95,45%
Galera, la	723	0,40%	95,85%
Miravet	685	0,38%	96,23%
Vilalba dels Arcs	630	0,35%	96,58%
Godall	614	0,34%	96,92%
Torre de l'Espanyol, la	598	0,33%	97,25%
Mas de Barberans	572	0,32%	97,57%
Bot	566	0,31%	97,88%
Paüls	563	0,31%	98,19%
Garcia	535	0,30%	98,49%
Arnes	441	0,24%	98,74%
Vinebre	427	0,24%	98,97%
Freginals	391	0,22%	99,19%
Alfara de Carles	376	0,21%	99,40%
Pobla de Massaluca, la	341	0,19%	99,59%
Palma d'Ebre, la	334	0,19%	99,77%
Caseres	226	0,13%	99,90%
Prat de Comte	186	0,10%	100,00%

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

La taula 6.4 recull les taxes de creixement de la població l'any 2020, l'any 2021 i l'acumulat en els dos anys de pandèmia. Normalment realitzàvem l'anàlisi del darrer any. Les dades per al 2021 es troben a la taula i ja hem comentat diverses vegades que, en l'àmbit municipal, s'alternen creixements i decreixements. Així, enguany, per la singularitat dels dos anys de pandèmia, realitzarem l'estudi conjunt de les dues anualitats. Les dades de creixement per al bienni considerat es troben a la darrera columna de la taula. Els dos anys han estat de recuperació demogràfica a les Terres de l'Ebre, però no es reparteix en tots els municipis: dels cinquanta-dos, vint-i-nou creixen, un no varia i vint-i-dos disminueixen la població resident.

El poble que més decreix, amb molta diferència, és Caseres, que ho fa un molt notable 12,74% en els dos anys, cosa que suposa passar de 259 residents a 226. Ja només hi ha dos pobles més amb pèrdues una mica superiors al 3%: Corbera d'Ebre i Arnes. Si mirem la distribució geogràfica dels vint-i-dos pobles que perden població, tres són del Baix Ebre, tres del Montsià, vuit de la Ribera d'Ebre i vuit de la Terra Alta.

Com a exemple de poble amb més creixement, tenim també un cas destacat: el de Freginals, amb un 13,01%, que ha guanyat aquests dos anys 45 nous residents. També tenen un creixement molt notable, per sobre del 5%, Rasquera, l'Ampolla, la Pobla de Massaluca, Godall i l'Ametlla de Mar, pobles de característiques molt diverses. Alguns d'aquests tenen segones residències i altres són pobles petits d'interior amb elevades taxes de decreixement al llarg del segle, com passa a Godall i a la Pobla de Massaluca. Aquestes dades complementàries en aquest nivell d'anàlisi poden mostrar alguns fluxos migratoris diferencials del període pandèmic, encara que no es poden generalitzar, però sí que mostren comportaments singulars als d'altres anys. Si mirem la distribució geogràfica dels vint-i-nou municipis que han guanyat població durant la pandèmia, en tenim nou del Montsià, vuit del Baix Ebre, set de la Ribera d'Ebre i cinc de la Terra Alta, un repartiment molt més territorial que en altres anys.

Taula 6.4 Taxa de creixement de la població dels municipis ebrencs durant el període de pandèmia ordenats de més a menys

Municipis	2019	2020	2021	taxa20	taxa 21	taxa pandèmia
Freginals	346	385	391	11,27	1,56	13,01
Rasquera	781	783	846	0,26	8,05	8,32
Ampolla, l'	3205	3277	3444	2,25	5,10	7,46
Pobla de Massa	318	317	341	-0,31	7,57	7,23
Godall	575	598	614	4,00	2,68	6,78
Ametlla de Mar	6787	6866	7131	1,16	3,86	5,07
Ginestar	753	764	787	1,46	3,01	4,52
Masdenverge	1070	1071	1109	0,09	3,55	3,64
Aldover	882	905	911	2,61	0,66	3,29
Amposta	20738	21115	21317	1,82	0,96	2,79
Perelló, el	2770	2826	2846	2,02	0,71	2,74
Roquetes	7973	8079	8159	1,33	0,99	2,33
Tivissa	1602	1619	1639	1,06	1,24	2,31
Alcanar	9418	9434	9579	0,17	1,54	1,71
Prat de Comte	183	177	186	-3,28	5,08	1,64
Garcia	527	527	535	0,00	1,52	1,52
Santa Bàrbara	3707	3715	3762	0,22	1,27	1,48
Sant Jaume d'Er	3503	3527	3552	0,69	0,71	1,40
Flix	3408	3410	3451	0,06	1,20	1,26
Paüls	556	545	563	-1,98	3,30	1,26
Gandesa	3064	3096	3098	1,04	0,06	1,11
Móra la Nova	3087	3108	3120	0,68	0,39	1,07
Sant Carles de l	14789	14953	14931	1,11	-0,15	0,96
Vilalba dels Arc	625	621	630	-0,64	1,45	0,80
Tortosa	33372	33439	33572	0,20	0,40	0,60
Deltebre	11482	11578	11539	0,84	-0,34	0,50
Benifallet	739	723	741	-2,17	2,49	0,27
Ulldecona	6300	6525	6317	3,57	-3,19	0,27
Tivenys	899	902	900	0,33	-0,22	0,11
Aldea, l'	4160	4147	4160	-0,31	0,31	0,00
Camarles	3224	3194	3220	-0,93	0,81	-0,12
Vinebre	428	425	427	-0,70	0,47	-0,23
Alfara de Carles	377	376	376	-0,27	0,00	-0,27
Batea	1890	1901	1879	0,58	-1,16	-0,58
Riba-roja d'Ebre	1126	1110	1117	-1,42	0,63	-0,80
Miravet	691	706	685	2,17	-2,97	-0,87
Xerta	1170	1154	1159	-1,37	0,43	-0,94
Horta de Sant Jo	1149	1146	1138	-0,26	-0,70	-0,96
Mas de Barbera	578	564	572	-2,42	1,42	-1,04
Galera, la	731	736	723	0,68	-1,77	-1,09
Bot	573	554	566	-3,32	2,17	-1,22
Palma d'Ebre, la	340	338	334	-0,59	-1,18	-1,76
Móra d'Ebre	5690	5695	5585	0,09	-1,93	-1,85
Pinell de Brai, e	1017	1008	998	-0,88	-0,99	-1,87
Torre de l'Espar	611	601	598	-1,64	-0,50	-2,13
Fatarella, la	941	926	917	-1,59	-0,97	-2,55
Sénia, la	5681	5640	5530	-0,72	-1,95	-2,66
Benissanet	1161	1140	1129	-1,81	-0,96	-2,76
Ascó	1660	1644	1611	-0,96	-2,01	-2,95
Arnes	455	444	441	-2,42	-0,68	-3,08
Corbera d'Ebre	1016	1003	981	-1,28	-2,19	-3,44
Caseres	259	237	226	-8,49	-4,64	-12,74

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

Taula 6.5. Taxa de creixement de la població dels municipis ebrenca al llarg del segle XX, ordenats de més a menys

Municipi	Pob 2000	Pob 2021	Taxa de creixement
Ampolla, l'	1.831	3444	88,09
Ametlla de Mar, l'	4.946	7131	44,18
Sant Carles de la Ràpita	11.194	14931	33,38
Perelló, el	2.145	2846	32,68
Amposta	16.372	21317	30,20
Roquetes	6.366	8159	28,17
Alcanar	7.878	9579	21,59
Gandesa	2.564	3098	20,83
Ulldecona	5.304	6317	19,10
Aldea, l'	3.546	4160	17,32
Móra la Nova	2.661	3120	17,25
Masdenverge	956	1109	16,00
Móra d'Ebre	4.816	5585	15,97
Santa Bàrbara	3.257	3762	15,51
Aldover	792	911	15,03
Tortosa	29.481	33572	13,88
Deltebre	10.250	11539	12,58
Camarles	2.887	3220	11,53
Benissanet	1.022	1129	10,47
Sènia, la	5.034	5530	9,85
Freginals	362	391	8,01
Sant Jaume d'Enveja	3.305	3552	7,47
Rasquera	792	846	6,82
Prat de Comte	178	186	4,49
Garcia	512	535	4,49
Alfara de Carles	365	376	3,01
Tivenys	917	900	-1,85
Galera, la	746	723	-3,08
Vinebre	443	427	-3,61
Batea	1.964	1879	-4,33
Xerta	1.225	1159	-5,39
Ascó	1.707	1611	-5,62
Ginestar	837	787	-5,97
Pinell de Brai, el	1.074	998	-7,08
Tivissa	1.764	1639	-7,09
Corbera d'Ebre	1.056	981	-7,10
Horta de Sant Joan	1.233	1138	-7,70
Torre de l'Espanyol, la	674	598	-11,28
Paüls	640	563	-12,03
Miravet	788	685	-13,07
Arnes	517	441	-14,70
Godall	721	614	-14,84
Benifallet	883	741	-16,08
Riba-roja d'Ebre	1.350	1117	-17,26
Vilalba dels Arcs	762	630	-17,32
Flix	4.208	3451	-17,99
Mas de Barberans	699	572	-18,17
Palma d'Ebre, la	419	334	-20,29
Pobla de Massaluca, la	442	341	-22,85
Fatarella, la	1.244	917	-26,29
Caseres	325	226	-30,46
Bot	830	566	-31,81

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

A continuació, agrupem els municipis amb els rangs de creixement dels anuaris anteriors mirant la seva distribució geogràfica i el seu comportament el darrer any.

Un primer grup de municipis serien els que tenen una població que al llarg del segle ha augmentat més d'un 25%. Són els mateixos sis que l'any passat. Durant aquesta anualitat, cinc d'aquests han tornat a créixer per sobre de la mitjana de les Terres de l'Ebre i, per tant, han incrementat el percentatge de creixement i el seu pes poblacional al territori, i un ha seguit l'evolució contrària en decreixer el 2021 el seu número de residents. L'Ampolla, el 2021, és el tercer municipi amb més creixement, un 5,1%, i amb això encara incrementa molt més el percentatge acumulat al llarg del segle fins al 88,09%, molt destacat de la resta. El segon és l'Ametlla de Mar, que també creix molt el 2021, un 3,86%, i fa arribar el seu creixement al llarg del segle fins al 44,18%. Aquests dos municipis, amb moltes segones residències, poden haver notat els moviments migratoris cap a zones de més baixa densitat. Per contra, Sant Carles de la Ràpita, amb unes característiques similars, decreix el 2021 (havia crescut força el 2020) i el seu creixement del segle XXI és del 33,38%. El segueix de ben a prop el Perelló, amb un 33,68%, que consolida el valor per sobre del 30%. Amposta, amb creixements importants els darrers anys, també supera el 2021 el 30% del creixement i arriba al 30,20%. Tanca aquest primer grup Roquetes, amb un 28,17%, que s'apropa també a la barrera del 30%. Es tracta de municipis amb gran creixement al llarg del segle, tots a les Comarques del Baix Ebre i del Montsià i tots, menys Roquetes, del litoral.

Un segon grup, si seguim el criteri de l'any passat, és el dels municipis que creixen entre el 20% i el 25%. Aquest grup torna a ser de dos: es manté Gandesa, amb un 20,83%, i s'incorpora Alcanar, que gràcies al seu gran creixement el 2021 fins i tot el supera amb un 21,59%.

El tercer grup dels municipis que creixen entre un 10% i un 20% ha tingut dues pèrdues: una per dalt, el cas comentat d'Alcanar, i una per sota, la Sénia, que ja només creix un 9,85% aquest segle. Encapçala el grup la incorporació d'Ulldecona, amb un 19,10% a causa del seu decreixement de la darrera anualitat. Queden, aquest 2021, onze municipis, on s'inclouen les dues capitals de comarca restants: Móra d'Ebre (15,97%), superada enguany per la seva veïna Móra la Nova (17,25%), i Tortosa (13,88%). Aquest grup ja es troba més repartit geogràficament, amb tres municipis de la Ribera d'Ebre, amb Benissanet a part de les dues Mores, però sense cap municipi de la Terra Alta.

Un quart grup que encara presenta creixements positius amb taxes d'entre el 0% i el 10% té set poblacions. A les quatre de l'any anterior —Sant Jaume d'Enveja, Freginals,

Alfara de Carles i Garcia— s'incorporen, pel decreixement, la Sénia, i per creixement, Rasquera i Prat de Comte. Hi ha presència de municipis de les quatre comarques, i cal destacar la incorporació de Prat de Comte, el poble més petit de les Terres de l'Ebre i l'únic, a part de la capital de la comarca, que creix al segle XXI a la Terra Alta.

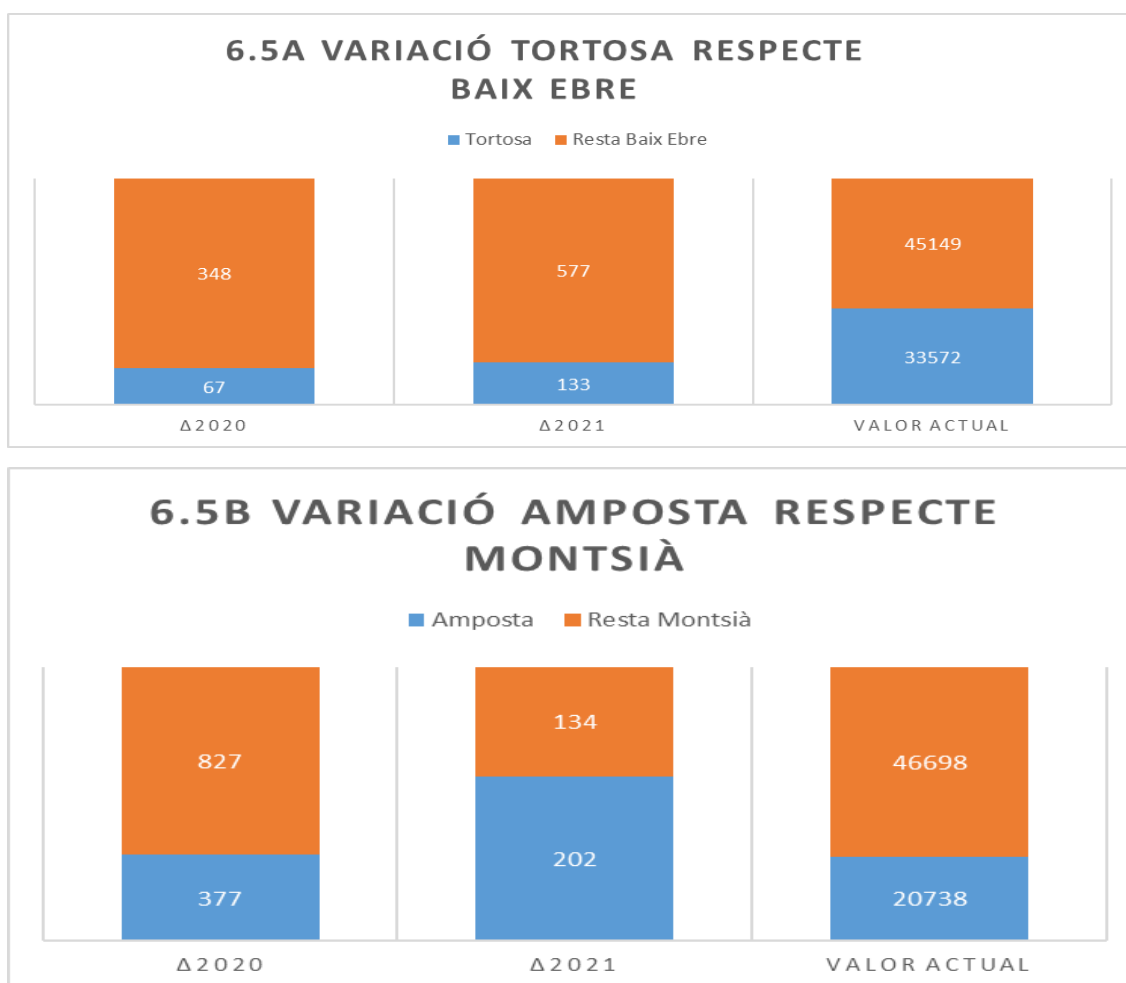
Malgrat els creixements globals dels darrers dos anys, el 2021 encara vint-i-sis (la meitat dels pobles de les Terres de l'Ebre) han perdut població al llarg del segle. Són dos menys que l'any anterior, els mencionats Prat de Comte i Rasquera, que ja creixen. Es mantenen els mateixos comentaris geogràfics dels darrers anys: tots són pobles d'interior i amb menys de 3.000 habitants, excepte Flix, que ja perd una cinquena part de la població del 2000. Flix tanca el grup dels deu municipis que perden entre el 10% i el 20% de la població. Ja són cinc els municipis que perden més del 20% de la població: la Palma d'Ebre (20,29%), la Pobla de Massaluca (22,85%), la Fatarella (26,29%), Caseres (30,46%) i Bot (31,81%). Com a fet destacable, cal dir que dos d'aquests municipis han guanyat població el 2021; es tracta de Bot i de la Pobla de Massaluca.

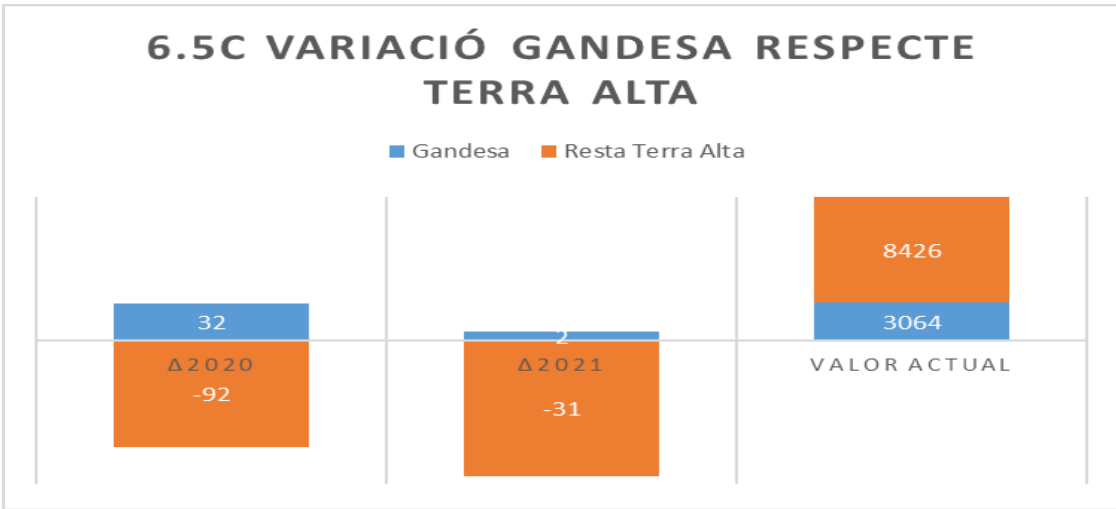
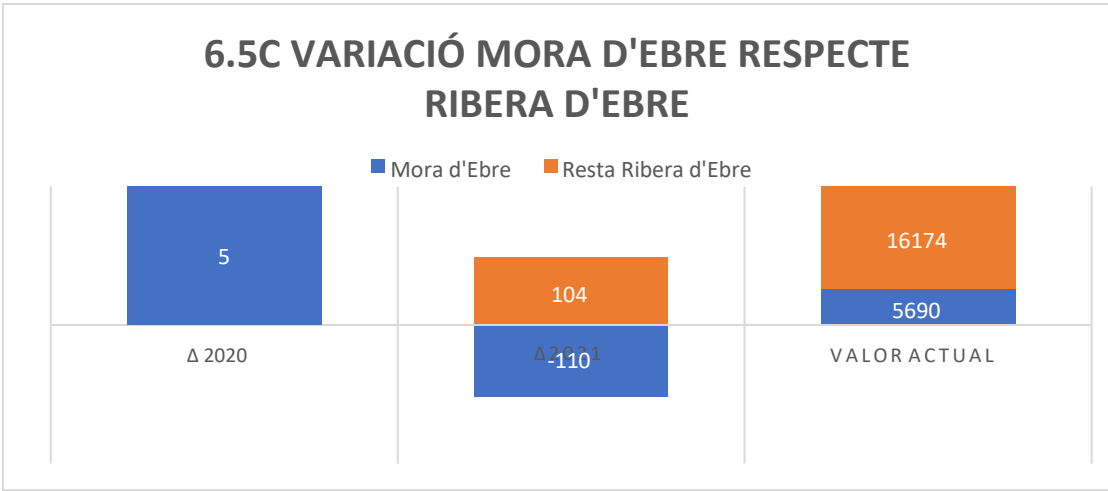
Explicitem a continuació, com a novetat, els creixement que han tingut les capitals comarcals els dos anys de pandèmia respecte al creixement de la comarca. Als quatre gràfics 6.5 es mostren les variacions absolutes de la capital i de la resta de la comarca, així com la població actual. El total de la barra representa el cent per cent de la variació i de la població, així podem fer les anàlisis comparatives. Els resultats són molt diferents per a cada comarca:

- A la comarca del Baix Ebre, el pes demogràfic de Tortosa és força elevat, com mostra la darrera barra, i els creixements dels dos anys de pandèmia han estat percentualment menys importants a la capital que a la resta de la comarca.
- Al Montsià, l'altra comarca amb un clar creixement demogràfic, l'efecte és el contrari, ja que la capital creix en un percentatge superior al que li correspon pel seu pes, especialment el 2021. Això fa guanyar percentatge de població a Amposta respecte del total del Montsià.
- La Ribera d'Ebre, en el període 2019-2021, ha mantingut la seva població i les modificacions, tant de la capital com de la resta de la comarca, han sigut molt petites el 2020. El 2021, la capital, Móra d'Ebre, ha perdut més de 100 residents, xifra que ha estat gairebé compensada per l'increment a la resta de la comarca. En l'agregat dels dos anys, hi hauria una disminució del pes de la capital.

- A la Terra Alta, la capital guanya pes a causa del seu comportament diferencial de la resta de la comarca. Gandesa guanya població el 2020 i una mica el 2021. Per contra, la resta de la comarca en perd i en més quantitat, cosa que porta a decreixements preocupants de la població a la comarca.

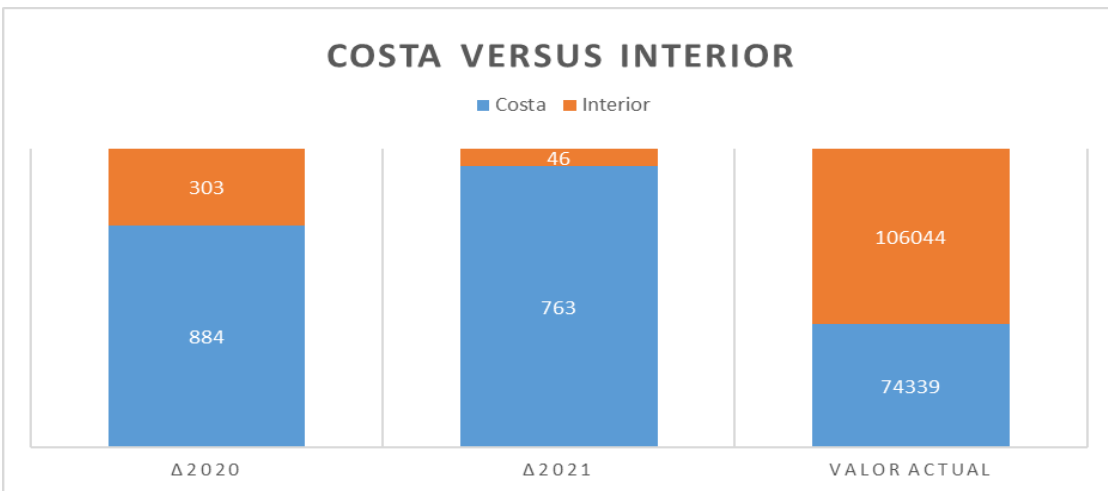
Gràfic 6.5. Efecte capital en el creixement poblacional

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

Gràfic 6.6 Increment i poblacions dels municipis de costa i de l'interior

Font: Elaboració pròpia a partir del Padró municipal d'habitants, de l'Idescat.

Analitzem a continuació el creixement comparat dels municipis costaners i dels d'interior. Si mirem la posició del creixement acumulat al llarg del segle, els cinc primers llocs són per a municipis costaners: l'Ampolla (88,09%), l'Ametlla de Mar (44,18%), la Ràpita (33,38%), el Perelló (32,62%) i Amposta (30,20%), tots per sobre del 30%. Alcanar torna a ocupar el setè lloc, amb un creixement del 21,59%. I, amb creixements més baixos però tots ells positius, trobem Deltebre en el lloc dissetè, amb un 12,54%, i finalment Sant Jaume d'Enveja, amb un 7,47%, en el llocvint-i-dosè.

Si mirem el gràfic 6.6, que representa en termes absoluts els creixement demogràfics del litoral i de l'interior, observem que el gruix de l'increment de forma agregada es concentra en els municipis costaners i amb una força especial durant el 2021, quan els vuit municipis costaners sumen 763 nous residents contraposats als només 43 nous residents de tota la resta dels quaranta-quatre municipis ebrenca d'interior. Aquesta dinàmica poblacional no fa res més que augmentar de nou la proporció dels residents al litoral el 2021, que ja és del 41,2%. En els dos anys de pandèmia, la proporció de residents en municipis amb mar ha pujat mig punt percentual, del 40,7% del 2019 al 41,2% actual. Si ho mirem en perspectiva, des de l'any 2000 s'observa un creixement important de més de 4 punts percentuals, del 37,1% de l'inici del segle XXI al 41%. Per tant, de forma agregada, tornem a notar que el creixement ebrenca es dona majoritàriament (i gairebé totalment durant el 2021) en els municipis del litoral, cosa que ens fa pensar que la dinàmica migratòria té més paràmetres de segona residència que de cerca d'espais rurals i, per tant, que es tracta d'un element a corregir en el futur.

Aquest comportament dels vuit municipis costaners no és uniforme en el bienni de la pandèmia si observem la taula 6.4, on estan ordenats aquests vuit municipis per nivell de creixement. Tenim en primer lloc l'Ampolla, amb un 7,46%, i en segon lloc l'Ametlla de Mar, amb un 5,07%, tots dos municipis amb molta segona residència i que ocupen el tercer i el cinquè lloc dels municipis ebrenca. La resta dels municipis del litoral, tots tenen un creixement superior al del territori ebrenca (1,1%), entre el 2,79% d'Amposta i l'1,4% de Sant Jaume d'Enveja, excepte Deltebre, que creix per sota, només un 0,5%.

6.4. Estructura de la població

En aquest apartat, com a la resta del capítol, fem una mirada als indicadors que hem presentat en anteriors edicions amb els ulls posats en possibles canvis en el comportament causats pels dos anys de pandèmia.

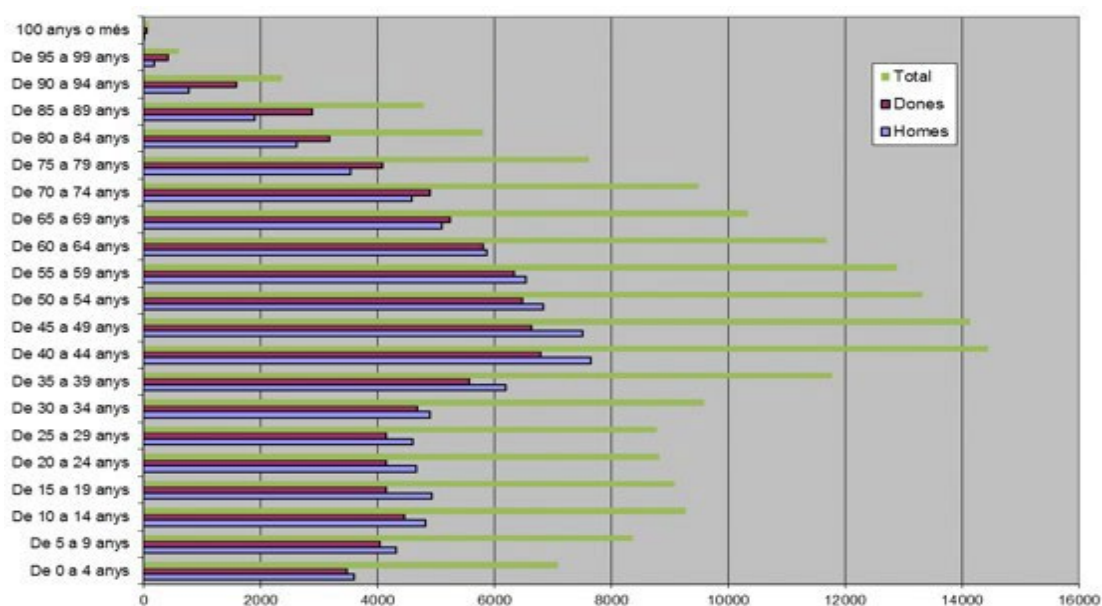
Iniciem el capítol amb la piràmide de població de les Terres de l'Ebre, que, tal com s'observa al gràfic 6.7, té la forma d'una paràbola. L'estructura de la població denota les franges amb més població als trams centrals i les de menys en els dos extrems. Les franges d'edat més baixa presenten algunes oscil·lacions. Enguany, seguint les dades exposades per l'Idescat, desglossem els trams de població de més de 85 anys fins als 100 per la cada cop més elevada quantitat en aquestes cohorts. L'anàlisi detallada per cohorts i la seva comparació amb Catalunya es presenta a la taula 6.6. A continuació destaquem els punts més rellevants:

- El 2021, després de dos anys en què està estabilitzada la cohort de menys edat en el 4,2%, es produeix una davallada important del percentatge a les Terres de l'Ebre, que se situa en el 3,9%. També disminueix a Catalunya de forma similar i se situa per sota del 4,2%. Aquesta dada és força preocupant i demostra una disminució dels nascuts els darrers cinc anys residents a les Terres de l'Ebre respecte al total de la població.
- Les dues cohorts següents van incrementant el seu percentatge a les Terres de l'Ebre. Així, el tram de 5 a 9 anys representa el 4,8% i el tram de 10 a 14 anys el 5,1%. Si establim comparacions respecte a l'any anterior, el de 5 a 9 descendeix una altra dècima, i manté el valor el tram de 10 a 14 anys. Fent la comparació amb Catalunya, els valors ebrencs són clarament inferiors, encara que en l'evolució de la població catalana també perden pes aquests trams fins al 5,1% (una dècima menys) per al de 5 a 9 anys, i fins al 5,4% (dues dècimes menys) per al de 10 a 14 anys.
- Les tres cohorts següents, dels 15 als 29 anys, trenquen la tendència creixent i mostren valors cada cop més petits. El tram de 15 a 19, un 5,0%; el tram de 20 a 24, un 4,9%, i el tram de 25 a 29, un 4,9% més baix.
- A partir dels 30 anys, les cohorts tornen a créixer en el seu pes fins a arribar al màxim en el tram dels 40 a 44 anys, amb un 8,0%, una dècima menys que l'any passat. La mateixa evolució té Catalunya, que perd una dècima, fins al 8,5%, i també continua sent la cohort amb més residents.

- Fins al tram dels 50 al 54 anys, afegint-hi una nova cohort que estava igualada l'any passat, els pesos relatius a Catalunya són superiors als ebrencs.
- A les cohorts d'edats superiors als 54 anys, tots els pesos són superiors a les Terres de l'Ebre respecte a Catalunya.
- Enguany es produeixen menys variacions en els increments de percentatge dels trams d'edat avançada. Dels 45 fins als 60 tots mantenen el pes per l'arrodoniment a un decimal. Sí que es produeixen increments de percentatge en algunes cohorts de més de 60 anys. El tram de 60 a 64 passa del 6,3% al 6,5%, el de 65 a 69 passa del 5,6% al 5,8% i el de 80 a 84 passa del 3,1% al 3,2%. Aquest darrer era l'únic tram que havia baixat notablement l'any 2020 i ara torna a pujar una dècima. Aquest any, la franja que disminueix el seu pes és la de 75 a 79 anys, que passa del 4,4% al 4,2%.
- La cohort ebrenc de més de 85 anys manté el seu pes en un 4,4% justet i a la taula es mostra el clar decreixement per les defuncions si es desglossa en cohorts de cinc anys. A Catalunya, aquesta cohort de més de 85 anys també manté el pes de 3,2%, força inferior a l'ebrenc.

Els efectes de la pandèmia poden haver frenat una mica aquests dos anys els increments del pes de les cohorts d'edats més avançades; però, malgrat això, es continua mostrant un desplaçament de la piràmide de població cap a edats més avançades i amb un clar biaix en aquest sentit respecte a la població catalana.

Gràfic 6.7. Estructura de la població per edat i sexe. Terres de l'Ebre. 2021

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat. Padró continu.

Taula 6.6. Estructura de la població per edat i sexe. Terres de l'ebre. 2021

	Homes	Dones	Total	% a Terres de l'Ebre	% a Catalunya
De 0 a 4 anys	3607	3481	7088	3,93%	4,16%
De 5 a 9 anys	4328	4046	8374	4,64%	4,99%
De 10 a 14 anys	4817	4457	9274	5,14%	5,53%
De 15 a 19 anys	4939	4149	9088	5,04%	5,26%
De 20 a 24 anys	4667	4160	8827	4,89%	5,17%
De 25 a 29 anys	4613	4157	8770	4,86%	5,62%
De 30 a 34 anys	4900	4687	9587	5,31%	6,09%
De 35 a 39 anys	6202	5575	11777	6,53%	6,96%
De 40 a 44 anys	7650	6796	14446	8,01%	8,47%
De 45 a 49 anys	7504	6638	14142	7,84%	8,45%
De 50 a 54 anys	6842	6483	13325	7,39%	7,55%
De 55 a 59 anys	6543	6338	12881	7,14%	6,76%
De 60 a 64 anys	5864	5813	11677	6,47%	5,95%
De 65 a 69 anys	5101	5240	10341	5,73%	5,05%
De 70 a 74 anys	4588	4908	9496	5,26%	4,55%
De 75 a 79 anys	3539	4089	7628	4,23%	3,62%
De 80 a 84 anys	2626	3189	5815	3,22%	2,61%
De 85 a 89 anys	1904	2888	4792	2,66%	2,02%
De 90 a 94 anys	777	1594	2371	1,31%	0,93%
De 95 a 99 anys	188	411	599	0,33%	0,24%
100 anys o més	19	66	85	0,05%	0,03%
Total	91218	89165	180383	100,00%	100,00%

Font: Idescat. Padró continu.

A continuació realitzem dues anàlisis de l'estructura de la població en l'àmbit territorial i per comarques: d'una banda, la composició per sexes, i d'altra banda, els increments o decrements en cohorts successives.

Si mirem la composició al llarg de la piràmide entre homes i dones, observem un tret comú a tots els territoris, com és més presència d'homes en els primers trams i de dones en els darrers trams. L'indicador que utilitzem és la taxa de masculinitat, que es calcula com el quocient entre homes i dones multiplicat per 100. A continuació estudiem els tres més singulars per cada territori i cohort (a la taula 6.7 podeu consultar tots els valors de la taxa de masculinitat per cohorts i territoris).

Quan es compara, en primer lloc, Catalunya amb les Terres de l'Ebre, observem que per al total de la població ja es presenta una clara diferència: a Catalunya, la taxa de masculinitat és del 96,86% i, a les Terres de l'Ebre, del 102,3%, per tant, en la totalitat de Catalunya hi ha clarament més dones que homes, i a les Terres de l'Ebre aquesta relació s'inverteix. Aquest nombre més elevat d'homes que de dones es manté a les

quatre comarques ebrenques en valors que van del 101,83% del Montsià (la més equilibrada enguany, en lloc del Baix Ebre de l'any passat) al 103,52% de la Terra Alta. Aquest indicador de la taxa de masculinitat global pràcticament es manté constatat a Catalunya i a les Terres de l'Ebre respecte del 2020 i amb una evolució dispar per comarques, que puja al Baix Ebre i baixa a les altres tres comarques. Si detallem la taxa de masculinitat al llarg de les cohorts, també observem pesos molt diferents entre Catalunya i les Terres de l'Ebre. En tots els trams, menys l'inicial de 0 a 4 anys, la taxa de masculinitat és més gran a les Terres de l'Ebre, una diferència que arriba a ser d'11 punts, sorprenentment, en el tram de 15 a 19 anys, i de quasi 13 en el tram de 80 a 84 anys. Si mirem les dades del territori ebrenc, la taxa de masculinitat és superior a 100 fins al 65 anys i després ja va disminuint fins al 58,24% del tram de més de 85 anys; l'evolució segueix el mateix patró a Catalunya, on el canvi es produeix abans, als 55 anys. La dada més elevada de la taxa de masculinitat es dona en els dos territoris en la cohort dels 15 als 19 anys, i són del 119,04% a les Terres de l'Ebre i del 108,27% a Catalunya; la dada més baixa es produeix en el tram dels més grans de 85 anys, amb taxes molt més extremes, del 58,24% i el 49,79% respectivament. Malgrat ser valors molt baixos, que demostren la longevitat de les dones en termes comparatius, han tingut un petit increment el 2021.

Taula 6.7. Taxes de masculinitat de la població per edat. Comarques de les Terres de l'Ebre. 2021

	Baix Ebre	Montsià	Ribera d'Ebre	Terra Alta	Terres de l'Ebre	Catalunya
De 0 a 4 anys	102,87	103,54	106,38	104,89	103,62	104,97
De 5 a 9 anys	106,33	103,30	119,82	113,04	106,97	106,18
De 10 a 14 anys	107,59	109,03	105,47	109,88	108,08	106,59
De 15 a 19 anys	123,34	119,49	108,99	103,69	119,04	108,27
De 20 a 24 anys	117,12	109,13	104,49	111,39	112,19	107,69
De 25 a 29 anys	116,14	107,83	103,44	108,87	110,97	103,51
De 30 a 34 anys	104,33	97,51	117,27	129,57	104,54	100,70
De 35 a 39 anys	107,41	109,46	123,57	131,93	111,25	100,99
De 40 a 44 anys	111,98	112,36	119,97	104,50	112,57	103,90
De 45 a 49 anys	115,93	109,52	111,62	119,08	113,05	104,87
De 50 a 54 anys	106,79	103,72	108,30	103,12	105,54	102,20
De 55 a 59 anys	103,13	104,44	99,06	105,72	103,23	97,17
De 60 a 64 anys	97,47	98,75	111,32	113,94	100,88	92,31
De 65 a 69 anys	94,64	98,21	102,95	98,44	97,35	88,62
de 70 a 74 anys	91,61	95,28	92,08	98,42	93,48	83,91
De 75 a 79 anys	84,74	89,17	84,39	88,64	86,55	78,59
De 80 a 84 anys	82,93	82,42	78,61	84,82	82,35	69,66
De 85 anys i més	54,61	60,55	60,09	63,42	58,24	49,79
Total	102,24	101,83	103,37	103,52	102,30	96,86

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat. Padró continu.

Destaquem les següents dades i diferències entre les comarques :

1. El canvi respecte a les dades del 2020, on les taxes de masculinitat de la primera cohort de la Ribera d'Ebre i la Terra Alta superaven el 110%. El 2021 la més alta continua sent la de la Ribera d'Ebre, amb una clara reducció fins al 106,38%. La resta de valors ebrencs, inclòs el de la Terra Alta, ja se situen per sota de la mitjana catalana.

2. El valor més elevat de la taula es presenta en la cohort d'entre 35 i 39 anys a la Terra Alta, amb un valor del 131,9%, molt inferior al de l'any passat del 147%. Per contra, la cohort entre 40 i 44 torna a superar el valor del 100 (104,5%), si bé té un valor baix per als trams del voltant.

3. Existeix una reducció en les taxes de masculinitat de la Ribera d'Ebre en les cohorts centrals entre 30 i 54 anys, fins i tot el tram entre 55 i 59 presenta una taxa de masculinitat per sota del 100, un valor sorprenent per l'estructura productiva de la comarca.

4. Les taxes de masculinitat es mantenen molt elevades a totes les comarques comparades amb Catalunya més enllà de l'edat de la jubilació, amb taxes al voltant del 80% fins als 85 anys i només una clara disminució en la cohort de més grans de 85 anys.

Analitzem a continuació les variacions de la població entre dues cohorts successives amb cinc anys de diferència. Per això comparem les piràmides de població del 2016 i del 2021. Procedim restant la cohort de la població del 2021 a la cohort anterior del 2016. Repetint el comentari aclaridor de cada anuari, si no hi hagués cap modificació, els que el 2016 pertanyen a una cohort, el 2021 serien de la següent i la variació seria zero; així, les modificacions que es donen són, per una banda, les sortides de població del territori (emigracions i defuncions) i, per altra, les entrades (via immigracions). Tal com es calcula un valor negatiu, suposa una entrada més gran, i un valor positiu suposa una sortida neta. La primera cohort té un valor negatiu, ja que representa les noves incorporacions, que no havien nascut el 2016, i els darrers trams, valors positius, per les defuncions, que són més habituals en edats avançades.

L'evolució dispar del quinquenni estudiat amb els tres primers anys de disminució de la població i els dos darrers de creixement fan que la modificació entre les poblacions totals a repartir sigui petita. En concret, el 2016, hi havia només 472 residents més a les Terres de l'Ebre que el 2021. Aquest diferència s'ha de repartir en el conjunt de valors positius i negatius de la taula. El que queda molt clar és que resulta un valor molt petit si el

comparem amb la pèrdua de població que contemplàvem l'any passat, que ascendia a 3.293 residents. Així, amb més justificació si cal que l'any passat, no podem comparar les dades percentuals de guanys o pèrdues per tenir un valor absolut a repartir, que és aproximadament una vuitena part per la diferent evolució del 2015 respecte del 2021. En tenir aquest valor tan petit, i sobretot en algunes comarques, podem donar valor a les variacions absolutes registrades.

La taula 6.8a recull el total de les Terres de l'Ebre, i s'hi observa:

- La primera de les cohorts amb entrades i sortides és la del tram de 5 a 9 anys, i a les Terres de l'Ebre hi ha actualment 307 persones més d'aquesta edat que fa cinc anys, cosa que suposa una molt bona dada per a la base de la piràmide poblacional.
- No s'esdevé la mateixa situació per al següent tram, dels 10 als 14 anys, que tenen una pèrdua de 74 residents, una dada que comportarà una reducció de grups escolars, encara que més minsa que la contemplada l'any anterior.
- A continuació, i amb molta força, s'esdevé un saldo positiu per als que tenen entre 15 i 19 anys, cosa que suposa un increment del 6,79%, el més elevat de la taula. Una molt bona notícia per als propers anys pel que fa als estudis postobligatoris, que augmentaran els seus ingressats.
- El saldo continua positiu fins a la cohort dels 30 als 34 anys, i s'afegeix així una nova franja a la comentada l'any anterior. D'aquesta manera, encara que amb cada cohort amb menys força, hi ha més residents joves al territori que fa cinc anys, cosa que ens podria fer pensar, un cop vista l'evolució dels dos darrers anys, en un canvi en la retenció —i, fins i tot, en l'atracció— d'aquesta franja d'edat, cosa que seria la millor notícia per al territori.
- Els trams següents presenten valors negatius en la quantitat fins als 54 anys fruit de la fuga de persones formades, un tema aquest que cal corregir. Encara que els valors en termes absoluts i relatius han disminuït.
- El tram dels 55 als 59 anys canvia el signe durant el 2021 i dona més residents actualment que fa cinc anys, cosa que pot ser ocasionada per un retorn causat per la pandèmia.
- El darrer tram d'edat laboral, fins als 64 anys, torna a donar una pèrdua de població.

- Els trams més elevats d'edat presenten clarament valors negatius fruit de les defuncions entre dues cohorts successives en edats avançades, i el pic de la disminució es produeix en el tram dels 90 als 95 anys.

També es presenten les taules d'aquestes variacions entre cohorts del 2021 i del 2016 per a les quatre comarques, i si les variacions del conjunt de l'àmbit territorial són petites, encara ho són més per cada comarca en valors absoluts. Destaquem, com a dades més rellevants, les següents:

- Totes les comarques guanyen població en la cohort dels 5 als 9 anys i de forma rellevant, des del 4,53% del Montsià fins al 2,09% de la Terra Alta.
- El comportament en el tram dels 10 als 14 anys és molt desigual en guanyar població el Montsià i la Terra Alta i perdre'n el Baix Ebre i, sobretot, la Ribera d'Ebre (-6,1%).
- Totes tornen a guanyar població fins als 29 anys (una dada millor que l'any anterior), cosa que suposa un increment dels joves a totes les comarques i, per tant, una molt bona notícia, en especial per a la Terra Alta i la Ribera d'Ebre. El Baix Ebre allarga els guanys fins als 34 anys i el Montsià fins als 39! D'aquesta manera, ja sigui per fluxos migratoris o per increments de la retenció dels joves, es produeix aquest increment a les bases de les piràmides poblacionals.
- El Baix Ebre té pèrdues a partir dels 34 anys en totes les cohorts i fins als 64 anys, si bé en cap cas arriben al 2%.
- El Montsià alterna guanys i pèrdues poc significatives a partir dels 39 anys i fins als 64.
- La Ribera d'Ebre presenta un comportament desigual a partir del 29 anys, amb un guany a la cohort dels 55 als 59, i a la resta presenta pèrdues, fins i tot superiors al 2% en el tram dels 30 als 44 anys.
- La Terra Alta alterna pèrdues i guanys i té un increment important per a la cohort dels 55 als 59 anys.

Taula 6.8a. Modificació de la població per trams el darrer quinquenni a les Terres de l'Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-3607	-3481	-7088	
De 5 a 9 anys	-176	-131	-307	3,81
De 10 a 14 anys	40	34	74	-0,79
De 15 a 19 anys	-473	-71	-544	6,37
De 20 a 24 anys	-294	-115	-409	4,86
De 25 a 29 anys	-265	-22	-287	3,38
De 30 a 34 anys	-83	-30	-113	1,19
De 35 a 39 anys	41	5	46	-0,39
De 40 a 44 anys	181	6	187	-1,28
De 45 a 49 anys	106	-47	59	-0,42
De 50 a 54 anys	143	-59	84	-0,63
De 55 a 59 anys	31	-73	-42	0,33
De 60 a 64 anys	75	-42	33	-0,28
De 65 a 69 anys	68	27	95	-0,91
De 70 a 74 anys	387	180	567	-5,63
De 75 a 79 anys	537	327	864	-10,17
De 80 a 84 anys	669	510	1179	-16,86
De 85 a 89 anys	1006	965	1971	-29,14
De 90 a 94 anys	1028	1265	2293	-49,16
De 95 a 99 anys	503	884	1387	-69,84
De 100 anys i més	122	301	423	-83,27

Taula 6.8b. Modificació de la població per trams el darrer quinquenni al Baix Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-1651	-1605	-3256	
De 5 a 9 anys	-83	-44	-127	3,51
De 10 a 14 anys	58	45	103	-2,45
De 15 a 19 anys	-208	-27	-235	6,24
De 20 a 24 anys	-140	-25	-165	4,35
De 25 a 29 anys	-118	-16	-134	3,54
De 30 a 34 anys	-38	-20	-58	1,42
De 35 a 39 anys	49	21	70	-1,35
De 40 a 44 anys	111	-12	99	-1,54
De 45 a 49 anys	91	-17	74	-1,17
De 50 a 54 anys	84	-12	72	-1,23
De 55 a 59 anys	31	-31	0	0,00
De 60 a 64 anys	39	-31	8	-0,16
De 65 a 69 anys	31	22	53	-1,20
De 70 a 74 anys	195	109	304	-6,78
De 75 a 79 anys	260	150	410	-10,97
De 80 a 84 anys	317	241	558	-18,46
De 85 a 89 anys	433	427	860	-30,27
De 90 a 94 anys	426	484	910	-47,74
De 95 a 99 anys	188	345	533	-68,42
De 100 anys i més	53	124	177	-84,29

Taula 6.8c. Modificació de la població per trams el darrer quinquenni al Montsià

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-1346	-1300	-2646	
De 5 a 9 anys	-70	-69	-139	4,53
De 10 a 14 anys	-32	-46	-78	2,15
De 15 a 19 anys	-207	-32	-239	7,08
De 20 a 24 anys	-125	-77	-202	6,47
De 25 a 29 anys	-143	1	-142	4,55
De 30 a 34 anys	-50	-40	-90	2,53
De 35 a 39 anys	-31	-28	-59	1,29
De 40 a 44 anys	22	19	41	-0,71
De 45 a 49 anys	7	-17	-10	0,18
De 50 a 54 anys	56	-52	4	-0,08
De 55 a 59 anys	13	-16	-3	0,06
De 60 a 64 anys	-3	-46	-49	1,15
De 65 a 69 anys	6	-4	2	-0,05
De 70 a 74 anys	92	20	112	-3,23
De 75 a 79 anys	139	113	252	-8,46
De 80 a 84 anys	225	171	396	-15,51
De 85 a 89 anys	346	313	659	-27,58
De 90 a 94 anys	342	488	830	-51,55
De 95 a 99 anys	163	307	470	-71,43
De 100 anys i més	43	97	140	-80,92

Taula 6.8d. Modificació de la població per trams el darrer quinquenni a la Ribera d'Ebre

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-417	-392	-809	
De 5 a 9 anys	-16	-16	-32	3,39
De 10 a 14 anys	17	44	61	-6,10
De 15 a 19 anys	-45	-8	-53	5,74
De 20 a 24 anys	-9	-4	-13	1,26
De 25 a 29 anys	-4	-2	-6	0,57
De 30 a 34 anys	9	22	31	-2,53
De 35 a 39 anys	19	15	34	-2,43
De 40 a 44 anys	34	0	34	-2,08
De 45 a 49 anys	18	-11	7	-0,46
De 50 a 54 anys	9	2	11	-0,70
De 55 a 59 anys	-13	-8	-21	1,26
De 60 a 64 anys	33	27	60	-3,49
De 65 a 69 anys	24	7	31	-2,10
De 70 a 74 anys	62	37	99	-7,55
De 75 a 79 anys	90	51	141	-12,44
De 80 a 84 anys	77	60	137	-16,02
De 85 a 89 anys	140	142	282	-31,16
De 90 a 94 anys	144	164	308	-46,95
De 95 a 99 anys	93	147	240	-69,36
De 100 anys i més	14	51	65	-86,67

Taula 6.8e. Modificació de la població per trams el darrer quinquenni a la Terra Alta

	Homes	Dones	Total	Variació
De 0 a 4 anys	-193	-184	-377	
De 5 a 9 anys	-7	-2	-9	2,08
De 10 a 14 anys	-3	-9	-12	2,31
De 15 a 19 anys	-13	-4	-17	3,54
De 20 a 24 anys	-20	-9	-29	6,14
De 25 a 29 anys	0	-5	-5	0,97
De 30 a 34 anys	-4	8	4	-0,67
De 35 a 39 anys	4	-3	1	-0,15
De 40 a 44 anys	14	-1	13	-1,65
De 45 a 49 anys	-10	-2	-12	1,61
De 50 a 54 anys	-6	3	-3	0,39
De 55 a 59 anys	0	-18	-18	2,22
De 60 a 64 anys	6	8	14	-1,72
De 65 a 69 anys	7	2	9	-1,16
De 70 a 74 anys	38	14	52	-6,45
De 75 a 79 anys	48	13	61	-9,50
De 80 a 84 anys	50	38	88	-15,63
De 85 a 89 anys	87	83	170	-27,07
De 90 a 94 anys	116	129	245	-49,80
De 95 a 99 anys	59	85	144	-70,94
De 100 anys i més	12	29	41	-82,00

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

La taula 6.9 recull els principals indicadors d'estructura de la població de les Terres de l'Ebre i de les seves comarques, així com la comparativa amb el conjunt de Catalunya. Amb les dades mostrades, podem fer tres tipus d'anàlisi per als indicadors: el canvi que han experimentat en el darrer any, al qual prestarem una atenció especial per la seva singularitat; la tendència del darrer quinquenni, i la comparació amb el valor de l'any 2000. Abordarem l'estudi des d'una perspectiva comarcal i comparant-la amb els valors de Catalunya.

Taula 9. Indicadors d'estructura de la població a les comarques de les Terres de l'Ebre

	Índex d'envel·liment	Índex sobreenvelliment	Índex de dependència juvenil	Índex de dependència senil	Índex de dependència global	Índex de renovació de la població en edats actives	Edat mitjana de la població	Densitat de la població	Pes relatiu sobre conjunt de Cat
Baix Ebre									
2021	153,5	18,3	23,1	35,5	58,7	122,8	44,66	78,7	1,02
2020	155,0	18,5	22,5	34,9	57,5	120,3	44,12	77,8	1,00
2019	150,8	18,3	23,6	35,6	59,1	123,3	44,44	77,0	1,01
2018	147,5	18,0	23,8	35,1	58,9	121,7	44,23	77,0	1,02
2017	146,9	17,8	23,7	34,8	58,6	118,3	44,10	77,4	1,04
2016	145,2	17,0	23,5	34,2	57,7	118,3	43,85	78,2	1,05
2000	160,7	10,8	20,6	33,1	53,7	80,6	42,49	66,0	1,05
Montsià									
2021	151,4	18,9	21,8	33	54,8	117,9	44,54	94,5	0,9
2020	148,1	18,7	22,3	33,0	55,2	115,9	43,87	92,3	0,88
2019	143,1	19,0	22,6	32,4	55,0	119,7	44,16	92,9	0,90
2018	141,4	18,7	22,8	32,3	55,1	121,9	44,00	92,3	0,90
2017	138,6	18,4	22,9	31,8	54,7	121,6	43,74	92,5	0,91
2016	136,4	17,9	23,1	31,5	54,5	122,0	43,47	92,4	0,91
2000	153,9	10,9	20,7	31,9	52,7	78,7	41,99	75,3	0,90
Ribera d'Ebre									
2021	200,7	19,6	19,9	40	59,9	176	46,92	26,2	0,28
2020	196,5	20,5	20,0	39,3	59,3	174,1	46,18	26,4	0,28
2019	196,9	19,8	19,7	38,8	58,5	166,4	46,64	26,1	0,28
2018	192,8	20,6	20,0	38,6	58,6	155,4	46,49	26,3	0,29
2017	191,7	20,9	19,8	37,9	57,7	144,0	46,32	26,5	0,29
2016	187,3	20,4	20,0	37,4	57,3	143,9	46,03	26,7	0,30
2000	190,2	12,5	20,4	38,7	59,1	76,6	43,96	26,4	0,35
Terra Alta									
2021	247,9	23,1	20,2	50,1	70,3	157,3	48,76	15,2	0,15
2020	246,1	23,1	20,3	49,8	70,1	155,8	48,17	15,4	0,15
2019	242,0	23,0	20,9	50,5	71,4	158,2	48,62	15,3	0,15
2018	241,0	22,1	20,7	49,9	70,7	166,7	48,60	15,3	0,15
2017	237,7	22,5	20,9	49,7	70,6	159,3	48,45	15,5	0,15
2016	242,0	22,5	20,5	49,7	70,2	168,6	48,48	15,6	0,16
2000	259,5	10,8	18,4	47,8	66,3	100,5	46,74	16,4	0,20
Terres de l'Ebre									
2021	162,7	19,1	22,1	36,9	68	128,3	46,14	64,8	2,34
2020	161,8	19,2	22,0	36,8	67,8	128,1	44,63	64,3	2,31
2019	167,8	19,2	22,8	36,8	68,2	128,8	44,87	63,9	2,34
2018	166,0	19,0	22,8	36,3	68,1	128,1	44,70	63,8	2,38
2017	163,4	18,8	22,8	34,9	67,7	126,0	44,61	64,1	2,38
2016	161,6	18,3	22,7	34,4	67,2	126,6	44,27	64,4	2,42
2000	168,8	11,0	20,6	34,6	66,0	80,7	42,88	46,7	2,60
Catalunya									
2021	127,1	18,9	22,7	28,9	61,8	111,8	42,97	241,1	100
2020	126,9	17,0	22,7	28,6	61,2	112,2	42,37	242,3	100,00
2019	121,8	18,9	23,7	28,8	62,6	112,8	42,70	237,3	100,00
2018	119,3	18,7	24,0	28,7	62,7	114,3	42,68	236,0	100,00
2017	117,6	18,4	24,2	28,4	62,8	116,3	42,46	233,6	100,00
2016	118,0	18,1	24,3	28,1	62,4	118,2	42,29	232,0	100,00
2000	124,9	10,2	20,1	26,1	46,3	79,2	40,47	192,3	100,00

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Definicions dels indicadors

Índex d'envelliment

Quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de joves de menys de 15 anys (expressat en tant per cent).

Índex de sobreenvelliment

Quocient de les persones de més de 85 anys respecte a les de més de 65 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència juvenil

Quocient entre el nombre de joves de menys de 15 anys i el nombre de persones entre 15 i 64 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència senil

Quocient entre el nombre de persones de 65 anys i més, i el nombre de persones de 15 a 64 anys (expressat en tant per cent).

Índex de dependència global

Relació entre la població de més de 64 anys i de menys de 15 anys respecte al grup comprès entre aquestes dues edats (expressat en tant per cent).

Índex de recanvi de la població en edats actives

Quocient entre el nombre de persones entre 60 i 64 anys i el nombre de persones entre 15 i 19 anys (expressat en tant per cent).

Edat mitjana de la població

Mesura central d'edat quocient entre la suma de les edats de tota la població dividida per la població.

El valor de l'índex d'envelliment a les Terres de l'Ebre el 2021 és de 162,7%, que representa una pujada més moderada, de 0,9 punts percentuals, que la del 2020; això sí, sense aconseguir canviar-ne la tendència. A Catalunya, el 2021 puja de nou més i passa del 125,9% al 127,1%, que encara són xifres molt més baixes que indiquen l'envelliment de la població a l'Ebre respecte a Catalunya. Durant aquesta anualitat, la comarca on disminueix aquest índex és el Baix Ebre i se situa en el 153,5%, i s'apropa així a la que presenta l'índex més baix, que és el Montsià, amb un 151,4%, que ha crescut enguany. La Ribera d'Ebre, que havia frenat el creixement, l'augmenta molt el 2021 i supera la barrera dels 200, amb una taxa de 200,7%, cosa que significa que a la comarca per cada habitant més petit de 15 anys n'hi ha dos de més de 65 anys. Encara és més extrem el cas de la Terra Alta, amb un índex de 247,9% que suma, enguany, un increment d'1,8 punts percentuals. Si ho comparem amb el valor de principis de segle,

veiem que encara és més baix a totes les comarques excepte a la Ribera d'Ebre, per l'arribada de gent jove immigrant que va tenir molts fills. El comportament actual ha canviat i, any rere any, hi ha un creixement de persones més grans de 65 anys; a més, els pocs naixements no compensen els que ja compleixen els 15 anys i, per tant, és normal que l'índex creixi. Si, tal com sembla, es comença a recuperar la població i aquest creixement és degut a la gent jove, pot tornar a haver-hi un canvi de tendència, com va passar durant els primers anys del segle en aquest indicador.

L'índex de sobreenvelliment és un valor que té menys variacions anuals per la seva composició. L'any 2021 presenta comportaments diferents a les comarques ebrenques. Al Montsià augmenta fins al 18,9% i manté així uns increments i uns decrements els darrers anys; de la mateixa manera que al Baix Ebre, que enguany, després de créixer durant l'anterior, torna a baixar fins al 18,3% (el valor més baix del territori); la Ribera d'Ebre decreix amb força fins al 19,6%, i la Terra Alta manté el seu valor del 2020 en un 23,1%. Novament, com passa amb tots els indicadors que inclouen la població amb més edat, les Terres de l'Ebre tenen un valor superior al de Catalunya: el 2021 les Terres de l'Ebre baixen una centèsima fins al 19,1%, la mateixa disminució que a Catalunya, que se situa en el 16,9%. Els efectes de la pandèmia han apujat el nombre de defuncions entre les persones de més edat, especialment els més grans de 85 que contempla aquest índex; aquesta incidència pot estar, si més no parcialment, al darrere del comportament més moderat i fins i tot decreixent d'aquest índex el 2021.

L'índex de dependència juvenil és un indicador en què els valors es mouen en el sentit invers: un valor més baix suposa molts més petits de 15 anys respecte a la població en edat de treballar, que és dels 15 als 64 anys aproximadament. El 2021, la Ribera d'Ebre continua tenint el valor més baix i se situa en el 19,9%, és a dir, baixa una centèsima. També baixa una centèsima la Terra Alta, amb un valor de 20,2%, i li segueix en ordre el Montsià, amb un valor de 21,8%, és a dir, que baixa 5 centèsimes. L'única comarca on creix, i molt, l'indicador és el Baix Ebre, que assoleix el 23,1%. El valor del Baix Ebre és, fins i tot, superior al de Catalunya, que el 2021 es manté en el 22,7%. Les Terres de l'Ebre creixen una centèsima i se situen en un similar 22,1%.

Tal com indicàvem en el darrer anuari, l'índex de dependència senil, per la seva definició, té un significat econòmic en comparar els col·lectius que cobren pensions i els que poden cotitzar (si el mercat de treball es manté estable, darrerament s'allarga l'edat de jubilació) i, per tant, cada cop té més importància per a l'evolució de la caixa de les pensions. El comportament del 2021 no és com el del 2020, que va ser molt variable, i es torna a la tendència dels anys anteriors. Tots els territoris creixen a excepció del

Montsià, que es manté en el valor del 33%. La Ribera d'Ebre passa del 39,3% al 40%; el Baix Ebre, del 34,9% al 35,5%, i la Terra Alta, que passa del 49,8% al 50,1%, creix menys i torna a superar el valor del 50%, que suposa un jubilat per cada dues persones en edat de treballar! Amb aquesta evolució comarcal, les Terres de l'Ebre creixen 4 centèsimes en aquest indicador, fins al 35,9%, i també Catalunya creix 4 centèsimes, fins al 28,9%

L'índex de dependència global és la suma dels dos indicadors anteriors i mesura la càrrega que, per a la població en edat de treballar, representa la població en edats dependents. El Baix Ebre, en incrementar els dos indicadors precedents, té un gran augment de fins al 58,7%; el Montsià, per contra, té la disminució provocada per l'índex de dependència juvenil i el seu total és de 54,8%, el més baix; a la Ribera d'Ebre té més pes l'increment de l'índex de dependència senil i arriba el seu global al 59,9%, i el mateix passa a la Terra Alta, que ara ja arriba al 70,3%. Per a les Terres de l'Ebre, de manera global, aquest indicador torna a canviar la tendència i, si bé el 2020 baixava 6 centèsimes, ara torna a pujar-ne 4, fins la 58%, el mateix comportament i increment que a Catalunya, on arriba al 51,6%.

L'índex de recanvi de la població en edats actives ens indica la capacitat de reemplaçament de la cohort que és més a prop de jubilar-se. Com que és un indicador que només afecta dues cohorts, pot tenir modificacions més importants que altres indicadors de l'estructura que afecten grans col·lectius. L'evolució del 2021 torna al comportament més establert els darrers anys i, per tant, els valors de l'indicador tornen a créixer en tots els territoris de les Terres de l'Ebre, és a dir, hi ha més persones de 60 a 64 anys que persones de 15 a 20 anys. Les Terres de l'Ebre passen del 126,1% al 128,3%; per contra, a Catalunya, hi ha una disminució important de l'indicador, del 112,2% al 111,6%. El valor superior a 100 suposa una reposició parcial de la gent que accedeix a la jubilació per part dels joves entre 15 i 19 anys. Tal com hem comentat, els valors augmenten a les quatre comarques ebrenques i, de més a menys, tenim: el Montsià (117,9%), el Baix Ebre (122,85%), la Terra Alta (157,3%) i la Ribera d'Ebre (176%). En aquest indicador, el valor més elevat és el de la Ribera d'Ebre, pel gran pes que tenen les cohorts properes a l'edat de jubilació.

Les millores de les condicions sanitàries i, com a conseqüència, de l'esperança de vida produeixen un increment de l'edat mitjana de la població. Els índexs de natalitat, molt baixos, no fan més que incrementar aquest augment de l'edat mitjana. Així, l'indicador evoluciona en aquesta direcció en tots els territoris considerats. Els valors oscil·len entre el de la Terra Alta, de 48,76 anys, on la població és més gran, i el de Catalunya, de

42,97 anys. Totes les comarques de les Terres de l'Ebre presenten un indicador més alt que Catalunya. La que té la població d'edat mitjana més jove és el Montsià, amb 44,54 anys, i molt a prop se situa el Baix Ebre, amb 44,6 anys. Només el 2020 es va produir una disminució d'aquest indicador a tots els territoris com a conseqüència de les defuncions de la gent més gran causades per la covid-19, però aquesta conseqüència ja no es reflecteix el 2021. Ni tan sols l'arribada d'immigrants joves a principis de segle va fer canviar l'evolució d'aquest indicador, encara que de ben segur en va frenar molt el creixement.

6.5. Creixement natural i migracions

En aquest apartat analitzem la composició de la població ebrenca segons el lloc de naixement i segons la nacionalitat dels residents. Ho fem amb una visió global i també municipal, i també analitzem els diferents nivells d'agregació per continents i països. L'objectiu, a més a més de mostrar-ne la composició, és determinar l'evolució dels diferents col·lectius al llarg del segle XXI i de l'any 2021 en particular. Aquest any, la sortida del Regne Unit de la UE ha modificat la tendència de determinades sèries, on es considerava els membres de la resta de la UE, exclosa Espanya.

En primer lloc, a la taula 6.11 analitzem l'evolució de la població de les Terres de l'Ebre tenint en compte el lloc de naixement dels residents amb un desglossament especial a les procedències del territori espanyol i català. El resultat ha d'estar condicionat pel creixement de la població durant el 2021, que ha estat de 808 residents i que s'hauria de repartir entre els diferents col·lectius. Com acostuma a ser habitual, aquest creixement no es reparteix de forma uniforme, per això analitzem amb detall l'evolució dels grups de població per al darrer any i per al conjunt del segle:

- El col·lectiu més nombrós és el dels nascuts a Catalunya i, malgrat el creixement de la població ebrenca, torna a disminuir el 2021 fins als 131.435 habitants, és a dir, 44 residents menys, una xifra gairebé inapreciable. Aquesta nova disminució fa que, de nou, el valor assolit representi el mínim de nascuts a Catalunya a les Terres de l'Ebre, i ja són 1.889 menys que el 2000 i 4.176 menys que el màxim del 2011. De nou, hi ha una clara moderació de la pèrdua respecte a la dels anys anteriors: el 2020 en van ser 433 i el 2019, 713. Això podria suposar, donada l'evolució, un saldo positiu de catalans el 2022. Els nascuts a la mateixa comarca disminueixen enguany en 653 (valor semblant al de l'any anterior, de 687) i, per contra, els nascuts a la resta de les comarques augmenten en 609 (valor molt

superior als 254 del 2020). Els moviments entre comarques determinen aquesta darrera distribució, si bé es constata una millora en el saldo net total.

- Els nascuts a la resta de l'Estat durant el 2021 perden població, i en aquest cas els 176 de disminució suposen un valor superior als 108 del 2020 i proper als 195 del 2019 (un any de retrocés demogràfic). La disminució respecte al màxim de la sèrie, l'any 2000, ja és de 2.945 residents. A causa del seu pes relatiu, és el grup que torna a comptabilitzar el retorçes més elevat en termes relatius i també absoluts respecte als catalans.
- Els elevats fluxos migratoris d'arribada d'immigrants i de retorn d'emigrants als països d'origen han determinat l'evolució abrupta del nombre d'estrangers a les Terres de l'Ebre. Els darrers anys, des del 2019, sembla haver-se reprès una fase expansiva, encara que amb menys intensitat que a principis de segle. El creixement del 2021 representa un augment de 1.029 residents nascuts a l'estranger a l'àmbit territorial. L'increment segueix la moderació de l'evolució soferta el 2020, i passem dels 1.728 als 1.029. De nou, els estrangers són l'únic grup que augmenta la seva població en el context d'increment de població dels dos darrers anys. El valor assolit el 2021, de 33.297 persones, queda encara molt lluny del màxim aconseguit al final de l'onada de principis de segle, que en va ser de 38.887 el 2012. L'evolució dels residents estrangers ha estat increïble durant el segle XXI, i ha passat dels 4.554 del 2000 a uns valors que ja fa quinze anys que superen els 30.000, cosa que suposa uns elements d'integració social i cultural que cal considerar per als propers anys.

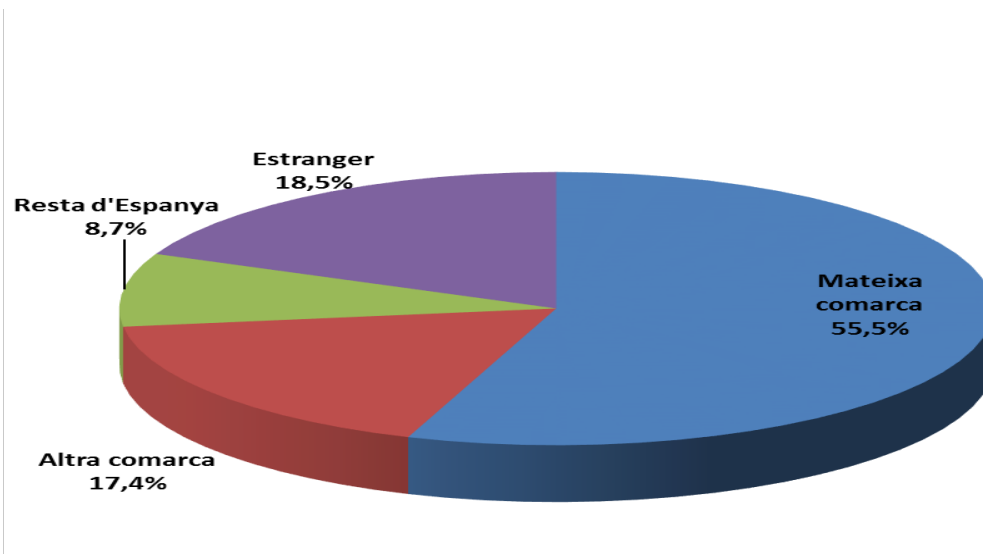
Taula 6.10. Població segons el lloc de naixement a les Terres de l'Ebre. 2000-2021

	Catalunya			Resta Estat	Estranger	TOTAL
	Mateixa comarca	Altra comarca	Total Catalunya			
2021	100104	31331	131435	15651	33297	180383
2020	100757	30722	131479	15827	32268	179574
2019	101444	30468	131912	15935	30540	178387
2018	102253	30372	132625	16130	29643	178398
2017	102803	30444	133247	16344	29917	179508
2016	103272	30530	133802	16676	30377	180855
2015	103726	30556	134282	16967	31618	182867
2014	104071	30671	134742	17148	33404	185294
2013	104355	30629	134984	17388	36506	188878
2012	104716	30597	135313	17626	38887	191826
2011	104855	30756	135611	17842	38178	191631
2010	104766	30828	135594	18098	37876	191568
2009	104230	30553	134783	18235	37842	190860
2008	104086	30146	134232	18396	36463	189091
2007	104052	29714	133766	18378	30318	182462
2006	104073	28949	133022	18320	26120	177462
2005	104165	28574	132739	18262	23791	174792
2004	104104	28168	132272	18217	18304	168793
2003	104557	27906	132463	18213	15211	165887
2002	105151	27708	132859	18356	10656	161871
2001	105505	27622	133127	18487	7183	158797
2000	105731	27503	133234	18596	4454	156284

Font: Idescat. Padró continu.

L'evolució del 2021, tal com hem vist, segueix la mateixa tendència que la de l'any anterior, i modifica els pesos dels diferents col·lectius mostrats al gràfic 6.8. Així, el percentatge dels nascuts a la mateixa comarca perd pes i passa del 56,1% al 55,5% durant el 2021. Per contra, i com a diferència, el de la resta de comarques guanya pes i passa del 17,1% al 17,4%. La suma dels nascuts a Catalunya perd pes i passa del 73,2% al 72,9%. La població nascuda a la resta d'Espanya continua perdent pes i ara ja només representa el 8,7%, una dècima menys que l'any anterior. La població estrangera és la que creix més i passa del 18% del 2020 al 18,5% del 2021; per tant, es consolida com el segon col·lectiu més nombrós i s'aproxima a un de cada cinc ebrençs.

Gràfic 6.8. Distribució de la població de les Terres de l'Ebre segons el lloc de naixement. 2021

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

A continuació desglossem amb més detall la composició de la població estrangera segons els continents i la seva nacionalitat. El detall es mostra a la taula 6.11, tal com es troba a l'Idescat. Com a novetat d'aquest 2021, es trenca l'homogeneïtat de la sèrie entre els procedents de la resta de la UE i els de la resta d'Europa, gràcies al Brexit, en canviar de lloc els del Regne Unit. Els britànics són un col·lectiu important a les Terres de l'Ebre i el 2021 n'hi havia 1.649. Per poder fer comparacions de l'evolució de la darrera anualitat, enguany farem l'anàlisi des de les dues òptiques. Així, els residents de la UE passen dels 13.046 als 11.518, amb una pèrdua de 1.528 residents; si hi afegim els britànics, la població dels de la resta de la UE hauria crescut en 121 persones, cosa que suposaria un creixement respecte a l'increment de 17 del 2020 i de la magnitud del 2019. L'anàlisi inversa es produeix amb els procedents de la resta de la UE, que passen de 1.981 a 3.576 residents, un increment de 1.595; si hi descomptem els 1.649 britànics, tornaria a haver una disminució de 54, en la línia dels anys anteriors. El 2022 s'hauran de comptabilitzar en aquest col·lectiu els refugiats procedents d'Ucraïna i, segons quina sigui la intensitat de rebuda, poden modificar el signe negatiu d'aquest rossec.

Tota la resta de col·lectius guanyen població. El més nombrós és el dels espanyols, i passa dels 149.534 als 149.846, que representa un increment de 314 i un trencament d'una sèrie per als nacionals espanyols que registrava disminucions des del 2014. Malgrat aquest increment, donada l'evolució del global de la població ebrenca, els espanyols perden pes relatiu, tal com mostrarem més tard. Si ordenem la resta

de nacionalitats segons els seus creixements absoluts, tenim, en primer lloc, els de nacionalitat africana, amb un increment de 201 persones; els segueixen els americans del sud, amb 156; els asiàtics i els oceànics, amb 56, i finalment els de l'Amèrica del Nord i de l'Amèrica Central, amb 12. Tots els creixements són molt més petits que els registrats el 2020. En analitzar en aquest apartat la nacionalitat, un cop vistes les dades hauríem d'estudiar si hi ha hagut algun canvi en la concessió de la nacionalitat espanyola.

La taula 6,11b indica, per continents, la pèrdua en termes absoluts i relatius des del màxim per a cada nacionalitat. El canvis produïts en l'evolució i el Brexit fan que, el 2021, quatre col·lectius presentin el màxim del segle XXI. El nou increment dels nacionalitzats a l'Amèrica del Nord i l'Amèrica Central, Àsia i Oceania i Àfrica, encara que moderades, fan repetir el seu màxim al llarg del segle. S'hi afegeix el col·lectiu dels nacionalitzats a la resta d'Europa, amb un màxim que es deu a l'addició dels britànics. Aquest fet fa incrementar fins al 45,7% la disminució dels nacionalitzats de la resta de la UE respecte al seu màxim del 2012. Un cas particular són els de nacionalitat espanyola, que amb el petit increment del 2021 moderen la seva pèrdua respecte al màxim històric en 3.677 persones (un -2,4%).

Taula 6.11a. Població segons nacionalitat a les Terres de l'Ebre (recomptes). 2000-2021

	Nacionalitat							Total
	Espanyola	Reste UE	Reste Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	
2021	149846	11518	3576	9157	920	2421	2945	180383
2020	149534	13046	1981	8956	903	2265	2889	179574
2019	149656	13029	2005	8238	791	2019	2649	178387
2018	150454	12905	2076	7851	678	1945	2489	178398
2017	151388	13394	2094	7711	575	1878	2468	179508
2016	151933	13941	2130	7890	516	1932	2513	180855
2015	152380	15287	2144	7850	527	2100	2579	182867
2014	152627	16771	2225	8192	500	2382	2597	185294
2013	152337	19348	2370	8650	545	2870	2758	188878
2012	152830	21197	2433	8863	518	3140	2845	191826
2011	153329	20893	2403	8493	467	3523	2523	191631
2010	153523	20968	2386	8102	497	3977	2115	191568
2009	153122	21257	2439	7417	487	4099	2039	190860
2008	152968	20443	2343	6698	423	4120	2096	189091
2007	152720	15989	1964	5774	317	3690	2008	182462
2006	152084	5401	9165	5278	282	3449	1803	177462
2005	151989	4438	8215	4909	284	3639	1318	174792
2004	151698	2295	6831	3832	217	3112	808	168793
2003	151923	1947	5309	3335	226	2569	578	165887
2002	152448	1449	3058	2502	195	1804	415	161871
2001	152879	1224	1572	1795	171	938	218	158797
2000	153084	1081	397	1156	141	320	105	156284

Font: Idescat. Padró continu.

Taula 6.11b. Disminució absoluta i relativa de població segons nacionalitat a les Terres de l'Ebre

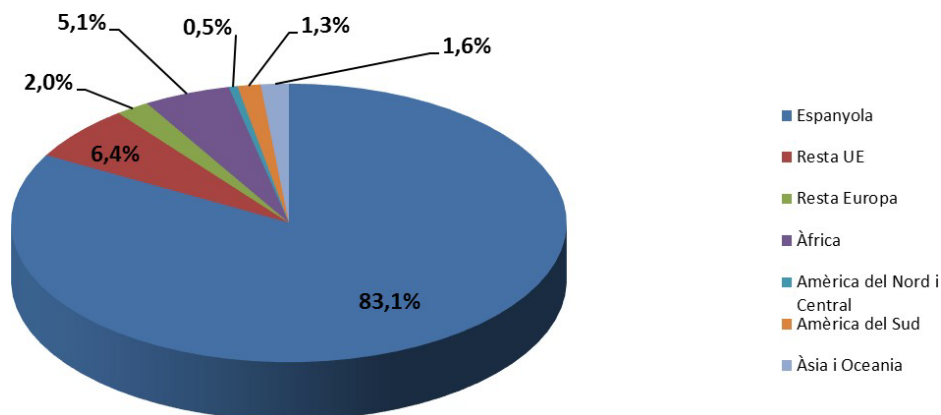
	Espanyola	Reste UE	Reste Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania
Any màxima població	2010	2012	2021	2021	2021	2008	2021
Diminució	-3677	-9679	Màxim	Màxim	Màxim	-1899	Màxim
Percentatge	-2,4%	-45,7%				-41,2%	

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

La composició i els pesos relatius de cada col·lectiu es mostren en percentatges al gràfic 6.9. El 2021 de nou baixa el pes dels nacionals fins als 83,1%, que representa una disminució moderada, de només dues dècimes, respecte del 83,3% del 2020, que havia baixat sis dècimes respecte del 2019. Amb aquesta disminució dels nacionals, els estrangers tornen a augmentar fins al 16,9%. El repartiment, de més a menys percentatge, és el següent:

- Els nacionalitzats de la resta de la UE són el 6,4%, un valor que disminueix molt degut a la marxa del Regne Unit, des del 7,3%.
- Els africans ascendeixen fins al 5,1%, una dècima més que el 2020.
- Els nacionalitzats a la resta de la UE compensen la pèrdua dels de la UE, amb un augment de 9 dècimes, fins al 2%, en comptabilitzar els britànics.
- Els asiàtics i els d'Oceania mantenen l'1,6%, a pesar del petit augment absolut del 2020.
- Els de l'Amèrica del Sud guanyen una dècima, fins a representar l'1,3%.
- Tanquen la llista els nacionalitzats de l'Amèrica del Nord i l'Amèrica Central, que mantenen el 0,5%, amb un petit increment absolut.

Gràfic 6.9. Distribució de la població de les Terres de l'Ebre per nacionalitat. 2021

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Idescat.

Analitzem a continuació la distribució de la població estrangera segons els continents en l'àmbit comarcal i municipal. Fem l'anàlisi dels pesos i les concentracions dels diferents col·lectius i de l'evolució respecte a l'any anterior. En aquest darrer concepte torna a haver la diferència entre els procedents de la resta de la UE i els de la resta d'Europa en les poblacions on els nascuts al Regne Unit representen una part important dels estrangers. Les dades detallades es presenten a les taules 6.12a i 6.12b. A la primera, en valors absoluts i amb els municipis ordenats alfabèticament, i a la segona, per ordre creixent del pes del conjunt de la població estrangera.

L'any 2021 el creixement de la població ebrenca s'ha repartit entre un augment de 312 espanyols i un de 497 nascuts a l'estranger. Analitzem ara com s'han repartit aquests increments entre les diferents comarques. Igual que el 2020, observem que el 2021 les quatre comarques han incrementat el nombre d'estrangers totals, encara que en valors força inferiors als increments registrats l'any anterior. Ordenades de més a menys població estrangera, tenim el Baix Ebre, amb 13.599, amb un increment de 271 persones (l'any anterior va créixer en 555); el Montsià, amb 11.881, amb un increment de 130 (l'any anterior va créixer en 554); la Ribera d'Ebre, amb 3.599, amb un increment de 86 (l'any anterior va créixer en 159), i la Terra Alta, amb 1.458, amb un increment de 10 (l'any anterior va créixer en 41). L'increment dels espanyols no es reparteix a les quatre comarques, ja que només creixen al Baix Ebre de forma molt important, en 439, i molt poc al Montsià, en només 4. Per contra, es produeixen disminucions a la Ribera d'Ebre, de 92, i a la Terra Alta, de 39. Aquesta distribució dels

creixements (fins i tot en valor absolut més gran el dels espanyols al Baix Ebre) comporta de nou un increment dels percentatges de la població estrangera a les quatre comarques que, ordenades de més gran a més petit, són: el Montsià, un 17,37%; el Baix Ebre, un 17,27%; la Ribera d'Ebre, un 16,46%, i tanca la llista la Terra Alta, un 12,79%.

A diferència de l'any anterior, el 2021 l'augment de la població del Baix Ebre es deu als dos col·lectius, però majoritàriament als nacionals. L'augment del Montsià, per contra, és degut gairebé de manera exclusiva als nascuts a l'estranger. A la Ribera d'Ebre i la Terra Alta l'increment d'estrangers no arriba a compensar la pèrdua d'espanyols, un fet que suposa els petits saldos negatius de les seves poblacions durant el 2021.

En valors absoluts, la dimensió fa que els nombres més grans de cada col·lectiu es concentrin en les tres poblacions més poblades. Hi ha modificacions degudes a l'adscripció dels britànics a un grup diferent, però malgrat això no hi ha cap modificació en els grups amb valors absoluts més grans i els seus municipis associats. A Tortosa, com que és la ciutat més gran, 4 de les 6 procedències acumulen el nombre més elevat: 2.641 d'Àfrica, 1.129 d'Àsia i Oceania, 601 de la resta d'Europa i 281 de l'Amèrica del Nord i de l'Amèrica Central, tots en creixement menys els de l'Amèrica del Nord i la Central. Amposta té el nombre més gran de persones amb nacionalitat de l'Amèrica del Sud, amb 582, i pel que fa als procedents de la resta de la UE, on n'hi ha més és a Sant Carles de la Ràpita, amb 1.271 residents.

El percentatge de població amb nacionalitat estrangera és molt important a les Terres de l'Ebre i oscil·la del 17,37% del Montsià al 12,79% de la Terra Alta. La dispersió dins l'àmbit municipal és molt més alta i el 2021 tenim un únic municipi que supera el 25%, el Perelló, si bé n'hi ha 9 més per sobre del 20% repartits per les quatre comarques del territori.

La taula 6.21b recull els percentatges de cada continent per a tots els municipis. S'hi observa que també hi ha una dispersió molt important entre les nacionalitats, que es deu a l'efecte crida per part dels residents que fa que en alguns municipis s'agrupi gent d'una determinada nacionalitat. Si destaquem el percentatge més elevat de cada col·lectiu, ens trobem que tots els valors es troben en municipis de mida petita, pel que hem destacat anteriorment i pel fet que pocs residents ja suposen un percentatge elevat. En concret, veiem que els de nacionalitats de la resta de la UE tenen el percentatge més elevat a Gandesa, amb un 15,75%; els de la resta d'Europa, a Freginals, amb un 14,32%; els d'Àfrica, a Vinebre, amb un 15,69%; els de l'Amèrica del Nord i l'Amèrica Central, a Prat de Comte, amb un 9,14%; els de l'Amèrica del Sud, a la Pobla de Massaluça, amb un 7,33%, i els d'Àsia i Oceania, a Bot, amb un 7,6%.

Gràfic 6.12a. Població segons nacionalitat als municipis de les Terres de l'Ebre. 2021

Municipis	Espanyola	Reste UE	Reste Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total	Estangers
Acanar	7551	1213	317	320	35	100	43	9579	2028
Alella, l'	3364	165	36	319	4	45	227	4160	796
Alcover	794	52	20	39	3	2	1	911	117
Alfara de Carles	349	12	10	2	0	3	0	376	27
Ametlla de Mar, l'	5459	760	316	445	24	92	35	7131	1672
Ampeia, l'	2603	422	221	71	28	51	48	3444	841
Ampostà	17686	1141	165	997	104	582	642	21317	3631
Arnes	418	14	0	0	7	2	0	441	23
Ascó	1473	19	17	75	10	17	0	1611	138
Batea	1673	173	21	5	5	1	1	1879	206
Benifallet	643	46	43	2	3	3	1	741	99
Berlisanet	879	90	29	100	0	3	28	1129	250
Bot	509	7	2	0	5	0	43	566	57
Camariés	2756	211	62	129	3	44	15	3220	464
Caseres	223	3	0	0	0	0	0	226	3
Corbera d'Ebre	857	54	2	1	3	2	62	981	124
Deltebre	10422	441	80	310	53	99	134	11539	1117
Fatarella, la	883	13	10	1	8	2	0	917	34
Flix	3015	105	125	100	13	29	64	3451	436
Freginals	295	10	56	27	1	0	2	391	96
Galera, la	613	69	5	27	2	7	0	723	110
Gardesa	2423	488	51	70	18	32	16	3098	675
Gardola	444	31	36	7	11	3	3	535	91
Ginestar	600	74	94	15	3	0	1	787	187
Gondal	560	37	2	5	1	7	2	614	54
Horta de Sant Joan	1010	99	7	7	10	5	0	1138	128
Mas de Barberans	487	64	10	4	1	6	0	572	85
Masdenverge	1001	28	6	56	4	11	3	1109	108
Miravet	603	14	12	44	2	1	9	685	82
Móra d'Ebre	4520	307	127	500	11	45	75	5585	1065
Móra la Nova	2516	275	53	234	3	24	15	3120	604
Palma d'Ebre, la	293	12	6	15	3	5	0	334	41
Pauils	521	28	8	4	1	1	0	563	42
Pebró, el	2123	448	172	77	13	12	1	2846	723
Pineda de Bral, el	889	88	16	0	3	1	1	998	109
Polja de Massalua, la	284	15	3	7	7	25	0	341	57
Prat de Comte	165	1	0	2	17	0	1	186	21
Ràbita	12504	1271	183	440	93	319	121	14931	2427
Rasquera	695	63	80	4	0	2	2	846	151
Riba-roja d'Ebre	980	46	69	8	1	7	6	1117	137
Rocusecs	6946	220	103	747	13	67	63	8159	1213
Sant Jaume d'Enveja	3275	76	24	81	37	29	30	3552	277
Santa Bàrbara	3200	270	15	192	21	43	21	3762	562
Sertis, la	4563	610	23	259	4	53	18	5530	967
Tivenys	772	20	42	50	7	8	1	900	128
Tivissa	1413	73	96	18	7	15	17	1639	226
Torre de l'Espanyol, la	495	15	0	83	3	2	0	598	103
Tortosa	27322	1039	601	2641	281	559	1129	33572	6250
Ulldecona	4781	752	148	520	9	44	63	6317	1536
Vilalba dels Arcs	609	6	9	1	2	3	0	630	21
Vinebre	339	12	8	67	1	0	0	427	88
Xerta	1048	16	35	29	22	8	1	1159	111
Comarques									
Baix Ebre	65122	3880	1749	4865	455	994	1656	78721	13599
Montsià	56516	5541	954	2928	312	1201	945	68397	11881
Ribera d'Ebre	18265	1136	752	1270	68	153	220	21864	3599
Terra Alta	9943	961	121	94	85	73	124	11401	1458

Font: Idescat. Padró continu.

Gràfic 6.12a. Percentatge de població segons nacionalitat als municipis de les Terres de l'Ebre. 2021

	Espanya	Resta UE	Resta Europa	Àfrica	Amèrica del Nord i Central	Amèrica del Sud	Àsia i Oceania	Total estranger
Municipis								
Caseres	98,67	1,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,33
Vilaloba dels Arcs	96,67	0,95	1,43	0,16	0,32	0,48	0,00	3,33
Fatarella, la	96,29	1,42	1,09	0,11	0,87	0,22	0,00	3,71
Arnes	94,78	3,17	0,00	0,00	1,59	0,45	0,00	5,22
Alfara de Carles	92,82	3,19	2,66	0,53	0,00	0,80	0,00	7,18
Paülis	92,54	4,97	1,42	0,71	0,18	0,18	0,00	7,46
Sant Jaume d'Enveja	92,20	2,14	0,68	2,28	1,04	0,82	0,84	7,80
Ascó	91,43	1,18	1,06	4,66	0,62	1,06	0,00	8,57
Godall	91,21	6,03	0,33	0,81	0,16	1,14	0,33	8,79
Xerta	90,42	1,38	3,02	2,50	1,90	0,69	0,09	9,58
Deltebre	90,32	3,82	0,69	2,69	0,46	0,86	1,16	9,68
Masdenverge	90,26	2,52	0,54	5,05	0,36	0,99	0,27	9,74
Bot	89,93	1,24	0,35	0,00	0,88	0,00	7,60	10,07
Pinell de Brol, el	89,08	8,82	1,60	0,00	0,30	0,10	0,10	10,92
Batea	89,04	9,21	1,12	0,27	0,27	0,05	0,05	10,96
Horta de Sant Joan	88,75	8,70	0,62	0,62	0,88	0,44	0,00	11,25
Prat de Comte	88,71	0,54	0,00	1,08	9,14	0,00	0,54	11,29
Miravet	88,03	2,04	1,75	6,42	0,29	0,15	1,31	11,97
Riba-roja d'Ebre	87,74	4,12	6,18	0,72	0,09	0,63	0,54	12,26
Palma d'Ebre, la	87,72	3,59	1,80	4,49	0,90	1,50	0,00	12,28
Flix	87,37	3,04	3,62	2,90	0,38	0,84	1,85	12,63
Corbera d'Ebre	87,36	5,50	0,20	0,10	0,31	0,20	6,32	12,64
Aldover	87,16	5,71	2,20	4,28	0,33	0,22	0,11	12,84
Benifallet	86,77	6,21	5,80	0,27	0,40	0,40	0,13	13,23
Tivissa	86,21	4,45	5,86	1,10	0,43	0,92	1,04	13,79
Tivenys	85,78	2,22	4,67	5,56	0,78	0,89	0,11	14,22
Camaries	85,59	6,55	1,93	4,01	0,09	1,37	0,47	14,41
Mas de Barberans	85,14	11,19	1,75	0,70	0,17	1,05	0,00	14,86
Roquefes	85,13	2,70	1,26	9,16	0,16	0,82	0,77	14,87
Santa Bàrbara	85,06	7,18	0,40	5,10	0,56	1,14	0,56	14,94
Galera, la	84,79	9,54	0,69	3,73	0,28	0,97	0,00	15,21
Ràpita	83,75	8,51	1,23	2,95	0,62	2,14	0,81	16,25
Pobla de Massalua, la	83,28	4,40	0,88	2,05	2,05	7,33	0,00	16,72
Garola	82,99	5,79	6,73	1,31	2,06	0,56	0,56	17,01
Ampostà	82,97	5,35	0,77	4,68	0,49	2,73	3,01	17,03
Torre de l'Espanyol, la	82,78	2,51	0,00	13,88	0,50	0,33	0,00	17,22
Sénia, la	82,51	11,03	0,42	4,68	0,07	0,96	0,33	17,49
Raquera	82,15	7,45	9,46	0,47	0,00	0,24	0,24	17,85
Tortosa	81,38	3,09	1,79	7,87	0,84	1,67	3,36	18,62
Móra d'Ebre	80,93	5,50	2,27	8,95	0,20	0,81	1,34	19,07
Aldea, l'	80,87	3,97	0,87	7,67	0,10	1,08	5,46	19,13
Móra la Nova	80,64	8,81	1,70	7,50	0,10	0,77	0,48	19,36
Vinebre	79,39	2,81	1,87	15,69	0,23	0,00	0,00	20,61
Alcanar	78,83	12,66	3,31	3,34	0,37	1,04	0,45	21,17
Gandesa	78,21	15,75	1,65	2,26	0,58	1,03	0,52	21,79
Benissanet	77,86	7,97	2,57	8,86	0,00	0,27	2,48	22,14
Armetllà de Mar, l'	76,55	10,66	4,43	6,24	0,34	1,29	0,49	23,45
Ginestar	76,24	9,40	11,94	1,91	0,38	0,00	0,13	23,76
Ulldoona	75,68	11,90	2,34	8,23	0,14	0,70	1,00	24,32
Ampolla, l'	75,58	12,25	6,42	2,06	0,81	1,48	1,39	24,42
Freginals	75,45	2,56	14,32	6,91	0,26	0,00	0,51	24,55
Perelló, el	74,60	15,74	6,04	2,71	0,46	0,42	0,04	25,40
Comarques								
Baix Ebre	82,73	4,93	2,22	6,18	0,58	1,26	2,10	17,27
Montsià	82,63	8,10	1,39	4,28	0,46	1,76	1,38	17,37
Ribera d'Ebre	83,54	5,20	3,44	5,81	0,31	0,70	1,01	16,46
Terra Alta	87,21	8,43	1,06	0,82	0,75	0,64	1,09	12,79

Font: Idescat. Padró continu.

Per finalitzar, repetim la taula 6.13, que recull la procedència per llocs de naixement a les Terres de l'Ebre. Mostrem la totalitat de països per veure la multiculturalitat existent i també la quantitat de nascuts a cada país, així com la variació registrada el 2020. El total de variacions ha de donar com a resultat l'increment de 808 ebrenca durant el 2021. Els països de naixement amb més de 1.000 residents a les Terres de l'Ebre, en ordre decreixent, són els següents: els nascuts al Marroc tornen a ser els més nombrosos, amb 7.877, seguits pels nascuts a Romania, amb 6.678. Molt lluny es troben els nascuts

al Pakistan, amb 1.892, i els nascuts al Regne Unit, amb 1.649. Els nascuts a Colòmbia, amb 1.261, superen l'any 2021 els nascuts a l'Equador, que són 1.239. Tanca aquesta llista els nascuts a França, que són 1.111.

Si analitzem els increments o les pèrdues absolutes del 2021, tenim de nou la disminució de 300 nascuts a Romania, que l'allunya cada cop més dels nascuts al Marroc, que enguany tornen a tenir l'increment més gran, de 342 (això sí, molt més baix que el del 2020, que va ser de 736). També augmenten en més de 100 els nascuts al Regne Unit (pot ser fruit de la seva sortida de la UE), que és el segon grup que més creix, amb 162, i els colombians, amb 103. Un segon bloc dels que creixen entre 50 i 100 serien els nascuts al Pakistan (75), França (75) i Alemanya (57).

Cal destacar que a les Terres de l'Ebre, el 2021, hi ha 538 residents nascuts a Ucraïna, un col·lectiu força abundant que pot fer de reclam per l'arribada de refugiats davant de l'actual conflicte armat.

La taula 6.13 també recull el gènere de la població i es tornen a mostrar diferències notables en el saldo entre la població femenina i la masculina segons el lloc de naixement. Els fluxos del darrer any tornen a incrementar les diferències entre homes i dones en tres dels continents, on els valors són molt desiguals. Dels nascuts a Àfrica, ara hi ha 2.420 homes més que dones (2.347 el 2020) i això donaria una taxa de masculinitat del 169%. Una situació similar es produeix entre els nascuts a Àsia, amb 1.063 homes més que dones (1.042 el 2020), amb una taxa de masculinitat encara més alta, del 211%, és a dir, més de dos homes per cada dona! La situació contrària es produeix amb els nascuts a Amèrica, amb 1.046 dones més que homes (969 el 2020) i aquí la taxa de masculinitat és del 72%. Si mirem aquests tres saldos, observem una clara diferència en favor dels homes, cosa que podria explicar que la taxa de masculinitat a les Terres de l'Ebre sigui superior al 100 per la procedència dels fluxos migratoris, ja que la dels nascuts a Europa és una mica inferior al 100%.

Taula 6.13. Població segons país de naixement i sexe a les Terres de l'Ebre el 2021

	Homes	Dones	Total	Diferència 2020
Europa	80.558	80.942	161.500	-120
Espanya	73.430	73.656	147.086	-220
Catalunya	65.886	65.549	131.435	-44
Resta d'Espanya	7.544	8.107	15.651	-176
Resta de la Unió Europea	5.201	5.243	10.444	-1.555
Alemanya	261	235	496	57
Àustria	3	14	17	0
Bèlgica	122	103	225	17
Bulgària	238	159	397	21
Croàcia	4	3	7	1
Dinamarca	4	3	7	3
Eslovàquia	51	55	106	-8
Eslovènia	0	0	0	-2
Estònia	1	3	4	3
Finlàndia	2	7	9	5
França	569	542	1.111	75
Grècia	2	3	5	2
Hongria	27	15	42	3
Irlanda	39	28	67	5
Itàlia	157	86	243	14
Letònia	8	14	22	1
Lituània	141	216	357	14
Luxemburg	3	1	4	1
Malta	1	1	2	0
Països Baixos	123	113	236	27
Polònia	78	118	196	-7
Portugal	80	59	139	3
República Txeca	22	35	57	-4
Romania	3.258	3.420	6.678	-300
Suècia	7	10	17	1
Xipre	0	0	0	0
Resta d'Europa	1.927	2.043	3.970	1.655
Albània	19	7	26	13
Andorra	28	30	58	5
Armènia	2	2	4	-1
Bielorússia	16	33	49	2
Bòsnia i Hercegovina	2	3	5	-6

	Homes	Dones	Total	Diferència 2020
Geòrgia	11	20	31	6
Islàndia	0	0	0	0
Liechtenstein	0	0	0	0
Macedònia	1	1	2	0
Montenegro	3	3	6	1
Noruega	3	3	6	0
Regne Unit	868	781	1.649	162
República de Moldàvia	372	393	765	-3
Rússia	114	234	348	-12
Sèrbia	16	10	26	2
Suïssa	212	244	456	3
Ucraïna	260	278	538	-3
Resta de països d'Europa	0	1	1	-1
Àfrica	5.941	3.521	9.462	409
Algèria	299	170	469	-4
Angola	1	2	3	1
Benín	0	0	0	0
Botswana	0	0	0	0
Burkina Faso	1	1	2	0
Burundi	0	0	0	0
Camerun	3	1	4	-3
Cap Verd	1	2	3	0
Congo	3	2	5	0
Costa d'Ivori	13	6	19	-5
Egipte	4	2	6	-3
Eritrea	0	0	0	0
Etiòpia	2	5	7	0
Gabon	0	1	1	0
Gàmbia	212	18	230	40
Ghana	11	6	17	0
Guinea	21	5	26	0
Guinea Bissau	2	1	3	0
Guinea Equatorial	10	10	20	-1
Kènia	3	2	5	-1
Libèria	0	0	0	0
Líbia	7	4	11	1
Madagascar	0	2	2	0
Malawi	0	0	0	0

	Homes	Dones	Total	Diferència 2020
Mali	116	33	149	16
Marroc	4.751	3.126	7.877	342
Maurici	0	0	0	0
Mauritània	10	6	16	3
Moçambic	0	2	2	0
Níger	0	0	0	0
Nigèria	17	16	33	5
República Centreafricana	0	0	0	0
República Democràtica del Congo	2	1	3	0
República Unida de Tanzània	1	0	1	0
Ruanda	0	0	0	0
Sao Tomé i Príncipe	0	0	0	0
Senegal	427	81	508	14
Seychelles	0	0	0	0
Sierra Leone	0	0	0	0
Somàlia	0	0	0	0
Sud-àfrica	7	8	15	-2
Sudan	0	0	0	0
Togo	1	1	2	0
Tunísia	12	6	18	4
Txad	0	0	0	0
Uganda	1	0	1	0
Zàmbia	1	0	1	1
Zimbàbue	0	1	1	1
Resta de països d'Àfrica	2	0	2	0
Amèrica	2.682	3.728	6.410	427
Argentina	323	340	663	72
Barbados	0	0	0	0
Bolívia	73	113	186	1
Brasil	99	172	271	2
Canadà	5	9	14	1
Colòmbia	503	758	1.261	108
Costa Rica	8	6	14	-2
Cuba	69	129	198	0
Dominica	1	0	1	0
El Salvador	36	36	72	6
Equador	607	632	1.239	37
Estats Units d'Amèrica	43	45	88	5

	Homes	Dones	Total	Diferència 2020
Guatemala	11	13	24	3
Guyana	0	0	0	0
Haití	0	2	2	-1
Hondures	114	395	509	39
Jamaica	0	0	0	0
Mèxic	35	63	98	-1
Nicaragua	34	40	74	3
Panamà	3	4	7	0
Paraguai	70	177	247	12
Perú	243	263	506	32
República Dominicana	101	174	275	20
Surinam	1	0	1	0
Trinitat i Tobago	0	0	0	0
Uruguai	103	88	191	32
Veneçuela	140	202	342	49
Xile	60	66	126	10
Resta de països d'Amèrica	0	1	1	-1
Àsia	2.023	960	2.983	87
Afganistan	3	0	3	2
Aràbia Saudita	0	0	0	0
Azerbaidjan	2	2	4	0
Bangladesh	14	11	25	4
Cambodja	0	0	0	0
Filipines	6	18	24	1
Iemen	0	0	0	0
Índia	330	93	423	-7
Indonèsia	1	3	4	1
Iran	0	2	2	-1
Iraq	3	3	6	2
Israel	8	1	9	2
Japó	7	11	18	-1
Jordània	7	3	10	2
Kazakhstan	0	2	2	-2
Kirguizistan	0	0	0	0
Kuwait	0	0	0	0
Líban	4	2	6	0
Malàisia	1	0	1	0
Mongòlia	0	0	0	0

	Homes	Dones	Total	Diferència 2020
Myanmar	0	0	0	0
Nepal	10	2	12	0
Pakistan	1.354	538	1.892	75
Corea del Sud	0	0	0	0
Corea del Nord	0	0	0	0
Singapur	0	0	0	0
Síria	6	1	7	-1
Sri Lanka	0	0	0	0
Tadjikistan	0	0	0	0
Tailàndia	3	8	11	1
Turkmenistan	0	0	0	0
Turquia	5	4	9	3
Unió dels Emirats Àrabs	0	0	0	0
Uzbekistan	0	0	0	-1
Vietnam	8	8	16	3
Xina	247	243	490	5
Resta de països d'Àsia	4	5	9	-1
Oceania	14	14	28	6
Austràlia	4	10	14	5
Nova Zelanda	3	3	6	1
Resta de països d'Oceania	7	1	8	0
Total	91.218	89.165	180.383	809

6.6. Decàleg de conclusions i reflexions finals

1. La població resident a les Terres de l'Ebre el 2021 és de 180.383. Aquesta dada suposa un nou increment de 809 persones respecte del 2020. Els dos anys de pandèmia, amb els seus increments, han suposat quasi 2.000 nous residents a les Terres de l'Ebre i han marcat un canvi respecte a la fase de disminució de la població des del 2012 fins al 2019.

- Cal que ens preguntem si, un cop superada la fase pandèmica, es consolidarà una fase de repoblament de les Terres de l'Ebre, un territori que havia mostrat símptomes evidents de despoblament.

2. Les Terres de l'Ebre per primer cop des de fa tretze anys creixen més que el conjunt de Catalunya i incrementen, encara que molt lleugerament, el seu pes demogràfic sobre el total català fins al 2,32%. El 2021, Catalunya perd població i les Terres de l'Ebre en guanya!

- El pes demogràfic té una gran importància en la presa de decisions estratègiques i, per tant, una recuperació és rellevant a causa del valor tan petit que suposen les Terres de l'Ebre a Catalunya. Resulta encara més transcendent perquè en altres aspectes, com el territorial, el mediambiental, etc., el pes de les Terres de l'Ebre és molt superior. Es tracta d'un procés a llarg termini per a la incorporació de persones en llocs de decisió i un increment d'inversions al territori, però s'ha d'actuar de pressa en un moment com l'actual, on hi ha molts projectes vinculats als fons Next Generation.

3. L'evolució de la població en els anys de pandèmia, i el 2021 en particular, fa augmentar els pesos relatius i les poblacions del Baix Ebre i del Montsià i, per contra, disminueixen els pesos i els residents de la Ribera d'Ebre i de la Terra Alta. L'any 2021, de 1.000 habitants ebrencs, 437 viuen al Baix Ebre, 379 al Montsià, 141 a la Ribera d'Ebre i només 63 a la Terra Alta.

- L'evolució de la població de les comarques de l'interior de les Terres de l'Ebre continua marcant uns problemes greus de despoblament, que no es corregeixen ni en fases expansives de la població amb elements que potencien els fluxos de població cap a zones rurals, com ha passat amb la pandèmia. Urgeix, doncs, prendre decisions en polítiques de repoblament per a aquestes comarques en particular i per a la Terra Alta en forma extrema si volem evitar processos irreversibles. La CELIR continua preocupada per aquesta temàtica, tal com ja van escriure en el capítol de l'any anterior, i aquest 2021 ha realitzat una píndola

de coneixement sobre demografia i participa en l'elaboració d'algun projecte vinculat als fons Next Generation sobre aquesta temàtica al territori.

4. El 2020 les Terres de l'Ebre van ser l'àmbit que menys va créixer i el 2021, malgrat el seu creixement més baix, se situa en una posició intermèdia en els creixements dels diferents àmbits territorials i és el quart que més creix. L'únic àmbit que decreix és el metropolità, i el que més creix és l'Alt Pirineu i Aran.

- S'ha d'aprofitar, amb el disseny de polítiques globals, l'atracció de població per consolidar aquesta sortida de les zones més densament poblades cap a altres que ho estan menys. Cal intentar evitar que aquest fet sigui conjuntural i que, un cop superada la pandèmia, tornem al comportament d'abans pel que fa als creixements demogràfics. Veiem que altres zones, que també tenen menys densitat demogràfica, han tingut un comportament millor que el nostre i, per tant, són nous competidors en l'atracció de població amb uns gustos i preferències semblants per fixar-la.

5. Els municipis que han tingut una taxa més elevada de creixement de la seva població en el període de la pandèmia (superior al 4%) tenen dos orígens: o bé són municipis petits (Freginals, Rasquera, la Pobla de Massalua, Godall i Ginestar) o bé són municipis amb segones residències (l'Ampolla i l'Ametlla de Mar). Aquest comportament no és general, ja que els sis municipis més grans mantenen, amb un petit increment, el seu pes poblacional, i els que més pèrdua tenen (més del 3%) també són municipis petits de la Terra Alta (Arnes, Corbera d'Ebre i Caseres).

- Les dinàmiques municipals sí que semblen mostrar que pot haver-hi alguns fluxos poblacionals vinculats a la pandèmia pels orígens explicats que demostren casos d'èxit en aquest període. Hauria d'analitzar-se les diferents polítiques i actuacions municipals per intentar correlacionar-les amb el comportament i les variacions produïdes. Si bé es tracta d'un període molt curt, la seva excepcionalitat i els canvis en les pautes de comportament de la població requereixen el disseny urgent de les polítiques de captació de població i el talent per aprofitar aquest fenomen i consolidar-lo al conjunt del territori.

6. L'any 2021, com a novetat, estudiàvem l'efecte capital per veure si en els darrers dos anys es produïa un increment del pes de la capital en el conjunt de la comarca. El resultat ha estat dispar i s'ha vist que sí que ho feien Gandesa i Ampostà, però no Tortosa ni Móra d'Ebre. Al llarg de tot el segle, totes menys Tortosa han incrementat el seu pes respecte a la comarca.

- Disposar d'unes capitals comarcals potents pot servir per garantir uns serveis centralitzats solvents en un moment en què alguns estan tendint a desaparèixer a les petites poblacions. Sembla que, ara per ara, no hi ha una pèrdua significativa de les poblacions, ja que fins i tot la més petita, Gandesa, té algun increment. Que no hi hagi a les Terres de l'Ebre cap municipi per sobre de 50.000 habitants fa que sigui oportuna una vinculació més gran dels quatre Consells Comarcals i de les seves capitals.

7. Si fem la lectura dels anys de pandèmia agrupant els municipis de costa i els d'interior, sí que observem que els increments poblacionals s'han concentrat a la costa, amb un comportament més uniforme de creixement, i no pas a l'interior, amb increments i decrements poblacionals en els seus municipis. Els vuit municipis costaners ja representen el 41% de la població dels cinquanta-dos municipis ebrencs.

- El desenvolupament del corredor mediterrani per la costa no ha de fer més que incrementar aquesta tendència de concentració de la població al litoral ebrenc, per les possibilitats, entre altres, de noves implantacions industrials. El disseny de polítiques territorials de connectivitat de l'interior amb la costa han de ser contemplades per a un creixement global del territori i per a la potenciació d'oportunitats alternatives.

8. En un quinquenni —del 2016 al 2021— en què s'han perdut només 472 residents a les Terres de l'Ebre, resulta interessant veure on es produeix aquesta pèrdua en comparar dues cohorts successives. S'observen pèrdues en la cohort dels 35 als 39 anys i en la dels 40 als 44 anys, però no gaire importants. Hi ha diferències en l'àmbit comarcal i els percentatges amb més pèrdues són els de la Ribera d'Ebre a partir dels 30 anys, i els millors per al Montsià, amb només un valor negatiu dels 40 als 44 anys. No hi ha disminució per cohorts d'edats juvenils en cap comarca.

- Aquesta és una dada molt positiva, ja que no es detecta una disminució gaire rellevant en els trams d'incorporació al món laboral i sembla que el problema de retenció i captació es desvia progressivament cap a edats més avançades, amb el moment de la projecció professional.

9. El 2021 el creixement poblacional ha estat causat pels nascuts a l'estranger, que augmenten en 1.029 residents i que són l'únic col·lectiu que en guanya. Per contra, tant els catalans (de forma inapreciable) com els nascuts a la resta

de l'Estat espanyol tornen a perdre població. El percentatge de població nascuda a l'estranger resident a les Terres de l'Ebre el 2021 ja arriba al 18,5%.

- Els fluxos migratoris han estat i encara són els determinants de l'evolució de la població aquest segle XXI. Ni en fases de creixement demogràfic els saldos dels col·lectius nacionals són positius, cosa que fa incrementar el percentatge d'estrangers, un factor a tenir molt en compte en el disseny de polítiques d'integració.

10. Els percentatges de nacionalitat estrangera a les Terres de l'Ebre són força rellevants i estan distribuïts de forma molt desigual entre els municipis, des d'un 1,33% de Caseres fins a un 25,40% del Perelló.

- Una dispersió de valors tan elevada pel que fa al percentatge de nacionalitat estrangera fa que les polítiques municipals tinguin una importància molt gran per atendre els diferents col·lectius. Moltes vegades es produeixen efectes crida que fan concentrar persones d'una nacionalitat determinada i, per tant, d'una sensibilitat també concreta en un mateix municipi.

Capítol 6. Els estius covid i el Turisme a les Terres de l'Ebre el 2021: una síntesi de patrons

*Dr. Juan Antonio Duro Moreno
Departament d'Economia
Universitat Rovira i Virgili*

1. Introducció

La pandèmia irromp a començaments del 2020 i atura la vida econòmica i la de les persones de manera abrupta i insospitada. Les barreres a la mobilitat i el tancament o limitació dels negocis no essencials deixa tocat de mort el sector turístic arreu. Després del xoc rebut el 2020, viscut de manera crua pel sector als mesos d'estiu (on es concentra l'activitat), el 2021 es produeix una certa recuperació d'un sector que és vital per a l'economia catalana i també de l'Ebre. En aquest capítol es pretén revisar, de manera molt sintètica, amb quina importància s'ha produït aquesta recuperació a les Terres de l'Ebre i, en la mesura que sigui possible, es farà de manera comparada amb la resta de Catalunya.

Les evidències globals indiquen, però, que el xoc del 2020, com a mínim, no es va repartir de manera equitativa entre els diferents territoris. Així, les destinacions especialitzades en sol i platja, massificades i amb un pes elevat del mercat internacional, han patit més que la resta durant el primer estiu pandèmic. Com que aquestes destinacions han estat fins ara les dominants, la crisi pandèmica, en l'any inicial, hauria afavorit les destinacions emergents. En el cas de les Terres de l'Ebre, si la baixa densitat, el producte natural i cultural i el pes limitat del mercat internacional juguen a favor de la resiliència, al nostre territori li hauria d'haver anat millor que a la resta.

Caldria veure com es comporten les destinacions durant el segon estiu pandèmic i, en particular, si aquests patrons es mantindran durant el període postpandèmic.

En aquest capítol bàsicament analitzem l'ocorregut el 2021, resseguint de manera seqüencial el que va passar el 2020. Pretenem veure si s'han mantingut els resultats territorials del 2020 o si s'han produït alguns canvis. Dit d'una altra manera, ens preguntem si l'estiu del 2021 s'aproxima força al que teníem el 2019 o si, pel contrari, es continuen percebent alguns canvis estructurals en els patrons.

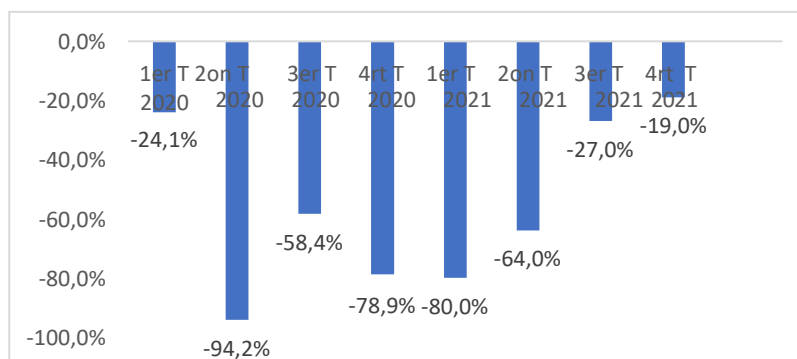
En particular, aquest capítol s'organitza de la manera següent: la primera part fa una revisió limitada del context general del 2021; en la segona part s'analitzen els resultats territorials traçats per a les Terres de l'Ebre a l'estiu del 2021, i es comparen amb els de l'estiu del 2020 i altres territoris, i en la tercera part s'identifiquen factors i polítiques que poden jugar a favor de territori en el nou context.

2. El xoc pandèmic: una problemàtica global

El sector turístic, com que és un sector molt obert, és molt sensible a patir xocs de diversa naturalesa. Fins ara, els xocs que havia patit, amb més o menys intensitat, havien estat localitzats territorialment. La pandèmia de la covid-19, a diferència dels xocs previs, ha estat un xoc generalitzat a tot el món, global. D'una manera o una altra tot el turisme mundial ha resultat afectat. Amb una certa distància, ara s'han registrat reduccions històriques de la demanda pel que fa al seu component internacional. A l'estiu del 2020, segons l'OMT (Organització Mundial del Turisme), les reduccions de les arribades internacionals a Europa van ser gairebé del 70% (a la zona d'Àsia fins i tot van ser del 85%).

Però és que el 2021 no van ser gaire diferents, comparades amb el 2019, darrer any «normal». Per a les destinacions dependents de la demanda internacional el declivi econòmic és substantiu. Aquest és, de fet, el cas d'Espanya. Així, segons les dades d'Exceltur, el PIB turístic a tota Espanya es redueix en un 94% durant el segon trimestre del 2020 (interanual), o el 58% al tercer. La recuperació es nota ja el 2021, on la reducció interanual del PIB turístic al tercer trimestre (sobre el mateix període del 2019) va ser «solament» del 27%. De tal manera que, el 2020, el PIB turístic a Espanya va ser de quasi 101.000 milions d'euros menys que el 2019 (un 65% menys) i, el 2021, va ser de 68.000 milions d'euros menys (un 44% menys). La recuperació del PIB el 2021 global implica una recuperació parcial del mercat internacional, però, sobretot, l'expansió del mercat domèstic, amb moltes ganades de viatjar després de la reclusió associada a la pandèmia, la disminució de les limitacions i la liquiditat econòmica (estalvis no gastats per la disminució de possibilitats de fer-ho).

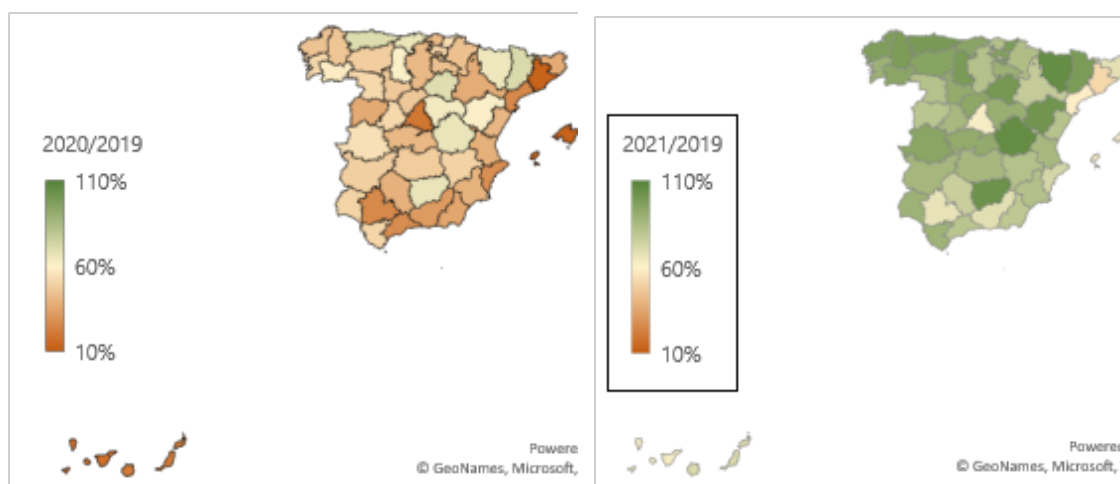
Gràfica 1: PIB turístic. Evolució trimestral a Espanya respecte dels nivells del 2019

Font: Exceltur.

Per contextualitzar territorialment l'ocorregut a Espanya el 2020 i el 2021, hem utilitzat no el PIB turístic, que no es troba disponible, sinó un indicador de Resiliència de la Demanda, en aquest cas, l'hotelera. En particular, l'indicador mesura el tant per cent de pernoctacions hoteleres dels estius 2020 i 2021 sobre la dada assolida el 2019, darrer any típic. Per a una millor visualització global, hem reproduït la informació en mapes. En aquest sentit, es veu, en primer lloc, el xoc del 2020, on cap província té creixement. De fet, en la zona mediterrània, la resiliència amb prou feines supera el 50%, amb indicadors molt dolents a Madrid i a Barcelona, afectats per la seva dependència dels mercats internacionals. Ja el 2020 es veu que són les províncies cantàbriques i algunes interiors les que van resistir millor (Cantàbria o Astúries, per exemple). El 2021 tots els indicadors de resiliència milloren i s'observa, doncs, una gran recuperació a la zona mediterrània. De tota manera, es manté que les millors dades de l'estiu del 2021 es produeixen a les províncies del nord i a les interiors. Per tant, sembla que, encara que menys marcat, la dependència del mercat domèstic, la densitat més baixa o les zones amb actius naturals segueixen resistint millor que la resta.

Gràfica 2: Resiliència Hotelera a Espanya. 2020 i 2021

Nota: Percentatge de pernoctacions hoteleres de l'estiu del 2019 que s'assoleixen el 2020 i el 2021.

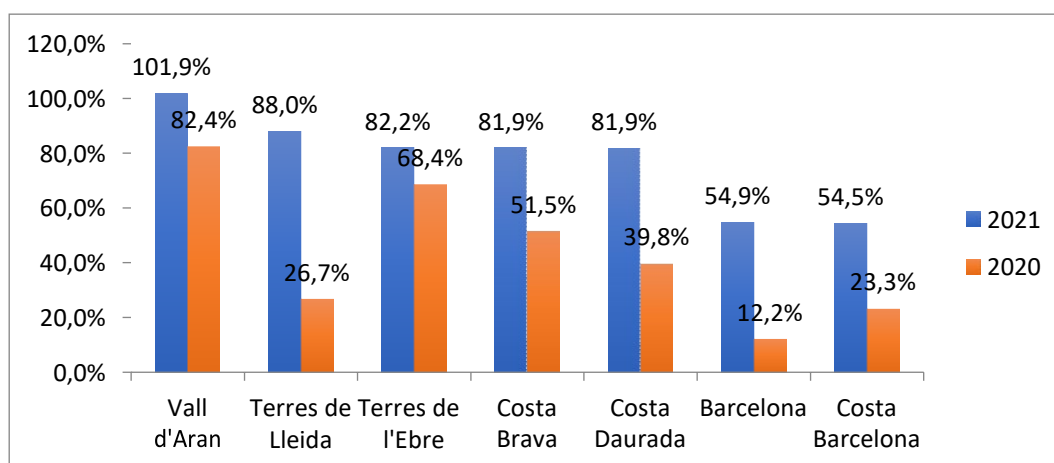
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

3. Les dades de demanda turística a l'Ebre el 2020 i el 2021

3.1. Demanda hotelera

En el cas del territori, analitzarem la resiliència amb les dades de les enquestes d'ocupació en establiments, tant els hotelers com els càmpings, procedents de l'INE novament. Pel que fa als viatgers hotelers, les Terres de l'Ebre, que van ser la segona marca amb més resiliència el 2019, van exhibir un registre força elevat a l'estiu del 2021, amb un 82% de realització, i van esdevenir així la tercera marca turística catalana en el registre. A l'estiu del 2021 només la superen la Vall d'Aran (com el 2020) i les Terres de Lleida (en aquest cas, amb una gran recuperació el 2021, lluny del desastre viscut el 2020).

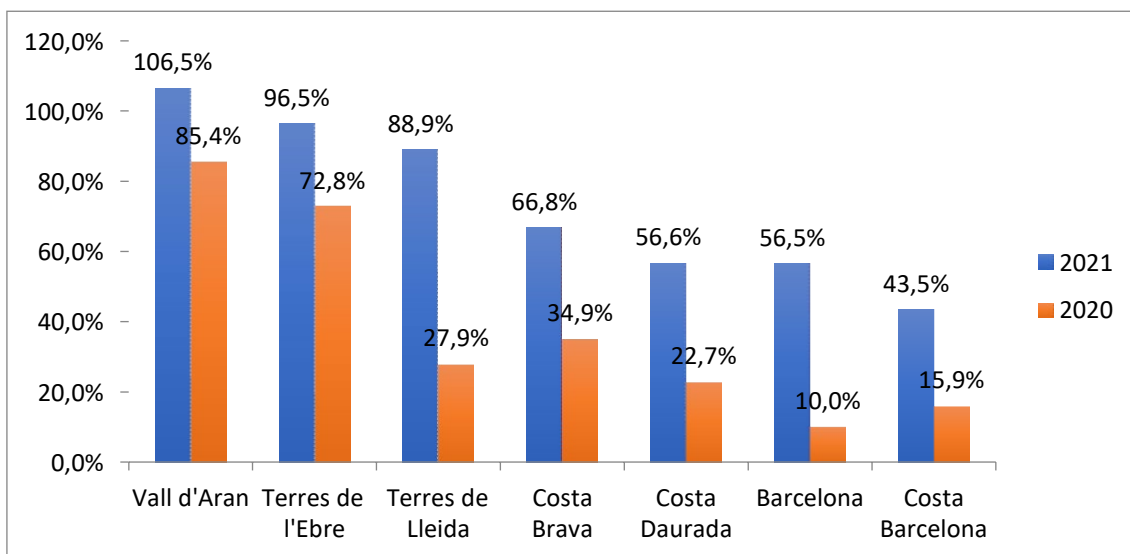
Gràfica 3: Resiliència viatgers hotelers per marques turístiques. Estiu 2020 i 2021

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Si, pel que fa als viatgers, la resiliència del territori a l'estiu del 2021 va ser elevada, pel que fa a les pernoctacions hoteleres, les Terres de l'Ebre van ser la segona marca turística catalana, amb una demanda relativa a l'estiu del 2021 de quasi el 97%, és a dir, una demanda molt propera a l'assolida durant l'estiu del 2019. Recordi el lector que aquest indicador està més a prop de l'impacte econòmic final al territori que el dels viatgers hotelers. En el cas de la Vall d'Aran, primera en el rànquing, els viatgers hotelers assolits van ser un 6,5% més que el 2019!

Gràfica 4: Resiliència pernoctacions hoteleres per marques turístiques. Estiu 2020 i 2021

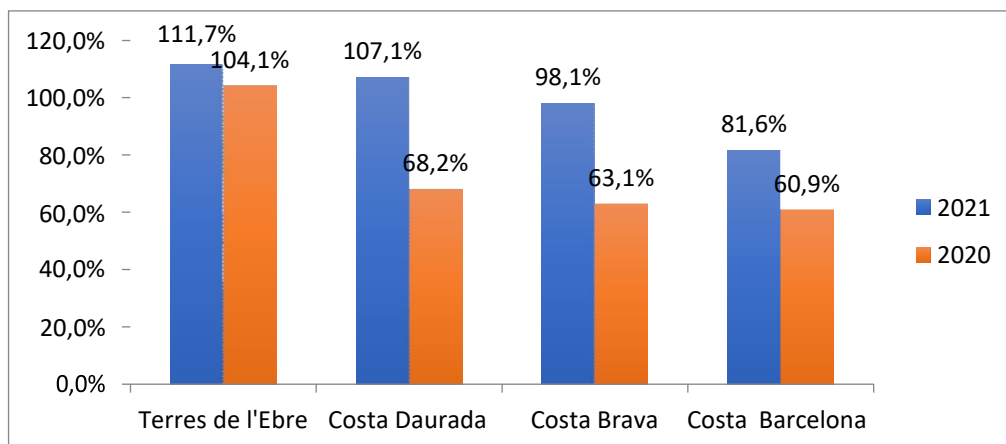

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

3.2. Demanda de càmpings

Pel que fa als càmpings, la demanda de l'Ebre, tant el 2020 com el 2021, fins i tot va créixer. De fet, a l'estiu del 2021, la demanda en viatgers va ser quasi un 12% més gran que la del 2019 (ja el 2020 va ser d'un 4%). Li segueix la Costa Daurada, amb un 7% més. En tot cas, l'Ebre ha estat l'única marca que ha augmentat els dos estius pandèmics.

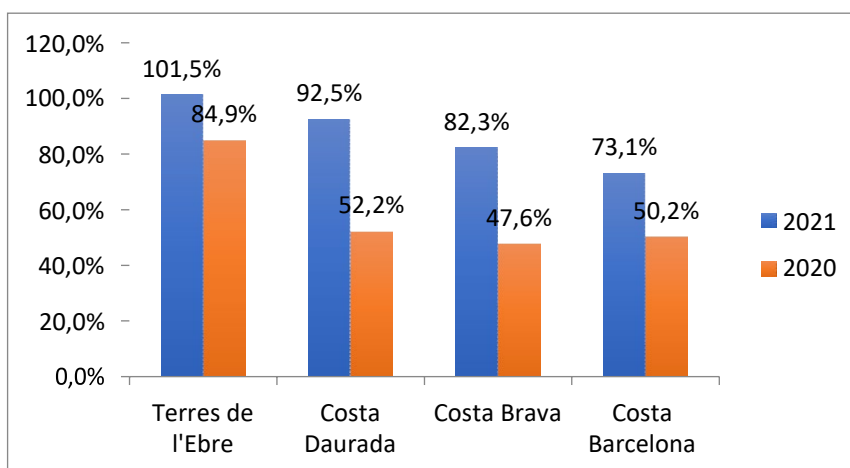
Gràfica 5: Resiliència viatgers càmpings per marques turístiques. Estiu 2020 i 2021

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Així doncs, els càmpings han adoptat un paper de refugi davant la problemàtica pandèmica i han explotat els seus avantatges comparatius lligats a la qualitat dels establiments, el contacte amb la natura o la seva ubicació territorial. Quant les pernотacions, torna a emergir aquesta capacitat de resiliència territorial, amb un 1,5% més de demanda el 2021, i són l'única marca turística que ha recuperat els fluxos previs a la pandèmia.

Gràfica 6: Resiliència pernотacions càmpings per marques turístiques. Estiu 2020 i 2021

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

4. El Turisme postcovid i el territori

Més enllà dels registres assolits al territori, quins valors sembla que s'han imposat aquests anys entre els turistes? A la gràfica adjuntada se n'han representat alguns. La majoria, de fet, no representen cap novetat. Ja els teníem en ment abans de la pandèmia. Aquesta, de fet, el que ha promogut és la seva prioritització. Aspectes com la digitalització o la sostenibilitat s'han fet omnipresents i, de fet, estan darrere dels fonaments sobre els quals pivoten els fons Next Generation. La importància de la qualitat experiencial ja la coneixíem abans de la crisi pandèmica, o dels actius naturals i rurals, com a grans productes emergents, però ara han estat especialment subratllats. El turisme de baixa densitat, que fugia de les grans aglomeracions, s'ha vist beneficiat i han emergit com a mercats estratègics els de proximitat, menys arriscats que els llunyans. Aquí la pandèmia ha matisat les prioritats estratègiques de les destinacions. Abans de la covid-19, totes les destinacions somiaven atraure mercats internacionals, i com més llunyans millor, ja que representaven una despesa i un creixement potencial

més grans (matemàticament, per a una destinació es poden considerar com un mercat infinit). Ara s'ha girat una mica la tuita. Apareix com a dimensió estratègica important la reducció del risc (que abans no era gaire present) i disposar de mercats propers en l'estructura de mercats és una cosa bona. La crisi pandèmica es pot dir que hauria desplaçat l'enfocament des del creixement infinit, o si es vol qualitatiu, fins a la gestió estratègica del risc.

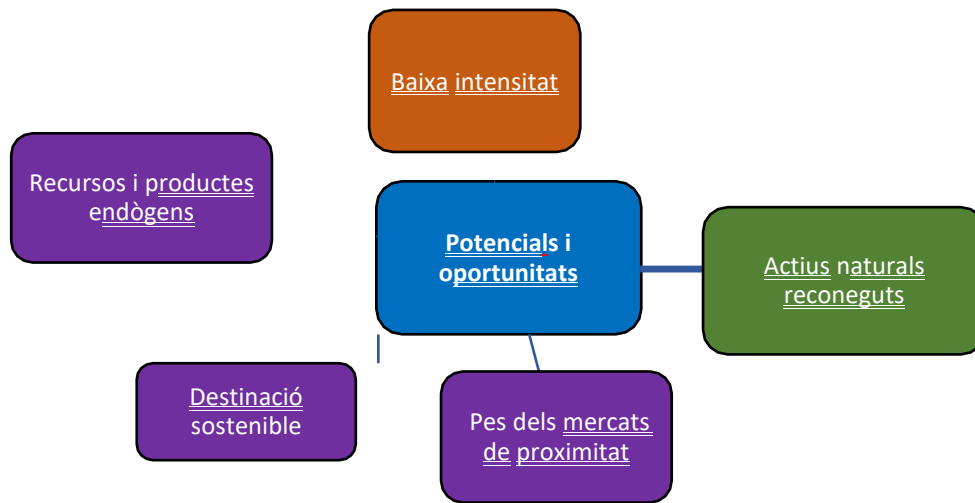
Gràfica 7: Dimensions rellevants en el turisme covid i postcovid del 2021

Font: Elaboració pròpia.

I el tema és que l'Ebre té fortalezes que són consistents amb les anteriors. Així, les Terres de l'Ebre representen una destinació sostenible, de baixa densitat, amb pes important dels mercats de proximitat i amb recursos endògens de gran valoració en el moment actual i el futur.

Gràfica 8: Fortaleses de l'Ebre i turisme postcovid

Font: Elaboració pròpia.

Per tant, les Terres de l'Ebre són un territori que ha resistit millor que d'altres i que disposa de tots els atributs per excel·lir en el futur. La pregunta del milió de dòlars és: què necessita perquè això es doni? I la resposta és, com gairebé sempre, una bona governança i infraestructures adients. La bona governança implica armes per fer una bona promoció, la connexió territorial dels recursos, una col·laboració pública i privada, una conjuntura global adient i creure-s'ho.

